चौतारा परिदृश्य

२०७५

चौतारा बहुमुखी क्याम्पस

चौतारा साँगाचोकगढी नपा-५, सिन्धुपाल्चोक

पूर्वाधार तथा योजना तयारी समिति - २०५७

क्याम्पस संस्थापक समिति

कृष्णराज श्रेष्ठ
अध्यक्ष

स्व. ईश्वरी कक्षपति
सदस्य

स्व. पहलमान श्रेष्ठ
सदस्य

हिमालयप्रसाद दंगाल
सदस्य

सोमबहादुर सापकोटा
सदस्य

दिलकुमारी श्रेष्ठ
सदस्य

नगेन्द्रप्रसाद दंगाल
सदस्य

क्याम्पस सञ्चालक समिति

कृष्णराज श्रेष्ठ
अध्यक्ष

गम्भीरलाल श्रेष्ठ
उपाध्यक्ष

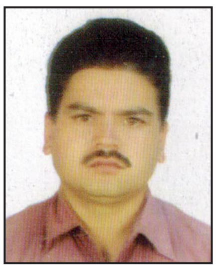

रामप्रसाद गौतम
सदस्य

यज्ञप्रसाद दंगाल
सदस्य

नरमान श्रेष्ठ
सदस्य

संसार श्रेष्ठ
सदस्य

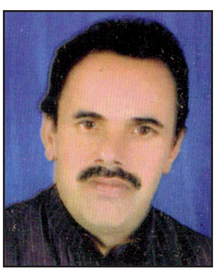

नेत्रप्रसाद दंगाल
सदस्य

भीमबहादुर श्रेष्ठ
सदस्य

रामकृष्ण श्रेष्ठ
सदस्य

नातिबाबु घिताल
सदस्य

उमाप्रसाद दुलाल
सदस्य (नगर प्रतिनिधि)

डा. अरुणकुमार चौधरी
सदस्य

निर्मला वस्ती
सदस्य

नगेन्द्रप्रसाद दंगाल
सदस्य–सचिव

विशिष्ट सल्लाहकार समिति

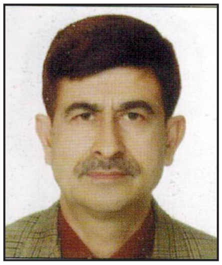

पुण्यप्रसाद न्यौपाने
संयोजक

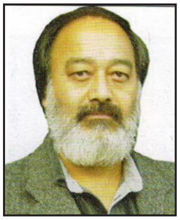

कपिल श्रेष्ठ
सदस्य

गौरी प्रधान
सदस्य

सुभाष कर्माचार्य
सदस्य

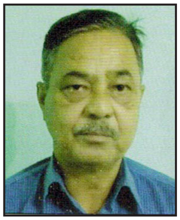

हरिलोचन शर्मा
सदस्य

डा. जयन्द्र श्रेष्ठ
सदस्य

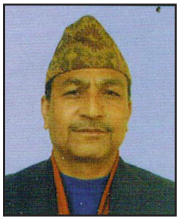

केशवलोचन शर्मा
सदस्य

स्थानीय सल्लाहकार समिति

शेरबहादुर श्रेष्ठ
संयोजक

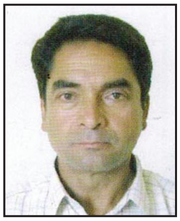

टंक दुङ्गेल
सदस्य

राज्यलक्ष्मी श्रेष्ठ
सदस्य

रञ्जना पुरी
सदस्य

ललित राना
सदस्य

मीनादेवी श्रेष्ठ
सदस्य

निर्जन श्रेष्ठ
सदस्य

प्राध्यापक कर्मचारी विवरण

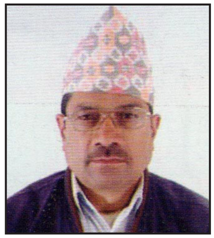
नगेन्द्रप्रसाद दंगाल
क्याम्पस प्रमुख

डम्बरबहादुर श्रेष्ठ
स. क्याम्पस प्रमुख

यज्ञप्रसाद दंगाल
उपप्राध्यापक

भरत आचार्य
उपप्राध्यापक

राजेन्द्रकुमार श्रेष्ठ
उपप्राध्यापक

निर्मला वस्ती
उपप्राध्यापक

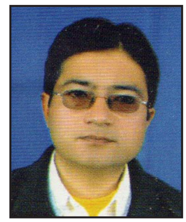
हरिगोपाल श्रेष्ठ
उपप्राध्यापक

राजबहादुर बोगटी
उपप्राध्यापक

बोधराज भट्टराई
उपप्राध्यापक

निर्मला तिमल्सिना
उपप्राध्यापक

हर्षलाल तामाङ
उपप्राध्यापक

ज्ञानबहादुर तामाङ
उपप्राध्यापक

उमेश बराल
उपप्राध्यापक

जस्मिन लामा
उपप्राध्यापक

चन्द्रबहादुर श्रेष्ठ
उपप्राध्यापक

केदार चौलागाईं
उपप्राध्यापक

पवन सापकोटा
उपप्राध्यापक

कमलीकान्त भेट्वाल
उपप्राध्यापक

रोशन घिमिरे
उपप्राध्यापक

नवराज कोइराला
उपप्राध्यापक

दिलिप कु. साह
उपप्राध्यापक

पुण्य प्र. गजुरेल
उपप्राध्यापक

सुब्बा प्र. दुलाल
उपप्राध्यापक

कृष्णगोपाल श्रेष्ठ
लेखापाल

प्रतिभा श्रेष्ठ
लाइब्रेरियन

मुन्दे तामाङ
कार्यालय सहयोगी

हेमबहादुर श्रेष्ठ
कार्यालय सहयोगी

स्वतन्त्र विद्यार्थी युनियन

मिलन लामा
सभापति

रीता सापकोटा
उपसभापति

प्रेमकृष्ण श्रेष्ठ
सचिव

सुजाता सिलवाल
कोषाध्यक्ष

राकेश श्रेष्ठ
सहसचिव

लक्ष्मी लामा
सदस्य

प्रशंसा तामाङ
सदस्य

सृजना बस्नेत
सदस्य

सुवास तामाङ
सदस्य

सुजन श्रेष्ठ
सदस्य

बेली दुलाल
सदस्य

रामशरण गौतम
सदस्य

युवराज श्रेष्ठ
सदस्य

अम्बिका खत्री
सदस्य

सजना तामाङ
सदस्य

चौतारा परिदृश्य

वर्ष ११
पूर्णाङ्क ८
२०७५ भदौ ८

प्रकाशकीय

वि.सं. २०५८ भाद्र ८ गते स्थापित यो क्याम्पस आफ्नो स्थापनाको १७ वर्ष पूरा गरी १८औं वर्षमा प्रवेश गरेको छ। यो १७ वर्षको अवधिमा पछिल्ला १२ वर्षमा यो ११औं अङ्कको 'चौतारा परिदृश्य' पाठकहरू माझ आएको छ। यसले चौतारा बहुमुखी क्याम्पसका शैक्षिक, भौतिक लगायत प्राय सबै गतिविधिहरू जानकारी गराउनुका साथै विद्यार्थी, शिक्षक तथा अन्य लेखकहरूका लेखरचनाले पनि पाठकहरूलाई केही न केही जानकारी गराउने आशा लिइएको छ।

चौतारा बहुमुखी क्याम्पस त्रि.वि.बाट सम्बन्धन प्राप्त जिल्लाको अग्रणी क्याम्पसकै रूपमा रहेको भन्दा अत्युक्ति नहोला। यसको आफ्नै जग्गा, भवन, फर्निचर, पुस्तकालय, विज्ञान प्रयोगशाला, कम्प्युटर प्रयोगशाला, खेलमैदान, क्यान्टीन आदि सबै छन्। शिक्षा, ब्यवस्थापन, विज्ञान संकायमा पठनपाठन हुनुका साथै यस क्याम्पसबाट उत्तीर्ण भएका विद्यार्थीहरू शिक्षक सेवा, लोकसेवा लगायतका अन्य संघसंस्थाको प्रतियोगितात्मक परीक्षा उत्तीर्ण गरी राष्ट्रिय जीवनको हरेक क्षेत्रमा कार्यरत रहेका छन्। स्नातकोत्तर कक्षा संचालनका लागि समेत पहल गरेको छ र त्रि.वि.बाट सम्बन्धन प्राप्त भएमा कक्षा सञ्चालन गर्न सबै पूर्बाधारहरू तयार छन्। शैक्षिक गुणस्तर सुनिश्चितता (QAA- Quality Assurance and Accreditation)प्राप्तिका लागि समेत अहिले Queue मा रहेको छ। चौतारालाई शैक्षिक नगरीको रूपमा स्थापित गर्न यो बामे सर्दै अगाडि बढिरहेको अबस्था छ। चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका क्षेत्र र त्यो भन्दा पनि बाहिरको क्षेत्र समेतबाट विद्यार्थीहरू अध्ययन गर्ने यो क्याम्पस खास गरी यो नगरपालिका क्षेत्रको शिक्षा विकास र सभ्यताको प्रतीकको रूपमा रहेको छ। यस्तो गौरवशाली क्याम्पसलाई शव्दचित्रमा चिनाउने यो 'चौतारा परिदृश्य'भविष्यमा पनि ऐतिहासिक दस्तावेजका रूपमा रहनेमा आशा गर्न सकिन्छ।

यसको प्रकाशनमा सकेसम्म त्रुटिरहित गराउने कोसिस गरिएको छ। तै पनि यदाकदा देखिने त्रुटिका लागि क्षमा प्रार्थी छौं। यस स्मारिकामा आफ्नो लेख रचनाहरू, स्रोत रचनाहरू, जानकारीहरू, सुचना, ज्ञानबिज्ञान, शुभकामना सन्देशहरू, विज्ञापन दिएर प्रकाशनमा आर्थिक सहयोग पुऱ्याउने विज्ञापन दाताहरू र अन्य सहयोगदाताहरूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छौं। साथै यसको डिजाइन, सेटिङ लगायत प्रकाशनको चाँजोपाँजो मिलाउने सेवा कम्प्युटर सेन्टरका प्रोपाइटर प्रभात श्रेष्ठलाई पनि धन्यवाद दिन चाहन्छौं।

संरक्षक
कृष्णराज श्रेष्ठ
नगेन्द्रप्रसाद दंगाल

संयोजक
डम्बरबहादुर श्रेष्ठ

सदस्यहरू
भरत आचार्य
निर्मला वस्ती
हरिगोपाल श्रेष्ठ
कमलीकान्त भेटुवाल
कृष्णगोपाल श्रेष्ठ

सल्लाहकार
यज्ञप्रसाद दंगाल

प्रकाशक
चौतारा बहुमुखी क्याम्पस
चौतारा, सिन्धुपाल्चोक
०११-६२०४४२/०११-६२०३४२

कम्प्युटर लेआउट
सेवा कम्प्युटर सेन्टर
सिन्धुपाल्चोक, चौतारा
९८५११७४५१४
sewacomputer@gmail.com

मुद्रण
अप्टिकसेवा अफसेट प्रेस
चौतारा, सिन्धुपाल्चोक
९८४१९४४६६१

नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (नेकपा)

केन्द्रीय कार्यालय, काठमाडौं, नेपाल

हार्दिक शुभकामना

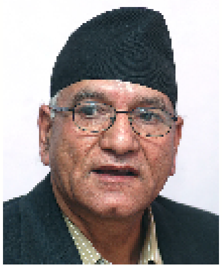

आफ्नो १८ औं वार्षिक दिवसको उपलक्ष्यमा क्याम्पसले स्मारिका प्रकाशन गर्न लागेको खबर पाउँदा धेरै खुशी लागेको छ। स्मारिका प्रकाशन स्वयम् एउटा महत्वपूर्ण कार्य हो। यसले क्याम्पसका शैक्षिक गतिविधिलाई अभिलेखीकरण गर्ने मात्र नभई यस क्षेत्रका आर्थिक, सामाजिक, शैक्षिक र साँस्कृतिक क्षेत्रका अरू बहुउपयोगी सामग्रीहरू प्रकाशन गरेर शैक्षिक जागरणमा थप सहयोग पुग्ने अपेक्षा मैले गरेको छु।

छोटै अवधिमा क्याम्पसले महत्वपूर्ण सफलता पाएको छ। क्याम्पसको आफ्नै भवन बनेको छ। विज्ञान, व्यवस्थापन र शिक्षा संकायका अनेकौं क्षेत्रमा महत्वपूर्ण कार्य भएको छ। पठनपाठनमा ग्रामीण क्षेत्रका विद्यार्थीहरूले सहज अवसर पाएका छन्। विपन्न समुदायको विद्यार्थीलाई पूर्ण छात्रवृत्ति र महिला विद्यार्थीलाई विशेष छात्रवृत्ति प्रदान गर्ने तथा क्याम्पसले आफ्नो पुस्तकालयबाट पुस्तक उपलब्ध गराउने समेत विशेष कार्यक्रम प्रयोगमा ल्याउन खोजेको छ। अझ खुशी कुरा आफ्नो पढाइलाई अन्तर्राष्ट्रिय गुणस्तरयुक्त बनाउन विश्व मान्यताको लागि क्याम्पस प्रयत्नरत छ। यो हामी सबैको लागि साझा खुशीको विषय हो। आफ्नै घर आँगनमा घर परिवारको न्यानो वातावरणमा घरैको डिडो रोटी खाएर उच्च शिक्षा हासिल गर्न पाउनु यस क्याम्पसका विद्यार्थीका निमित्त एउटा महत्वपूर्ण अवसर हो। यसलाई हामीले वर्तमान बहुदलीय खुल्ला तथा प्रतिस्पर्धात्मक व्यवस्थाको उपलब्धिको रूपमा लिनु पर्दछ।

कुनै समय यस्तो पनि थियो, सर्वसाधारणले उच्च शिक्षा पाउन धेरै अप्ठ्यारो थियो। विद्यालय, महाविद्यालयको सहज पहुँच थिएन। आफ्ना घरबाट धेरै टाढा-टाढा र राजधानी शहरसम्म धाउनुपर्ने अवस्था थियो। अहिले त्यो परिस्थितिमा धेरै परिवर्तन आएको छ। शिक्षाप्रेमी बौद्धिक समुदायको अथक र निरन्तर प्रयत्नकै फलस्वरुप आज यो स्थितिमा परिवर्तन आएको हो। हामीले यसलाई अझ सहज र सरल तरिकाले सर्वसाधारणको पहुँचमा पुऱ्याउन कठोर संघर्ष गर्नुपर्दछ।

वास्तवमा शिक्षा देश विकासको महत्वपूर्ण पूर्वाधार पनि हो। शिक्षाको विकास विना कुनै पनि देशको आर्थिक-सामाजिक विकास भएको छैन। शिक्षालाई नागरिकको 'मौलिक हक'को रुपमा हाम्रो संविधानले व्यवस्था गरेको छ। शिक्षा सर्वसुलभ र सबैको पहुँचमा हुनुपर्छ भन्ने संविधानको मर्म हो। तर बढ्दो नाफाखोरी प्रवृत्ति र नीतिगत क्षेत्रमा रहेको खास कमजोरीको कारण अहिले शिक्षा धेरै महंगो भएको छ। यसलाई नियन्त्रण र निरुत्साहित गर्दै शिक्षालाई सर्वसुलभ, वैज्ञानिक र व्यवसायिक बनाउन हामी सबै आ-आफ्ना ठाउँमा डट्नै पर्दछ।

अन्त्यमा, चौतारा बहुमुखी क्याम्पसले आफ्नो स्थापनाको घोषित उद्देश्यअनुरुप बहुआयामिक प्रगति गर्दै विशेषगरी सर्वसाधारण वर्गका ग्रामीण युवाहरूलाई आफ्नै गाउँठाउँमा वैज्ञानिक र व्यवसायिक शिक्षा प्रदान गर्ने कार्यमा विशेष सफलता पाइरहोस्। वार्षिक दिवसको सन्दर्भमा प्रबुद्ध शिक्षाप्रेमी, अभिभावक, मेहेनती एवं जिम्मेवार शिक्षक समुदाय र जागरुक एवं जेहेन्दार विद्यार्थी वर्गमा हार्दिक बधाईका साथ यही शुभकामना व्यक्त गर्दछु।

२०७५ साउन २८

अमृतकुमार बोहरा
पूर्वमन्त्री एवं संविधानसभा सदस्य
नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी

• बुद्धनगर: फोन: +९७७ १ ४३३८०५५, ४२३८०९०, फ्याक्स: +९७७ १ ४०१५९८० • पेरिसडाँडा: फोन: +९७७ १ ४५०२२९०, ४५०२२८८, फ्याक्स: +९७७ १ ४५०२२८९,
पोष्टबक्स नं. ५४७१, इमेल : info@ncp.org.np, वेबसाइट: www.ncp.org.np

अग्नि प्रसाद सापकोटा

प्रतिनिधिसभा सदस्य, सिन्धुपाल्चोक १
स्थायी समिति सदस्य, नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी

मिति: २०७५/०४/२५

शुभकामना सन्देश

चौतारा बहुमुखी क्याम्पसको १८ औं वार्षिकोत्सवको अवसरमा यस क्याम्पस सञ्चालक समितिका अध्यक्ष लगायत पदाधिकारीहरु,प्राचार्य सहित अध्यापकहरु, अभिभावकहरु र सम्पूर्ण विद्यार्थी वर्गमा हार्दिक शुभकामना एवं बधाई व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

१७ वर्ष पूरा भएको यो गौरवपूर्ण घडीमा यस क्याम्पसबाट अध्ययन पूरा गर्नु भएका पूर्व विद्यार्थीहरु, क्याम्पस स्थापना गर्न योगदान गर्नुभएका महानुभावहरुमा समेत वधाइ एवं शुभकामना दिन चाहन्छु। सिन्धुपाल्चोककै पुरानो क्याम्पसले भण्डै दुई दशक पूरा गर्न लागेको खबर यो जिल्लाका सबै शिक्षा प्रेमि महानुभावहरुका लागि गर्व र आत्मसम्मानको विषय हो भन्नेमा म पूर्णत: विश्वस्त छु ।

उच्च शिक्षाले मानिसको क्षमतालाई मात्र निखार्दैन व्यक्तित्व विकासमा ठूलो सहयोग गर्छ । उच्च शिक्षालाई हाम्रो जीविकोपार्जनमा सहयोगी हुनेसम्म सीमित गर्नु हुँदैन यसलाई मानव जीवनमा सकरात्मक परिवर्तन ल्याउने माध्यम पनि बनाउनु पर्छ। साधनस्रोत सम्पन्न उच्च शैक्षिक संस्थाहरुको विकास हाम्रो समयको मुख्य प्राथमिकतामध्ये एक हो । चौतारा क्याम्पसले यसमा कुनै न कुनै रुपमा योगदान गरेको छ भन्ने मेरो पूर्ण विश्वास छ ।

यो शुभकामना सन्देशमार्फत् म यस क्याम्पसको उत्तरोत्तर प्रगति, सम्बृद्धि र उज्ज्वल भविश्यको हार्दिक कामना गर्दछु । यस क्याम्पसको उन्नती र प्रगतिमा मेरो सदैव साथ रहने छ ।

अग्नि प्रसाद सापकोटा

सम्पर्क फोन नं.: ०१-४२००१०८ Email : agni.sapkota@gmail.com

शेरबहादुर तामाङ
सदस्य, प्रतिनिधि सभा
सिन्धुपाल्चोक क्षेत्र नं. २
केन्द्रीय सदस्य
नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (नेकपा)

Sher Bahadur Tamang
Member of Parliament, Nepal
Sindhupalchok-2
Central Member
Nepal Communist Party (NCP)

शुभकामना

सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको सदरमुकाम चौतारा स्थित चौतारा बहुमुखी क्याम्पसले उच्च शिक्षाका लागि राजधानी धाउनु पर्ने बाध्यकारी अवस्थाको अन्त्य गर्दै उच्च शिक्षालाई स्थानीय तहमै उपलब्ध गराउँदै आएको १८ वर्ष भइसकेको छ । क्याम्पसले यस अवस्थासम्म आइपुग्न अनेकौं अप्ठ्याराहरू पार गर्दै १८ औं वार्षिकोत्सव मनाउन लागिरहेको यस क्षणमा क्याम्पस परिवारलाई हार्दिक बधाई ज्ञापन गर्दछु ।

'समृद्ध नेपाल–सुखी नेपाली' लाई मूल मन्त्र मान्दै मुलुकलाई शैक्षिक, राजनीतिक, सामाजिक, आर्थिक रूपमा समृद्ध बनाउन नेपाल सरकार लागिरहेको छ । विकासका सबै अवयवहरूको मूल जरो भनेको शिक्षा नै हो । शैक्षिक चेतनाको विकासबाट मात्र सर्वाङ्गीण विकासको ढोका खुल्दछ । यस सन्दर्भमा चौतारा बहुमुखी क्याम्पसले आफूलाई अझ परिष्कृत गर्दै शैक्षिक विकासको नेतृत्वदायी भूमिकामा अब्बल बनाउनु पर्दछ ।

सबैका लागि शिक्षा, जीवनोपयोगी शिक्षा र वैज्ञानिक शिक्षा आजको आवश्यकता हो । यी आवश्यकता पूरा गर्दै अगाडि बढ्ने क्रममा चौतारा बहुमुखी क्याम्पसले प्रत्येक वर्ष प्रकाशन गर्दै आएको '**चौतारा परिदृश्य**' नामक स्मारिका यस वर्ष पनि प्रकाशन गर्न लागेकोमा खुसी व्यक्त गर्दछु । यस स्मारिकामा समाविष्ट लेख–रचनाहरूले शैक्षिक जगत्लाई मार्गदर्शन गर्न सकून् । '**चौतारा परिदृश्य**' शिक्षा क्षेत्रको स्मरणीय एवं सङ्ग्रहणीय अध्ययन सामग्री बन्न सकोस् । क्याम्पसको उत्तरोत्तर प्रगतिको हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

धन्यवाद ।

२०७५ साउन २५

शेरबहादुर तामाङ
प्रतिनिधि सभा सदस्य
सिन्धुपाल्चोक क्षेत्र नं. २

प्रदेश सरकार

उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय

प्रदेश नं. ३

मा. अरुणप्रसाद नेपाल
मन्त्री

निजी सचिवालय
हेटौंडा, मकवानपुर, नेपाल

शुभकामना

चौतारा बहुमुखी क्याम्पस चौताराले आफ्नो वार्षिकोत्सवको अवसरमा आफ्ना गतिविधिहरु समेटेर हरेक वर्ष नियमित रुपमा प्रकाशन गर्ने "चौतारा परिदृष्य" नामक स्मारिका यस वर्ष पनि प्रकाशन गर्न लागेको जानकारी पाउँदा मलाई अत्यन्तै खुशी लागेको छ । यस स्मारिकाले क्याम्पसको बारेमा गहिराईमा बुझ्न र जानकारी हासिल गर्न चाहने सबैलाई सहयोग पुग्नेछ भन्ने अपेक्षा गरेको छु ।

२०५८ सालमा स्थापना भई अनेकौं प्रतिकुलतासँग जुध्दै यो क्याम्पस जिल्लाकै उत्कृष्ट क्याम्पस बन्न सफल हुनु हाम्रा लागि गौरवको विषय हो । आफ्नै घर गाउँमा बसेर उच्च शिक्षा हासिल गर्ने जुन अवसर यहाँका विद्यार्थी भाईबहिनीहरुले पाएका छन् यसलाई ठूलो उपलब्धीको रुपमा लिन सकिन्छ । तसर्थ शिक्षा क्षेत्रमा यसले पुऱ्याएको योगदानको प्रशंसा गर्दछु ।

शिक्षा बिना समाज र व्यक्तित्व विकासको कल्पना समेत गर्न सकिंदैन । आजको आवश्यकता भनेको प्राविधिक/सिपयुक्त शिक्षा हो । यस क्याम्पसले सिपयुक्त र जिवनोपयोगी शिक्षाको माध्यमबाट अनुशासित, सक्षम र देशप्रति समर्पित नागरिक तयार गर्न कुनै कसर बाँकी राख्ने छैन भन्ने विश्वास लिएको छु । साथै क्याम्पसको शैक्षिक विकासका लागि मैले व्यक्तिगत र संस्थागत रुपमा सम्भव भए सम्मको प्रयत्न गर्ने कुरा पनि यसै शुभकामना सन्देश मार्फत व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

यस क्याम्पसको बहुआयामिक विकासको निमित्त विगतमा झै आगामी दिनमा पनि सम्पूर्ण जागरुक शिक्षाप्रेमी, पूर्व विद्यार्थीहरु, अभिभावकहरु, शिक्षक मित्रहरु अझ एकताबद्ध भई अघि बढ्नु हुनेछ भन्ने विश्वास लिएको छु ।

अन्त्यमा, १८ औं वार्षिकोत्सवको अवसरमा क्याम्पससँग सम्बद्ध सम्पूर्ण आदरणीय अभिभावकहरु, कर्तव्यनिष्ठ शिक्षकहरु र भविष्यका कर्णधार प्यारा विद्यार्थीहरुमा बधाई ज्ञापन गर्दै क्याम्पसको उत्तरोत्तर प्रगतिको निमित्त हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

हार्दिक अभिवादन सहित !

२५ श्रावण, २०७५

अरुण नेपाल
मन्त्री

मा. युवराज दुलाल (शरद)
सामाजिक विकास मन्त्री

प्रदेश सरकार

सामाजिक विकास मन्त्रालय
प्रदेश नं. ३, हेटौंडा, मकवानपुर, नेपाल

प्रदेश सरकार सामाजिक विकास मन्त्रालय प्रदेश नं.३ हेटौंडा, मकवानपुर, नेपाल

पत्र संख्या :-
चलानी नं. :-

शुभकामना !

चौतारा बहुमुखि क्याम्पसले आउँदो ८ भदौ २०७५ मा १८ औं वार्षिकोत्सव मनाउँदै गर्दाको सु-अवसरमा क्याम्पसको भौतिक, शैक्षिक लगायत सम्पूर्ण गितिविधि र शिक्षक, विद्यार्थी तथा अन्य व्यक्तित्वहरुको वौद्धिक खुराकयुक्त लेख रचना सहितको "चौतारा परिदृश्य" नामक स्मारिका प्रकाशन हुनु खुशीको कुरा हो ।

यस स्मारिका मार्फत शिक्षक, विद्यार्थी, अभिभावक तथा शिक्षाप्रेमीहरु क्याम्पसका गतिविधि बारे सुसूचित हुने तथा विविध विधाका सृजनात्मक रचनाले पाठकहरु लाभान्वित हुनेमा म विश्वस्त छु ।

उच्च शिक्षाको क्षेत्रमा जिल्लाकै जेठो क्याम्पसको रुपमा स्थापित चौतारा बहुमुखि क्याम्पसको आगामी यात्रा अझै प्रगतितर्फ अगाडी बढाउनु क्याम्पसको नयाँ जिम्मेवारी बनेको छ । व्यवहारीक र जीवनोपयोगी शैक्षिक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरी आर्थिक विकास र रोजगारी सृजना तथा समाज विकासको क्षेत्रमा क्याम्पसको भूमिका सदैव उल्लेखनीय रहोस ।

क्याम्पसको १८ औं बार्षिकोत्सवको अवसरमा यस क्याम्पसलाई सफलताको उचाइसम्म ल्याउन महत्वपूर्ण योगदान दिनुहुने सबैप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दै क्याम्पसको प्रगतिमा आफ्नो साथ रही रहने प्रतिवद्धता सहित १८ औं वार्षिकोत्सवको सबैमा हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

धन्यवाद ।

युवराज दुलाल
मन्त्री

सम्पर्क नं. : ०५७-५२४८३५, ईमेल : p3mosd@gmail.com

Saresh Nepal
Chairperson
Finance & Development Committee
State Assembly No-3

सरेश नेपाल
सभापति
अर्थ तथा विकास समिति
प्रदेश सभा-३

मितिः २०७५/०४/२७

शुभकामना

सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको सदरमुकाम चौतारामा १८ बर्ष अघि स्थापित चौतारा बहुमुखी क्याम्पसले यस क्षेत्रको उच्च शिक्षाको उन्वयनमा गरेको बिशिष्ट योगदानलाई हामीले जति प्रशंसा गरे पनि पुग्दैन । भौतिक पूर्वाधारको क्षेत्र होस वा बिद्यार्थी र शिक्षकहरुको मेहनत वा अबिभावक तथा शिक्षाप्रेमीहरुको संगठित प्रयास, सबैको अथक पसिना छ, यसलाई यो बिन्दु सम्म ल्याई पुऱ्याउन । यहि साझा फूलवारीमा धेरैको शैक्षिक भबिष्य उज्यालीयको छ र सपनाहरु सार्थक बन्दै गएको छ ।

आफ्नो प्रेरणदायी उपलब्धीहरु, शैक्षिक बिषयसंग जोडिएका खोज र अनुभवहरु तथा क्याम्पसका रचनात्मक गतिविधिहरुको संग्रह **"चौतारा परिदृष्य"** नामक स्मारिका प्रकाशन आफैमा महत्वपूर्ण कदम हो । यसलाई नियमित बनाउने प्रयासको साथ क्याम्पसको १८ औं बार्षिकोत्सवको भब्य सफलताको शुभकामना ब्यक्त गर्दछु ।

धन्यवाद !

(सरेश नेपाल)
प्रदेश सभा सदस्य
सिन्धुपाल्चोक १ (२)
प्रदेश नं.३

सदस्य, प्रदेश सभा-३ निर्वाचन क्षेत्र सिन्धुपाल्चोक-१ (२)
नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (नेकपा)
Member of State Assembly No-3, Sindhupalchowk Constituency-1 (2)
Tel: 01-6632273, Mob: 9851013423, Email: sareshnepal@gmail.com

मा. निमा लामा ह्योल्मो
प्रदेश सभा सदस्य
प्रदेश नं. ३
सिन्धुपाल्चोक क्षेत्र नं. २-२

Hon'ble Nima Lama
Member of Province Assembly
Province - 3
Sindhupalchowk, Constituency # 2-2

पत्र संख्या:
च.नं.:

मिति : २०७५ श्रावण २७

सफलताको शुभकामना

चौतारा बहुमुखी क्याम्पसले आफ्नो १८ औं वार्षिकोत्सवका अवसरमा क्याम्पसका भौतिक, शैक्षिक र प्राध्यापक तथा विद्यार्थीहरुको महत्वपूर्ण गतिविधि एवं वौद्धिक लेख रचना समेटिएको स्मारिका **"चौतारा परिदृष्य"** प्रकाशन गर्न लागेकोमा अत्यन्त खुशी लागेको छ ।

सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको महत्वपूर्ण शैक्षिक संस्था **चौतारा बहुमुखी क्याम्पस** आफैमा ऐतिहासिक छ । क्याम्पसले सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको ग्रामीण भेगमा उच्च शिक्षा प्रदान गर्न सदैवमा उल्लेखनीय भूमिका निर्वाह गर्दै नागरिकलाई ज्ञानको ज्योति दिईरहेको छ । विद्यालय तहको शिक्षा आर्जन गरिसकेपछि उच्च शिक्षा लागि राजधानी काठमाडौंसम्म धाउनु पर्ने वाध्यात्मक अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै आफ्नै घर आँगनमा विविध कठिनाईका वावजुद सुयोग्य नागरिक उत्पादन गर्न क्याम्पसले खेलेको भूमिका सदैव उच्च प्रशंसायोग्य रहेको छ । आगामी दिनमा पनि क्याम्पसले ज्ञानको ज्योति हाम्रा ग्रामीण भेगका विद्यार्थीहरुलाई सर्वसुलभरुप प्रदान गर्ने विश्वास लिएको छु ।

आफ्नो **१८ औं वार्षिकोत्सवका** अवसरमा प्रकाशन गर्न लागेको स्मारिका एक ऐतिहासिक दस्तावेजका रुपमा प्रकाशन हुने समेत विश्वास लिएको छु । स्मारिकाले क्याम्पस तथा प्राध्यापक, विद्यार्थीहरुको महत्वपूर्ण एवं खोजमुलुक, अनुसन्धनात्मक, ओजपूर्ण लेखरचनाले समग्र सिन्धुवासीहरुलाई दिक्षित गराउन महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्न सफलता मिल्नेमा विश्वास लिएको छु । आजको युगमा प्रकासनले पुऱ्याउने योगदान विशिष्ट प्रकारको तथा भावि पुस्ताका लागि ऐतिहासिक सन्दर्भ सामाग्रीका रुपमा समेत संग्रहित हुने भएकोले सिन्धुपाल्चोकको विविध आयमहरुलाई समट्ने र प्रतिनिधित्व गर्ने स्मारिकारुपमा प्रकाशन भयो भने स्मारिका प्रकाशनको उद्देश्य पुरा हुनेछ ।

अन्तमा नेपाल र नेपालीको वर्तमान चाहना एवं भावना अनुरुपको क्याम्पसको आफ्नो पाठ्यक्रम भन्दा वाह्य जगतको वौद्धिक एंव विद्यार्थीका लागि सन्दर्भ समाग्रीका रुपमा प्रयोग हुने सामाग्रीहरुलाई समेटी ज्ञान हासिल हुने बहुमूल्य लेख रचना सहित प्रकाशन हुने ऐतिहासिक स्मारिका **"चौतारा परिदृष्य"** प्रकाशनको सफलताका लागि हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

जय नेपाल

....
निमा लामा
प्रदेश सभा सदस्य
प्रदेश नं. ३, नेपाल

सम्पर्क: शेर्माथाङ्ग, हेलम्बु गाउँपालिका वडा नं. २, सिन्धुपाल्चोक
मोबाइल: ९७७-९८५१०५१८८७

शुभकामना

चौतारा बहुमुखी क्याम्पस, चौताराको १८औं वार्षिकोत्सवको अवसरमा सदाफैं यस वर्ष पनि क्याम्पसको मुखपत्र **चौतारा परिदृश्य** प्रकाशन हुन लागेकोमा विद्यालय परिवार र सम्बद्ध महानुभावहरूमा हार्दिक शुभेच्छा व्यक्त गर्दछु ।

शिक्षा सर्वाङ्गिण विकासको धरोहर हो । यस क्याम्पसले समयको अनेकन् उतारचढावको सामना गर्दै शैक्षिक क्षेत्रको ज्योतिको रूपमा स्थापित हुँदै यहाँसम्म आइपुग्नु आफैमा गर्व र सम्मानको विषय पनि हो । यस अवसरमा पुनः क्याम्पसको उत्तरोत्तर प्रगति र समृद्धिको कामना गर्दछु ।

अन्त्यमा, क्याम्पसको समुन्नति र विकासको लागि प्रतिबद्ध रहने विश्वास दिलाउन चाहन्छु ।

सुभाष कर्माचार्य
पूर्व सांसद
क्षेत्र नं. २, सिन्धुपाल्चोक

नेपाल प्रशासनिक प्रशिक्षण प्रतिष्ठान
Nepal Administrative Staff College
"... devoted to making differences positively."

प.सं.
च.नं.

शुभकामना

आफ्नो १८ औं वार्षिकोत्सवको सन्दर्भमा **चौतारा बहुमुखी क्याम्पसले** " ***चौतारा परिदृश्य*** " स्मारिका प्रकाशनगर्न लागेको सुखद् अवसरमा क्याम्पस परिवारलाई हार्दिक बधाई र शुभकामना दिन चाहन्छु ।

उच्च प्राज्ञिक संस्थाको हैसियतमा क्याम्पसहरु आफ्नो क्षेत्रको संस्कृति, सभ्यता र समग्र विकासको अगुवाई गर्ने भूमिकामा रहन्छन् । समय सापेक्ष शिक्षाको विकास एवं प्रवर्द्धनद्वारा समाजलाई शान्ति, समृद्धि र सदाचार तर्फ निरन्तर अगाडि बढ्न यस्ता संस्थाहरुले प्रेरित गरिरहेको पाईन्छ । यस पृष्टभूमिमा **चौतारा बहुमुखी क्याम्पस**ले उच्च शिक्षाको माध्यमबाट समाजमा पुऱ्याएको योगदान प्रशंसनीय छ । आगामी दिनमा पनि यसले चालेका पाईलाहरु लक्ष्यसम्म पुग्न सफल होउन् शुभकामना छ !

पुण्यप्रसाद न्यौपाने
(पूर्व सचिव, नेपाल सरकार)
कार्यकारी निदेशक

श्रावण २३, २०७५
नेपाल प्रशासनिक प्रशिक्षण प्रतिष्ठान
जावलाखेल, ललितपुर ।

जावलाखेल, ललितपुर, नेपाल, पो.ब.नं.: २१५२, फोन नं.: ५५२२००२, ५५२२१६०, ५५२३५१४, ५५२३५१७, फ्याक्स: ५५२४९०६
Jawalakhel, Lalitpur, Nepal, P.O.Box: 2152, Ph. No.: 5522002, 5522160, 5523514, 5523517, Fax: 5524906
: Hello Nepal Administrative Staff College, Audio Notice Board No.: 1618-01-5522002,
E-mail: info@nasc.org.np, URL: www.nasc.org.np

LDC Watch L'Observatoire PMA

मितिः श्रावण २४, २०७५

श्री क्याम्पस प्रमुख
चौतारा बहुमुखी क्याम्पस
चौतारा, सिन्धुपाल्चोक, नेपाल

बिषयः शुभकामना !

चौतारा बहुमुखी क्याम्पसले आफ्नो स्थापनाको १७ बर्ष पुरा गरी १८औं बार्षिकोत्सव मनाउदै गरेको सुखद अवसरमा यहाँ मार्फत सम्पूर्ण क्याम्पस परिवारमा हार्दिक बधाई तथा शुभकामना अर्पण गर्न चाहन्छु । साथै यस सुखद अवसरमा प्रकाशित हुन गइरहेको "चौतारा परिदृश्य" नामक शैक्षिक स्मारिका यथार्थमा सार्थक र उपयोगी हुनेछ भन्ने आशा र भरोसा पनि व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

हाम्रो देश अहिले इतिहासको असाध्य महत्वपूर्ण कालखण्ड बिच गुज्रीरहेको छ । यतिन्जेल, राज्यको पुनसंरचना हुन गईरहेको हुँदा यसले स्वभाविक रुपमा देशको राजनैतिक, आर्थिक र सामाजिक विकासमा पनि जबरदस्त प्रभाव पार्नसक्ने सम्भावना प्रबल हुँदै आएको छ। साथसाथै, यसले देशको शैक्षिक पुनसंरचना र विकासमा पनि गहिरो प्रभाव पार्न सक्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

देशमा पछिल्लो चरणमा, अन्य क्षेत्रहरुमा जस्तै हाम्रा विश्वविद्यालय र क्याम्पसहरुले प्रदान गरिने उच्च शिक्षाको बिषयमा पनि व्यापक छलफल र बहशहरु भईरहेका छन् । उच्चशिक्षाको प्रबर्द्धनले देशको सर्वाङ्गिण दिगो विकासको निम्ति अत्याबश्यक गुणस्तरिय र ब्यबसायिक जनशक्तिको निर्माण, परिचालन र ब्यबस्थापनमा योगदान पनि दिनु पर्दछ । तर यथार्थमा त्यसो भइरहेको छैन । तसर्थ, हाम्रा विश्वविद्यालय र क्याम्पसहरुबाट उत्पादन हुने जनशक्ति मूलत आफ्नो देशको दिगो विकास र पुनर्निर्माणमा उपयोगी हुने र आवश्यकता अनुसार अन्तराष्ट्रिय क्षेत्रमा योगदान दिन सक्ने हुन पनि जरुरि छ । यसको निम्ति हाम्रा विद्यार्थीहरुले हासिल गर्ने ज्ञान, सिप र शिक्षा व्यापक (broad based), समय सापेक्ष र जीवनोपयोगी हुनु पर्दछ । साथसाथै, विश्वविद्यालय र क्याम्पसहरुमा शैक्षिक र प्राज्ञिक वातावरण (educational and academic environment) निमार्ण हुनु पनि जरुरि छ।

अन्तमा, चौतारा बहुमुखी क्याम्पसले हालका बर्षहरुमा प्राप्त गरेका सफलता र उपलव्धीहरुले सकारात्मकता र उज्यालोपनको आभास छरेको देखिन्छ । आशा गरौं, राष्ट्रले अङ्गिकार गरेको समावेशी, सम्वृद्ध र दिगो बिकासको महायात्रामा थप योगदान पुग्नसक्ने कार्यहरु नीरन्तर होस् । "चौतारा परिदृश्य" यस दृष्टिकोणमा सबैको निम्ति उपयोगी हुन सकोस्। हार्दिक शुभकामना !

गौरी प्रधान
पूर्व सदस्य, राष्ट्रिय मानवअधिकार आयोग
विश्व संयोजक, अतिकम बिकशित मुलुकहरुको नागरिक विश्व मञ्च (LDC Watch)
सदस्य, विशिष्ट सल्लाहकार समिति, चौतारा बहुमुखी क्याम्पस ।

International Secretariat:
288 Gairidhara Marg, Gairidhara, Kathmandu, Nepal
Tel: +977 1 4427823, 4434165, 4425755, 4422153
Fax: +977 1 4004508

European Co-ordination Office:
115 Rue Stévin, B-1000, Brussels, Belgium
Tel: +322 231 1659
Fax: +322 230 3780

Email: info@ldcwatch.org
URL: www.ldcwatch.org

जिल्ला समन्वय समिति, सिन्धुपाल्चोक

चौतारा

३ नं. प्रदेश, नेपाल

मिति : २०७५/०४/२१

पत्र संख्या : ०७५/७६

चलानी नं.: १८

शुभ–कामना

यस सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका वडा नं.५ स्थित चौतारा बहुमुखी क्याम्पसको १८ औं वार्षिकोत्सवको सुखद उपलक्ष्यमा क्याम्पसका भौतिक, शैक्षिक लगायत सम्पूर्ण गतिविधि र शिक्षक, विद्यार्थी तथा अन्य बौद्धिक व्यक्तित्वका रचना लगायतका सामाग्रीहरु समेटेर "**चौतारा परिदृष्य नामक स्मारिका**" प्रकाशन गर्न लागेको जानकारी पाउँदा म ज्यादै खुशी लागेको छ।

त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट सम्बन्धन प्राप्त यस सामुदायिक क्याम्पसले आफ्नो स्थापनाकाल देखि नै विद्यार्थीहरुलाई गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्ने गरेको प्रयास सह्रानीय छ। यस्ता प्रयासले भविष्यमा देशको दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्ने कार्यमा थप टेवा मिल्ने विश्वास मैंले लिएको छु।

जिल्लाका सामुदायिक क्याम्पसहरु मध्ये आफुलाई अग्र स्थानमा स्थापित गर्दै अगाडि बढिरहेको यस शैक्षिक संस्थाले क्याम्पसका प्राध्यापक, शिक्षक, संचालक समिति, विद्यार्थीहरु, अभिभावक वर्ग एवं अन्य सरोकारवालाहरु समेतको सहयोगमा आफुलाई जिल्ला भित्रका अन्य शैक्षिक संस्थाहरुको बीचमा अझ अग्र स्थानमा उभ्याउन सकोस् भन्ने कामना गर्दछु। आफ्नो स्थापनाकालको १८ औं वर्ष प्रवेशको अवसरमा प्रकाशन हुन लागेको स्मारिकाले सम्पूर्ण विद्यार्थी, प्राध्यापक, शिक्षक, साहित्यप्रेमी तथा आम अभिभावकहरुको सन्देशमूलक लेख रचना एवं साहित्यलाई उजागार गरी आम विद्यार्थी, अभिभावक लगायतको माझमा सशक्त रुपमा उभ्याउन सकोस्।

अन्तमा सबै प्रकारका शैक्षिक, बौद्धिक र प्रविधियुक्त गतिविधीहरुलाई समावेश गरी प्रकाशन गर्न लागिएको यस स्मारिका शिक्षा प्रेमी लगायत सम्बन्धित सबैलाई उपयुक्त सन्दर्भ सामग्री हुने विश्वास गर्दै क्याम्पसको उत्तरोत्तर प्रगतिका लागि हार्दिक शुभ-कामना व्यक्त गर्दछु।

(कृष्णगोपाल तामाङ)

प्रमुख

जिल्ला समन्वय समिति

सिन्धुपाल्चोक

☎ ०११-६२०१३६

📠 ०११-६२००८७

| ddcsindhupalchowk@gmail.com

| http://ddcsindhupalchowk.gov.np

चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

चौतारा, सिन्धुपाल्चोक

प.सं. :- ०७५/७६

च.नं.:- ४०

शुभकामना

हजारौं विद्यार्थीहरुको भविष्य उज्वल बनाउन सफल सिन्धुपाल्चोमको केन्द्र भागमा रहेको क्याम्पसले आफ्नो शैक्षिक कार्यकालको १८औं वर्ष प्रवेशको सुखद अवसरमा **"चौतारा परिदृष्य नामक स्मारिका"** प्रकाशन गर्न लागेकोमा खुशी व्यक्त गदर्छु । क्याम्पसले समाज परिवर्तनका निम्ति आज सम्म गरेको योगदानको उच्च स्मरण गर्दै उत्तरोतर प्रगतिको कामना सहित क्याम्पस परिवारजनहरुमा शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

ज्ञानको ज्योति छर्दै दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्ने शैक्षिक मन्दिर क्याम्पस हो । जिल्लाको सदरमुकाममा अवस्थित क्याम्पसले दूर दराजका विद्यार्थीहरुलाई स्नातक तह अध्ययन गर्न सहज बनाएको हामी सवैलाई सर्वविदितनै छ । जिल्लावाट अध्ययन गर्न राजधानी जानुपर्ने वाध्यताको यस क्याम्पसले अन्त्य गरेको छ । यस क्याम्पसवाट अध्ययन गरेका विद्यार्थीहरु राष्ट्रको महत्वपूर्ण ओहदामा पुगेका छन् । ती कुशल, कर्मठ व्यक्तित्वहरु स्मरण गर्दा छाती गर्भले फुल्ने गर्दछ । समाजप्रति क्याम्पसले गरेको योगदानको उच्च सम्मान गर्दछु ।

राजधानीवाट नजिक एवं शैक्षिक केन्द्रको रुपमा विकास गर्न पर्याप्त सभांवना रहेको चौतारा बहुमुखी क्याम्पसले आगामी दिनहरुमा अन्य मुलुकहरु तथा अन्य शैक्षिक संस्थाहरुमा समेत प्रतिस्पर्धा गर्न सक्ने विद्यार्थी उत्पादन गर्नेछ भन्ने अपेक्षा सहित आगामी दिनहरुमा क्याम्पसको उत्तरोतर प्रगतिको कामना सहित बार्षिकोत्सवको घडिमा शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

अमान सिं तामाङ

प्रमुख

नेपाल सरकार

गृह मन्त्रालय

जिल्ला प्रशासन कार्यालय

सिन्धुपाल्चोक

☎ : ०११-६२०१०३
☎ : ०११-६२०१५२
फ्याक्स : ०११-६२०००४

पत्र संख्या : प्र.०७५/७६
चलानी नं. 232

चौतारा
मिति : २०७५/०४/३१

विषय :- शुभकामना ।

सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको शैक्षिक विकासमा महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउँदै आएको चौतारा बहुमुखी क्याम्पस, चौताराले आफ्नो शैक्षिक कार्यकालको १८ औं वर्ष प्रवेश गरेको सुखद उपलक्ष्यमा "चौतारा परिदृश्य" नामक स्मारिका प्रकाशन गर्न लागेकोमा खुशी लागेको छ ।

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको संविधानले स्वाधीन, समुन्नत तथा समाजवाद उन्मुख अर्थव्यवस्था मार्फत समृद्ध नेपाल निर्माण गर्ने परिकल्पना गरेको छ । यही परिकल्पनालाई सार्थक रूप दिन नेपालको संविधानको मौलिक हकमा नागरिकलाई आधारभूत पहुँचको अधिकार सहितको शिक्षा सम्बन्धी हकको व्यवस्था गरिएको छ ।

राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय विकासका लागि आवश्यक जनशक्ति तयार गर्न संघीय लोकतान्त्रिक व्यवस्था अनुकूल सर्वसाधारण जनताको सदाचार, शिष्टाचार र नैतिकता कायम राख्न यस विद्यालयको अग्रणी भूमिका रहेको छ ।

द्वन्द्व, गरिबी, पछौटेपन र विपदबाट आक्रान्त सिन्धुबासी नागरिकहरूलाई ज्ञानको ज्योतिमार्फत उज्यालोतर्फ मार्गदर्शन गराउन पहल गर्ने सम्पूर्ण शिक्षक, अभिभावक, विद्यार्थी, राजनैतिक दल, समाजसेवी तथा सम्पूर्ण नागरिकलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । शिक्षा क्षेत्रको विकासमा यस विद्यालयको योगदानको कदर गर्दै आगामी दिनमा उत्तरोत्तर प्रगति र सुखद भविष्यको समेत कामना गर्दछु । धन्यवाद ।

(कृष्णप्रसाद अधिकारी)
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

मन्तव्य

कृष्णराज श्रेष्ठ
अध्यक्ष, सञ्चालक समिति
चौतारा बहुमुखी क्याम्पस

चौतारा बहुमुखी क्याम्पसले आफ्नो १७ औं बसन्त पार गरि १८ औं वर्षमा प्रवेश गरेको छ । यस पवित्र घडीमा आफ्नो वार्षिक गतिविधिहरुलाई समेटेर निकाल्न लागिएको "**चौतारा परिदृश्य २०७५**" नामक स्मारिका मार्फत सम्पूर्ण जिल्लावासी, यसका लाभग्राही, सहयोगदाता एवं सम्पूर्ण शिक्षाप्रेमी महानुभावहरुमा हार्दिक मंगलमय शुभकामना व्यक्त गर्न पाउँदा आफुलाई गौरवान्वीत ठानेको छु ।

विद्यालय शिक्षा पुरा गरि उच्च शिक्षा हासिल गर्ने अवसरबाट वन्चीत रहेका ग्रामीण समुदायका विद्यार्थीहरुको लागि जहाँ उच्च शिक्षामा नेपाल सरकारको पहुँच पुगेको छैन सो ठाउँमा अवसर पुर्‍याउने पवित्र उद्देश्यका साथ नेपालकै सर्वाधिक पुरानो विश्वविद्यालय त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट मिति २०५८ भाद्र ८ गते सम्बन्धन प्राप्त गरी संचालनमा आएको सामुदायिक क्याम्पसको नाम हो "**चौतारा बहुमुखी क्याम्पस**" ।

उच्च शिक्षाको कार्यक्रम संचालन गर्नु आफैमा ठूलो कुरो होइन, महत्वपूर्ण सवाल त त्यहाँ उत्पादित जनशक्तिलाई कर्मठ र उद्यमशिल बनाउनु हो । यी कुराहरु प्राप्तीका लागि हामीले शैक्षिक जनशक्ति, आवश्यक विद्यार्थी संख्या, भौतिक व्यवस्थापन, सुन्दर शैक्षिक वातावरण, गुणस्तरीय सिकाइ, चुस्त र दुरुस्त व्यवस्थापन, सहभागितामूलक अध्ययन अध्यापन विधिको संस्थागत विकास र सान्दर्भिक शैक्षिक सामग्रीहरुको उपलब्धताका बारेमा हाम्रो गम्भीर ध्यान आकर्षित गरि रहेका छौं, साथै प्राविधिक शिक्षालयको स्थापनाको लागि पनि हामी विशेष रुपमा लागिरहेका छौं ।

यसै शैक्षिक सत्र देखि :बकतभचक म्भनचभभ को कक्षा संचालनको तयारीमा हामी जुटी सकेका छौं । यसको लागि त्रि.वि.वि.मा पुर्‍याउनु पर्ने सबै विधिहरु पुरा गरि सकेका छौं । अब स्वीकृतिको पर्खाइमा रहेका छौं ।

विश्वविद्यालय अनुदान आयोगबाट क्याम्पसहरुलाई वितरण गर्दै आएको क्याम्पसको स्तरीकरण मापदण्ड (QAA) सर्टिफिकेट प्राप्तीको कार्यको करिब ९०% कामहरु पुरा गरीसकेका छौं । सम्भवत यस आर्थिक वर्ष भित्र त्यो सौभाग्य हाम्रो क्याम्पसले प्राप्त गर्नेछ ।

एउटा सामुदायिक स्तरबाट संचालित मुनाफा रहित शैक्षिक संस्थाको आर्थिक पिडा कुनैपनि शिक्षाप्रेमी स्वाभिमानी नागरिकको दृष्टीबाट छिपेको हुँदैन । यो पिडाबाट मुक्ती पाउनको लागि हामीले विभिन्न दातृ निकाय, सरकारका विभिन्न अंगहरु र न्यायप्रेमी सहयोगी व्यक्तित्वको ध्यानलाई खिच्न हामीलाई सफलता पनि मिलिरहेको छ ।

अन्तमा चौतारा बहुमुखी क्याम्पसको यो १८ औं वर्ष गाठको अवसरमा क्याम्पसको चौतर्फी विकासको लागि सहयोग गर्नु हुने सबै दात्रि संस्थाहरु, सरकारी निकाय एवं मान्यजनहरुमा हार्दिक आभार व्यक्त गर्दै धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

धन्यवाद ।

• १८औं वार्षिकोत्सव समारोहमा प्रस्तुत प्रतिवेदन	नगेन्द्रप्रसाद दंगाल	२२
• सीप, समर्पण र सिकाइ	डम्बरबहादुर श्रेष्ठ	३१
• बहुप्राविधिक महाविद्यालय स्थापना : प्रतीक्षाको विषय	यज्ञप्रसाद दंगाल	३३
• Gender Based Violence in Nepal	Bharat Acharya	३५
• मेरो गाउँमा पनि विकास आउँछ	निर्मला बस्ती (भट्टराई)	३९
• फिस्टुला कस्तो रोग हो ?	निर्मला तिमल्सिना	४०
• सामुदायिक वन व्यवस्थापनका अवसर र चुनौति	राजबहादुर बोगटी	४१
• Destabilization of Colonial Project	Jashmin Lama	४४
• Who fails the plan, plan to fail	Chandra Bahadur Shresha	४९
• Importance of Mathematics	Nabaraj Koirala	५२
• Bringing Technology into English Classrooms	Kamalikanta Bhetuwal	५३
• Activities for Teaching Communicative Functions...	Punya Pd. Gajurel	५९
• Importance of Literature in Language Teaching	Bhim Prasad Regmi	६१
• Level and Trend of Family Planning Methods....	Mana Maya Mishra	६४
• A Critical Discourse Analysis	Badri Bahadur Tamang	७१
• Philosophical Roots of Communication Code....	Man Bahadur Jora	७६
• अनौपचारिक शिक्षाको अवधारणा	सपना अधिकारी	८३
• सिन्धुपाल्चोकमा स्थानीय र संसदीय निर्वाचन २०७४	लक्ष्मीप्रसाद निरौला	८८
• गजल : कल्पना	अस्मिता अधिकारी	८९
• नेपालमा नागरिकता	दुर्गा बन्जाडे	९६
• चौतारा बहुमुखी क्याम्पस र स्ववियु इतिहास	मिलन लामा	९९
• आमा	सविता तामाङ	१००
• किरिया	अमित घिमिरे	१०१
• समृद्ध मुलुक हाम्रो चाहना	रीता सापकोटा	१०७
• बा दिलबहादुर कार्की	१०८	
• संघर्ष र सफलता	बेली दुलाल	१०९
• जलेको लाश	सुवास श्रेष्ठ	११०
• नगर चेलीबेटी बेचविखन	सरस्वती बस्नेत	११२
• देशको संविधान र युवाशक्ति	तारा थापा	११३
• शीर्षक... ?	सिद्धार्थ तामाङ	११३
• गर्भपतन	सुशिला दंगाल	११४
• फोनबाट अङ्कुराएको प्रेम	अर्जुन शर्मा	११६
• गजल	आयुषा कार्की	११७
• My Favourite Hobby: Photography	Susmita Shrestha	११८
• जिन्दगी	सदिना कुइँकेल	११८
• शुभकामना	देवकी थापा	११९
• मलाई मन लाग्छ	लक्ष्मी श्रेष्ठ	११९
• Stop Starting and Let's Take Action...	Aakriti Ghale	१२०
• अन्तरवार्ता	लोकबहादुर विक	१२४

१८औं वार्षिकोत्सव समारोहमा प्रस्तुत प्रतिवेदन

- नगेन्द्रप्रसाद दंगाल
प्रधानाध्यापक

शैक्षिक पृष्ठभूमि :

नेपालको राजधानी काठमाडौं र तिब्बतको ल्हासा एवम् अन्य व्याापरिक केन्द्रहरुबीच व्यापारको आवागमनमा वास बस्ने एवम् विश्राम गर्ने थलो वा चौतारीको पर्यायवाचीको रुपबाट विकसित भएको नाम आज सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको सदरमुकाम चौतारा कायम रहिरहेको छ । चौतारा पिपलडाँडा,कुविण्डे र सानेसिरुवारी गा.वि.स लगायत २०६८।०४।०१ देखि चौतारा नगरपालिका घोषणा भएता पनि राज्य पुनसंरचनाको क्रममा छ गा.वि.स. स्याउले,बतासे,ईर्खु,कदमबास,ठुलोसिरुवारी र साँगाचोक पुनः सम्मिलित गराएर चौतारा साँगाचोक गढी नगरपालिकाको स्थानिय निर्वाचन सम्पन्न भई सकेको छ । जसको सदरमुकाम चौतारा कायम छ। राजधानी नजिक भएर पनि विगतका दशकौं वर्षहरुमा मध्यम स्तरीय शिक्षण संस्था स्थापना भएता पनि उच्च शिक्षाका शिक्षण संस्थाहरु दुई दशकयता मात्र स्थापना सुरुवात भएको हो । २०४६ सालको राजनीतिक परिवर्तनको संघारमा चौताराका प्रबुद्ध समाजसेवी एवम् शिक्षाप्रेमी युवा जनशक्तिको सुझमा उच्च शिक्षाको प्रथम पाइलाको रुपमा तत्कालीन रत्नगंगा क्याम्पसको स्थापना भएको थियो । तत्पश्चात् राजनीतिक परिवर्तनकै प्रवाहसाथ शिक्षा क्षेत्रमा संरचनात्मक एवम् प्रतिष्पर्धात्मक परिवर्तन आएको पाइन्छ । विद्यालय तहको शिक्षामा मात्र उल्लेखनीय परिवर्तन नभई उच्च शिक्षाको क्षेत्रमा पनि महत्वपूर्ण प्रगति एवम् परिवर्तन आएको देखिन्छ । परिवर्तनकै बाबजुद सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको सदरमुकाम चौतारा लगायत अन्य प्रमुख केन्द्रहरुमा समेत उच्च मावि तहका शिक्षण संस्थाहरु स्थापना भएका तर स्नातक (डिप्लोमा) तहको अध्ययनका संस्था स्थापना नभएको हुँदा सोको अभावमा प्रवीणता प्रमाणपत्र तह उत्तीर्ण गरेका युवा शक्तिहरु अपव्यय हुनबाट जोगाउन, उनीहरुको ज्ञान, सीपलाई अभिवृद्धि गरी संस्थागत एवं सामाजिक विकासमा प्रयुक्त गराउन सदरमुकाम चौतारामा उच्च शिक्षा हासिल गर्ने व्यक्तिको भाग्य र भविष्य निर्माण गर्न सीमित साधन र स्रोतको समुचित उपयोगबाट अधिकतम उपलब्धी हासिल गर्ने उद्देश्यका बाबजुद नेपालको सर्वाधिक श्रेष्ठ त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट २०५८ साल भाद्र ८ गते सम्बन्धन प्राप्त गरी तीन वर्षे बीएड कक्षा सञ्चालन गर्न 'चौतारा बहुमुखी क्याम्पस' स्थापना भएको व्यहोरा सबैमा विदितै छ । यस क्याम्पसले आफ्नो स्थापनाकालको १७ वर्ष सफलतापूर्वक पूरा गरी १८ वर्ष प्रवेशको यस सुखद एवम् उल्लासमय घडीमा यहाँहरु सबैको समुपस्थिति माझ यस क्याम्पसको कार्यप्रगति प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्न पाउँदा सबैप्रति कृतज्ञतापूर्वक श्रद्धा एवम् आदरभाव प्रकट गर्दछु ।

क्याम्पस परिचयः

सिन्धुपाल्चोक जिल्ला नेपालको १४ अंचलमा वागमती अंचलको ८ जिल्ला मध्ये जुगल हिमालको काखमा अवस्थित हालको संघिय संरचना अन्तगत प्रदेश नं. ३ को उच्च एक हिमाली एवम् पहाडी जिल्ला हो । नदी, पहाड, हिमाल, छहरा, वन, जङ्गल ताल, पोखरी आदि प्राकृतिक सम्पदा, प्रसिद्ध पर्यटकीय स्थलहरू तथा ऐतिहासिक स्थलहरू भएता पनि तिनीहरूको उचित सदुपयोग हुन नसकेर होला नै आर्थिक तथा शैक्षिक पक्षमा उल्लेखनीय प्रगती हासिल गर्न नसकिएको । सिन्धुपाल्चोक जिल्लामा उच्च शिक्षा हासिल गर्ने संस्थाको अभाव शैक्षिक क्षेत्रमा उल्लेखनीय परिवर्तनको आभाष नभएको, नेपालको राजधानी काठमाडौं सिन्धुपाल्चोकबाट नजिक भएर पनि पारिवारिक पहुँच भएका जनशक्तिहरु अध्ययनको लागि राजधानीकेन्द्रित हुनु , कतिपय उच्च मा.वि. तह पुरा गरेका जनशक्तिहरू आयश्रोत अभावका कारण आफ्नो अध्ययन जारी राख्न नसक्नु, उच्च शिक्षाको अवसर नपाउँदा ती जनशक्तिहरू शैक्षिक बेराजगारीको चपेटा परेकोले राज्यको एउटा छेउबाट भएपनि मध्यम स्तरीय जनशक्ति तयार गर्न उनीहरूको अन्तर्निहित सृजनशील प्रतिभाहरूको प्रस्फुटनका लागि आवश्यक परिस्थितिलाई हृदयंगम गरी श्री कृष्ण रत्न गंगा उच्च मा.वि. चौताराको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको पहलमा मिति २०५७/८/१० गते स्नातक क्याम्पस संचालन गर्न वृहत भेलाको आयोजना पश्चात अध्यक्ष एवं पूर्व माननीय सांसद कृष्णराज श्रेष्ठको संयोजकत्वमा, स्व. इश्वरी कक्षपती, स्व.पहलमान श्रेष्ठ, श्री हिमालयप्रसाद दंगाल, श्री

सोम सापकोटा, श्रीमती दिलकुमारी श्रेष्ठ र श्री नगेन्द्रप्रसाद दंगाल रहेको सात सदस्यीय चौतारा क्याम्पस पूर्वाधार तथा योजना तयारी समितिको गठन गरियो । सो समितिको सतत: प्रयासबाट त्रिभुवन विश्वविद्यालयले मिति २०५८/५/८ गतेका दिन यस जिल्लाको सदरमुकाम चौतारामा शिक्षा विषयको स्नातक तहको तीन वर्षे चौतारा क्याम्पस शै.स. २०५८/५९ देखि संचालन गर्न स्वीकृत प्रदान गरिएको व्यहोरा अनुरोध गर्दछु ।

विद्यार्थी विवरण:

यस क्याम्पसमा प्राध्यापन पश्चात बी.एड.को १४औं व्याच Send Up भइसकेको छ जसबाट ५०९ जनाले स्नातक तह उत्तीर्ण गरिसक्नु भएको छ । शिक्षाशास्त्र संकाय तर्फ ४४२ जनाले बी.एड.,वि.वि.एस तर्फ ६४ र विज्ञान तर्फ ३ जनाले उत्तीर्ण गरिसक्नुभएको छ । २०६३ सालमा व्यबस्थापन संकाय र २०६९ सालमा विज्ञान संकाय संचालन भएको थियो । ती जनशक्तिहरु विभिन्न निकायको सम्मानीत पदहरुमा कार्यरत रहनु भएको छ ।

यस क्याम्पसमा रहेको हालको विद्यार्थी संख्या देहाय अनुसार रहेको छ ।

तह	शिक्षा			व्यवस्थापन			विज्ञान			कुल जम्मा
	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	
प्रथम वर्ष	४८	१६	६४	३०	६	३६	-	-	-	१००
द्वितीय वर्ष	३८	६	४४	१८	११	२९	-	-	-	७३
तृतीय वर्ष	४३	१०	५३	१३	१५	२८	१	२	३	८१
चतुर्थ	३१	६	३७		६	१५	-	-	-	५२
जम्मा	१६०	३८	१९८	७०	३८	१०८	१	२	३	३०६

ख) प्राध्यापक एवं कर्मचारी विवरण:

क्र.स.	नाम थर	पद
१	श्री नगेन्द्रप्रसाद दंगाल	क्याम्पस प्रमुख
२	श्री डम्बर बहादुर श्रेष्ठ	स.क्याम्पस प्रमुख
३	श्री यज्ञप्रसाद दंगाल	उप-प्राध्यापक
४	श्री भरत आचार्य	उप-प्राध्यापक
५	श्री राजेन्द्र श्रेष्ठ	उप-प्राध्यापक
६	श्री निर्मला वस्ती	उप-प्राध्यापक
७	श्री हरिगोपाल श्रेष्ठ	उप-प्राध्यापक
८	श्री निर्मला तिमिल्सीना	उप-प्राध्यापक
९	श्री बोधराज भट्टराई	उप-प्राध्यापक
१०	राज बहादुर बोगटी	उप-प्राध्यापक
११	श्री हर्षलाल तामाङ	उप-प्राध्यापक
१२	श्री ज्ञान बहादुर तामाङ	उप-प्राध्यापक
१३	श्री उमेश बराल	उप-प्राध्यापक
१४	श्री जष्मिन लामा	उप-प्राध्यापक
१५	श्री चन्द्र बहादुर श्रेष्ठ	उप-प्राध्यापक
१६	श्री पवन सापकोटा	उप-प्राध्यापक
१७	श्री नवराज काईराला	उप-प्राध्यापक
१८	श्री केदार चौलागाई	उप-प्राध्यापक
१९	श्री रोशन घिमिरे	उप-प्राध्यापक
२०	श्री कमलीकान्त भेटुवाल	उप-प्राध्यापक
२१	पुण्य प्रसाद गजुरेल	उप-प्राध्यापक
२२	सुब्बा प्रसाद दुलाल	उप-प्राध्यापक
२३	दिलिप कुमार शाह	उप-प्राध्यापक
२४	श्री कृष्ण गोपाल श्रेष्ठ	लेखापाल
२५	श्री प्रतिभा श्रेष्ठ	लाइब्रेरियन
२६	श्री मुन्दे तामाङ	सहयोगी
२७	श्री हेम बहादुर श्रेष्ठ	सहयोगी

ग) विषयगत व्यवस्था:

यस क्याम्पसमा त्रि.वि.बाट शिक्षा संकाय विशिष्टीकरणका विषयहरु अंग्रेजी, नेपाली, अर्थशास्त्र, जनसंख्या शिक्षा, गणित र स्वास्थ्य र शारीरिक शिक्षा भएकोमा सबै विषयहरु प्राध्यापन भइरहेका छन् । व्यवस्थापन संकायमा Finance Specialization प्राध्यापन भैरहेको छ । विज्ञान संकायमा Physics Specialization **विषय** प्राध्यापन भैरहेको छ ।

घ) पठनपाठन समय र प्रक्रिया:

यस क्याम्पस बिहानको समयमा संचालन भैरहेको छ । पठनपाठन प्रक्रियाहरूमा विभिन्न विधि, पहुँच तथा तरीकाहरू अबलम्बन गर्दै सहभागितात्मक शिक्षण सिकाइ प्रक्रियाहरूलाई प्राथमिकता दिंदै आएका छौं ।

कुनै Course का Contents अधुरो रहन आएमा थप समयको व्यवस्था गरी प्राध्यापन गरिरहेको व्यहोरा समेत अनुरोध गर्दछु । केहि विद्यार्थीहरु घरायसी कारण र सामान्य रोजगारी मुखी हुँदा क्याम्पसको नियमित पठन-पाठनमा उपस्थितिको समस्याको कारणले यस वर्ष देखि विशेष पठन पाठनको ब्यबस्था गरिने छ ।

ङ) पुस्तकालय व्यवस्थाः

यस क्याम्पसमा विद्यार्थीको पठनपाठनलाई सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्यका साथ पुस्तकालय स्थापना गरिएको छ । जसमा रु. ८,००,०००।- बराबरको पुस्तकहरू उपलब्ध छन् । रु. ३८,०००।- बराबरको पुस्तकहरू सेचेन महाबौद्ध बिहार, काठमाडौंले उपलब्ध गराएको छ, विश्वविद्यालय अनुदान आयोगको सहयोगबाट सुरुका वर्षमा पुस्तकहरु खरिद गर्ने व्यवस्था गरिएको थियो । गत वर्षदेखि नै प्रथम , द्वितीय ,तृतीय एवं चौथो वर्षको सबै विषयका पाठ्यक्रम परिवर्तनको कारणले पाठ्यपुस्तकको थप व्यवस्था गर्नुपर्ने आवश्यकताको कारणले व्ययभार बढ्न गएको छ ।

च) आन्तरिक परीक्षा र अतिरिक्त क्रियाकलापहरुः

यस क्याम्पसमा त्रि.वि.को नियमानुसार विद्यार्थीहरूको प्रतिनिधिमूलक संस्था स्व.वि.यु.को गठन विगतमा भएको यथावत छ । प्राध्यापक, स्टाफ, क्याम्पस स्व.वि.यु.को संयुक्त बैठकबाट वार्षिक कार्ययोजना तर्जुमा गरिने हुँदा सोहि वार्षिक कार्ययोजना अनुरुप शैक्षिक क्रियाकलाप, आन्तरिक परीक्षा ३ पटक एवं अतिरिक्त क्रियाकलापहरुमा Memory Test हाजिरी जवाफ प्रतियोगिता, कविता प्रतियोगिता, वक्तृत्वकला प्रतियोगिता,खेलकूद प्रतियोगिता आदि भइरहेको व्यहोरा अनुरोध गर्दछु । यस वर्ष देखि आन्तरीक परीक्षामा अनुपस्थित विद्यार्थीहरुलाई परीक्षाको अनिवार्यलाई थप ब्यस्थित गरिने छ । भलिवलको लागि खेल मैदानलाई व्यवस्थित गरिने छ ।

(६) परीक्षा केन्द्र

सिन्धुपाल्चोक जिल्लामा हाल १२ वटा स्नातक तहका क्याम्पसहरु सञ्चालन भइरहेका छन् ।

यस क्याम्पसमा जुगल बहुमुखी क्याम्पस साँगाचोक र अभयानन्द शिक्षा क्याम्पस एसेलुखर्क समेतको परीक्षा केन्द्र कायम छ । परीक्षा केन्द्र अस्थायी भएको हुँदा परीक्षा संचालनका सम्पूर्ण खर्च क्याम्पसले नै ब्यहोनु पर्ने हुँदा विद्यार्थीहरुबाट परीक्षा केन्द्र शुल्क लिई परीक्षा संचालन भैरहेको ब्यहोरा अनुरोध छ । परीक्षा केन्द्रलाई स्थायी बनाउन यस वर्ष विशेष प्रयास गरिने छ ।

छात्रवृत्ति विवरण

क्याम्पसले त्रि.वि. को नियमानुसार नियमित रुपमा छात्रवृत्ति प्रदान गरिएको छ। दलित छात्राहरुलाई क्याम्पसमा बुझाउनुपर्ने मासिक शुल्कमा ५०% छुटको व्यवस्था गरिएको छ । त्यसैगरी अपाङ्ग छात्रछात्राहरुलाई पनि ५० प्रतिशत निःशुल्कवृत्तिको व्यवस्था गरिएको छ । चौतारा साँगाचोक गढी न.पा.,कर्मचारी मिलन केन्द्र सिन्धुपाल्चोक, र उज्याले बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाले यस क्याम्पसमा अध्ययनरत छात्रछात्राको लागि विगत वर्षहरु देखि छात्रवृत्ति उपलब्ध गराएकोमा धन्यवाद दिन चाहन्छु । आर्थिक कमजोर छात्र/छात्राहरुलाई छात्रवृत्तिको थप ब्यवस्थाको लागि स्थानिय संघ संस्थाहरु एवं सहकारी संस्थाहरुसंग प्रयन्न गरिने छ ।

संस्था सम्मान एवम् प्रशंसाः

यस क्याम्पसको आर्थिक एवम् भौतिक क्षेत्रमा महत्वपूर्ण सहयोग गर्नुहुने देहायका व्यक्तित्वहरुलाई विगत वर्षमा संस्था सम्मान प्रदान गरिएको छ ।

१. प्रतिनिधिसभाका पूर्व सभासद् माननीय सुभाष कर्माचार्य
२. तत्तकालीन् शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयका सचिब हाल नेपाल प्रशासनिक प्रतिष्ठान कार्यकारी प्रमुख श्री पुण्यप्रसाद न्यौपाने
३. तत्कालीन् प्रमुख जिल्ला अधिकारी श्री जीवनप्रसाद वली

<u>प्रशंसापत्र</u>

४. सेचेन सेनडुब्लिङ्ग थरिग गुम्बा, काठमाडौं
५. श्री सूर्यबज्र लामा, बौद्ध, काठमाडौं

आर्थिक पक्षः

कुनैपनि संस्थाको भौतिक एवम् गुणस्तरीय पक्ष विकसित गर्न आर्थिक पक्ष सबल रहनुपर्दछ । तर, हाम्रो राज्यको उच्च शिक्षामा समेत शैक्षिक नीति निजीकरण एवम् सामुदायिकीकरणको गतितर्फ उन्मुख भइरहेको परिप्रेक्ष्यमा राज्यको जिम्मेवारी तथा आवश्यकता पर्खंदा यस भेगका युवाशक्तिहरुको भविष्य अन्यौल रहन सक्ने पक्षलाई दृष्टिगत गरी यस क्याम्पसको स्थापना भएको व्यहोरा सर्वत्र अवगत नै छ। नेपाल राज्यभरि हाल जम्मा ६० वटा आंगिक क्याम्पस मात्र छन् भने १०२४ सम्बन्धन प्राप्त क्याम्पस जनस्तरको सक्रिय पहलमा स्थापना भएका छन् । यस क्याम्पस लगायत जिल्लामा स्थापना भएका १२ वटै क्याम्पसहरु त्रि.वि.बाट सम्बन्धन प्राप्त हुन् । विश्वविद्यालय अनुदान आयोगको सीमित आर्थिक अनुदानबाहेक केन्द्रबाट कुनै पनि सञ्चालन खर्च प्राप्त हुँदैन । जिल्लामा स्थापित क्याम्पसहरुलाई दीगो आर्थिक स्रोतको व्यवस्था गरी गुणस्तरीय विकास गर्न जिल्लामा 'अन्तरक्याम्पस सञ्जाल समिति' संस्था स्थापना गरिएको

सुखद अनुभूतिको जानकारी गराउन चाहन्छु । यस संस्थाले भावी स्रोतहरुको पहिचान एवम् व्यवस्थापनतर्फ उन्मुख रहने लक्ष्य रहेको व्यहोरा जानकारी गराउदै यस वर्ष प्रदेश सरकारलाई अनुदानको लागि विशेष आग्रह गरिएको छ ।

विश्वविद्यालय अनुदान आयोगले रु. १११५०२५।- अनुदान प्रदान गरिरहेको छ । विगत वर्षहरु देखि नै क्याम्पस संचालनको लागि तत्ककालिन जिल्ला विकास समिति सिन्धुपाल्चोकद्धारा आर्थिक सहायता गरिएकोमा परिवर्तीत सन्दर्भमा यस्को संभावना कम भएको महसुस गरिएको छ । गत शै.स.त्र.मा क्याम्पसको स्तरवृद्धि तथा भौतिक एवं शैक्षिक व्यबस्थापनको लागि पूर्व वन तथा भू-संरक्षण मन्त्री एवं सांसद मानीय अग्नी प्रसाद सापकोटा ,पूर्व स्थानिय विकास मन्त्री एवं सांद मानीय अमृत कुमार बोहराबाट निर्वाचन क्षेत्र विकास कोष तथा सांसद विकास कोषबाट क्रमशः १० लाख र ६ लाख चौतारा साँगाचोक गढी न.पा. बाट रु १० लाख प्रदान गर्नु भएकोमा हार्दिक धन्यवाद प्रदान गर्दैछौं ।

ट) भौतिक पक्ष :

भारतिय राजदूतावासको आर्थिक सहयोग र २, ९८, ३२, ६६८।९३ मा चौतारा बहुमुखी क्याम्पसको भवन निर्माण भई मिति २०७०।८।१७ मा प्राविधिक सहयोगकर्ता जिला विकास समिति, सिन्धुपाल्चोकबाट भवन हस्तान्तरण भएको छ । भवनको उद्घाटन प्रक्रियामा रहँदा २०७२ बैशाखको विनाशकारी भूकम्पले भवनको कोठाहरु क्षतविक्षत बनायो । क्याम्पसको आन्तरिक स्रोतबाट मर्मतकार्य सम्पन्न भएको छ । भारतिय राजदूतावासमा मर्मत सम्भारको लागि क्याम्पस भवन निर्माणमा भारतीय राजदुतावासमा प्रयन्न गर्नुहुने सर्व श्री नेपाल सरकारका पूर्व सचिव एवं नेपाल प्रशासनिक प्रतिष्ठानका कार्यकारी प्रमुख श्री पुण्यप्रसाद न्यौपाने एवं अन्य श्रद्धेय महानुभावहरु प्रति आभार ब्यक्त गर्न चाहन्छु । त्यसै गरी भारतीय राजदुतावासलाई पनि धन्यबाद दिन चाहन्छु । भवनको उद्घाटन २०७३।१०।१४ गते तत्कालिन भारतिय राजदुत श्री रन्जित रायबाट भएको थियो ।

हाल यस क्याम्पस चौतारा साँगाचोक गढी न.पा. -५ मा अवस्थित छ । जलस्रोत मन्त्रालय अन्तर्गत तत्कालीन् जिल्ला सिंचाइ कार्यालय चौताराको भवन प्रयोगमा नरहेको अवस्थामा उक्त क्याम्पसलाईभवन भोगचलनको लागि उपलब्ध गराउन प्रयत्न गर्ने स्मरणिय व्यक्तित्वहरु व्यवस्थापिकाका पूर्व सांसद माननीय सुभाष कर्माचार्य र भवन प्राप्त गर्नका लागि महत्वपूर्ण सिफारिश गर्नुहुने तत्कालीन् प्रजिअ जीवनप्रसाद वलीलाई पनि धन्यवादका ब्यक्तित्व हुनुहुन्छ । त्यसैगरी यस कार्यमा सहयोग गर्ने हाल नेपाल प्रशासनिक प्रतिष्ठानका कार्यकारी निर्देशक श्री पुण्यप्रसाद न्यौपानेलाई पनि हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु । क्याम्पस भवन सहयोगार्थ तत्कालिन जिल्ला सिंचाई कार्यालयको भवन मर्मत गर्न निर्वाचन क्षेत्र विकास कार्यक्रम अन्तर्गत निर्वाचन क्षेत्र नं. २ का पूर्व सांसद माननीय सुभाष
कर्माचार्यबाट रु. २ लाख ५० हजार प्रदान गर्नुभएकोमा हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु । भवन प्रयोग गर्न झ्यालढोका, विद्युत, घेराबार, खानेपानी आदि पक्षमा मर्मत गर्नुपर्ने आवश्यकताको परिपूर्ति गर्न चौतारा गाविसबाट रु. १ लाख ७५ हजार प्रदान गरेकोमा गाविस परिवारप्रति हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु । क्याम्पसको विविध पक्षमा सहयोग गर्नु हुने निम्न ब्यक्ति एवं संस्थाहरुलाई धन्यबाद प्रदान गर्दछु । त्यसै यस वर्ष ३ नं. प्रदेश सरकारद्धारा क्याम्पसको स्तरोन्ती एवं शैक्षिक एवं भौतिक विकासको लागि रु ४० लाख विनियोजन भएको बुझिन आएकोले माननिय समाजिक विकास मन्त्री श्री युवरान दुलाललाई विशेष धन्यावाद दिन चाहन्छु ।

१. संचालक समितिका उपाध्यक्ष श्री गम्भीर लाल श्रेष्ठका पिता तथा माता असल नारायण मानकुमारी स्मृती प्रतिष्ठानबाट रु ६०,०००। बराबरको ५ वटा स्टील दराज र २ वटा त्रिपाल सहयोग ।
२. हेलम्बु निवासी श्री सुर्यबज्र लामाबाट रु १,००,००० को आर्थिक सहयोग ।
३. तत्कालिन चौतारा गा.वि.स. बाट रु १,७५,००० । सहयोग ।
४. जिल्ला विकास समिति सि.पा बाट रु ३०,०००। बराबरको जस्तापात सहयोग ।
५. लाम्पाते बन उपभोक्ता समिति चौतारा बाट १०० क्यूबी.फिट काठ सहयोग ।
६. चौतारा न.पा. ५ निवासी श्री सुभाव श्रेष्ठबाट एक टि.टी बोर्ड निर्माण ।
७. छात्रावासको छानाको लागि गत वर्ष world vision चौताराले १७१ कर्कत पाता र प्रतिक्षालय उपलब्ध गराएकोमा विशेष धन्यवाद लिन चाहन्छु ।

यस क्याम्पसको नाममा भवन निर्माणको लागि चौतारा नगरपालिका वडा नं. ५ मा १५ रोपनी १ आना ५ पैसा ३ दाम जग्गा प्राप्त गरिएको ब्यहोरा अनुरोध छ । स्व.वि.यू.को पहलमा चौतारा साँगाचोक गढी न.पा. को आर्थिक सहयोगमा क्याम्पस हातामा प्रतिक्षालय १ स्थापना भएको छ ।

ठ) शैक्षिक पक्ष :

२०६६ असोजमा लगाईएको महायज्ञबाट यस

क्याम्पसलाई नगद रु. १,२६,२४,९१९।०४ र जग्गादान जम्मा १९ रोपनी ३ आना २ दाम २ पैसा प्राप्त भएको छ । सप्ताह ज्ञान महायज्ञ सफल पार्न क्याम्पसलाई दानदातव्य गर्ने सबै श्रद्धेय महानुभावहरु,संस्थाहरु,गाविसहरु,कर्मचारी मित्रहरु, शिक्षक साथीहरु सबैमा हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु । यथार्थमा यो सप्ताह ज्ञान महायज्ञ चौतारालाई शैक्षिक नगरीमा विकसित गर्ने र चौतारा बचाउ भन्ने भावनाबाट अभिप्रेरित भई आत्मीकरण रुपमा रहेको छ । ज्ञान महायज्ञ सप्ताहको विशेष अवसरमा निर्णयानुसार व्यक्तिलाई रु. ५,०००।- भन्दा माथि र संस्थालाई रु. १०,०००।- भन्दा माथिलाई मात्र आजीवन सदस्यता प्रदान गरिएको व्यहोरा निवेदन गर्दछु। क्याम्पसका सहयोग दाताहरु एवं आजीवन सदस्यहरुको नामावली विशेष स्मारिकामा विगतमा प्रकाशित गरिएको छ। २०७४ साल फाल्गुणमा पूनः क्याम्पसको शैक्षिक विकासको लागि सप्ताह ज्ञान महायज्ञ लगाईएको जस्सबाट रु ७८३६१७। क्याम्पसलाई प्राप्त भएको थियो । यो सप्ताह ज्ञान महायज्ञ काभ्रेपलान्चोक पनौति स्थित भागवत संरक्षण समितिको सहकार्यमा संचालन भएको थियो । विगत वर्षहरु देखि क्याम्पसले गुणस्तर सुनिश्चितता प्रत्यायान (Quality Assuration andAccreditation-QAA) प्राप्त गर्न प्रयत्न भईरहेकोमा क्याम्पसको ब्यबस्थापन,शैक्षिक एवं भौतिक पक्ष अवलोकन सिलसिलामा QAA Division बाट Pre-Visit कार्य सम्पन्न भएको छ । आगामी Peer Review Team (PRT) को भ्रमण पश्चात क्याम्पसले QAA Certification प्राप्त गर्ने महत्वपूर्ण मोडमा क्याम्पस पुगेको ब्यहोरा अनुरोध गर्दछु। विश्वविद्यालय अनुदान आयोगको DLI-2 परियोजना (Disbursement Linked Indicator-2) अन्तरगत अधिराज्यका राष्ट्रिय स्तरको ४५ वटा क्याम्पसको छनौट मध्ये यस क्याम्पस पनि छनौट भई पुरस्कृत भएको व्यहोरा सहर्ष जानकारी गराउन चाहन्छु । आगामी दिनहरुमा यस परियोजना मार्फत भौतिक एवं शैक्षिक पक्षमा थप उन्नयन हुने लक्ष्य लिइएको छ। यस क्याम्पसमा शिक्षा शास्त्र संकायको स्नातकोत्तर तह संचालनको लागि आवश्यक कागजात सहित विगत कार्तिक मानै शिक्षा डिन कार्यालयमा आवेदन गरि सकेकोले यस्को यथाशिघ्र सम्बज्धन प्राप्त गर्न हरदम प्रत्यन्न गरी रहेका छौं ।

गुणस्तर सुनिश्चितता तथा प्रत्यायान (QAA) को प्रमाणिकरण तथा क्याम्पसको समग्र पक्ष सुधारको लागि क्याम्पसमा विभिन्न समितिहरु स्थापना गरि क्रियाशिल रहेको व्यहोरा अनुरोध गर्दछु ।

१. QAA समिति
२. Self-Support Report (SSR) समिति
३. सुपरिवेक्षण समिति
४. जनसम्पर्क समिति
५. अनुन्धान समिति
६. परीक्षा समिति
७. अतिरिक्त क्रियाकलाप समिति
८. अभ्यास शिक्षण समिति
९. स्मारिका प्रकाशन समिति
१०. बुलेटिन प्रकाशन समिति
११. परामर्श समिति
१२. अभिलेख समिति
१३. पुस्तकालय व्यवस्थापन समिति
१४. रोजगार तथा पदस्थापना सेवा समिति
१५. प्राथमिक उपचार समिति
१६. विभिन्न संकाय विभाग
    शिक्षा संकाय
    व्यवस्थापन संकाय
    विज्ञान संकाय
१७. क्याम्पस एल्मुनाई एसोसियसन

ड) आजीवन सदस्यहरूः

क्याम्पसमा हाल सम्म ७१ जना सहयोगदाता र ७५० जना आजीवन सदस्यहरु हुनुहन्छ। त्यसैगरी चौतारा साँगाचोक गढी नगरपालिका वडा नं. ५ निवासी स्व.नर बहादुर श्रेष्ठका परिवार जनबाट उहाँको स्मृतिमा मासिक १००।, यस क्याम्पसका संस्थापक सदस्य श्री दिलकुमारी श्रेष्ठ र चौतारा न.पा.-५ निवासी श्री तिर्थमान श्रेष्ठबाट आजीवन सदस्यको रुपमा मासिक रु. २००।- का दरले र चौतारा न.पा.-५ स्थित श्री कृष्ण बहादुर ठकुरी बाट वार्षिक ५२५/ सहायता प्रदान गर्नुभएकोमा धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

ण) चौतारा क्याम्पस सञ्चालक समितिको वर्तमान पदाधिकारीहरुको नामावली

अध्यक्ष	- श्री कृष्णराज श्रेष्ठ
उपाध्यक्ष	- श्री गम्भीरलाल श्रेष्ठ
सदस्य	- श्री रामप्रसाद गौतम
सदस्य	- श्री यज्ञप्रसाद दंगाल
सदस्य	- श्री संसार श्रेष्ठ
सदस्य	- श्री नरमान श्रेष्ठ
सदस्य	- श्री रामकृष्ण श्रेष्ठ
सदस्य	- श्री नेत्र प्रसाद दंगाल
सदस्य	- श्री भमि बहादुर श्रेष्ठ
सदस्य	- श्री नातिबाबु धिताल
सदस्य	- श्री उमा प्रसाद दुलाल
सदस्य	- डा. अरुण कुमार चौधरी (त्रि.वि. प्रतिनिधि)
सदस्य	- श्री निर्मला बस्ती
सदस्य सचिव	- श्री नगेन्द्रप्रसाद दंगाल

चौतारालाई शैक्षिक नगरी बनाउन साधारण उच्च शिक्षाको अलवा बहुप्राविधिक महाविद्यालयको स्थापनाको लागि प्रयन्न भैरहेको छ । त्यसको स्थापनाको लागि चौतारा बहुमुखी क्याम्पसले महत्वपूर्ण सहयोग गर्ने छ ।

थ) विशिष्ठ सल्लाहकार समिति

क्याम्पको सञ्चालक समिति लगायत अन्य आवश्यक पक्षमा परामर्श दिने उद्देश्य र विविध प्रकारका सहयोगको लागि एक विशिष्ठ सल्लाहकार समिति गठन गरिएको छ । जसमा निम्न व्यत्तित्वहरु हुनुहुनछ

द) विशिष्ट सल्लाहकार समिति

१.	संयोजक	श्री पुण्यप्रसाद न्यौपाने
२.	सदस्य	श्री गौरी प्रधान
३.	सदस्य	श्री कपिल श्रेष्ठ
४.	सदस्य	श्री हरिलोचन शर्मा
५.	सदस्य	डा. जयन्द्र श्रेष्ठ
६.	सदस्य	श्री सुभाष कर्माचार्य
७.	सदस्य	श्री केशवलोचन शर्मा

ध) स्थानीय सल्लाहकार समिति

१.	संयोजक	श्री शेरबहादुर श्रेष्ठ
२.	सदस्य	श्री टंक ढुंगेल
३.	सदस्य	श्री राज्यलक्ष्मी श्रेष्ठ
४.	सदस्य	श्री रन्जना पुरी
५.	सदस्य	श्री ललित राना
६.	सदस्य	श्री मिनादेवी श्रेष्ठ
७.	सदस्य	श्री निर्जन श्रेष्ठ

द) स्वविय् पदाधिकारीहरू :

१.	सभापती	श्री मिलन लामा
२.	उप- सभापती	श्री रिता सापकोटा
३.	सचिब	श्री प्रेम कृष्ण श्रेष्ठ
४.	कोषाध्यक्ष	श्री सुजता सिलवाल
५.	सह.सचिबश्री राकेश श्रेष्ठ	
६.	सदस्य	श्री लक्ष्मी लामा
७.	सदस्य	श्री प्रशंसा तामाङ
८.	सदस्य	श्री सृजना बस्नेत
९.	सदस्य	श्री सुबास तामाङ
१०.	सदस्य	श्री सुजन श्रेष्ठ
११.	सदस्य	श्री बेली दुलाल
१२.	सदस्य	श्री राम शरण गौतम
१३.	सदस्य	श्री युवराज श्रेष्ठ
१४.	सदस्य	श्री अम्बिका खत्री
१५.	सदस्य	श्री सजना तामाङ

क्याम्पसका भावी कार्यक्रम एवम् लक्ष्यहरू

१) यस शै.स. देखि स्नातकोत्तर तहको प्राध्यापन शुरु गरिने छ ।

२) क्याम्पसका सहगोगादाताहरुको विस्तारलाई निरन्तरता दिईनेछ ।

३) हाल अस्थायी रुपमा सञ्चालन भइरहेको परीक्षाकेन्द्रलाई स्थायी रुपमा परिणत गर्ने प्रयत्न गरिनेछ ।

४) जेहेन्दार, अपाङ्ग, आर्थिक कमजोरी एवम् दलित विद्यार्थीहरुलाई छात्रवृत्तिको व्यवस्थामा विस्तार गरिनेछ ।

५) हाल प्रक्रियामा रहेको Quality Assurance and Acrediation को कार्य सम्पन्न गरि QAA cetification प्राप्त को लागि निष्कर्षमा पुऱ्याईनेछ ।

६) DLI-2 को कार्यक्रम सफलतापूर्वक सम्पन्न गरिने छ ।

७) यस क्याम्पसलाई Research Oriented संस्थाको रुपमा विकसित गरी जिल्ला भरिका अन्य क्याम्पसका उप प्राध्यापकहरुलाई समेत विभिन्न प्रकारका Refressal Training प्रदान गरिने छ ।

८) क्याम्पसलाई महत्वपूर्ण योगदान गर्नुभएका व्यक्तित्वहरु तथा उपप्राध्यापक एवं कर्मचारीहरुलाई संस्था सम्मान एवम् कदर गर्दै जाने लक्ष्यलाई निरन्तरता दिईने छ ।

९) 'अन्तरक्याम्पस सञ्जाल' समिति अन्तर्गत यस क्याम्पस संलग्न रही दिगो आर्थिक स्रोतको व्यवस्थापन गर्न प्रयत्नरत रहनेछ ।

११) क्याम्पसको विविध पक्षमा अझ धेरै सुधार गर्नुपर्ने औचित्यलाई ध्यानमा राखी आगामी दिनहरुमा ५ वर्षे Strategic plan तयार भएको छ ,सोहि आधारमा विविध पक्षको सुधार गरिने छ ।

१२) छात्रावास भवनको ब्यबस्था गरिने छ ।

१४) उप-प्राध्यपक एवं कर्मचारीहरुकोहरुको स्थायीत्व र पदोनन्तीको नीति लागु गरिने छ ।

१५) क्याम्पसमा कम उपस्थित हुने छात्रछात्राहरुको लागि विशेष प्रध्यापनको ब्यबस्था गरिनेछ ।

१६) क्याम्पसको स्वामित्वमा रहेको जग्गाहरु अधिकतम उपयोगमा ल्याइने छ ।

अन्तमा यस क्याम्पसको १८औं वार्षिकोत्सवको उत्साहप्रद घडीमा हामी सबै प्राध्यापक एवं कर्मचारीहरू क्याम्पसको समुन्नतीमा संलग्न रहने प्रण गर्दै क्याम्पस प्रति सबैको महत्वपूर्ण सहयोगको अपेक्षा राख्दै क्याम्पसको वृद्धि र विकासमा आवश्यक सल्लाह, रचनात्मक सुझाव एवं स्नेह सद्भाव रहिरहने विश्वास राख्दछु । धन्यवाद ।

नगेन्द्रप्रसाद दंगाल
क्याम्पस प्रमुख
चौतारा बहुमुखी क्याम्पस, चौतारा
२०७५।०५।८

२०७४ सालमा स्नातक तह उत्तीर्ण गर्ने छात्रछात्राहरूको नामावली

क्र.सं.	विद्यार्थीको नाम	संकाय
१	राजेन्द्र राना मगर	शिक्षा
२	आकाश घले	शिक्षा
३	शर्मिला गौतम	शिक्षा
४	देवकी गौतम	शिक्षा
५	शोभानी श्रेष्ठ	विज्ञान
६	भुपेन्द्र गिरी	शिक्षा
७	ईशाना तामाङ	व्यबस्थापन
८	एलिशा नेपाल	व्यबस्थापन
९	प्राप्ती कार्की	व्यबस्थापन
१०	रजिना नेपाल	शिक्षा
११	रचना नेपाल	शिक्षा
१२	रामचन्द्र काफ्ले	शिक्षा
१३	रविना गजुरेल	शिक्षा
१४	गणेश श्रेष्ठ	शिक्षा
१५	नरेन्द्र श्रेष्ठ	शिक्षा
१६	गोमा घले	व्यबस्थापन
१७	वाङगेल लामा	शिक्षा
१८	सुष्मा श्रेष्ठ	शिक्षा
१९	रन्जु श्रेष्ठ	शिक्षा
२०	चमेली गिरी	शिक्षा
२१	अनिल कुमार सापकोटा	शिक्षा
२२	प्रमिला न्यौपाने	विज्ञान
२३	सरस्वती श्रेष्ठ	व्यबस्थापन
२४	सुदिना भारती	व्यबस्थापन
२५	प्रमिशा बस्नेत	व्यबस्थापन
२६	कल्पना कार्की	व्यबस्थापन
२७	मनिला श्रेष्ठ	व्यबस्थापन
२८	कविता श्रेष्ठ	व्यबस्थापन
२९	लक्ष्मी कार्की	विज्ञान
३०	कुमार श्रेष्ठ	शिक्षा
३१	निर्मला चालिसे	शिक्षा
३२	रमेश श्रेष्ठ	शिक्षा
३३	रष्मिता श्रेष्ठ	शिक्षा
३४	शोभा थापा	शिक्षा
३५	असिम दंगाल	शिक्षा
३६	मणीसुन्दर कोईराला	शिक्षा
३७	सिता गिरी	शिक्षा
३८	एक कुमारी श्रेष्ठ	शिक्षा
३९	रिता नेपाल	शिक्षा
४०	सिमा गुरुङ	शिक्षा
४१	सृजना ठकुरी	शिक्षा
४२	सुनिता रखाल	शिक्षा
४३	विन्दु घले	शिक्षा
४४	ज्योति सिलवाल	शिक्षा
४५	स्मृति दंगाल	शिक्षा
४६	गिता भुजेल	शिक्षा
४७	दृष्टि श्रेष्ठ	शिक्षा
४८	भगवती श्रेष्ठ	शिक्षा
४९	पार्वती घले	शिक्षा
५०	सुष्मिता अर्याल	शिक्षा
५१	प्रशंसा तामाङ	शिक्षा
५२	प्रमिला श्रेष्ठ	शिक्षा
५३	निलम श्रेष्ठ	शिक्षा
५४	शारदा नेपाल	शिक्षा

चौतारा बहुमुखी क्याम्पसमा शै.स. ०७४/०७५ मा प्रदान गरिने छात्रवृत्ती प्राप्त गर्ने छात्रछात्राहरूको नामावली

क्र.स.	विद्यार्थीको नाम	संकाय	वर्ष	रकम
१	लिला खत्री	शिक्षा	द्वितीय	४०००।
२	मनिष श्रेष्ठ	व्यबस्थापन	द्वितीय	४०००।
३	बन्दना कटुवाल	शिक्षा	द्वितीय	४०००।
४	भवानी नेपाल	व्यबस्थापन	प्रथम	४०००।
५	विवेक तामाङ	व्यबस्थापन	प्रथम	४०००।
६	सुजन महत	शिक्षा	द्वितीय	४०००।
७	सविता श्रेष्ठ	शिक्षा	तेश्रो	४०००।
८	निशा के.सी.	शिक्षा	द्वितीय	४०००।
९	देबकी थापा	शिक्षा	द्वितीय	४०००।
१०	तारा थापा	शिक्षा	प्रथम	४०००।
११	चन्द्रमाया श्रेष्ठ	शिक्षा	प्रथम	४०००।
१२	वविता ठकुरी	व्यबस्थापन	प्रथम	४०००।
१३	सन्तोष कार्की	व्यबस्थापन	प्रथम	४०००।
१४	चम्पा तामाङ	शिक्षा	तेश्रो	४०००।
१५	जमुना घले	शिक्षा	द्वितीय	४०००।
१६	रचना कार्की	व्यबस्थापन	द्वितीय	४०००।
१७	उज्ज्वल नेपाल	व्यबस्थापन	द्वितीय	४०००।
१८	लक्ष्मी श्रेष्ठ	शिक्षा	प्रथम	४०००।
१९	रविना सापकोटा	शिक्षा	द्वितीय	४०००।
२०	राधिका गिरी	व्यबस्थापन	द्वितीय	४०००।
२१	भवानीमाया श्रेष्ठ	शिक्षा	प्रथम	४०००।
२२	सरस्वती बस्नेत	शिक्षा	प्रथम	४०००।
२३	दिलमाया तामाङ	व्यबस्थापन	प्रथम	४०००।
२४	सिदार्थ तामाङ	व्यबस्थापन	प्रथम	४०००।
२५	संझना सापकोटा	व्यबस्थापन	द्वितीय	४०००।
२६	जीना तामाङ	व्यबस्थापन	द्वितीय	४०००।
२७	विमला श्रेष्ठ	व्यबस्थापन	द्वितीय	४०००।
२८	जमुना नेपाल	शिक्षा	द्वितीय	४०००।
२९	श्रृजना दंगाल	व्यबस्थापन	प्रथम	४०००।
३०	शुसील कुँवँर	व्यबस्थापन	द्वितीय	४०००।
३१	सिता थापा	व्यबस्थापन	द्वितीय	४०००।
३२	सारिका श्रेष्ठ	व्यबस्थापन	द्वितीय	४०००।
			जम्मा	१,२८,०००।

चौतारा बहुमुखी क्याम्पस, चौतारा

शैक्षिक सत्र २०७५/०७६ को अनुमानित आय-व्यय विवरण

आम्दानी			खर्च		
क्र.सं.	विवरण	रकम	क्र.सं.	विवरण	रकम
१	भौतिक शुल्क	४५९०००।००	१	पूर्णकालिन तलब	४३३२९५८।०
२	भर्ना शुल्क	७५७५००।००	२	आंशिक तलब	१७५००००।०
३	विद्यार्थी कल्याण शुल्क	७३४४०।००	३	विज्ञान संकाय शिक्षक तलब	३२०३४७।०
४	परिचय पत्र शुल्क	४५९००।००	४	मसलन्ध	७००००।०
५	पुस्तकालय काडं शुल्क	१००००।००	५	परिक्षा खर्च (बाहय)	४७००००।०
६	पुस्तकालय धरौटी	१०००००।००	६	जन्मजयन्ती खर्च	८००००।०
७	रजिष्ट्रेशन शुल्क	५००००।००	७	आन्तरिक परिक्षा	१७००००।०
८	मासिक शुल्क	२२७२५००।००	८	चिया खाजा	५००००।०
९	आन्तरिक परिक्षा	२७५४००।००	९	त्रि.वि. परिक्षा शलक	५००००।०
१०	आवेदन शुल्क	१९२७८०।००	१०	त्रि.वि. सेवा शलक	१५३०००।०
११	परिक्षा केन्द्र	५०००००।००	११	अभ्यास शिक्षण शल्क	१८५००।०
१२	अभ्यास शिक्षण	७४०००।००	१२	पुस्तक खरिद	१५००००।०
१३	भर्ना फारम	२००००।००	१३	प्रयोगात्मक परिषा संचालन खर्च	१८००००।०
१४	यु.जि.सी. अनुदान	११०००००।००	१४	त्रि.वि. रजिष्ट्रेन शुल्क	३००००।०
१५	मासिक सहयोग	५०००।००	१५	आइडी कार्ड छपाइ	३००००।०
१६	प्रदेश नं. ३ बाट अनुदान	४००००००।००	१६	स्मारिका प्रकाशन	५००००।०
१७	विज्ञापन	५००००।००	१७	क्यालेन्डर	५००००।०
१८	चारिक्रिक प्रमाण पत्र	३५०००।००	१८	मसी रिफिल र काटेज खरिद	२५०००।०
१९	बैक ब्याज	१५००००।००	१९	लेखा परिक्षण रकम भुक्तानी	३००००।०
२०	मिलन केन्द्र छात्रवृत्ति	२००००।००	२०	विज्ञापन	२५५००।०
२१	विज्ञान संकाय शुल्क	१६९२१५।००	२१	पेट्रोल	१५०००।०
२२	हल चार्ज	५००००।००	२२	पानी महशुल	१५०००।०
२३	आजीवन सदस्य थप	५००००।००	२३	टेलिफोन महशुल	१५०००।०
२४	क्यालेन्डर र स्मारिका	६०१२००।००	२४	Report लेखन खर्च	३००००।०
२५	त्रि.वि. सेवा शुल्क	१५०३०००।००	२५	छात्रवृत्ति वितरण	१५००००।०
२६	DLI- 2	३०८५०००।००	२६	पत्र पत्रिका खरिद	८५००।०
	जम्मा	१५६४८९३५।००	२७	विजुली महशुल	२००००।०
			२८	ईन्टरनेट खर्च	२७५७२।०
			२९	दलित ५०% छात्रा छात्रवृत्ति	१५०००।०
			३०	अपाङ्ग ५०% छात्रा छात्रवृत्ति	१२०००।०
			३१	website Update	५००००।००
			३२	बुलेटीन प्रकाशन	१००००।००
			३३	DLI -2 खर्च	२५००००।०
			३४	फोटोकपी मेसिन खरिद	१५००००।०
			३५	सि.सि. टी.वि.खरिद	१५००००।०
			३६	ग्रील ब्यबस्थापन	६०००००।०
			३७	हल तथा कक्षा कोठा ब्यबस्थापन	२०००००।०
			३८	अनुसन्धान	१५००००।०
			३९	मर्मत	२०००००।०
			४०	पुरस्कार तथा सम्मान	१५००००।०
			४०	विविध	१५००००।०
			४१	बैक मौज्दात	५२४५५५८।०
					१५६४८९३५।००

सीप, समर्पण र सिकाइ

डम्बरबहादुर श्रेष्ठ
सहायक क्याम्पस प्रमुख

पढाउने मानिसलाई गुरु भनिन्छ । गुरु भनेका आदेश गर्ने महामानव हुन् । गुरुको आदश शिरोपर गर्नु शिष्यको कर्तव्य हुन आउँछ । गुरुले आदेशपूर्वक जे सिकायो त्यो सिक्नु शिष्यको सबैभन्दा ठूलो कर्तव्य हुन्छ । गुरु सर्वज्ञाता हुन् र सबैभन्दा जान्ने व्यक्तित्व नै गुरु हो भन्ने बुझाइ समुदायको हिजो कुनै जमानामा थियो यद्यपि अझैसम्म छ । तर परिवेश बदलिएको छ । समय परिस्थिति बदलिँदै गएको छ । सारभुत रुपमा सबैले बुझेको कुरा चाहिं परिवर्तन हो । समुदायले पनि बुझेकै हुनुपर्छ । त्यो भन्दा पनि छिटो विद्यालयमा अध्यापन गर्ने शिक्षकहरु (गुरु) ले बुझेको हुनुपर्छ परिवर्तित समय परिवेशको बारेमा ।

समुदायको बुझाइ शिक्षक जान्नेसुन्ने पढेलेखेका महान विद्वान हुन् भनेर चिन्दछन् । बालवालिकालाई सिकाउने पढाउने लेखाउने काम गर्दछन् भनेर विश्वास गर्दछन् । शिक्षकप्रतिको समुदायको त्यस किसिमको बुझाइलाई शिक्षकले बुझ्ने प्रयास गर्नुपर्नेहुन्छ । तथापि शिक्षकको बुझाई फरक ढंगको हुन जरुरी छ । शिक्षकले बुझ्ने भनेको सिकारुको सिकाइको स्रोत आफू मात्र नभएर दुनियाँमा दिनानुदिन विकास भएको प्रविधिहरु पनि हुन् । म विद्यमान प्रविधि र नयाँ प्रविधिसँग परिचित छु वा छैन । म प्रविधिमैत्री शिक्षक हो वा होइन । छ भने कसरी अध्यावधिक भइरहने र छैन भने कसरी प्रविधिमैत्री शिक्षकको रुपमा आफूलाई उभ्याउने जस्ता आत्मप्रतिविम्बन गर्न जरुरी छ । मैले सिकाउने बालवालिकाहरुले पनि युगअनकूलको प्रविधिहरु प्रयोग गर्दछन् । सिकाइको स्रोत प्रविधि अनि समुदायका विद्वत वर्ग पनि पर्दछन् भन्ने मनन गर्नुपर्दछ । समुदायमा आफू जस्तै विज्ञ दक्ष विद्वानहरुको जन्म भैसकेको अवस्था छ । मेरो ल्याकतको कसी जोकसैले लगाउन सक्षता बोकेको मानिसहरु मेरा अगाडि छैनन् भन्ने मनोवृत्ति पखाल्नुपर्छ ।

राज्यको शिक्षकले के बुझ्न जरुरी छ भने मेरो अभिक्षमताको परीक्षा विद्यार्थी, समुदाय, माथिल्लो निकाय सबैतिरबाट लिइरहेको छ । म समय सापेक्ष बन्नुपर्दछ । म समयसँग चल्नैपर्दछ । म हरेक कुरामा अध्यावधिक हुनुपर्दछ । शिक्षा प्रणालीले कार्यान्वयनमा ल्याएको नीति, नियम, संरचना, पाठ्यक्रम लगायत व्यक्तिगत पेशागत जीवनसंग गासिएका वृत्तिविकासका पक्षसँग ज्यादै घनिष्ट तरिकाले परिचित भइराख्नुपर्दछ । राज्यको मर्म पनि यही हो र शिक्षकको पनि धर्म यही नै हो जस्तो मलाई लागेको छ ।

शिक्षकको दर्जा जो कोही व्यक्तिले त्यत्तिकै पाएको हुँदैन । राज्यको शिक्षा नीतिभित्र एउटा पद्धतिमा बसेर निश्चित तहको योग्यता धारण गरेका व्यक्तित्वहरु मात्र शिक्षकको दर्जामा पुग्ने अवसर प्राप्त गर्दछन् । शिक्षकसँग ज्ञान, सीप र दृष्टिकोण हुन्छ । शिक्षकसँग सक्षमता हुन्छ । शिक्षकसँग भएको ज्ञान, सीप, धारणा र सक्षमताको माध्यमबाट सिकारुहरुले बानीहरुको निर्माण गर्दछन् । सिकारुमा देखापरेका नयाँ बानीहरु नै सिकारुमा आएको परिवर्तन हो । सिकारुमा आएको परिवर्तन नै वास्तवमा सिकाइ हो । शिक्षक सिर्जनाका खानी हुन् । सीप, दक्षता सिर्जना गराउन सक्ने सीप र क्षमता शिक्षकमा हुन्छ ।

विद्यालय शिक्षाको यस्ता महामावलाई स्वचालित बनाउन योग्यताको साथसाथै शिक्षकलाई समयानुकूल कक्षा शिक्षण सम्बन्धी विषयगत र जेनेरिक तालिमहरु सम्बन्धित निकाय तहबाट प्रदान गरिनुपर्दछ । राज्यको स्रोत साधनको परिसीमामा रहेर समय समयमा प्रदान गरिएको पनि छ । त्यस्ता तालिमहरुमा आफूलाई सक्रिय सहभागी गराएर उत्पादनमुखी, रचनात्मक र सीपवर्द्धक बनाएर अगाडि बढ्नु शिक्षकको जिम्मेवारीभित्र पर्न आउँछ । मैले यतिवटा विषयमा डिग्री लिएको छु । जमानामा पढेको मान्छे हुँ । तालिम त गनेरै साध्य छैन कति हो कति लिइसकें भनिरहने र कक्षामा सिकाउने तरिकामा कुनै परिवर्तन आएको छैन । जस्तो प्रकृतिको विषयवस्तुलाई पनि सिकाउने विधि एउटै छ । क्रोनिक विधिहरुको प्रयोग गरेर शिक्षण गर्दछ । विश्लेषणात्मक चिन्तन सिकाइ सीप विधिको प्रयोग छैन । विद्यार्थी केन्द्रित विधिहरुको प्रयोग छैन । प्रोजेक्ट उन्मुख सिकाइ तरिकाहरुको अवलम्बन गरिदैन । केवल जीटी मेथोडको मात्र प्रयोग गर्दछ भने गर्वका साथ नाक ठड्यार त्यस्ता अभिव्यक्ति दिनुको कुनै तुक रहदैन । त्यसको कुनै अर्थ हुँदैन । पेशागत प्रवेश व्यवहारमा डिग्री महत्वपूर्ण हतियार थियो होला । पेशाकर्मीको हैसियतले नियमसंगत रुपमा तालिमको लागि मनोनयन भएको होला । तालिमको क्रेडिड समय पूरा गरेको होला । ती सबै तालिममा मात्र सीमित रहनु,

कक्षाकोठामा प्रतिविम्वित नहुनु, पेशागत वृत्तिविकासमा तालिम लिएको मात्र भयो, सही मूल्यांकन चाहिं भएन भन्नु शिक्षक पेशाको मर्म र धर्म होइन कि ? सबै शिक्षक दर्जा पाएकाहरुले सोचौं ?

पेशागत जीवनको कालक्रममा शिक्षण सम्बन्धी तालिम, सेमीनार, गोष्ठीमा शिक्षकको अर्थपूर्ण सक्रिय सहभागिता, विज्ञ समूह, सहपाठी समूह बीच खुला बहस र छलफल गर्ने, समस्याकेन्द्रित भेला बैठकको नियमित आयोजना र सहभागीताले पेशागत सीप दक्षता अभिवृद्धि हुन गई पेशागत मर्यादा वृद्धि हुन्छ । योग्यताको माध्यमबाट सीप, ज्ञान बढ्छ । नविनतम ज्ञान सीपलाई शिक्षकले डायरीमा लिपीबद्ध गर्नु भुल्न हुँदैन । शिक्षकले आफूसँग सधैं टिचर व्याग राख्न भुल्न हुँदैन । टिचर व्यागभित्र आफ्नो डायरी होस्, ल्यापटप होस्, पाठ्यक्रम होस् । त्यो डायरीमा आफूले अध्यापन गराउने विषय र कक्षाहरुको दैनिक क्रियाकलाप विवरण सहितको शिक्षण योजना बनेको होस् । अनिमात्र शिक्षक वास्तवमै शिक्षक हुन्छ । त्यस्तो शिक्षकसँग भएको शिक्षण सीप मर्न पाउँदैन ।

शिक्षकको दृष्टि अर्जुनदृष्टि हुनुपर्दछ । मेरो कर्तव्य के हो ? मैले कसलाई शिक्षण सिकाइ कार्य गरिरहेको छु ? तिनीहरु कस्ता छन् ? तिनीहरुका लागि मैले कसरी प्रभावकारी र अर्थपूर्ण सिकाइ गर्न सक्दछु ? सिकाइमा अवरोध कस्ता खालका छन् ? अवरोध हटाउने उपाय के के हुन सक्ला ? जस्ता सिकाइ अभिवृद्धि गर्ने खालका सवालमा केन्द्रित हुन आवश्यक छ शिक्षकले । समयको अधिकतम महत्व बुझेर अगाडि बढ्ने र समयको सही पालना गर्ने र सिकारुको सिकाइमा दत्तचित्त भएर लागिरहने शिक्षक नै वास्तवमा सिकाइमा समर्पण भाव भएको शिक्षक मानिन्छ । कर्तव्यप्रति अविचलित भएर पेशाप्रति समर्पित शिक्षकले मात्र पाठ्यक्रमले निदिष्ट गरेको लक्ष्य तथा उद्देश्य पूरा गराउन सक्षम हुन्छ । पाठ्यक्रमको लक्ष्य र उद्देश्य पूरा हुनु नै सिकाइ उपलब्धि बृद्धि हुनु हो । सिकाइ सक्षमता अभिवृद्धि हुनु हो ।

शिक्षकमा पनि ज्ञान, सीप र क्षमता मात्र भएर हुँदैन । शिक्षकमा पनि डेलीभरी गर्ने तरिका आवश्यक हुन्छ । सिकारुलाई सिकाइ गराउने विभिन्न विधि, तरिका र प्रक्रियाहरु हुन सक्दछ । एउटै विषयवस्तुमा पनि फरक फरक खालका विधि तरिकाहरु अपनाउनुपर्ने हुन्छ । फरक फरक खालका विधि तरिका र प्रक्रियाको प्रयोग गर्दा सबै खाले सिकाइ क्षमता भएका सिकारुका लागि फाइदाजनक हुन्छ । सबैले न्योयोचित सिकाइ गर्ने अवसर पाउन सक्दछ । शिक्षकको लागि आवश्यक पर्ने शिक्षण कौशलताहरु, तरिकाहरु र सीपहरु अभिवृद्धि गर्ने स्रोतहरु प्रशस्त छन् । शिक्षकले स्रोतहरुको पहिचान गर्नुपर्दछ । शिक्षण जीवनमा उपयोगी बनाउनुपर्दछ । सबैभन्दा भरपर्दो स्रोत आइसिटी नै हो । यसको भरपुर उपयोग गर्न जान्नुपर्दछ । मसँग प्रविधि उपयोग गर्ने सीप छैन, म रिटायरको नजिक पुगिसकेको छु आवश्यक पनि छैन । मर्ने बेलामा हरियो काँक्रो जस्ता निष्क्रियता बढाउने अभिव्यक्ति दिनु हुँदैन । हाम्रो अगाडि अमेरिकी पूर्व राष्ट्रपति बाराका ओवामा साक्षी छन्, भारतीय राष्ट्रपति अब्दुल कलाम साक्षी छन्, नेपालकै नमूना समाजसेवी तथा राजनीतिज्ञ सुवास नेम्वाङ जस्ता नमूना व्यक्तित्वहरु साक्षी छन् । आफ्नो कर्ममा लागिरहदा असजिलो महसूस गर्नु पर्दैन । नजानेको कुरा सिक्न खोज्दा सानो हुँदैन । सिकाइ र सिर्जना जहिलेपनि, जहाँपनि र जोसँग पनि गर्न सकिन्छ । सिकाइका क्रममा कोही सिनियर जुनियर हुँदैन । यसलाई संस्कारको रुपमा विकास गरेर लैजानुपर्दछ । अनि न नयाँपनको सिर्जना हुन्छ । आत्मवल बढेर जान्छ ।

विशेष गरीकन पाठ्यक्रमसँग परिचित बन्नुपर्दछ । पाठ्यक्रममा दिएका सिलेवसको राम्ररी अध्ययन गरी वार्षिक रुपमा कार्यान्वयन गर्ने गरी एकाइ र शीर्षक उल्लेख गरेर सुक्ष्म सिलेवस निर्माण गर्नुपर्दछ । पाठगत रुपमा शिक्षण योजना निर्माण गर्न नसकेतापनि माइक्रो सिलेवसको निर्माण कार्यान्वयनले विद्यार्थीको सिकाइमा उल्लेखनीय सकारात्मक प्रभाव देखिनुको साथै विषय शिक्षकको विषयगत सम्पादनमा उपलब्धिमूलक बन्दछ । हिजोसम्म जानिएन, थाहा पनि थिएन । कसैले गर्नैपर्छ भनेर पनि भनिदिएन । आजबाट गर्न थालौं । गर्न अलमल परे सिक्ने प्रयत्न गरौं । गरेरै जानिन्छ । जान्नेले मात्र राम्ररी सिकाउँछ । राम्रोसँग सिकाएमा मात्र सिकारुको सिकाइ उपलब्धि बढ्छ । विषयगत शिक्षकको कार्य सम्पादनमा निखारता आउँछ ।

विसौं वर्षको शिक्षणकाल ख्यालख्यालमै गएछ बाँकी समयलाई रचनामुखी तरिकाले उपलब्धिमूलक बनाउँछु । पेशागत जीवनको उत्तरार्धमा भएपनि नमूना शिक्षक बनेर देखाउँछु । यस्तै आत्मबलका साथ शिक्षण गरौं । शिक्षणमा समर्पण होऔं । पेशागत आचारसंहिता पालन गरौं । आफ्नो पेशागत शान र मान मर्यादित बनाऔं । मानमर्दन हुने खालका क्रियाकलाप गतिविधिमा नलागौं र कहीं कतै भएमा चटक्क छोडौं । सार्वजनिक कार्यक्रममा औपचारिक रुपमा सरिक बनौं । आफ्नो पेशालाई कहिले पनि अरुको पेशासँग दाँज्ने काम गरेर पछुतो नलिऔं । अरुको पेशाभन्दा आफ्नो पेशा निम्न कोटीको नसम्झौं । आफ्नो पेशालाई अब्बल सम्झौं । आफ्नो पेशालाई गर्व गरौं । यसैमा तपाईको महानता छ । यसैमा तपाईको जीवन प्रत्यासा वृद्धि हुन्छ । तनावमुक्त भएर स्वस्थ जीवन व्यतित गर्न सक्नुहुन्छ । तपाईको अनुशरण सबैले गर्नेछन् । जय शिक्षक जय शिक्षण ।

बहुप्राविधिक महाविद्यालय स्थापना
प्रतीक्षाको विषय

यज्ञप्रसाद दंगाल
उपप्राध्यापक

पृष्ठभूमि,

नेपालमा पृथ्वीनारायण शाह पछिका पुस्ता र राणा शासन अन्त्यको समयसम्मको अबधि शिक्षा, चेतना र विकासका दृष्टिले अन्धकारमै रुमल्लिई रहे पनि २००७ सालको जनक्रान्ति पछि त मुलुकले एक किसिमले फड्का मारिसक्नु पर्नेमा आशातित् प्रगति हुन सकेन। मूलतः मुलुकमा हरेक कुराको मियो भनेकै राजनीति रहेछ। ०७ सालको राजनीतिक पबिर्तन पछि शासनको सत्तामा पात्र मात्र फेरिएछ, प्रबृत्ति फेरिएनछ। ०७ सालको जनक्रान्तिका नायक बी.पी. कोइरालालाई पन्छाउन महेन्द्रले कहिले मातृका कहिले टंकप्रसाद कहिले के.आई. सिंह कहिले सुवर्ण शमशेर ल्याएर धेरै प्रयोग गरिसक्दा पनि केही नलागे पछि बाध्य भएर ०१५ सालको संविधधान दिएर आम चुनावमा पठाउँदा पनि उनै बी.पी. आम निर्वाचन पछि दुई तिहाइ बहुमतका साथ सरकारमा आए पछि अब स्थिर सरकार आयो भनेर एकाथरी मात्तिन थाले। नारायणहिटी र सिंहदरवारको बीच शक्तीसंघर्ष चर्केर भूसको आगो जस्तै भित्रभित्रै सल्केर०१७ सालमा सैनिक शक्तीको बलमा महेन्द्रले त्यत्रो बितण्डा मच्चाए। राजनीतिक अस्थिरताको भूमरीमा मुलुक फस्यो।

मुलुक हाँक्ने मियो त राजनीति नै हो। अनि चेतना र विकासको मार्ग पल्याउने चाहिं शिक्षा नै हो। राजनीतिको मुहान नै धमिलो भए पछि शिक्षा र विकासको मार्ग सुलिने आशा गर्नु नै बेकार रहेछ। त्यसैले २०११ को राष्ट्रिय शिक्षा योजना आयोगको प्रतिबेदन, २०१८ को सर्वाङ्गिण राष्ट्रियशिक्षा समितिको रिपोर्ट, २०२८ को नयाँ शिक्षा योजनाले देखाएको व्यबसायमूलक शिक्षाको अभियान सबै भूकम्पले थिलथिलो पारेर जीर्ण बनेको घर जस्तै भएर गए । जनआन्दोलन २०४६ पछि २०४७ को संविधान बनिसके पछि पनि धेरैले भन्ने गर्दथे, हामी पनि त्यस्तै सोच्थ्यौं अब राजनीतिक समस्याको अन्त्य भयो अब आर्थिक विकासमा सबै लाग्नु पर्छ। तर २०५२ मा देखा परेको बिद्रोहको एउटा सानो झिल्को बढेर जाँदा उत्कृष्ट भनिएको संविधान त गयो नै त्यतिमा मात्र सीमित रहेन राजगद्दीमा तटस्थ भएर बस्नु पर्ने राजाले संविधानले दिएको अधिकारले नपुगेर राजनीतिक शक्तिहरुको बीचमा जोडघटाउको अदृश्य खेलमा लाग्दा त्यसबाट आजीत भएका राजनीतिक शक्तीहरुको एउटै मूल प्रबाह बनेर २४० वर्ष देखिको जरा गाडेर बसेको राजतन्त्रलाई पनि बगाइदियो। अनि प्रजातन्त्र बाट लोत्रन्त्र लोकतन्त्रबाट पनि गणतन्त्र स्थापना भएर आज हामी गणतन्त्र नेपालका स्वतन्त्र नागरिकका रुपमा रहेका छौं। यस बीचमा २०४९ को राष्ट्रिय शिक्षा आयोगको प्रतिवेदनले निर्देश गरेको शिक्षा व्यबस्थाले दिएको पणिाम पनि हामीले हेरिरहेकै छौं।

मानिसहरु जसले पनि भनिरहेकै छन् कि शिक्षा रोजगारी मूलक हुनु पर्‍यो,व्यवसायमूलक हुनुपर्‍यो, जनमुखी हुनुपर्‍यो, जनबादी हुनुपर्‍यो, आदि इत्यादि। विद्यार्थी त्यही भन्छन्, अभिभावक त्यही भन्छन्, राजनीतिकर्मी पनि त्यही भन्छन्। सत्तामा बस्ने पनि त्यही भन्छन्, प्रतिपक्षमा बस्ने पनि त्यही भन्छन्। त्यसो भए सबैले खोजेको त हुनै पर्ने हो। यसलाई के ले रोकिराखेको छ त ?बुझ्नु पर्ने कुरा यहाँ छ। देशको आर्थिक विकास, शिक्षा नीति र जनसंख्या नीतिका बीचमा तालमेल गराई अघि बढाउने दृढ ईच्छाशक्ति र संकल्प हुनुपर्छ। राजनीतक शक्तीहरुका बीचमा सहमति, सहकार्य र एकता पनि हुनुपर्‍यो। त्यसको लक्षण अहिलेसम्म देखा परेको छैन। यो चिन्ताको विषय छ। कमसे कम यस अघिका राजनीतिक कालखण्डहरुमा शिक्षा नीतिका दस्तावेजहरु त आए। अहिले दुईतिहाइको बहुमतबाट बनेको सरकारले शिक्षाविद् शिक्षा विशेषज्ञ,शिक्षक, प्राध्यापक, बुद्धिजीवी, राजनीतिक क्षेत्रका विज्ञहरुसमेत सम्मिलित राष्ट्रिय शिक्षा आयोग यस अघि नै बनाइ सक्नु पर्थ्यो। चेतना र विकासको संबाहक नै शिक्षा हो, अनि यसलाई सर्बप्रथम संबोधन गर्नु पर्ने हो। राज्य भनेको मुलुकको अभिभावक हो। के भएर रोकिएको छ ? यसमा चाँडै संबोधन हुनु जरुरी छ। माथि उल्लेखित २००७, २०१७, २०३६, २०४६, २०५२, २०६२।६३ र त्यस पछिका घटनाक्रमले के देखाइरहेको छ भने राज्य व्यवस्थामा चाहे सत्तापक्ष होस् वा प्रतिपक्ष दम्भ बढ्दै जाने र विवेक चाहिँ घट्दै जाने क्रममा देखा पर्छ। यो

राम्रो लक्षण होइन । सहमति, सहकार्य र एकताको संस्कारको विकासबाट नै सबैले खोजेको लक्षमा पुग्न सकिन्छ ।

सन्दर्भ बहुप्राविधिक महाविद्यालयको

अब मुलुक संघीयतामा गएको छ । संविधानले नै संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकार र कार्यक्षेत्रको बाँडफाँड गरेको छ । शिक्षाकै सन्दर्भमा पनि प्रदेश स्तरको विश्वविद्यालय, उच्च शिक्षा र पुस्तकालय, संग्रहहालयको व्यवस्था प्रदेश सरकारको अधिकार क्षेत्रभित्र पर्छ । यस सम्बन्धमा पनि अहिलेसम्म ऐन नियम बनिनसकेको अबस्थामा गर्नु पर्ने काममा केही ढिलाइ हुन सक्छ ।

हाम्रा प्रदेश नं.३ का सामाजिक विकास मन्त्री श्रीयुबराज दुलालले यही २०७५।३।२४ मा जुगल गेष्टहाउस चौतारामा भएको शिक्षाप्रेमी ब्यक्तीहरुको भेलालाई संबोधन गर्ने क्रममा बहुप्राविधिक महाविद्यालय सम्बन्धी केही महत्वपूर्ण जानकारी गराउनुभएको थियो । म आफैंले पनि त्यहाँ उपस्थित हुने मौका मिलेको थियो । उहाँले जानकारी दिनुभए अनुसार सरकारले हरेक प्रदेशमा एक एक वटा बहुप्राविधिक महाविद्यालय खोल्न लागेको र यस प्रदेशमा चाहीं मुख्य मन्त्रीको जिल्ला हेटौंडाको अतिरिक्त सम्बन्धित विभागीय मन्त्री लगायत दुईदुईजना मन्त्रीको जिल्ला पर्कोले हुनसक्छ सिन्धुपाल्चोकको चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा पनि अर्को बहुप्राबिधिक महाविद्यालय खुल्न लागेको निर्णय नै भैसकेको त्यसमा उहाँहरुको भूमिका रहेको सहजै अनुमान गर्न सकिन्छ । यसको लागि DPR तयार गर्न बजेट समेत छुट्याइसकेको अवस्था छ । बहुप्रबिधिक महाविद्यालय स्थापना सम्बन्धी आबश्यक पूर्वाधार तयार गर्नका लागि चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाका प्रमुख अमानसिंह तामाङको अध्यक्षतामा र मन्त्री युवराज दुलालकै समुपस्थितिमा पूर्व सांसद सुभाष कर्माचार्यको संयोजकत्वमा नगर उपप्रमुख जानुका पराजुली, चौतारा ब. क्याम्पस प्रमुख नगेन्द्रप्रसाद दंगाल, उपप्राध्यापक यज्ञप्रसाद दंगाल,चौतारा साँगाचोकगढी न.पा. वडा नं.५ र १३ का वडा अध्यक्षहरु क्रमशः नरमान श्रेष्ठ र रामप्रसाद गौतम र उदोग बाणिज्य संघ सिन्धुपाल्चोकका प्रथम उपाध्यक्ष श्यामकृष्ण श्रेष्ठ समेत सदस्य रहेको ७ सदश्यीय बहुप्राविधिक महाविद्यालय पूर्वाधार ब्यबस्थापन समिति गठन गरी निम्नलिखित कार्यशर्त (TOR) समेत तोकियियो :–

१. महाविद्यालय स्थापनाको लागि आवश्यक पर्ने जग्गा, भवन, सडक,खानेपानी तथा सरसफाइ, विद्युत, सञ्चार लगायतका पूर्वाधार स्थापनाको विषयमा अध्ययन गरी सिफारिस गर्ने,
२. महाविद्यालयमा तत्काल अध्ययन शुरु गर्ने विषय र आवश्यकता अनुसार थप गर्दै अध्ययन अध्यापन विषय छनौट गरी प्राविधिक धारको महाविद्यालय स्थापनाको विषयलाई अगाडि बढाउने,
३. समितिले ३ नं. प्रदेश सरकार,स्थानीय तह, संघसंस्था तथा कार्यालयहरुसंग आवश्यक समन्वय गर्ने,
४. प्राविधिक महाविद्यालयको सम्बन्धन लगायत अन्य नीतिगत कुराहरुमा काम गर्ने ।
५. मथि तोकिएका कार्यशर्त पूरा गर्न लाग्ने आबश्यक खर्च चौतारा साँगाचोक गढी नगरपालिकाले ब्यहोर्ने

त्यसपछि भएका कार्यहरूः-

यस समितिले २०७५।३।२५ गते नै पलिो बैठक बसेर जग्गा प्राप्तिका लागि छनौट क्षेत्र पहिचान गरी तोकने,जग्गाप्राप्तिका लागि आव्हान गर्ने, काठमाण्डू र चौताामा सम्बद्ध ब्यक्तिहरुलाई मिन्त्रणा गरी बृहद् भेला गर्ने समेतका निर्णय गरी कार्यान्वयनमा जाने काम पनि भयो । २०७५।४।७ मा जिल्लामा कार्यरत कानून व्यबसायीहरुलाई समेत समितिमा निमन्त्रणा गरी समितिको कार्य सम्पादनमा आइ पर्ने कानूनी प्रश्नहरुका सम्बन्धमा पनि आबश्यक विचारविमर्श गर्ने काम पनि भएको छ । तदनुरुप २०७५।४।१२ मा काठमाण्डू र २०७५।४।१७ मा चौतारामा राजनीतिक तथा सामाजिक ब्यक्तित्वहरु,शिक्षक, अभिभाबक, पत्रकार,स्थानीय तहकका जनप्रतिनिधिहरु समेतको भेला सम्पन्न भएका छन् । (काठमाण्डौंको भेलाले चौ.सा.गढी न.पा.७ का शिक्षाप्रेमी ब्यक्तित्व श्री केशवलोचन शर्मालाई समितिको सदस्यमा थप गर्ने निर्णय समेत गरेको छ) ती भेलाहरुबाट जनस्तरमा सूचना प्रबाह गर्ने, यसको आबश्यकता, यसले पार्ने प्रभाव र पूर्वाधार विकासमा सबैले सहयोग पुऱ्याउनु पर्ने सम्बन्धमा ब्यापक छलफल, विचार विर्श र राय सुझाव संकलन गर्ने काम भयो । सबैले सक्दो सहयोग पुऱ्याउने बचनबद्धता पनि प्राप्त भएको छ ।

निर्धारण भएका आगामी कार्यहरूः-

जग्गा र अन्य भौतिक पूर्वाधार सम्बन्धी आबश्यक प्रकृया पूरा गरी प्रदेशका मुख्य मन्त्री लगायत सम्बद्ध अधिकारीहरुसंग विचार विमर्श र भेटघाट गर्न प्रदेश राजधानी हेटौंडा जाने, प्राविधिक विषय पठनपाठन छनौट लगायत जानकारी लिनका लागि मनमोहन पोलिटेक्निक इन्स्टिच्युट बिराटनगर लगायत अन्य पोलिटेक्निक इन्स्टिच्युटमा पनि अध्ययन भ्रमणमा जाने कार्यक्रम निर्धारण भएका छन् । यी कार्यहरु पनि पूरा भै सके पछि कार्यशर्त पूरा गर्न बाँकी कार्यका लागि तदारुपताका साथ समितिले अग्रसरता लिने नै छ ।

२०७५।०४।२३ मा

Gender Based Violence in Nepal

Abstracts:-

This article unveils the situation of GBV in Nepal. Because of social structure the cases of GBV are found in each society. The number of registered GBV cases are increased because people as well as government are taking it seriously but still some people do not like to indulge in hesitate administrative process. The GBV may occur in different forms such as physical, mental and social associated with these. Women empowerment is included in Sustainable Development Goals, 2013. If the Government and societies can proclaim defecation free society as well as literate district why not for GBV. The government should established strong mechanism to eliminate GBV from Nepal. This article is base on secondary data.

Key words:- GBV, gender base violence, sexual violence, domestic violence, female infanticide.

Bharat Acharya

Lecturer

Introduction:-

The term gender based violence is related to violence with each gender because of unequal power practiced in a society. In other words, gender base violence is the violence because of his or her particular gender or sex. It is also called GBV in short. Generally, it is associated with violence that occurs to women and girls.Gender-Based Violence (GBV) as any act that results in, or is likely to result in physical, sexual, or psychological harm or suffering to women, including threats of such acts, coercion, or the arbitrary deprivation of liberty, whetheroccurring in public or in private life (United Nations 1995). GBV is related to unequal power relationship between men and women in the societies of South Asia. GBV is prevailed for a long period perhaps more than a century. Meanwhile, women are worshipped in Nepal as goddess. They were the symbol of power and wellness according to our epics. Women were suppressed after the feudal system of societies.GBV is one of the challenges in Nepalese societies because it is the leading cause of death of women especially reproductive age 15-49. Women and girls are more vulnerable in all societies. The common examples of GBV are beating, slapping, hair pulling, kicking, burning, kicking, rape, sexual harassment and ignoring. Many studies and socio-economic efforts have taken place to eliminate the GBV but result is not satisfactory.

How ever, the situation is some how improved but still needs more effort. Some where it is also considered as violence against women. It is acceptable widely that GBV is a crime which has negative impact on women and girls throughout their lives. GBV not only related socio-economic status of the country but also represent the circumstances of human rights. GBV includes sexual violence, domestic violence, trafficking of women and girls, forced marriage, early marriage, sexual harassment and sexual exploitation. GBV has many roots causes. Until the solution of GBV, it is thorny

to materialize “Happy Nepali and Prosperous Nepali". The three levels of governments should take confidence to all political parties and level to eliminate the problem related to GBV. It may take long but it is possible too. It is clear to say that GBV can not eliminate only from the legal and punishable. The women empowerment is inevitable to eliminate it. The strong commitment from all political parties and civil societies is needed for it. More over, the GBV is a serious challenge to achieve prosperous development of the country. Still some portions of women believe that their husband is justified beating wife. It was 25% of Nigerian women viewed that a wife leaving home without telling the husband as justification for wife beating. (Population Reference Bureau, 2015) .

GBV in Nepal:-

GBV does not confine on any particular caste, ethnicity, class, religion, and educational level. The reliable study showed that one in three (35%) women suffer from GBV globally. Most of this violent is intimate partner violence. It has social, economic and physical impact on the development of the societies. In the same way, 38% of murder cases of women are known to be committed by an intimate partner. There were about 73 million boys and 150 millions girls under age 18 years worldwide have encountered sexual violence that involves physical contact. In the same way, 16% women gave premature birth because of GBV (Source: World Health Organization, 2013). It was about 50 percent women in South Asia faced domestic violence. The patriarchal social structure of societies in South Asia is the prime cause which increases GBV. Now a day, sex selective abortion is making serious social imbalance. South Asian girls face different types of violence from the beginning of their life. They compel to face the problems such as sex preferred abortion, discrimination on foods- nutrition, care-rare, education, wages, dowry, physical- mental torture, sexual harassment, sexual abuse, trafficking, rape, early marriage, early pregnancy or unwanted pregnancy and even murder. The abuse of alcohol is working as a fuel of GBV in South Asia. GBV is also the cause to increase the cases of female morbidity and mortality.

There were 29% of women and 23% of men believe that a husband is justified in beating his wife in at least one of five specified situations.As we know that GBV is creating vicious problems in the societies but we have solution too to over come this problem..

In Nepal, domestic violence, marital rape, rape, polygamy, girls trafficking, exclusion from property rights, female infanticide, witchcraft, accusations, Chhaupadi, dowry related violence, sexual violence are the example of GBV. As a result, these problems lead towards physical as well as psychological problems, forced and unwanted pregnancy, miscarriage, traumatic fistula, HIV infections and even death. The survey where 900 women were respondent unveil that 9% of women aware rape within marriage is illegal, 27% of women had experience physical violence, 15% of women had experience sexual violence some time in their lives, 61% of women had experience violence who never told to anyone, 25% of women were aware about the service related to GBV, 41% of women of age 20-24 year married by the age of 18 years, 13% women aware about the specific law against domestic violence, 48%

women experienced violence some time in their lives. (UNFPA: 2016). There was 22% percent of women in Nepal age 15-49 have experienced physicalviolence since age 15, and 7% have ever experienced sexual violence. There were 6% of women who have everbeen pregnant have experienced violence duringpregnancy. Like wise, 26% of ever-marriedwomen have ever experienced spousal physical, sexual, or emotional violence. The most common typeof spousal violence is physical violence (23%), followed by emotional violence (12%). 7% of ever-married women have experienced spousal sexual violence.Ever-married women'sexperience of spousal physical, sexual, or emotional violence has declined from 32% in the 2011 NDHS to26% in the 2016 NDHS. This decline is due to declinesin emotional violence and sexual violence only. There were 34% of women who have experienced spousal physical or sexual violence has sustained injuries. Cuts and bruises are the most common types of injuriesreported. Discomfort in the form of "aches" is alsocommon. There were 66% of women who have experienced any type of physical or sexual violencehave not sought any help or talked with anyone aboutresisting or stopping the violence they experience. (NDHS, 2016)

There was 1,200 cases related to women and children registered in police office offices in 2074-2075 while it was 2, 441 in 2073-2074. (www.nepalpolice.gov.np)

As we know that the causes of GBV lies on the features of societies. Thus the causes are varying. It is difficult to mention the causes of GBV however the causes of GBV are as follows, in short:-

a. Patriarchal Structure of Society.
b. Lack of Awareness
c. Lack of Strength execution of Law
d. Competition for Dowry
e. Cultural and religious practices such as Chhaupadi, Deuki and Jhuma
f. So called social stigma
g. Lack of coordination among government agencies
h. Ignorance towards GBV from political parties.
i. Tedious legal process.
j. Early Marriage
k. Prevalence of alcohol
l. Lack of women empowerment
m. Lack of attention from media

Consequences of GBV are given below.

a. Physical Problem
b. Mental Health Problem
c. Reproductive Health Problem
d. Backache
e. Problem in vision
f. Premature birth
g. Miscarriage
h. Suffered and stigmatized within societies
i. Hurdle in economic development.
j. Vulnerable to STIs

Effort to Reduce GBV in Nepal:-

The Government has prepared many provisions to combact GBV in Nepal. They are as follows

Right to Women:- Every woman shall have a equal rights in the lineage without any gender discrimination. Every woman shall have right to safe motherhood and reproductive health. There shall not be religious, social, cultural, physical, mental, sex-related and psychological exploitation to women. These activities are punishable by law and the victim shall have right to get compensation from person who exploits her. (Constitution of Nepal, 2072)

The Civil Code Act has clearly mentioned about the provision of punishment of rape, unnatural condition

of physical relation, wife beating, force full abortion, child marriage, polygamy, unacceptable marriage.

In the same way, Domestic Violence Act, 2009, incorporated the penalty regarding physical, mental, sexual and economic torture. Furthermore, it has mentioned about petition, victim and perpetrator. UN Convention of Elimination of All forms of Discrimination of Against Women (CEDAW) and several other organization working in the sector of GBV but due to the absence of strict implementation of GBVs recurrently happen.

In Article 252 of constitution of Nepal has a provision of National Women Commission which look after the cases of GBV and GBV as well. The hot line service and women's desk has established in Prime Minister Officetakes action against GBV. The Government sets up the women cell in police unite to keep privacy and prioritize GBV cases. The local level government should more aware regarding GBV. The government provides integrated serves to GBV survivors by establishing One Stop Crises Management Service (OCMC) in hospital.

Conclusion:-

GBV is the most serious problems in Nepal which creates obstacles in achieving happy and prosperous life. It not only effects to individual but also it carries high cost of society and generates hindrance for the development of country. GBV happen in all caste/ethnicity, class and religious groups and community. Still many efforts from government and other sectors should put to eliminate GBV from the societies. It is not appropriate for any civilized society after millennium years. As we know that the political system after 1950 A.D. has changed many and turn to federal republic inclusive nation but the problem related to GBV frequently occur. Thus, strong mechanism, social support, referral and legal provision should be established.

References:

Asia Foundation, DFID, Saathi, 2010," Nepal Preliminary Mapping of Gender Base Violence, The Asia Foundation: Kathmandu.

Baral, ushil,et al., 2016," Gender Base Violence" Health Research and Social Development Forum (HERD): Kathmandu.

http. www.nepal police.gov.np.2075" Cases of women and child" Kathmandu.

Ministry of Health (MoH), New ERA,2016, “Nepal Demographic and Health Survey,"(MoH and New Era): Kathmandu

Sanjel, Seshananda,2013 "Gender Base Violence: A Crucial Challenge for Public Health" Kathmanu University: Dhulikhel Kavre.

WOREC, “Violence against Women in Nepal: A Complex and Invisible Reality". Kathmandu; 2006.

UNDP, 2013" Nepali Masculinities and Gender Base Violence": UNDP: Kathmandu.

UNFPA, 2017," Gender Based Violence “ UNFPA:Kathmandu.

मेरो गाउँमा पनि विकास आउँछ

निर्मला बस्ती (भट्टराई)
उपप्राध्यापक, नेपाली

घर घरमा नमस्ते पाइसकेपछि
ढोकामा आएर 'हजुर हजुर' गाइसकेपछि
हामी दङ्ग छौं, तर
भोट पाइसकेपछि
अन्तर्ध्यान भएझैं शिवजी
जति हराए पनि हामी उदास छैनौं
पार्वती जस्तो निराश छैनौं ।
नर, नारी सबैलाई पशु बनाउने यो भोट
नचेत्ने जनावर नै रहेछौं
जति पाए पनि चोट !
जहाँ,
चिया, चुरोट र मासु अनि
जाँड र रक्सी
यी पाँच अमृत छन्
यी हुन् आधुनिक पञ्चामृत
यिनै हुन् वास्तविक चुनाव चिन्ह
रुख, घाम, हलो, गाई आदि त
विष्णुका विविध स्वरुप
दुबो, ढुंगो, तुलसी र पिपल वा
शिवस्वरुप - दाना, जटा,
केवल हात्तीका बाहिरी दाँत ।
जहाँ,
२००७ सालदेखि १५ साल र १७ साल, अनि
आए क्रमैले ३६, ४६ र ६३ साल
यहाँसम्मै अमुक बनेका छन् विचराहरु ।
भोग्दा यी संघर्षका सबै काल ।
क्रान्तिको निरन्तरता त अवश्य छ
तर पनि
भन्नुपरेको छ निर्धक्कताका साथ
यो अभाव, व्यवधान र
अपराधिक गतिविधिभित्र
देखिएको छ निर्मला पन्त र निशान खड्का
जस्ता अवोधको चित्र
ए संघर्षका महारथीहरु ।
सत्यका खबर यी चुनौतीका शब्द बोल्दैछन्
अब नागरिकले नै सबै भेद खोल्दैछन्
किनभने यहाँ शहिदहरुलाई सम्मान दिने
नाममा
बाँच्न होइन मर्न सिकाइएको छ
विकास निर्माणको निरन्तरता भनेको
५।५ ववर्षमा पटके गरी मिलाइएको छ
त्यसैले मेरो गाउँमा
५।५ वर्षमा मात्र विकास आउँछ
यथार्थता जति भाषणमा लुकेर आउँछ
यदाकदा आश्वासनका मन्त्र फुकेर आउँछ
सभ्यता सबै बजारका
चोक चोक ढुकेर आउँछ अनि
चरित्र जति सबै सिनेमाहरुमा
झुकेर मात्र आउँछ ।
तैपनि आशावादी छौं हामी
यी कुने विकास हाम्रा गाउँमा छैनन्,
तर कता कता चसक्क हुन्छ अन्तर मनमा
कहिले आइपुग्छन् यी शहरबाट
उकाली ओराली हुँदै
पहाड, भञ्ज्याङ र देउराली हुँदै
जसरी ५।५ वर्षमा
मेरो गाउँमा विकास आउँछ ।
गणतन्त्र त आइनै सक्यो तर
कहिले र कस्तो अवस्थामा आइपुग्ला त्यो मरो
गाउँमा ?
स्मरण रहोस् महारथीहरु ।
जसरी पनि विकास त आउँछ
झुकेर नआए लुकेर पनि
आउँछ गणतन्त्रले विकास झिकाएकै छ
संघीयताले थोर बहुत आशा जगाएकै छ नत्र
संघर्ष गर्न सिकाएकै छ ।
त्यसैले
मेरो गाउँमा पनि विकास आउँछ
मनभरी आशाका कीरणहरु ल्याउँछ
एकदिन त अवश्य आउँछ ।

फिस्टुला कस्तो रोग हो ?

महिलाले बच्चा जन्माउने क्रममा तथा पाठेघर निकाल्ने क्रममा दिशा वा पिसाब थैलीमा प्वाल पर्न सक्छ । सोही प्वालबाट दिशा पिसाब चुहिने समस्यालाई नै फिस्तुला रोग भनिन्छ ।

यो रोगले नेपाले वर्षेनी कैयौं महिलाहरु पिडित बन्दै आएका छन् । चिकित्सकहरुका अनुसार काठमाडौं मोडेल अस्पतालमा मासिक औषत आठ जना विरामी फिस्टुला उपचारका लागि आउँछन् ।

सन् २०११ मा ग्लँएब ले गरेको स्वास्थ्य सर्वेक्षण अनुसार नेपालमा ५ हजार जति फिस्टुला रोगए भएको अनुमान छ ।

WHO को अनुसार प्रति १ हजार सुत्केही महिलामा ४ जनालाई फिस्टुला हुने गर्छ । कतिपयले लाजको कारण वा रोगको बारेमा जानकारी नहुँदा यो रोग पालेर बस्न वाध्य छन् । विकसित मुलुकमा यो रोगबाट प्रभावित हुनेको संख्या कम भएतापनि

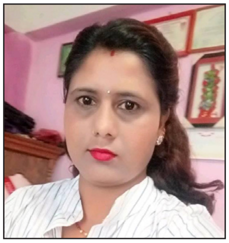

निर्मला तिमल्सिना
उपप्राध्यापक

एसियाको नेपाल लगायतका राष्ट्रमा भने उल्लेख्य संख्यामा महिलाहरु यो रोगबाट प्रभावित छन् ।

चिकित्सकका अनुसार ग्रामीण विकट तथा विपन्न महिलाहरुमा यो रोग बढी देखिने बताउँछन् ।

घरमै सुत्केरी हुने परम्परा लामो व्यथा लागेपछि मात्र अस्पताल पुग्नु, स्वास्थ्य संस्थामा दक्ष स्वास्थ्यकर्मीको अभाव हुनु, पाठेघर निकाल्दा औजारको प्रयोगले शरीरको अँगमा चोट लाग्नु फिस्टुला रोगको कारण हुन् ।

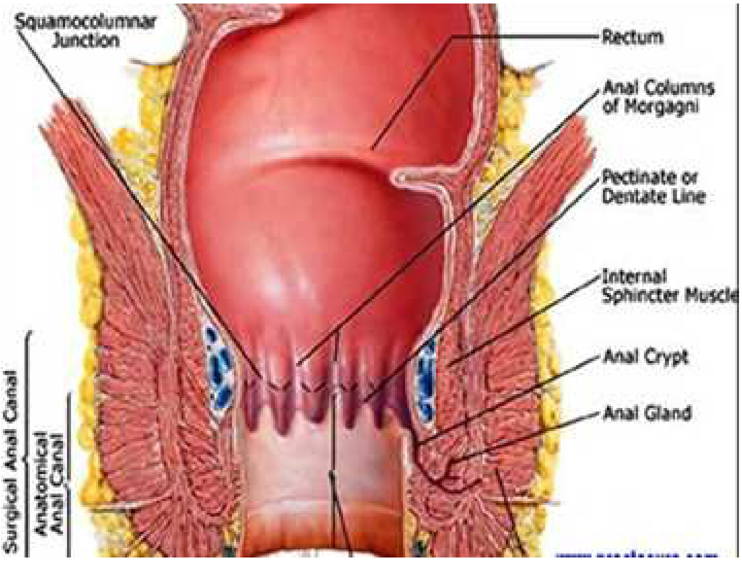

कारणहरू :

माथि उल्लेखित कारण बाहेक थप मुख्य कारणहरु निम्नानुसारका छन् ।

१. लामो समयसम्म प्रसव व्यथा लाग्नु
२. पिसाब थैली वा मलासयका कोशिकाहरु बच्चाको दबाबले थिचिएर रक्त संचार अवरोध भई कोषहरु मर्नु ।
३. पिसाब थैली वा मलासयमा प्वाल पर्नु ।

लक्षणहरू

१. मलद्वारा वरिपरि फिस्टुलाको वाहिरी मुखबाट समय समयमा पिप निस्कनु
२. कहिले दुख्ने र कहिले चिलाउनु
३. दिशा पिसाब चुइरहनु

उपचार पद्धति

सन् २०११ देखि नेपालमा फिस्टुलाको उपचार विपी कोइराला चिकित्सा प्रतिष्ठान धरानमा सेवा शुरु गरिएको छ ।

प्वाल परेको भागलाई शल्यक्रिया मार्फत सिलाएर जस्ताको तस्तै बनाउने प्रक्रिया फिस्टुला रोगको भरपर्दो उपचार हो । यसका लागि विरामीलाई १५ दिन अस्पतालमै निगरानीमा राख्नुपर्ने हुन्छ । सामुदायिक अस्पताल तर्फ काठमाडौं मोडेल अस्पतालमा फिस्टुलाको निशुल्क उपचारको व्यवस्था छ ।

त्यसैले सबै महिलाहरु होसियार हुनुपर्ने देखिन्छ । यदि फिस्टुला रोगको समयमा उपचार सकिएन भने क्यान्स हुन सक्ने कुरामा दुइमत देखिदैन ।

सामुदायिक वन व्यवस्थापनका अवसर र चुनौति

सामुदायिक कार्यको शब्दिक अर्थ समुदाय आफैले, आफ्नै सहभागिता र सामुहिक व्यवस्थापनमा गरिने कार्यहरुलाई जनाउँछ । नेपालमा प्रजातन्त्र पुनर्वाहालीपश्यात सरकारले देश विकासमा सामुदाय र सरकारबीच साझेदारीको अवधारण अघि सारेको पाईन्छ । यसै अवधारणअनुरुप नेपाल सरकारले सबैभन्दा पहिले वन क्षेत्रको संरक्षण, संवद्धन तथा विकासका लागि वन व्यावस्थापको जिम्मा समुदायलाई हस्तान्तरण गर्‍यो । वन व्यस्थापनको जिम्मा समुदायलाई हस्तान्तरण गरेपछि वन क्षेत्रको संरक्षण तथा विकासमा यसले काँचुली फेरेको पाइन्छ । सामुदायिक वन व्यवस्थापनको अभियान नेपालको पहिलो प्रयास मात्र भएन, यो प्रयास वन क्षेत्रको विकासका लागी विश्वकै पहिलो तथा अनुकरणीय रहन गयो । नेपालमा सामुदायिक वनको इतिहास त्यति लामो नभए पनि, छोटो समयमा नै गौरव गर्न लाएक उपलब्धिहरु हासिल हुन गएका छन । जनसहभागिता विना वनको विकास संभव नहुने प्रयोगात्मक अभ्यास पछि वन क्षेत्रको संरक्षण तथा विकासका लागी त्यहाका समुदायको प्रत्यक्ष संलग्नताको प्रयास पञ्चायत कालीन समय देखि नै भएको देखिन्छ । २०३५ सालमा पञ्चायत मार्फत जनसहभागिता गराउने रणनीति असफल भए पश्चायत २०४१ सालमा गठन भएको वन विकास गुरुयोजना निर्माण कार्यदलले ०४५/०४६ सालमा सामुदाय स्तरमा रहेका वन व्यवस्थापकहरुको सुझाव तथा वन विज्ञहरुको परामर्शमा वन

राजबहादुर बोगटी
उपप्राध्यापक

विकास गुरुयोजना तयार गरी लागु गरियो । यो गुरुयोजना लागु हुनु भन्दा पहिले नेपालको वनको अवस्था नाजुक रहेको पाईन्छ । सरकारी स्तरबाट व्यवस्थापन भएका राष्टिय वन दिन प्रतिदिन चोरी, भूःक्षय, डढेलो आदीका कारण वन विनास हुदै गएको थियो । वन विकास गुरुयोजना लागु हुनु भन्दा पहिले नेपालमा वन क्षेत्र करिव ६.५ मिलिएन हेक्टर क्षेत्रफलमा फैलिएको थियो वा ३० प्रतिशत मात्र रहेको थियो । विधिवत रुपमा नेपाल वि.सं. २०४९ सालमा आएको वन ऐनमा सामुदायिक वनको ब्यवस्था र वन नियमावली २०५१ समेत कार्यान्वयनमा आए पछि सहज र कानुनी पाटोबाट समेत स्थानिय सामुदायिक वनका उपभोक्ताहरु अधिकार सम्पन्न भए भने वन प्रति उपभोक्ताको चासो पनि विकास हुदै गयो । वन व्यावस्थापनमा समुदायिक स्तरबाट जनसहभागीतामा वन व्यवस्थापनको जिम्मा सामुदायलाई हस्तान्त्ररण पछि हाल नेपालमा वनको क्षेत्रको अवस्था सुधार आई करिव ४० प्रतिशत पुग्न सफल भएको छ । सामुदायिक वनको उदगम स्थलको रुपमा रहेको सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको आफ्नै गौरवमय इतिहास रहेको छ । राज्यबाट सामुदायिक वनको नितीगत अवधारणा आउनु भन्दा अगावै सामुहिक प्रयासबाट वनको संरक्षण र व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरु यस जिल्लाले सुरु गरि सकेको थियो । वन ऐन र नियमावलिमा सामुदायिक वनको प्रावधान रहनु भन्दा अगाडि सामुहिक प्रयासमा वृक्षारोपण गर्ने, वनको हेरचाह गर्ने र वन संरक्षण गर्नु पर्छ भन्ने भावनाको विजारोपण भैई सकेको थियो यस जिल्लामा । यसै जिल्लाको तत्कालीन ठोकर्पा गाँउ पञ्चायतका तत्कालीन प्राधनपञ्च तथा वन प्रेमी निल प्रसाद भण्डारीले वि.सं. २०३२/०३३ साल तिरै चौताराको जिल्ला वन नर्सरीबाट स्थानीय जनताको साथ सहयोगमा विरुवा बोकेर लगी रोपण गर्नु भएको थियो । उजाड र नाङगो रुपमा रहेको भिरपाखामा जिल्ला सदरमुकामबाट सल्लाको विरुवा लगी रोपण मात्रै हैन पालै पालो पानी हालि रोपिएका विरुवाको संरक्षणमा समेत जनसहभागिताको प्रार्दुभाव गरिएको थियो । त्यस वखत गरिएको यो कार्य आफैमा गौरवमय र जनसहभागिताको उच्चतम नमुनाको रुपमा रहेको थियो । विगतमा सामुदायिक वन व्यवस्थापक वा स्थानीय उपभोक्ताको जिम्मेवारी तथा राष्टिय दायित्व भनेको विनासको गतिमा पुगेको वनको रक्षा गर्नु, वनलाई चोरी तथा तस्करीबाट रोक्नु, भुक्षयबाट वन विनास रोक्नु आदि मात्र थियो । वनको विकास गरी जनताको दैनिक उपभोग्य वन पैदावारको नियमित तथा समानुपातिक वितरण गर्नु विगतको वन व्यवस्थापकहरुको कर्तव्य थियो ।

जुन काममा हिजोका हाम्रा पुर्खाहरु पुर्णरुपमा सफल भएको पाइन्छ। हिजो जिल्लामा कमजोर रहेको वनको विकास तब मात्र सफल भयो, जब वन व्यवस्थापनको कार्यमा प्रत्यक्ष जनसहभागिता बृद्धि भयो। सामुदायिक वन विकास गुरुयोजना लागु भए पश्चायत यस जिल्लाको हालको वनको अवस्था यस्तो देखिन्छ। कुल २४९०२६ हेक्टर क्षेत्रफल मध्ये वन क्षेत्र ४५.७० ५ चरण क्षेत्र ४.७५५ झाडीले ढाकेको क्षेत्र १२.६८५ बाझो पर्ति क्षेत्र १७.९४५ रहेको छ। सामुदायिक वनको अवधारणाको विकास र यसको सफलताको श्रेय वोकेको सिन्धुपाल्चोक जिल्लामा हाल सम्म आइ पुग्दा ५१८ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरु गठन भई सकेका छन भने ५१८ वटा समूहलाई करिव २९०५५.८१ हेक्टर सरकारी वन क्षेत्र सामुदायिक वनको रुपमा उपभोक्तामा हस्तान्तरण भएका छन। सिन्धुपाल्चोक जिल्लाका प्राय वन क्षेत्र सामुदायिक वनको रुपमा हस्तान्तरण भई सकेका छन भने करिव जिल्लाको सवै जनसंख्या सामुदायिक वनका उपभोक्ता समूहमा आवद्ध भइ सकेका छन। अहिले जिल्लामा सबैभन्दा धेरै समुदायको प्रत्यक्ष सम्बन्ध तथा संजाल जोडिएको समाजिक स्तरको कुनै संगठन छ भने त्यो सामुदायिक वन उपभोक्ता महासंघ हो। आज देश संघीय संरचनामा गई सकेको छ। संघीय संरचनाका तीनै तहको आर्थिक स्रोतको प्रमुख स्रोतका रुपमा वन पैदावार नै पर्छ। आज स्थानीय निकायका सामु दरिलो आर्थिक स्रोतको खाँचो सबैले गरेका छन। त्यो स्रोत यात करको दर बढाउने हो यात हामीसंग भएको प्राकृतिक स्रोतको बैज्ञानिक परिचालन नै हो। यदि सहि योजना तथा रणनितिका साथ प्राकृतिक स्रोतको परिचालन गर्ने हो भने वर्षेनी ठुलो राजस्व संकलन गर्न सक्ने क्षमता छ नेपालमा। हिजो व्यावस्था परिवर्तनमा खर्चेको समय अब हामीले जनताहरुलाई आर्थिक सवलिकरण मार्फत उनिहरुको जीवन स्तर उकास्ने कार्यमा लगाउनु नै आजको आवश्यकता हो। वर्तमान समयमा वन क्षेत्रमा देखिएका अवसर तथा चुनौतीहरुको बारेमा उल्लेख गरिएको छ।

वन क्षेत्रमा देखिएका अवसर तथा चुनौतीहरू

१. वन पैदावारको व्यावसायीकरण

हिजो वन पैदावारहरुको प्रयोग मात्र जनताको दैनिकी चलाउनका लागी गरिन्थ्यो। यसले जनताको दैनिकीलाई सहज मात्र बनायो तर उनिहरुको आर्थिक अवस्थामा फट्को मार्ने काम गर्न सकेन। आजको बदलिदो समय अनुकूल आफनो आर्थिक पाटोमा परिवर्तन हुन नसक्दा सामुदायिक वन व्यवस्थापकहरुमा नैरास्यता आउनु स्वभाविकै थियो। अब नेपाल सरकार तथा वन क्षेत्र संग सरोकार राख्ने सबै संघ सस्थाले वन व्यवस्थापनसंग यसको व्यावसायीकरण तथा वजारीकरण मार्फत आफना उपभोक्ताहरुको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन जरुरी छ। वन पैदावारबाट विभिन्न उपभोग्य वस्तु निमार्ण गर्ने जस्तैजडिबुटीबाट औषधि जन्य बस्तु, काण्ठ उधोग, काठका मुर्ति तथा कलात्मक बस्तु उत्पादनमा जोड दिने, वन आश्रित मौरीपालन तथा मह उत्पादन गर्ने , विभिन्न रेसादार वन पैदावारबाट कपडा उत्पादन गर्ने आदि व्यावसाय संचालन गर्ने तथा त्यसको वजारीकरणका लागी नयाँ निति तथा योजना लागु गर्न सकिन्छ। यसका लागि महासघंले सम्बन्धीत निकायमा समन्वय गरी आफना उपभोक्ताहरुलाई यस बाटो लाग्न प्रेरित गर्नु पर्छ।

२. पर्यटनको विकास

नेपालको आर्थिक विकासको एउटा भरपर्दो क्षेत्र भनेको पर्यटन हो। नेपाल विविधताले भरिएको देश हो। जलवायुको विविधतासंगै नेपालमा पाईने वनस्पति तथा जडिबुटीमा पनि विविधता रहेको पाइन्छ। यो विविधतालाई पर्यटन क्षेत्रसंग जोडि नेपालको वन क्षेत्रलाई विशेष वन पर्यटकीय क्षेत्रको रुपमा विकास गरी रोजगारीको सृजना मार्फत स्थानीय उपभोक्ताहरुको आय आर्जन बढाउन सकिन्छ। नेपालका विभिन्न मनोरम स्थानमा पाईने जंगललाई झाडी काटेर पार्क तथा पिकनिक स्पोटको रुपमा समेत विकास गर्न सकिन्छ। यसले आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटनकहरुको सख्यामा बृद्धि गरी सामुदायीक वनको आय स्रोतमा बढोत्तरी हुन जान्छ। जस्तै तेह्थुममा गुरासै गुरासको जंगललाई सामान्य भौतिक पुर्वाधारको विकास मार्फत पर्यटकिय पार्कको रुपमा विकास गर्न सकिन्छ। सामुदायिक वनलाई त्यस वनको विषेशता अनुरुप पर्यटकिय स्थलका रुपमा विकास गर्न सकिन्छ। यसबाट सामुदायिक वन समुहका सदस्यहरुको क्षमता अभिबृद्धि गरी त्यहाँका गरीव जनताको जिवनस्तर उठाउन सकिन्छ। यसो गर्न सके सामुदायिक वन प्रति जनताहरुको मोह बढन जानेमा दुई मत छैन।

३. डडेलो रोक्न कम्पोष्ट मल्

वनको विकास तथा त्यसको उचित व्यवस्थापनको मुख्य चुनौतिको रुपमा रहेको डडेलोको समुचित व्यवस्थापन गर्नु नै आजको मुख्य चुनौती हो। यसले वर्षेनि नेपालको लाखौ हेक्टर वन क्षेत्रलाई तहसनहस पार्ने गरेको देखिन्छ। सामुदायिक वन उपभाक्ता समुहले वर्षौदेखिको मिहनेतले हुर्काएका वनलाई डडेलोले एकैछिनमा स्वाहा पार्ने गरेको छ जो राष्टिय चुनौतिका रुपमा देखापरेको छ। जहाँ चुनौति त्यहा अवसर भने झै वनमा डडेलो लाग्ने सुकेका

स्वत्तरहरुलाई सुख्खा मौसममा संकलन गरी ठूलो खाल्डो बनाएर त्यसलाई उचित तरिकाले कुहाएर मल बनाउन सकिन्छ। यसरी तयार भएको कम्पोष्ट मल स्थानिय जनताहरुलाई सस्तो दरमा विक्रि गरी उचित आय आर्जन गर्न सिकन्छ। प्रत्येक वन उपभोक्ता समुहले आफनो वन क्षेत्रमा रहेको सुख्खा स्वत्तर संकलन गरी कुहाएर मल बनाउदा एकातिर डडेलो नियन्त्रण हुन्छ भने अर्को तिर आय आर्जन गर्न सकिन्छ।

४. फलफुल पकेट एरियाको विकास

अहिले हाम्रा वनमा रहेका विरुवाहरु मात्र काठका लागी प्रयोगमा आउने प्रजातिक विरुवा वा रुखहरु बढी छन। जसबाट आय आर्जन गर्न समय लाग्ने र उचित मुल्य नपाउदा त्यसै सडेर जाने क्रम बढदो छ। त्यसेले हाम्रा वनमा रहेका ती रुखको ठाँउमा विस्तारै फलफुल तथा उपयोगी जडिबुटीका रुखहरुले विस्थापित गर्दै त्यस्था विरुवाबाट आय आर्जन गर्न सकिन्छ। यस जिल्लामा पनि स्थानीय आवश्यक तथा मौसमको अनुकूलता वमोजिम सामुदायिक वनलाई फलफुल पकेट एरियाको रुपमा विकास गर्न सकिन्छ। जस्तै कतै लप्सी पकेट एरिया, कतै अमला पकेट एरिया, कतै आँप पकेट एरिया, कतै स्याँउ पकेट एरिया र कतै कफि पकेट एरियाको रुपमा सामुदायिक वनलाई विकासगरी समुदायको आय आर्जनको चाहनालाई पुरा गर्न सकिन्छ। यसो हुदा सामुदायिक सस्थाको दिगो आर्थिक व्यवस्थापन हुन गई वन व्यवस्थापनमा युवाहरुको आकर्षण बढाउन सकिन्छ।

५. कार्वन उत्सर्जन कार्यक्रम

नेपालले विश्व वातावरण कोषबाट विश्वको कार्वन उत्सर्जन कार्यमा सहयोग गरेवापत वन विकास तथा विस्तारका लागि केहि अनुदान पाउदै आएको छ। हामीले नेपालको वन क्षेत्रको विकास गरी वातावरण जोगाए वापत विश्व समुदायबाट पाउने अनुदानमा बढाउन सकिन्छ। यो अनुदान रकम पनि वन संग जोडिएका गरिव जनताहरको जिवत स्तर उकास्न प्रयोग गरी नेपालको गरिवी घटाउन सकिन्छ। नेपालमा अझै पनि धेरै नाँगा डाडाँ छन ती डाडाहरुमा पनि बृक्षरोपण गरी वन क्षेत्रको विकास गर्न सकिन्छ। वनको विकासबाट विश्वमा चुनौतीका रुपमा रहेको वातावरण परिवर्तनको असरलाई न्युनीकरण गरी प्राणी जातीलाई रक्षा गर्न सकिन्छ।

६. अन्य

सामुदायिक वनलाई अब हरियो वनको रुपमा संचय गरेर राख्ने भन्दा पनि ती वन तथा वन पैदावारको अधिक्तक प्रयोग गरी जनताको जिवन रुपान्तरण गर्ने खालका कार्यक्रम सैचालन गर्नु आजको आवश्यकता हो। वन पैदावारहरु काटी आय सृजना गर्ने र पुनः बृक्षरोपण मार्फत वनको विकास गर्ने काम चक्रिय रुपमा निरन्तर चल्नु पर्छ। नेपालको सामुदायिक वन वन अध्ययन तथा अनुसन्धानको गन्तव्यको रुपमा विकास गरी विश्वका अनुसन्धान कर्तालाई आकर्षित गर्न सकिन्छ। वन समूहको संस्थागत विकास गर्नु।

अन्तमा, हिजो हाम्रो जिम्मेवारी विनासको बाटोमा लागेको वनको संरक्षण तथा विकास गर्नु थियो भने अब समय फेरिएको छ र हाम्रा आवश्यकहरु तथा चाहना पनि फेरिएका छन त्यसैले फेरिएको परिवेषमा हाम्रा सोचहरु तथा योजनाहरु फेरिन जरुरी छ। अब वनको विकास तथा रक्षा भन्दा पनि यसको समुचित प्रयोग र त्यसबाट समुदायको आय आर्जन क्रियाकलापमा सहयोग पुग्ने खालका योजना तथा निती आउन जररी भैसकेको छ। आय आर्जन क्रियाकलाप मार्फत गरिवी न्युनिकरण गरी आफना उपभोक्ताहरुलाई सामुदायिक वन उपभोक्ता महासंघ नेपाल जिल्ला महासंघ संग गुमेको आकर्षण फर्काउनु आजको आवश्यकता हो।

(स्रोतः प्रतिवेदन सामुदायिक वन सचेतना अभियान जिल्ला वन कार्यालय तुलाराम घिमिरे सहायक वन अधिकृत चौतारा)

संदर्भ सामाग्री

Achrya D. 2003, 'Natural Resources Management in high altitude.'

Website: www.fecofun.org.np

HMGN, 1993, forest Act 1993, Ministry of forests and soil Conservation, His Majesty's Government of Nepal

Annual Report of district FECOFUN 2017, sindhupalchok

luintel, H Ojha, H , Rana B, 2009 Community Forest in Nepal: promoting livelihood, community development and the environment control. KTM

Destabilization of Colonial Project

A [meta] historical Reading of Sydney Owenson's The Missionary: An Indian Tale

Abstract

Sydney Owenson's The Missionary: An Indian Tale, written in the backdrop of seventeenth century India, deals with the theme of destabilizing the master narratives of colonizers by creating counter narratives in which Hinduism is valorises over Christianity. The study proposes to focus on the representation of India in romantic period by the colonizers. For the writer, it is not the subjectivity of Hilarian that changes the subjectivity of Luxima but vice versa. By valorising Luxima's subjectivity over Hilarian, the writer foregrounds the hidden value of Hindu culture that gives emphasis not only upon the reason rather puts equal space for emotion. The wholesale analysis of the text will be carried out using Michael Franklin's notion of historiography. The writer tries to prove that Hilarian, a man of illusion as all colonizers, ultimately gets transferred but Luxima remains as faithful as she was until her death. The conclusion of the paper is that Luxima is able to turn herself as ultimate winner, a woman with sensibility- the proper balance of the rational and emotional faculty that Hilarian in particular and entire British colonizers in general lacks.

Keywords: *Postcolonial, counter narratives, colonizer, subjectivity, historiography.*

Jashmin Lama
Lecturer

The writer, in the novel, brings into light all the drawbacks of the colonizers that they committed in the name of Christianizing and civilizing the barbaric Indians. The Missionary: An Indian Tale is a sentimental novel in which the monolithic representation of India is blurred: India is often represented as sentimental lacking rationality. By giving superior value to the subjectivity of Luxima, Sydney Owenson is doing justice to the Indian culture and its heritage. Hilarian, like other colonizers, is fired with the enthusiastic zeal to convert others into Christianity. Luxima, on the other hand, transfer into Christianity not because she has lost her faith on her Hindu religion but she is extremely attracted to Hilarian. The sympathy of the readers ultimately goes to Luxima.

Sydney Owenson, in her novel asserts that we should have both reason and emotion and they should be well balanced. Through this sentimental novel, she is trying to justify that the presence of sentiment in the novel does not make the work of art very bad and the presence of rationale does not make the art very good as well. So, a very good work of art should share both as The Missionary: An Indian Tale does. This is the reason that this novel has more than fifteen editions after 1990s and the novelist is widely taught in the universities as her writing destabilizes the colonial thinking and colonial problems by giving superior role to Luxima though she is a female Hindu women.

The idea of Sydney Owenson sounds coming closer with the idea of Theodore Adorno and max Horkheimer who opine that the overemphasis on rationalism is the major cause behind the holocaust. Theodore Adorno, in his

essay Cultural criticism and Society asserts:

The more total society becomes, the greater the reification of mind and the more paradoxical its effort to escape reification on its own. Even the most extreme consciousness of doom threatens to degenerate into idle chatter. Cultural criticism finds itself faced with the final stage of the dialectic of culture and barbarism. (34)

Adorno, in the above mentioned quote, tries his best to bring the untruths in the consciousness. The untruths, which are largely treated as the other side of the truth, has been brought into light at the cost of enlightenment which caused the barbaric event like holocaust. At the same time the hitherto neglected existence of the emotional and barbaric Indians and their status has been once more brought into question. Sydney Owenson, destabilizing the status of master narratives in which the colonizers are always given the role of winners, keeps her view that the time has come to write the history of marginalized Indians who are received and treated as the irrational and barbaric nonhumans. Adorno finds that the term dialectics itself is paradoxical as it creates dichotomy that gives overemphasized face of one over other. If we look at the British cultural trends of colonizers in reference to The Missionary: An Indian tale, it is always Hilarian who is rational and engaged in civilizing mission. Luxima has to obey him by converting herself into Christianity. But Sydney Owenson, in her novel, destabilizes this colonial myth and proves that Luxima converts herself into Christianity not because she has lost her faith in Hinduism but she has to compromise with Hilarian. She remains as faithful to the Hinduism as she was before until she dies as she speaks her last word Brahma thrice.

Michael Franklin in his essay General Introduction and [meta]historical background [re]presenting the palanquins of state; or, broken leaves in a Mughal garden asserts that history is written from an ideological bias. No true and objective representation is largely possible as the colonizers always see colonized people, especially Indians as: [...] has illustrated representations sentimental, subcontinental and subaltern, all of which problematizes central questions concerning the fictionality of the historical archive and the historicity of the fictional archive. Though Hastings might have established British monopoly in salt production, we have seen that there was no European monopoly upon representation of India. Said's notion that colonialism and Orientalism created the reality in which Indian had to live is in itself an Orientalist fallacy that denies Indian agency in constructing their own societies.(15)

In the above quoted extract, Franklin explains that the psyche of the Indian people is represented and narrated as emotional and sentimental which is historically fictionalized. In the name of civilizing mission, the colonizers have lost their rationale and they have been guided by the barbaric state of mind inflicting pains upon the colonized and perpetrating violence. Thus, Indians have lost their agency and they have been subaltern as they cannot speak.

But surprisingly,

Owenson has given voice to the subaltern and let them speak. Luxima does not become puppet and speechless when he falls on Hilarian's hand rather she becomes such a driving force who transfers Hilarian's subjectivity. Thus, the colonizers were not in the Christianizing mission in true sense as he cannot truly convert Luxima in Christianity. The colonizers perceived that India is ethically wrong and they have to come in India to sanitize. For Franklin, it was not the misery and pains of the Indian that arouse sense of pity and sympathy in colonizers to help and protect the colonized people rather it was gold, pearls and tusk of the elephants that attracted colonizers to the native land of colonized people: seven elephants of the first magnitude were led by their keepers, in like manners as our sumpter horses, seated on the back of which, on a throne of indescribable splendour, was the nabob, with a man behind him holding a uperb fan, in the very act of collecting the breezes in his service. The throne was composed of gold, pearls and brilliants; and the nabob's dress was worthy a sovereign: nor was ever anoimal more grandly caparisoned than the no less honoured than exulting animal on which he rode. (1)

The wealth is foregrounded and the Mughal is backgrounded. The ambivalent character of colonizers is clearly depicted here. Although they claim themselves as the rational being, the activity like looting the wealth and killing people is ethically wrong that is to be morally condemned. It further hints at the fact that it was not the innocent colonized Indians who were emotional and sentimental rather it was colonizers who were irrational and sentimental. Unlike Britishers, Owenson finds Luxima not only sentimental and enthusiastic but also rational and deity like figure:

He ceased. Luxima gazed timidly on him, and expression strongly marked, and of a varying character, diffused themselves over her countenance. At last the exclaimed,- "Stranger, thou sayest we are of the same cast. Art thou then an irradiation of the Deity, and, like me, wilt thou finally be absorbed in his divine effulgence? Ah, no! thou wouldst deceive me and cannot. (63) the surprising representation of India for colonizers is the land of primitive creatures who are still uncivilized. The very colonial hubris of Hilarian is clearly seen: [...] a boundless variety in form ad spirit. Towards the west, it rested on the
Arochosian mountains which divide the territories of Persia from those of India: Primaval mountains! whose wondrous formation preceded that of all organic matter, coequal with the globe which bears them! and which still embosom in their stupendous shades, a nest of warlike states, rude as the aspects of their native regions, and wild as the storms that visit them; the descendants of those warrior hordes, which once spread desolation over the eastern hemisphere [...] that the natural bulwark of their native mountains was alone a sufficient barrier against the victorious arms of Tamerlane.(15)

It is all about a cultural encounter and the bias representation. The Indian land has been understood as the land of primitive people who are uncivilized and barbaric. The native people are perceived

as rude and wild. The land itself is the nest of warlike states without unity and harmony among them. These interior information helped a lot for the colonizers to rule over them according to their divide and rule policy. While conjuring India from colonial mindset, everything is othered: the language, geography and culture. The colonizers are always mathematical and calculative. They try their best to posses as much as they want and if they cannot they destroy. So they either colonize or they destroy. To theorize this belief, Owenson argues that they "sow the seeds of great and distant events, to found empires, or to destroy them" (16). He argues that the colonizers have this zeal of enthusiasm as the source of energy to expand their imperial boundary. Although the Indians are given largely negative light by the colonizers, Sydney Owenson has given a very positive light to her heroine:

Abstracted in her brilliant error, absorbed in the splendid illusion of her religious dreams, believing herself the purest incarnation of the purest spirit, her elevated soul dwells not on the sensible images by which she is surrounded, but wholly fixed upon the heaven of her own creation; and her beauty, her enthusiasm, Hilarian, who claims himself as the man of reason, has a gap between religious enthusiasm and sexual enthusiasm. Hilarian is attracted to the sexual beauty of Luxima rather than his Christian religious enthusiasm. The narratorial voice of Hilarian, which is the typical colonial voice shows that his enthusiasm is false as his enthusiasm brings contradiction: enthusiasm for Christian religion or enthusiasm for sexual beauty of Luxima. This self delusion of Hilarian is marked as:

Thrice she bowed to the earth the brow irradiated with his beams and then raising her hands to the west, while all the enthusiasm of a false, but ardent devotion sparkled in her unturned eye, and diffused itself over her seraphic countenance, she repeated the vesper worship of her religion (62).

On the one hand, the narrative, which is the surrogate voice of Sydney Owenson, tries to distinguish between Hilarian and Luxima: Hilarian is represented as an enthusiastic Christian and Luxima is a Hindu fanatic. Hilarian is the man of reason and enlightenment. But reason, enlightenment and enthusiasm do not go together. Owenson shows contradiction in Hilarian's enthusiasm because when he comes across Luxima, it was not religious enthusiasm that he was guided from but it was the physical beauty of Luxima that Hilarian was attracted for. As he is interested in her beauty rather than the religious enthusiasm, here lies the irony that Sydney Owenson wanted her readers to mark. Because of the typical colonial gaze on Luxima which is sexual in nature, his brow eradiated. Thus body language of Luxima is sexually understood by Hilarian here by she condemns on his religious enthusiasm.

Summing up, Sydney Owenson destabilizes the colonial enthusiasm by creating a gap between the enthusiasm of Hilarian and enthusiasm of Luxima. The enthusiasm of Hilarian is deceptive here by not being clear either it is religious enthusiasm or the emotional and sentimental enthusiasm for beauty and wealth.

But Luxima's religious enthusiasm is never brought into question and it is as clear as crystal and as fresh and white as snow. She has been converted does not mean that she has lost her faith in her religion because she still claims "I am not a christian! not all a christian" (141) and further asserts that "His god indeed is mine; but Brahma still receives my homage: I am still his priestess, and bound by holy vows to serve him (141). For Luxima, colonizing mission is false as it cannot serve with the complete humanitarian consent as she pleads to save her from her "nation's dreadful curse" (141). On the other hand, though Hilarian feels that he is equal to God has been turned into a coward male as he can do nothing significant for the sake of Luxima. His outcry for not being gallant enough is clearly observed as he "would have placed the universe at thy feet, had I been its master" and finally becomes an "obscure Christian wanderer" (141) as he can do nothing for her. To conclude, Sydney Owenson destabilizes the colonial master narratives by turning Luxima as an ultimate winner who is an epitome of cultural rationale of India.

Works cited

Adorno, Theodor. Cultural Criticism and Society. Cambridge: MIT Press, 1981.

Franklin, Michael J. Ed. Romantic Representation of British India. London: Routledge, 2006.

Owenson, Sydney. The Missionary: An Indian Tale. New York: The Franklin Company: 1811.

Who fails the plan, plan to fail

Chandra Bdr. Shrestha
Lecturer

Planning is the predetermined future. It is the process of setting goals and choosing the actions to achieve those goals. It attempts to define the future road map of organization. planning is a primary function of management. Managers must plan before organizing, staffing, leading and controlling. Planning is deciding in advance about what to do, how to do it, when to do it, and who is to do it. It provides to improve performance and ends to be achieve goals.

Failing to plan is planning to fail /(Who fails the plan, plan to fail), or in short; procrastinating leads to disaster. Procrastination, a word that is known by many and practiced by more, but what exactly causes one to procrastinate? The main cause of this is the lack of preparation in anything that we do. Simple tasks such as our chores and daily routines to more complex things such as our goals in life we don't take the time to plan how and when we are going to do them. Once we choose the path of procrastination, we normally would come up with the excuse of "I'll cross that bridge when I reach it" or "I will do it later" to prolong what will normally be the inevitable, failure. We look at planning as something tedious and mind-numbing when the real reason for our lack of preparation is because we are lazy. We expect things to just happen, as if we are entitled to it. The reality of it is that if we don't plan to succeed in life, or to do our chores, or simply do our homework, do not expect anything except failure. To ensure success instead of failure you must make a plan. To do so, make an effective plan before time, execute that plan, and reflect on any mistakes you made to ensure better results next time. To make an effective plan you must first analyze the situation at hand. When you analyze the situation, you look at the advantages/strengths, disadvantages/weaknesses, the opportunities/benefits you will gain from it, and the threats/downfalls in it. Every plan needs to be effectively analyzed. Every aspect of your plan should be looked at in detail and from there you can decide if your plan will ensure success or failure. Everything you do should have a plan of some sort. Things like going to the movies even need a plan. You have to decide where you going, what time, with whom, if you are buying food, what you are going to buy, etc. Planning would have made your experience at the movies a more enjoyable one now.

Important on Business

Everyone in business knows that it is good advice to write a plan. Yet many of us don't know where to start and quickly get too busy at the beginning of each new year to set aside the time to get anything useful committed to paper, let alone actually implemented.

There are those of us who don't plan at all, some who write plans and then file them to collect dust, and

others who write a plan and then diligently get everything in order to get it implemented and measured. Have you met any of these people? They seem very few and far between.

A good plan saves you time and money

Your plan does not need to be very technical, highly detailed, 92 pages long or even well formatted and presented. A simple hand written list of key decisions can make a huge difference to your personal and business life and performance.

Planning:

- Helps you focus on the things that really make a difference
- Helps you prioritise your activities
- Helps you to predict change and then respond effectively to it
- Manages your time and resources more efficiently
- Provides direction and focus to your staff and your supporters
- Prevents crises in your business
- Means you spend less time fire fighting
- Gets you ahead of the game and ahead of your competition

Having a good plan frees you up to work smarter; to concentrate on the things that really will make a difference rather than just being busy, to bring your people together and to achieve better performance and greater efficiency. It gives you much better control of what you are doing.

You know you have a good plan when it includes the key business decisions that you then refer to on a regular basis to manage your business. A good plan tells you what you will do and what you won't do. It gives you boundaries and guidelines for managing and driving your business.

A good plan is also a flexible plan. We all know things change at lightening speed and staying still is a recipe for getting left behind. New opportunities come up all the time and you need to consider them seriously in light of your objectives for the year. You need to be responsive to change.

“It's not the strongest who survive

Nor the most intelligent

But the ones most responsive to change"

Your plan will change as your business and industry changes and grows. You will test different things, learn new things, find new technologies, meet new people and the market will change under your feet. So don't worry if your decisions aren't perfect at this point,

they can always be reviewed and updated later.

Having a plan is one thing but it is completely useless and a waste of time if you do not put it into action. Statistics say 90% of strategy fails because of poor execution.

There seem to be several little things you can do to make it easier to put your plan into practice:

1. Ask a trusted adviser to help you build your plan and to make you accountable for its implementation. Use your adviser as a sounding board and to help remove roadblocks along the way, but don't give them the whole job.
2. If you work with someone on your plan, make sure you do your share. Do the thinking yourself, do your own research and own the decisions you make. You need to OWN this plan, you need to know it, and you need to have complete buy in.
3. Have a copy of your plan tucked away in your bag or on your Smartphone and add to it all the time. Scribble on it with notes of progress, make comments, add ideas etc. Keep it fresh and alive.
4. Break it into achievable chunks, weekly goals, daily actions or whatever helps you to always be moving in the right direction.
5. Review progress often and record progress on your plan.
6. Share your plan with others – your staff, your family, your advisers – and be accountable to each other. Be mindful however that a good plan contains confidential information that would be very useful to your competitors. Keep it safe.
7. Build it into your weekly/fortnightly team meetings
8. Each week ask yourself and your team “What is the one thing you can do this week to drive this business toward our goals?"

“The best preparation for good work tomorrow is to do good work today"

References

1. Shrestha, Kul Narshing (Pr),”Principles of Management”, (Nabin Prakashan :Kathmandu), 2015 ed.
2. Cooper, D.R. & Schindler, P.S. 1998. “Business research methods”. Boston: McGraw-Hill. Corman,
3. S.R., Banks, S.P., Bantz, C.R. & Mayer, M.E. 1990.” Foundations of organizational communication”:
4. A reader. New York: Longman. Cornelissen, J.P. 2000. ‘Theoretical concept of management fashion? Examining the significance of IMC’. Journal of Advertising Research, 40(5):7-16.
5. Alexander, Ernest R. 1992 “Approaches to Planning” Gordon and Breach Science Publishers
6. Breheny, M. J. 1983 “A Practical view of planning theory”
7. Dalton, L. C. “Emerging Knowledge About Planning Practice Journal of Planning Education and Research “9(1): 29-44
8. Faludi, A. 1973 What is Planning Theory? – “Introduction in A Reader in Planning “Theory, A. Faludi, ed. 1-10
9. Friedmann, John 1987” Planning in the Public Domain: From Knowledge to Action” Princeton University Press

Importance of Mathematics

Nabaraj Koirala
Lecturer

Human beings have been using mathematics knowingly and unknowingly from the past time when they weren't civilized. They used stones, fingers, pieces of stick etc. for counting. When the people became civilized and developed, natural numbers systems had developed by greatest mathematicians Pythagorus, Thelos, Archimedes, Array Bhatta and so on. Nowdays, the teachers and learners are studying their principle of mathematics.

Application areas of mathematics in Nepal

Nepal is a landlocked and developing country. Gographically, it has three regions. Each of regions has uniqueness in its structure. Principles & mathematics are mostly used to run different types of development project in each of the regions. Mathematics is being used unknowingly in the process of construction too.

Furthermore, we are using mathematics in our daily life too. Mathematics has been used in the kitchen, farmhouse, while decorating room and many more. We are using the objects that are of different geometrical shapes which can be found in our bedding and mathematics is used to carpenting and so on.

Nepal government hasn't brought and applied any policies for the mathematics in our country. Due to this reason, the used and practice of mathematics is being decreased day by day. Mathematics is highly used in our traffic problesm in crowded cities and in the time of disasters like earthquake, flood, landslide to rescue the victims in polynimial time. Contraflow can be used to rescue in those critical situations. Nepal government should give priority on mathematics to develop our country smoothly.

Why are Nepalese students facing difficulties in learning mathematics??

- Teachers aren't teaching mathematics in the real-life context.
- Emphasis on pure math than applied math.
- Lack of governmental policies for mathematics.
- Learners aren't used to spend more time to practice mathematics.
- People's negative concept about the coplexity of mathematics.

Lastly mathematics is the cradle of all creation, without which the world cannot move an inch. All the developed countries have become advanced and strong due to the proper use of mathematics. Their economic status is also very high. Therefore, Nepal government also has to give priority on mathematics to run our country in this competitive world.

Bringing Technology into English Classrooms

Abstract

Technology is one of the crucial and inevitable parts needed in twenty first century of the educational world. It is very important and challenging aspect in language education which is discussed below in this article. Human behavior is affected by technology is also highlighted in this article. How the language teachers bring effective and essential technological tools in the English classroom to enhance and promote learning of the students. Technologies provide a pedagogical basis for understanding how students learn and some of the approaches to teaching with technology use of the best technological tools, and appropriate type of instruction to enhance learning under Bloom's taxonomy are included. So, the technology offers for education and learning. Technology is now very essential in education, not only to the learners but to the educator and school manager as well. Educators must be on the edge of updating themselves in the integration of technology in teaching. Research must be conducted apart from what have been published. More articles are needed to publish to add more learning to the students and teachers.

Keywords: *CMC, digital literacy, CALL, language skills*

Kamali Kanta Bhetuwal

Lecturer

Computer Mediated Communication (CMC)

Communicative exchange between participants using a computer. Exchanges are recorded and information on performance such as keystrokes, erasures and times can be documented. Data: there are many forms of second language data. For example, data may be oral or recorded onto audio and /or video types; they may be written, in the form of essays, test scores, diaries, or check marks on observation schemes, they may appear in electric format, such as responses to a computer-assisted accent modification programme; or they may be visual, in the form of eye movements made while reading text at a computer or gestures made by a teacher in a classroom.

Methods for reporting information: telephone calls (or e-mails) home, reporting outstanding performance as well as concerns.

Need of Digital Literacy Education

It is one of the burning issues to promote and enhance digital literacy along with basic literacy in Nepal. The present day world has reached towards digital knowledge crawled from recognition of letter. The traditional concept of literacy is to know to write and identify the letters from the text but the modern definition of literacy opines that to understand the meaning of word and to know the advantages of the meaning of text. In developed nations the concept of literacy has been broadened and has found towards the destination of technology and its capacity. UNESCO defines literacy as to know the context and understand its meaning through the process of creativity, utility with technological appliances and tools. Digital literacy has

developed the personality of the people and of the quality of education. The slogan of international literacy in accordance with UNESCO is "literacy in digital world". It is a bit clearer that universalization, globalization and the rapid development of informational technology have changed and reformed the literacy in the global scenario. In this post modern era (21st century) the definition of literacy is not to recognize simply write and read the text from the books and computer.

The present day world is largely associated with digital environment, which is compulsion to adopt. Digital technology has brought rapid and drastic change and reformation/ transformation in the lifestyle, learning styles/strategies, socialization process of the people. The positive result that the digital technology/ literacy has brought the following things in human civilization such as management of knowledge , networking ,social service ,industrial production and has opened the door of novelty. Literacy is one of the basic pillar /aggrandizer of human development. Digital literacy and information technology are one of the by-products of learning English as an international language/lingua Franca.

Online education, distance and open education, modern teaching methods have given ample/ sole opportunity to the people of 21st century. The person who wants to learn through technology he/she can even the click the button of the keyboard of the computer and visit all over the world . It is also called "Acting locally and thinking globally". In one angle of vision there is commercialization and privatization in formal education that has created expensive education but due to the spread of technological development lifelong education and behavioral education have been possible even staying at home freely. The means of communication online, social networking, different website are true enemy but best friend for the knowledge and information.

Sadly speaking, there is not only the less literacy education in Nepal but also the people are well excess in technological education. The use and density of mobile phone is distributed and utilized high but poor excess to the internet. Due to the lack of digital literacy there is the negative impact and misuse of the online social networking. In the context of Nepal information technology has created downward mobility of the people due to the misuse of the technology and its expenses and has brought negative perception in the family and society.

Cyber crime is increasing due to the misuse of technology and the people have started to forget to read and write correct spelling and grammar of both mother tongue (first language) and second language too. Universalization of the global world technology has made the whole world as a global as a global village. If the technology education through English has promoted and enhanced the positive message will be seen and listened in the world people who are still background in technology. In the context of Nepal, different literacy has been updated and changed (transformed) into e-Library; language labs have been established to enhance the digital need of the language learners from the very beginners.

The Contribution of Technology in English Language Classroom

TELL has brought the superb contribution in learning English and has facilitated in the classroom. Technology is thoughtfully, carefully integrated into

the course. Educational technology in teaching and learning important and challenging aspect in higher education.

Wilson and Freeman (2011), Teaching and students benefit from technology's presence and its impact that Changes our vision in education and ensuring efficiency and effective integration. Technology has now changed how teachers and students access, gather, analyze, present and transmit information by giving them more power in the classroom (Dooley, 1999). To sign up for email, updates, text messages alert to receive assignments and reminders for activities in the classroom. Technology has been increasing performance andChanges our vision.It is a part of course in universities and below level all over the world that always helps and promotes for Effective learning.

Computer software track the students progress Vigotsky , Bruner focused on the demonstration of knowledge through creativity and collaboration. Dewey:, real world, practical workshop, directed living, Chomsky's idea on , there is no rote and memorization , language is innate , formal /universal grammar and has focused on the good habit and thinking to creativity.

Likewise, Bloom's idea is, knowledge (cognitive), attitude (affective), psychomotor (skill) have been claimed to the higher level of thought. Learners become much better , if students are helped by technology, Gets opportunity to be with native speakers tutored by Native speakers to practice pronunciation, listening , recording of their voice, Language lab, audio-video tapes, DVD /internet ,TV movies(to learn L2) . Understanding, acquiring ,learning , interacting .In accordance with Wilson, Freeman , 2011), Technology can provide; hardware (laptop, desktop, computers, projectors, monitors,) ,tablets, blackberry, android. Similarly, software (word-processing, presentation, statistical, networks). Portable handheld devices (audio, video players, digital books, smart phones, personal response systems),

Web connectors (i.e. online course, course management system, social networks, blogs)

(All of the above are multimedia, that enhance or support to do any work effectively and efficiently) . Some of the networking sites for learning language are, YouTube, my space, twitter, Skype, face book, Gmail, yahoo, imo, viber, website, blog, Google, podcast.

Some of the teaching sites are,Camtasia studio, animoto, picture trail, video tutorials, power bullet, a flash movie creator, sharing presentation documents, pdfs, videos, webinars, slide shares ,spelling grammar check, web search engine, like google, online dictionaries , online translators .Technology not only Degrades the learning performance of the students (Negative effect) but also improves and enhances the learning performance of the students (positive effect). Theories underpinning (supporting for strengthening) to learning with technology. CALL is a historical model for language learning and we consider here the various roles that technology can play in learning in relation to theories of learning.

Warschauer considered that there were parallels between a changing view of language and the development of educational technology.Warschauer believed the three phases of CALL

Structural CALL: it is the first phase which is based on the language as a formal system of structure that is grammar, phonology etc.), focuses on drill and

practice methods to achieve accuracy,grammar translation method and audio-lingual approach to teaching language and were popular at a particular time.Here, this type of structural CALL , Bax (2003) called restricted CALL .(closed , restricted, this approach is largely a historical artefact that is now rarely used. Communicative CALL : Next model or second phase : Knowledge about language is constructed or made in the learners' mind rather than the formal system or rules , here communicative language teaching (CLT) is a dominant methodology here., real communication Bax proposed or named it as an open CALL To this model.(persisted from 1990 to today), advocates open-ended interacations with both computers and rarely with other rules 3. Integrative CALL: Bax says this third phase of model as integrated CALL.

Warschauer talks about multimedia and the internet, in earlier 21st century were still tied to desk based computers .But Bax favours or foresees devices that are very different in shape and size.Bax argues again that CALL is no longer the a meaningful construct because technology (digital device) is an inseparable part of everyday life and teaching, he further says or opines that there are many teachers who feel that educational technology is still an area that they need to learn. So technology is different from ordinary teaching and learning (tiharma gharghar ma bhatyauna gayejasto),but sound system is used these days at the time of deusi bhailo) see the scenario of the role of technology. The concept of normalization with regard to Bax's third phase of CALL that is integrated CALL , and he argues that when new technology is introduced ,people react strongly whether with alram or with awe (mix of fear and wonder),make the people transform their life, here the woolgar (2002) calls cyberwhole (exaggerated claim about the effect of IT). Bax and woolger say that social and cultural factors influence even determine the process of normalization

Introduction of new tools may affect and on the other hand, a change in particular may require a new kind of mediational tool. 1. Tutor: computer plays one of the tutorial roles in learning (language). Computer teaches the learner. A drill and practice applications, here it means skinner's behaviourist paradigm (underlying learning theory), there is more to learning a language than simply knowing vocabulary and the rules of grammar, drill and practice programme still have a place., independent revision, and learners often feel secure by drill and practice activities, mobile use for example smartphone apps, ,here learners can use them independently in short blocks of time even while waiting for a bus. Through the use of mobile different interactive exercise, multiple choices ,short answer question ,gap filling are done rapidly.Authoring softwares allow teacher to create a bank of activities,that provide rapid formative feedback to the tutor. Here the learner teaches the computer

Learners construct knowledge often through trial and error by teaching the computer

This movement is based on the constructivist paradigm (stemmed from Piaget), here the learners have to construct knowledge through experiences, accommodation and assimilation

Papert argues, children learning to programme computers, they can make video or audio materials and can publish their work through the internet, where they get wider audience and spectators who are less in numbers in their classroom, learners can use other web-

based media such as blogs, presentation, animation, slideshows etc. that can be published in online (it is the strongest argument for using technology).Taylor's third role is computer as “tool", means the technology is the means by which a task is achieved. There is no assumption either that computer will teach or that compuer needs to be taught

Computer as a tool: word processing programme to write an essay/ editing software to create video, so it is the act of writing or editing that facilitates learning rather than the use of use of technology. Internet and smartphone have arrived and the role has been extended into one that mediates communication and interaction between people ,finally this leads towards social constructivism (vigotsky): learning is constructed first through social interaction and then on the individual plane,vigotsky says that is ZPD (zone of proximal development), the learner can achieve when working in collaboration, learning takes place between more able peer(scaffolder for other party) where the knowledge is built and the collaboration benefits both the partners. Bruner says scaffolding supports the child linguistic development, language is a tool like computer that develops primarily through social interaction .He says more able supports to less able and learning takes place smoothly. Social constructivism can also be seen as the foundation of communicative approaches to language learning which learners engaging in activities which force them to talk to each other, so this theory is related to language learning theory such as Krashen's(1997), concept of i+1(environment where the learning takes place through the exposure of inputs. Computer as a tool is a type of environment that is other way of technological resources, Digital technology has created new contexts in which people can engage in shared activity and build community, here we say COP (communities of practice). Gee (2005) points out that there is nobody of expert members at the heart of the learner community in the classroom, however digital networks like internet communities, social networks, online games) offer genuine COPS. COP is also likely to be a discourse community (Swales, 1990). Siemens argues that learning occurs through engagement with a diversity of ideas and opinions and that knowledge may reside in machines. He says people use machine to store their knowledge. The internet provides a vast repository (where things are stored) of knowledge. Computer as a tool is , the first resort of 21st century information seekers. Even academics nowadays are likely to begin work on a literature review by searching database (electronics). Tool (considered as the resource). Steven, says the examples of technology PowerPoint, interactive whiteboard for teaching cormier's,(2008),connectivist theory derived from the rhizomatic knowledge, he says knowledge is not platonic(existing in its own right), but is rather located in the mind of many individuals and ideas constructed through shared thinking and conversation. A living language is not fixed, but is constant state of change like rhizomatic plant moves through the soil, so the technology assists with this process like the relation between plant, soil and envionment .Technology leads to development like blog, internet, and laptop but also facilitates the rapid spread of new knowledge and mediates human interaction. Crystal says instant message, mobile text message,puntuation, abbreviation ,for example, l8 meaning “late" in English (rhezomatically it happens

through the spread of technology as a tool .To manage the technology we need to be able to use language appropriately. Simpson (2005) talks about electronic communicative competence. Walker (2007), says technology is not only about communication. Canale and Swain (1980), the model of communicative competence is given below: Linguistic competence: one of the model/element of communicative competence as proposed by canale and swain(1980).It means how the language works, how sounds are fit to make words and words to sentences (grammatical).Sociolinguistic competence: means how the language is used in setting /context, or how words, phrases and sentences are used in appropriate situation to achieve desired communicative purpose. Discourse competence: is ability to create and use larger pieces of language to create texts or conduct conversations. Strategic competence: is the ability to manage and navigate communication to repair communication breakdowns and work around unfamiliar area of language.Procedural competence:one of the element of DC

ability to manipulate in terms of hardware and application, or knowing how to use the technology like how to switch it on, which buttons to click etc.language means knowing the grammar and vocabulary, so the basic skills of DC and IT training courses focus on this aspect of competence, To use In different social-context in terms of both technology and language. Deciding whether it is appropriate to use social media, such as, facebook etc

It is the overlapping between technological competence and communicative competence Technology always impacts language (how).Ability to manage an extented task. Using several applications and or types of equipment. Ability to record, edit, and publish a video or to write a blog post with photographs . Ability to repair problems . Ability to think of alternative routes and options. Be able to repair both communicative and digital problems

Being able to switch the channels. Contacting someone by email, or social networking, if not answering in time rescuing the deleted documents.(So , in nutshell, DC is important because it provides a mechanism for diagnosing, understanding and repairing digital needs of the learners) .CALL and TELL , the main difference between two is just technology , not supporting language learning. Are both part of environment in which language exist, so it is used. Both provide new context both are the new tools for communication. TELL is the wider range of device than CALL, Normalized in daily life. Both are potential for something new. Both are surprising and exciting.

References

- Chen, Irene and Jane Thielemann (2008). Technology Application Competencies
- For K-12 Teachers. Information Science Pub.: Hershey, New York.
- Dunn, Dana (2011). Best Practices for Technology-enhanced Teaching and
- Learning: Connecting to Psychology and the Social Sciences. Oxford
- University Press, New York.
- Fasold, Ralph W. and Jeff Cannor-Linton (2006). An Introduction to Language and
- Linguistics. Cambridge University Press: New York.
- Hefzallah, Ibrahim (2000). The New Educational Technologies and Learning.

Activities for Teaching Communicative Functions in the Classroom

Punya Prasad Gajurel
Lecturer

Communicative function, in a social context, refers to the role that language plays in communication. Richards et al. (1999) define communicative function of language as the "purpose for which an utterance or unit of language is used. Communicative function refers to the way in which a language is used in a community. For example, "good morning" is used for greeting: "I am very sorry" is used for apologizing: "It's going to rain" is used for predicting; "Have a nice good time" is used for expressing good wishes and so on. The function such as 'greeting', 'apologizing', 'predicting', and expressing good wishes are communicative functions.

The functional use of language cannot be determined simply by grammatical structures of sentences but also the purpose for which they are used. Malinowsky (1923) believes that language is dependent on the society in which it is used; therefore it is not a self contained system but entirely context dependent. We use language to exchange our ideas, feelings, information etc among people in a community. Social context and degree of formality in relation to speaker and listener determines the selection of code in communication (as cited in Bhandari, 2010, p.8).

When we communicate, we use the language to accomplish some functions, such as arguing, persuading, or promising. Moreover, we carry out these functions within a social context. A speaker will choose a particular way to express her/his level of emotion, but also to whom she/he is addressing and what her/his relationship with that person is. Since communication is a process, it is insufficient to simply have knowledge of target language forms, meaning and functions. Students must be able to apply his knowledge in negotiating meaning. It is possible through the interaction between speaker and listener. Some of the common activities that can be used for teaching communicative functions in the classrooms are as follows:

Information gap activities

It is an activity in which a learner knows the information but other does not know. It is necessary for communication to occur so that the listener actively decodes and reacts. Then the listener speaks becoming the informants for a while. Some of the information gap activities are; discovering missing information, discovering secrets, the role

of customer and shopkeeper.

Pair work or group work

The teacher can provide a situation and language function and ask students to discuss that situation and develop dialogues according to the context and present it in front of the class.

Strip story

Strip story is a technique of presenting a story part- wise in a small slips of paper called strips.

This activity is also helpful to develop communicative activity among the students because students need to discuss in pairs where there can be interaction, thinking and sharing. While sharing the ideas they need to use different language function such as describing, negotiating meaning etc. students also develop problem- solving activity from this technique.

Communicative drill

This is also a technique which is very helpful in teaching language function. It is a type of drill in which the type of response is controlled but the students provides his or her own content of information. For example:

Teacher Student

What did you do after breakfast? I ———

Say how you greet to your teacher in the morning. ————

Thus, this type of drill is also very useful to develop communicative skill of the students and can be used as a technique to teach language function.

Problem Solving

The teacher can provide a problem in groups so that they should have to do lots of interaction and while interacting with their friends they should use different language functions. For e.g.; requesting, description, questioning, refusing etc. thus, this is also a helpful technique to teach different language functions.

Communicative Games

Communication games are designed to provoke communicative activity among the learners. For e.g. oral games, guessing games, solving the puzzles etc. they are very helpful to teach language function as well as to motivate learners towards learning.

Oral Speech (telling stories or experiences)

While sharing experience or the story among the students, they need to use different types of language function which is more helpful to develop the use of language function. Thus, it is also a technique to develop communicative skill of the language with the help of language function.

REFERERCES

Brown, D. (1994). Principle of language learning and teaching. London: Prentice Hall.

Nunan, D. (1989). Designing tasks for communicative classroom. New York: CUP

Richards, J.C. (2006). Communicative language teaching today. New York: Cambridge University Press.

Sharma, B.K. and Phyak, P.B. (2004). Teaching English Language. Kathmandu: Sunlight Publications.

Article

Importance of Literature in Language Teaching

Abstract

The present article entitled "Importance of Literature in Language Teaching" is a conceptual article. The article has tried to explore the significance of teaching literature in language classroom. The writer has gone through various hard and soft literatures while preparing the present article. The article has mainly dealt with the concept of literature, importance of literature in language teaching and the process of using literature in language classroom. Based on the literature it is concluded that literature in language classroom is the most. It benefits to make the language classroom effective and live. It helps to develop the language skills and aspects in a stimulating way.

Bhim Prasad Regmi
Ex-Lecturer

What is Literature?

The term literature is derived from 14th century Latin word Literatura which means something presented in written form. Literature is the artistic use of language which is different from the language of day to day communication. Literature is a piece of writing which expresses feelings, emotions and attitudes towards life. In modern context, literature is taken as a piece of writing, which is valued as a work of art. Especially poetry, prose/essay, drama and fiction the different forms of literature.

Literature is an artistic creation through language. The writers play with words and create any one form of literature that might be poem, short story, essay, drama or novel. Writing literature is an innate capacity of the writer. It can display both good and bad aspects of society. It is a successful medium to express human emotion such as love, happiness, sadness, pain, pleasure, sorrow, anger etc. Literature is as old as human civilization. It means to say when the human civilization started, people started to write literature too. The literary texts of each period reflect the life of each contemporary society. Thus, literature is regarded as a mirror of society.

The key purpose of literature is to give pleasure. Writers get pleasure in two different ways: first they get pleasure by creating art, second by seeing the pleasure their work gives pleasure to other people.

Definition of Literature

"Literature is an art of imitation of natural pleasure" - Aristotle

"Literature is an art of imitation for specific purpose. It imitates to teach and delight". – Sydney

""Literature could be said to be a sort of disciplined technique for arousing certain emotions",
-Irish Murdoch.

"...literature is a special use of language which achieves its distinctness by deviating form and distorting particular language. Practical language is used for acts of communication while literary language has no practical function..." R. Selden.

On the basis of given definitions of literature it is concluded that literature is

the special form of language which is highly artistic, beautiful, pleasant, musical, eternal, universal, suggestive and creative. It expresses human feelings and emotions implicitly using different figures of speech.

The Relationship between Language and Literature

It is difficult to supply a watertight definition of the term "literature" but what can be stated is that literature is not the name of a simple, straight-forward phenomenon, but an umbrella term which covers a wide range of activities. However, when it becomes a subject of study, it may be seen as an activity involving and using language. The claim "the study of literature is fundamentally a study of language in operation" (Widdowson: 1971) is based on the realization that literature is an example of language in use, and is a context for language use. Thus, studying the language of literary texts as language in operation is seen as enhancing the learner's appreciation of aspects of the different systems of language organization.

Linguistic difficulty has been one of the main arguments against literature. There has been a general pre-supposition that to study literature, one required knowledge of the intricacies of language and an inherent interpretative ability to derive the writer's message.

Traditionally, literature has been used to teach language use but rarely has it been used to develop language use.

The advantage of using literature for the latter purpose is that literature presents language in discourse in which the parameters of setting and role-relationships are defined. R. Carter (1986) insists that a natural resolution would be to take an approach in which language and literature teaching are more closely integrated and harmonized than is commonly the case at the present time so that literature would not be isolated, possibly rejected, on account of the "literariness" of its language.

Importance of Literature in Language Teaching

Regarding the importance of literature in language teaching, Lazar has given following reasons of using literature in language classroom which states the importance of literature in language teaching. They are as follows:

Motivating material: Literature exposes students to complex themes and fresh, unexpected uses of language. A good novel or short story can take the students to foreign countries and fantastic worlds. A play or a poem can bring up certain dilemmas and powerful emotional responses. All this can be transposed to their real lives.

Access to cultural background: Literature can provide students with access to the culture of the people whose language they are studying.

Encouraging language acquisition: Obviously, at lower levels, students may be unable to cope on their own with an authentic novel or short story in English. Any extensive reading we encourage them to do outside the classroom would probably need to be of graded material, such as graded readers. But at higher levels, students may be so absorbed in the plot and characters of an authentic novel or short story, that they acquire a great deal of new language almost in passing.

Expanding students' language awareness: One of the debates centered on literature teaching in the language classroom is whether literature language is somehow different from other forms of discourse in that it breaks the more usual rules of syntax, collocation and even cohesion.

Developing students' interpretative abilities: Literary texts are often rich in multiple levels of meaning, and demand that the reader/learner is actively involved in 'teasing out' the unstated implications and assumptions of the text. Thus, by encouraging our students to grapple with the multiple ambiguities of the literary text, we are helping to develop their overall capacity to infer the meaning, and this can be applied in real life.

Educating the whole person: Apart from all the linguistic benefits, we can not forget the wider educational function of the literature. It can help to stimulate the imagination of our students, to develop their critical abilities and to increase their emotional awareness.

If we ask the students to respond personally to the texts we give them, they will become increasingly confident about expressing their own ideas and emotions in English.

To sum up, the role of literature in language teaching is very important. One thing that need to be considered is that while selecting the literary text, we should select based on the level of the students, the student's cultural background, the student's linguistic proficiency, availability of the texts etc.

References

Carter, A. (1986) "Linguistic Models, Language and Literariness." in R.Carter & G.J.Brumfit (ed) Literature and Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press. Pp.110-132.

Lazar, G. (2009) “Literature and Language Teaching" Cambridge: CUP.

Widdowson, H.G. (1983) Talking Shop in ELT Journal (January 1990).

Level and Trend of Family Planning Methods of Nepal with Compare SAARC and World

Abstract

Family planning refers to a conscious effort by a couple to limit or space the number of children they have through the use of contraceptive methods.Family planning is one of the major components of reproductive health. It can save human lives, avoid unwanted birth, regulate the interval between pregnancies, control the time at which birth occurs in relation to age of parents provide treatment in case of infertility in couples, determine the number of children in the family, birth and preventing transmission of sexually transmitted diseases [STDs]: consequently reducing infant and child mortality in one hand, on the other hand it directly controls the fertility and population growth. The Cairo Programme of Action further states that men and women must have access to safe, effective, affordable and acceptable methods of family planning of their choice, and the right health information and services should be available to everyone by 2015. Thus, it implies a universal access to a full range of safe, reliable, and affordable family planning methods. This paper deals with the contraception situation in world and SAARC region. Likewise, it explores the ever use of contraception, trend of current use of contraception of Nepal. Data on use of contraception has special significance because it reveals the cumulative success of programs promoting the use of family planning among couples.

Mana Maya Mishra
Ex-Lecturer

What is family planning?

Family planning refers to a conscious effort by a couple to limit or space the number of children they have through the use of contraceptive methods. Family planning is process of choosing the number of children in a family and the length of time between and among their births, according to their wish. It is the voluntary planning and action taken by individuals to prevent, delay or achieve a pregnancy. It also includes sexuality education, prevention and management of sexuality transmitted infections, pre-conception counseling and advice for infertility management. Contraceptive methods are classified as modern or traditional. Modern methods include female sterilization, male sterilization, intrauterine contraceptive device (IUD), implants, injectables, the pill, condoms, and lactational amenorrhea method (LAM). Methods such as rhythm, withdrawal, and folk methods are grouped as traditional (NDHS, 2016).

In Nepal, the practice of family planning began since late 1950's through non-governmental sectors. The family planning Association of Nepal was established in 1959. Its service was included only for information and education with in Kathmandu valley. Later, government supported family planning service started at the begging of 1968. A huge net work from central to the village, including governmental; and non- governmental organizations has been set up to provide family planning services in the country. A large amount of foreign aid from USAID, WHO etc. has been channeled in this sector to promote adoption of family planning methods.

Family planning services in Nepal was started by the FPAN in 1959. Initially, its services were limited to the Kathmandu valley. The pioneering work FPAN led to the establishment of the semiautonomous Nepal family planning and maternal and child health project (NFP and MCH project) in November 1968 at the government level. This project was gradually expanded to cover all 75 districts in Nepal (NDHS, 2001: PP 5).

Family planning is one of the major components of reproductive health. It can save human lives, avoid unwanted birth, regulate the interval between pregnancies, control the time at which birth occurs in relation to age of parents provide treatment in case of infertility in couples, determine the number of children in the family, birth and preventing transmission of sexually transmitted diseases [STDs]: consequently reducing infant and child mortality in one hand, on the other hand it directly controls the fertility and population growth. So, the utilization of family planning has been increasing day by day, as means to birth control recognized early in the development process and has been viewed as reproductive health and right after the international conference on population and development (ICPD) held in Cairo 1994.

Overall, 53% of currently married women use a method of family planning, with 43% using a modern method and 10% using a traditional method. Among currently married women, the most popular methods are female sterilization (used by 15%), injectables and withdrawal (each used by 9%), male sterilization (used by 6%), and the pill (used by 5%).The contraceptive prevalence rate (CPR) among married women varies with age, rising from 23% among women age 15-19, peaking at 69% of women age 35-44, and then slightly declining to 65% among women age 45-49. Women in urban areas are more likely to use a contraceptive method than women in rural areas (55% and 49%, respectively). Use of contraception does not seem to vary much by ecological zone and development region, although it is relatively low in Western at 46%. However, it is even lower at 48% in State 2 and State 5. It is highest in State 3 at 61%. The use of female sterilization is highest in State 2 (32%) while it is only 4% in State 6. Use of modern methods, dominated by female sterilization, is more common among women with no education (52%). Women with living children are more likely than women without living children to use contraception (NDHS, 2016).

Why its needs?

Limiting the rising number of child requires significant amounts of resources: time, social, financial, physical and environmental. If the person does not wish to have a child atthe specific time, she/he wants to prevent pregnancy such as birth control, contraceptives devices and others. Some of reasons like it's a human right, it saves children's, women's lives and preserves their health, avoiding unsafe abortion, limiting risks of pregnancy and childbirth, limiting number of births (Pathak, 2001), encourages adoption of safer sexual behavior and prevents more than one-third of all maternal death. Some family planning methods, such as condoms, help to prevent the transmission of HIV, AIDS and other sexually transmitted infections. in the same ways, it's helps low-income fathers to be less prone to suffer from illnesses such as hypertension, gastric ulcer, nervous disorders and communicable diseases, deduces the rate of population growth, thus empowering society and economicdevelopment and reduce poverty and improve economic development.

1. World Scenario of Family Planning Methods

The Cairo Programmes of Action further states that men and women must have access to safe, effective, affordable and acceptable methods of family planning of their choice, and the right health information and services should be available to everyone by 2015.Thus, it implies a universal access to a full range of safe, reliable, and affordable family planning methods. Family planning situation of the world is given in below tables. In total currently use of contraceptive devices in the world, 63 percent any methods used in the world, 57 percent modern method and 6 percent traditional methods. In different method, the highest used method was female sterilization and very low of others modern method which are clearly shows table 1 a.

Table 1.b shows that 62 percent currently married women used contraceptive method in the world, 70 percent more developed countries, 61 percent less development countries and only 36 percent least development countries used of any contraceptive devices. America and Europe are used more than 70 percent of any methods. There are only 50 percent currently married women used any methods of contraceptive

Table 1 a: Percentage of married women using family planning, world, and 2013

Countries	Married women using family planning (%)	NDHS, 2011 (CPR)
Any method	63.0	49.7
Traditional method	6.0	6.5
Modern method	57.0	43.2
Pill	8	4.1
IUD	13	1.3
Injection	5	9.2
Condom	8	4.3
M.S.	3	7.8
F.S.	18	15.2
Other modern method	2	1.2

Source: Family Planning Worldwide 2013 data sheet, NDHS, 2011.

Similarly, only 56 percent modern contraceptive devices used in the world, 62 percent used more developed countries, 55 percent less used developed countries, 32 percent used least developed countries. Americans used 68 percent of modern methods. There are only 47 percent currently married women used modern methods of contraceptive.

Table 1 b.:

Percent of contraceptive prevalence rate of world.

Countries	All method	Modern method
World	62	56
More Developed	70	62
Less Developed	61	55
Least Developed	36	32
Africa	35	30
Americas	73	68
Asia	65	59
Europe	71	61
Nepal	50	47

Source: PRB, World Population Data Sheet, 2016.

2. SAARC Scenarioof Knowledge of FP

Knowledge of the contractive method is an important precursor to use. In this table, all recorded data in SAARC countries have more than 96 percent knowledge about any contraceptive method. Nepal, Bangladesh and India have 100 percent knowledge about any and modern contraceptive method.

Table 2:
percentage distribution of Knowledge of FP among Married Women 15-49, FP Method.

SAARC Countries	Knowledge of FP among Married Women 15-49, FP Method.	
	Any method (%)	Modern method (%)
Afghanistan	-	-
Bangladesh	10	100
Bhutan	-	-
India	99	99
Maldives	-	-
Nepal	100	100
Pakistan	96	96
Sri Lanka	100	100

Sources: Demographic and Health Surveys (ICF Macro); Multiple Indicator Cluster Surveys (UNICEF); Reproductive Health Surveys (CDC).

3. Use of Contraceptive

The table 3 shows that, among the SAARC countries Sri Lankan has 68.4 percent of currently married women who use any contraceptive method, followed by Bangladesh 61.1 and India are 56 percent used in any method. Nepal has 49.7 percent currently married women who are using any contraceptive method. Maldives about 35.4 percent, 65.6 percent Bhutan and 35.4 percent Pakistan use any method. The lowest 21.2 percent is of Afghanistan to use any contraceptive method. The highest, 65.4 percent Bhutan women use modern contraceptive method followed by Bangladesh and Sri Lankan which is 52 percent and Indian women 48 percent use modern FP method. Nepal has 44 percent currently married women who use modern contraceptive method. About 27 percent Maldives, 26 percent in Pakistan and 20 percent in Afghanistan are using modern method. The highest 15 percent Sri Lankan women use traditional method followed by India, Bangladesh and Pakistan have same 8 percent to use traditional FP method. Nepal has 6.7 percent currently married women to use traditional method. About 0.2 percent has Bhutan and 1.7 percent in Afghanistan use traditional method.

Table 3:
percentage distribution of use Contraceptive Use among Married Women, Ages 15-49

SAARC Countries	Contraceptive Use Among Married Women, Ages 15-49 (%)		
	All method	Modern method	Traditional Methods
Afghanistan	21.2	19.5	1.7
Bangladesh	61.2	52.1	9.1
Bhutan	65.6	65.4	0.2
India	54.8	48.2	6.6
Maldives	34.7	27.0	7.7
Nepal	49.7	43.2	6.5
Pakistan	35.4	26.1	9.3
Sri Lanka	68.4	52.5	15.9

Sources: Demographic and Health Surveys (ICF Macro); Multiple Indicator Cluster Surveys (UNICEF); Reproductive Health Surveys (CDC).

4. Contraceptive Devices

Method choice is an important tool for monitoring the quality of family planning services. All providers of sterilization must inform potential users that the operation is a permanent, irreversible procedure; potential users also must be informed of alternate methods that could be used. Users of temporary methods also should be informed about choices they have and other methods available. In SAARC countries, Bangladeshi Married Women, 15-49 mostly use Pills which is 27.2 percent and followed by which is 8.1

percent. Sri Lanka's women are highest to use IUD which is 6.5 percent. Nepal and Sri Lanka's women are highest to use Injection which is 14.8 and 9.2 percent. About 9.3 percent Maldives use condom and followed by 8.8 percent Pakistanis use condom followed by Sri Lanka, India, Bangladesh and Nepal which are 5.7, 5.5, 5.5 and 4.3 percent respectively. Female sterilization is highest in India which is 35.6 percent followed by 16 Sri Lanka and Nepal 15.2 percent. Male sterilization is highest in Bhutan which is 12.6 percent followed by 7.8 percent of Nepal.

Table 4:
percentage distribution of Contraceptive Use among Married Women 15-49, by different method.

SAARC Countries	Contraceptive Use Among Married Women 15-49, %.					
	Pill	IUD	Injection	Condom	Male Sterilization	Female Sterilization
Afghanistan	5.5	1.2	9.6	1.3	0.2	0.6
Bangladesh	27.2	0.7	11.2	5.5	1.2	5.0
Bhutan	7.5	3.7	28.9	5.5	12.6	7.1
India	3.6	1.8	-	5.5	1.1	35.8
Maldives	4.6	0.8	1.2	9.3	0.5	10.1
Nepal	4.1	1.3	9.2	4.3	7.8	15.2
Pakistan	1.6	2.3	2.8	8.8	0.3	8.7
Sri Lanka	8.1	6.5	14.8	5.7	0.7	16.3

Sources: PRB FP Worldwide, 2011.

5. Reason of Not Using FP

An understanding of the reasons women give for not using family planning methods is critical designing that could improve the quality of services. The table 6 shows the percent of distribution of currently married women who are not using a contraceptive method and who do not intend to use in the future. The main reasons are fertility related, opposition to use, lack of knowledge and method related reasons. The highest Bangladeshi women are not using contraceptive by the reason of fertility related cause followed by the 68 Sri- Lanka's women, 66, 65 and 58 are India, Nepal and Pakistan are not using contraceptive by this cause. Opposition to use contraceptive are highest in SAARC countries is India which is 15 percent and 12 percent are same Nepal, Bangladesh and Pakistan but low percent only 8 percent opposition to use contraceptive in Sri Lanka. Pakistanis have highest lack of the knowledge about 23 percent of no use of contraceptive method. And other countries have below the two percent. Method-Related Reasons are highest 22 percent in Sri Lanka fallowed by the Nepal which is 17 percent and 12 percent in India. Below the 10 percent of this cause is in Bangladesh and Pakistan.

Table 5:
Percentage Distribution of Currently-Married Women Not Using FP by these countries.

SAARC Countries	Distribution of Currently-Married Women Not Using FP,			
	Fertility-Related Reasons (%)	Opposition to Use (%)	Lack of Knowledge (%)	Method Related Reasons (%)
Afghanistan	-	-	-	-
Bangladesh	74	12	1	8
Bhutan	-	-	-	-
India	66	15	2	12
Maldives	-	-	-	-
Nepal	65	12	1	17
Pakistan	58	12	23	3
Sri Lanka	68	8	1	22

Source: Family planning worldwide 2011 data sheet

6. Trend of current use of contraception in Nepal

Trends in current use of family planning can be used to monitor the success of family

planning programs over time. Table 5.5 shows the trend in modern contraceptive use among currently married women from 1996 to 2006. Data from three DHS surveys conducted in Nepal over the last decade show an impressive increase in the use of modern contraceptives. Comparison of the data from the DHS surveys in Nepal over the last ten years shows that current use of modern contraception has increased from 26 percent in 1996 to 44 percent in 2006, a 70 percent increase over the decade. The increase in the use of modern contraceptive methods is due to increased use of female sterilization, the pill, condoms, and injectables. Use of injectables more than doubled while use of female sterilization increased by 49 percent over the last ten years. Condom use also showed a marked increase (two and a half-time) over the same period.

Table 6:

Percentage of currently married women who are currently using modern contraceptive methods, Nepal 1996-2006

Method	1996	2001	2006	2011	2016
Any method	28.5	39.3	48.0	49.7	53
Any modern method	26.0	35.4	44.2	43.2	43
Traditional method	-	3.9	3.7	6.5	10
Female sterilization	12.1	15.0	18.0	15.2	15
Male sterilization	5.4	6.3	6.3	7.8	6
Pills	1.4	1.6	3.5	4.1	5
Injectable	4.5	8.4	10.1	9.2	9
Condom	1.9	2.9	4.8	4.3	
Implant	0.4	0.6	0.8	1.2	
IUD	0.3	0.4	0.7	1.3	

Source: NDHS, 2006, 2011

Overall, 53% of currently married women use a method of family planning, with 43% using a modern method and 10% using a traditional method. Among currently married women, the most popular methods are female sterilization (used by 15%), injectables and withdrawal (each used by 9%), male sterilization (used by 6%), and the pill (used by 5%) (NDHS, 2016).

In terms of specific modern family planning methods, the percentage of current use accounted for by female and male sterilization together has declined over the last decade. The share of female sterilization decreased from 47 percent of modern methods in 1996 to 41 percent in 2006, while the share of male sterilization declined from 21 percent to 14 percent over the same period. On the other hand, the share of temporary methods rose from 33 percent to 45 percent over the same period, an indication that more women are using contraception to space rather than limit births. As mentioned above, the only method that has not increased since 2001 is male sterilization.

Table 7:

Current use of contraception by background characteristics, Nepal, 1996-2011.

Contraceptive prevalence rate	1996	2001	2006	2011
National	26	35.4	44.2	43.2
rban	45.1	56.3	54.2	49.8
Rural	24.3	33.2	42.5	42.1
Mountain	16	27.3	35.9	43.1
Hill	26.9	32.7	40.8	40.6
Terai	26.6	38.6	48	45.0

Source: NDHS, 2006, 2011

Discussion and Arguments

More than 63.0 percent of CPR of the world, 57 percent modern method and nearly 6 percent of the traditional method, in case of the

SAARC countries have more than 96 percent of knowledge about FP methods and highest CPR in Sri Lanka (68%) and India and Bangladesh have same 56 percent CPR. All SAARC countries have more Female sterilization than the other method except the Bhutan which have Male sterilization. Pills method is high temporary method, whose used rate is higher than the other methods. Contraceptive prevalence rate in Nepal is still low but it is in increasing trend. Data from NDHS surveys 2001 and 2006 show an impressive increase in the use of modern contraceptives. Comparison of the data from the DHS surveys in Nepal over the last ten years shows that current use of modern contraception has increased from 26 percent in 1996 to 44 percent in 2006, a 70 percent increase over the decade. But 2011 NDHS data shows the CPR is slightly decrease from 44.2 percent to 43.2 percent and the possible causes may be like high trend of foreign labor migration, lack of the 3As (accessible, affordable and available) FP Method, negligence of the eligible persons (providers and users), lack of monitoring and evaluation policy of the governments and lack quality of FP methods etc.

Conclusion

family planning empowers people (women) by lightening excessive childbearing, reduces poverty, granting them the ability attain higher education, obtain better economic opportunities, results in the avoidance of unsafe abortions, reduce maternal and infant mortality. Increased access to contraception for women in developing countries is critical to improving maternal and newborn health, preventing HIV and AIDS, reducing unintended pregnancies and the need for abortion. Family planning programs yield improvements in other key development areas such as education, employment, water and sanitation which finally empowering peoples and developing nations so family planning is crucial to the empowering peoples, when people of any country empowered then no any kind of external forces can postpone the development of nations.

REFERENCES

CBS. (2003). Population Monograph of Nepal, Vol. II (Kathmandu: Central Bureau of Statistics).

FPAN. (1985). Knowledge, Attitude and Practice of Family Planning in Selected Branches of Family Planning association of Nepal (Lalitpur: FPAN).

ICPD. (1994). International Conference on Population and Development, Cairo, 5-13 September 1994.

K.C. Bal Kumar, R. S. Pathak and G. Subedi. (2000). "Contraceptive Knowledge and Use in Nepal", Bal Kumar K.C (ed.), Nepal Population Journal, Vol. 9, No. 8(Kathmandu: Central Department of Population Studies).

Ministry of Health (MoH), New ERA and ORC Macro, 2002, Nepal Demographic and Health Survey,2001 (Calverton, Maryland, USA: FHD, MoH, New Era and ORC Macro).

Ministry of Health (MoH), New ERA, Macro International Inc, 2007, Nepal Demographic and Health Survey, 2006 (Calverton, Maryland, USA: FHD, MoH, New Era and Macro International Inc.)

Ministry of Health, Nepal; New ERA; and ICF. 2017. "Nepal Demographic and Health Survey 2016: Key Indicators." Kathmandu, Nepal: Ministry of Health, Nepal.

Pathak, R.S. (2001). "Family Planning Saves Women's Life: the Nepalese Evidences," in Bal Kumar K.C. (Ed.), Population and Development in Nepal, vol. 8 (Kathmandu: Central Department of Population Studies).

Pathak, Ram Sharan, 2001, "Family Planning Saves Women's Lives: The Nepalese Evidences", in Bal Kumar KC (ed.), Population and Development in Nepal, Vol. 7 (Kathmandu: CDPS), pp.1-12.

Population Reference Bureau (PRB), 2016, "World Population Data Sheet of the Population Reference Bureau". (Washington DC: PRB)

PRB. (2008). World Wide Family planning 2008 Data Sheet (New York: Population Reference Bureau).

PRB. (2013). World Wide Family planning 2008 Data Sheet (New York: Population Reference Bureau).

Hidden Motive of Colonial Projectin Joseph Conrad;s Heart of Darkness:

A Critical Discourse Analysis

Abstract

Joseph Conrad's Heart of Darkness (1899) is written in the backdrop of colonial period in which the colonizers assert that they have gone in Africa in order to civilize African people but in deeper level they went in Africa to exploit them. The marginalized African people are taken as the barbaric, savage and uncivilized beast. They are denied their access to power. It is written in the frame narrative that deals with the major character Charles Marlow's life as an ivory transporter down in the Congo River in Central Africa. In doing so, the writer presents Marlow as the prototype of colonizers who assumes to emancipate the African people in the surface level and exploits the native African in the deep level. The more Marlow goes inner and inner, he becomes more obsessed with Kurtz that makes the exploration of the ivory more complex.

Thus, the present researcher attempts to analyze the concept of colonial attitudes and the binary opposition between civilized society and barbaric society as the part and partial of the European empire. The wholesale analysis of the text will be carried out in the light of Martin Reisigl's "Analyzing Political Rhetoric". The tentative conclusion at which the analysis will arrive is that the novel Heart of Darkness is about the hidden motive of the colonizers to exploit Africa collecting ivory rather civilizing them.

Keywords: *Political Rhetoric, Suppression, Colonial rule, Representation, Discourse*

Badri Bahadur Tamang
Freelance Researcher & Lecturer

Joseph Conrad's Heart of darkness is about the attitudes of the colonizers and colonized in which the writer deals about the motive of civilizing barbaric African as the surface mission of colonial project and exploiting Africa looting the ivory as the deep colonial project. The writer assumes that the novel is all about his own experiences while being appointed as the captain of the steamer by Belgian Trading Company on the Congo River in 1890. The place, for the writer, is "a place of darkness" (6) and the river, for him, is "a mighty big river, that you could see on the map, resembling an immense snake uncoiled, with its head in the sea, its body at rest curving a far over a vast country, and its tail lost in the depths of the land" (6). But Charles Marlowe, the major character of the novel, is the surrogate voice of the novelist in which he gets disappointed when he understands the real motive of the colonizers: Marlow witnesses a lot of ills and evils in the attitudes of the colonizers while he was going in the inner station. The people inside were dying , killing and playing with the death of the people:

> We gave her letters (I heard the men in the lonely ship were dying of fever at the rate of three a-day) and went on. We called at some more places with farcical names, where the merry dance of death and trade goes on in a still and earthly atmosphere as of an overheated catacomb; all along the formless coast bordered by dangerous surf, as if nature herself had tried to ward off intruders; in and

out of rivers, streams of death in life, whose banks were rotting into

mud, whose waters, thickened into slime, invaded the contorted mangroves, that seemed to writhe at us in the extremity of an impotent despair (12).

The role of CDA in analyzing such a discourse is very crucial. It is always very important to know about the emancipatory role that the CDA plays. It always looks for the hidden motives. The researchers, in this research paper, attempts know that the hidden politics of the colonizers was not the civilizing mission in the true sense but maximizing profits and efficiencies for their country. Social and political context, that is why, is very important to know about. Thus political rhetoric is the key term that defines the hidden motive. Regarding political rhetoric, Martin Reisigl opines:

The most simple explanation states that everything politicians do in pursuance of their profession can be ascribed the attributes of being political. Such a conception of a political implies that political rhetoric is rhetoric produced by politicians. This understanding neglects the fact that political matters enter the life of everyone, that none politicians also produce political rhetoric in private contexts, and that - as has particularly been shown by feminist critique - a rigid binary opposition of the private and the public-political sphere is untenable. Thus, we have to keep a broader understanding of the political in mind. However, in the given context, we can just focus on prototypical political rhetoric, that is rhetoric employed by politicians. (97) In context to this novel, the socio-cultural, strategic competence, and discourse competence are much more important than the linguistic and communicative competence. Not only the politico linguistic approach but the discourse-historical approach and the discourse-rhetorical analysis of the rhetoric of racism and anti-Semitism by Ruth Wodak are equally applicable to be applied to the novel The Heart of Darkness. The present analysis is an attempt to shed light on the political rhetoric of the colonizers inherent in the discourse of civilizing mission and ruling over native African people.

In doing so, It is very important to know about the linguistically constructed being named and the positive and negative traits being given to the characters. In the context of this novel, the positive traits and features are attributed to the colonizers and the colonized people are all about irrational, passionate, uncivilized and barbaric, often play with bloodshed. In this light, Joseph Conrad asserts:

Hunters for gold or pursuers of fame, they all had gone out on that stream, bearing the word, and often the torch, messengers of the might within the land, bearers of a spark from the sacred fire. What greatness had not floated on the ebb of the river into the mystery of an unknown earth!... The dreams of men, the seeds of commonwealth, the germs of empires. (6)

The colonizers are the civilized people who are given the attributes like pioneers in sallying, shiny and altruistic who are supposed to go forth into the darkness uncivilized

world like Africa. Their major responsibility is to bring salvation and civilization to the ignorant races like black Africans. But if we hold a vulture's eye via the perspective of critical discourse analysis, we find question in the politics of colonizer's rhetoric. The colonizers are the germ of empires because their intention is not to turn the miserable life style of the African people into something very good and shiny but they are the one who have torch lights on their hand and they have every right to use those torch to find gold and diamond. For getting such precious wealth, they are even ready to play with the pool of blood and to bear the every mystery of the earth itself. So the story of terror, violence, enslavement, rape and even forced conversion are the story and rhetoric that we need to be careful as a scholar of CDA.

It is the colonizers who are in power and have all the access in law making body, implementing and monitoring procedures. So all the rules which were made that were all in the benefits of colonizers:

[Marlowe]: "Mind, none of us would feel exactly like this. What saves us is
efficiency - the devotion to efficiency. But these chaps were not much
account, really. They were no colonists; their administration was not merely a squeeze, and nothing more, I suspect. They were conquerors and for that you want only brute force - nothing to boast of, when you have it, since your strength is just an accident arising from the weakness of others. They grabbed what they could get for the sake of what was to be got. It was just robbery with violence, aggravated murder on a great scale, and men going to blind - as is very proper for those who tackle a darkness. The conquest of the earth, which mostly means taking away it from those who have a different complexion or slightly flatter noses than ourselves, is not a pretty thing when you look into it too much." (13)

All the holy rhetoric that was made by the colonizers are condemned here. The rational act has been the most horrendous act. The nobility and good intentions are gone and now they have only violence and murder in great scale. The colonizers are so messed up that they are always looking for the maximization of the profits for their own country and do not care anything about the people with different complexion. The so called colonizers as the heroes and gallant warriors have been all of sudden turned to be murderers and robbers. Their immense pride in the conquest of the earth is just in vain. When it's too much everything is spoilt and the rhetoric of the colonizers are aggravated now. They just wanted the money and power to rule over than the humanitarian consent to civilize people.

When the reality comes in the real ground, even the colonized have nothing to do but to protest and resist against the colonizers. The colonized native African people think that it has been their duty to play the emancipatory role to safeguard their country when the outsiders looting the homeland. The colonizers, despite the protest of the native people, have nothing to do but to retreat to their homeland:

I had then, as you

remember, just returned to London after a lot of Indian Ocean, Pacific, China Seas - a regular dose of the east - six years or so, and I was loafing about, hindering you fellows in your work and invading your homes, just as though I had got a heavenly mission to civilise you. (16)

The novelist is making the fun of the motive of the colonizers' motto - to civilize savages native Africans. They compare those native Africans as barbaric and uncivilized and the colonizers themselves as the idle travellers. Those colonizers were always imposing their own perspectives and discourses about the way of life and the people. They feel that they are too generous to treat the native people. Had they been so generous and modest to the native people, they would not have come back or the colonized native people would not have chased them back to their host countries. So they did not approach in Africa as guests but as the robbers and murders and as a result they have to be chased back. Because of their hidden motive of ruling, murdering and looting the native land of Africans, their arrival with all their surface rhetoric of civilizing the native people is ultimately undesired by the native African inhabitants.

It is very surprising and humorous to know that the colonizers, in the name of civilizing mission, went in Africa and did not treat the native Africans as their fellow human beings. Their complexion of the skin and flat noses were always hindrances for them to treat them as the other:

Near the same tree two more bundles of acute angles sat with their legs drawn up. One, with his chin propped on his knees, stared at nothing, in an intolerable and appalling manner: his brother phantom rested its forehead, as if overcome with a great weariness; and all about others were scattered in every pose of contorted collapse, as in some picture of a massacre or a pestilence. While I stood horror-struck, one of these creatures rose to his hands and knees, and went off on all-fours towards the river to drink. He lapped out of his hand, then sat up in the sunlight, crossing his shins in front of him, and after a time let his woolly head fall on his breastbone. (41)

Marlow, the surrogate voice of Joseph Conrad, does not treat and see the black Africans as complete human beings. For him, they are mere objects, ghosts: "acute angles," "phantom," "creature," "woolly head." They are all the way given the images of animals. This sort of way that the colonizers treat with the colonized people reflect that the beastly treatment itself sound the barbaric. It is not the native Africans who are savagery and barbaric but it is the colonizers who are so. The impure hearts of the colonizers have the politics of dominating and ruling the colonized.

Thus the colonizers have become mad because they are resisted and protested by the native people. They have all the desire to suppress and conquer Africa but the colonized people are so much aware that they are not reluctant enough to be suppressed and dominated. Moreover, they want to teach the lesson back to the colonizers that the attempt to come in the core of Africa and to loot the wealth is the job that only mad people do:

[Marlow with the

doctor]: "As we sat over our vermouths he glorified the

Company's business, and by-and-by I expressed casually my surprise at him

not going out there. He became very cool and collected all at once. "I am not such a fool as I look, quoth Plato to his disciples," he said sententiously, emptied his glass with great resolution, and we rose." (25)

The colonizers finally have a fear to go in the central station because the way back is equally challenging. Going inside Africa with the business motive is as dangerous as inviting the death. It is the job of foolish people to go in by knowing all the truth. The colonizers do not have any guts to bear this challenge. Thus, the native Africans have the ultimate triumph over the colonizers succeeding them warning not to come and rule and loot in Africa. They are not welcomed with the empty smile as of the Manager "of his lips, something stealthy - a smile - not a smile - I remember it, but I can't explain" (52). The manager's talk is as meaningless as his expressions and only this mysterious (but empty) smile gives his words any semblance of profundity which is the common attributes of all the colonizers.

Summing up, the colonizers are involved in the most horrendous and uncivilized act in the name of civilizing mission in Africa. They are involved in the activities like robbing and murdering. Their concern is the maximization of the profit. Joseph Conrad recreates reality by the use of hidden political motives of the colonizers and their expressions of the time. They were not there to civilize the people but to rule, murder and rob. Thus, the rhetoric of the colonizers comes under question as the hidden motives of the colonizers is to collect the wealth from the native Africa than to civilize them in true sense. In doing so, they are found involved with the pool of blood, murder and violence that approve the colonizers as the barbaric, savages and inhuman. This ultimate triumph of the native Africans succeeding the colonizers to overthrow from their native land Africa and not to welcome them is the mark of the triumph of native African.

Works Cited

Conrad, Joseph. The Heart of Darkness. Wordsworth Classics: London, 1899.

Paudel, Ramchandra. "Rhetoric of Travel Fiction in Henry Rider Haggard's King Soloman's Mines: An Ecofeministic Reading". Crosscurrent. Kathmandu: Central Department of English, 2014.

Reisigl, Martin. "Analyzing Political Rhetoric". Ed. Ruth Wodak and Michal Krzyzanowski. Qualitative Discourse Analysis in Social Sciences. New York: Palgrave Macmillan, 2008.

Reisigl, Martin and Ruth Wodak. Discrimination and Discourse. London: Routledge, 2001.

Wodak, Ruth. "The discourse- historical approach". London: Routledge, 2001.

Philosophical Roots of Communication Code Theory by Bernstein and its Educational Implications in the Context of Nepal

Abstracts:-

This paper is a picturesque of Basil Bernstein's theory. It attempts to focus communication code theory, its philosophical aspect, and its educational implications. It also highlights codes appear in communication code theory. This purpose of this paper is to highlight the central point of the theory with its contextual use of communication code theory. The educational implications of communication code theory in the context of Nepal, is another angle of this work. Moreover, it is tried to overpower the subject matter of the theory in question and its applications contextually.

Man Bahadur Jora
Lecturer, Kailali M. Campus

Introduction

Basil Bernstein was born into a Jewish family in the east of London in 1924 and died in 2000. He was a British sociolinguist and sociologist. Bernstein contributed to the study of communication with his sociolinguistic theory of language codes. In the words of Littlejohn (2002), the term code refers to a set of organizing principles behind the language employed by members of a social class.in this regard the communication theory by Bernstein shows how people use the language in everyday conversation both reflects and shapes the assumptions of a certain social group. Moreover, he believed that relationships established with in the social group affect the way that group uses language, and the type of speech that is used. Codes play pivotal roles in communication code theory. In broader category of language, codes are of two types. They are restricted codes and elaborated codes.

This theory is very useful and applicable in Nepal because it is a multilingual country. There are many children in Nepal who are in difficult situations because of linguistic differences. They face difficulties in the process of their education. The working class children get support through the application of this theory. Bernstein's theory can support children to come in the mainstream of education by identifying their problems which hinder their learning process. Children from marginalized and disadvantaged groups will be benefitted if this theory is realized from the application of this theory. Restricted codes will be recognized of children and they will be geared for learning process. The disparities between elite class and working class children can be fostered in the learning process. To democratize schools in Nepal, this theory can work as the base of development. The multilingual aspects can be identified and nourished for educating children in Nepal via the lens of this theory.

Bernstein was an educator. His interest was in accounting for the relatively poor performance of working class students in language based subjects when they were scoring as high as their middle class counterparts on

mathematical topics. Thus he made a direct correlation between societal class and language.

In the words of Bernstein (1971), " forms of spoken language in the process of their learning initiate, generalize, and reinforce societal types of relationship with the environment and thus create for the individual particular focus of significance". This means the way language is used within a particular societal class affects the way people assign significance and meaning about which they are speaking. People learn their place in the world by virtue of the language codes that employ. The code that a person uses indeed symbolizes their social identity. Codes used by a person can identify and codify the accent of that person determining his social stratum. This theory may foster the learning difficulties of this theory. The implementations of different issues remaining on the paper in Nepali can happen in the process of further development.

Objectives

The objectives of this study were to:

• discuss Bernstein's communication code theory's philosophical root(s) vis-à-vis the research components.

• explain the overall educational implications of Bernstein's assertions in contrast to those of the other Social Theorists and contextualize the discourse to the Nepalese scenario.

Method

This paper is centered on Bernsetin's Communication Code Theory. Frankly speaking, it highlights philosophical concern of this theory and its educational implications. By going through different materials related to it, were consulted, and they paved the sketch and contents for this paper. To complete this paper, many sources and materials helped me to present this paper in this form. Primarily, I went through the sources such as Cause (2010), Wei (2014), Bernstein (1975), Bernstein (1971), Littlejohn (2002), Maton and Muller (2007), spring (2010), Saundovnik (2001), and other related materials. I analyzed them and interpreted for the completion of this paper. In one side, I got theoretical matters and useful insights to connect the matters and I became able to contextualize their realizations, in another side. In my view this, paper is also the reflection of the materials mentioned above. Then I shaped it in this form as per required the course assignment.

Results

Basil Bernstein's contribution is very essential in the field of political economy, family, language, and schooling. His career reflected his concern for understanding and eliminating the barriers to upward social mobility. He acted in the society as activist and started to change the society by producing and forwarding society based society. His early works in language, communication codes, and schooling, to his later works on pedagogic discourse, practice, and educational transmission, Bernstein produced a theory of social and educational codes and their effects on social reproduction. According to Sandovnik (2001), although structuralism in its approach, Bernstein's sociology drew on the essential theoretical orientations in the field of Durkhiem, Webrian, Marxist, and interactionist and provided his work as most heavily influenced by Drkheim . Bernstein's early work on language (Bernstein, 1958, 1960, 1961a) examined the relationship between public language, authority and shared meanings. By 1962, Bernstein began the development of code theory through the introduction of the concepts of restricted and elaborated codes (1962).

Bernstein's theory deals with communication

codes. As said in introductory part, there are two codes: and restricted code and elaborated codes. Generally restricted code is not based on restricted vocabulary. Elaborated code does not denote better or more eloquent language. The difference is based on what the language is suited for. The restricted code is thought better than the elaborated code for situation in which there is a great deal of shared and taken for granted knowledge in the group of speakers. It is economical and rich because it tries to convey a vast of et of amount of meaning with a few words. Moreover, each of which has a complex set of connotations and acts like an index, pointing the heavier to a lot more information that remains unsaid. Speakers draw on background knowledge and shared understanding. It tries to create a sense of inclusion. This means that there is a feeling of belonging to a certain group. Restricted codes are found among friends, families, and other intimately knit groups. In the respect, the working class children can be fostered in Nepal and the possibilities of progression in their educational aspect. The reforms and changes can be done for children in Nepal.

On the other hand, the elaborated code spells everything out because it is important so that everyone can understand it. This has to elaborate because the circumstances do not allow the speaker to condense. The elaborated code is suitable when there is no prior or shared understanding and knowledge. Similarly, it works better in situations where more through explanation is required. If one is saying something new to someone, they have never met before; they would most certainly communicate in elaborated code. Elaborated codes stand on their own. They are complete and full of detail, and most overhearing a conversation full of restricted code would be lost. In such case, it is just taken as an insider's conversation. The educational issues due to language can be solved and the working class children's educational hazards can be put in the directions of facilitated learning.

Bernstein says that both of codes have own importance. They are used in societies as pre need, value, situations and circumstances. When communication occurs in groups using the elaborated or restricted code. There is a degree openness that is noticed. The closed-role system and the open- role system can be used. Regarding a closed role system, roles are set and people are viewed in terms of those roles, as well as expected to act in accordance with their role. On the other hand, roles are not set or simple, but they are fluid and changeable or dynamic. Two factors play a pivotal role in the development of either an elaborated or restricted code within a system. The factors are the nature of the socializing agencies (e. g. family, peer group, school, work, etc.) present in a system and the values within the system. When socializing agencies are well defined and structured, there is found a restricted code. On the contrary, there is found elaborated code where the agencies are malleable. Elaborated codes give value to individuality and restricted codes are found in a narrower society. In words of Bernstein, the form of the social relation or the quality of the social structure is essential for the orientation to these codes. In Nepal this theory may highlight the working class children's difficulties in learning and they can be given the educational rights as equal as children from high class.

There is a correlation between social class and the use of either elaborated code or restricted code. Bernstein (1975) says that restricted code

is used in the working class society and the elaborated codes are used in the middle class. Socialization process is there in the learning process of restricted codes by the working class people, and geography, society and culture are important in the learning of elaborated codes by the middle class people. There are certain features of the restricted and elaborated codes. The former is less formal because shorter phrases for example," You know, You know what I mean, right? And Don't you think", are interjected into the middle or end of a thought for conforming understanding and the latter is more formal, more complicated sentence structure is used. It utilizes uncommon words and thoughts. Paddling or filler is not used in elaborated codes. The necessary details are given within elaborated codes. In educational researches these codes are important to study the remaining issues and possible solutions. With the help of communication code theory, the social values, norms, dogmas and rites can be studied.

Discussion

From the results section, it can be said that Bernstein focused on communication codes which revealed the social realities and their effects in the society. The codes used by people and their children are the mirrors that can reflect the examples existed in the society. For Bernstein, there were social class differences in the communication codes of working class and middle class children; differences that reflect the class and power, relations in the social division of labour, family and schools. Regarding this, Wei (2014) says:

> The theory of code is derived from is derived from the account of educational crisis in the western countries in 1960s Bernstein takes into. That is, considering (a) native wit is not determined by social class; (b) all children receive equal basic schooling, why are low achievers in education almost all form the lower class.

From this it can be said that Bernstein social class's effect on education. Bernstein's theory of codes explains the mechanism by which language comes to function in this way, constructing a reality based on social class. His theory tries to show that communication code theory can illuminate how the school can act as a strong independent force in shaping a student's identity. In accordance with the theory of Bernstein, students develop values within the culture of the school through contradictory and paradoxical practices. On the other hand, Bernstein is different from other social theorists in the context of their theories. Foucoult has contributed in discourse, power, reflective practices, and construction of knowledge. He talks about power. According to him, power is exercised from untold points in the interplay of non-egalitarian and mobile relations. Power comes from below and discourse transmits and produces power, but it also undermines and exposes.

Habermas is related to the theory of communicative action, through which he says language comes within social science. Language influences understanding, interaction, and agreement. He opines that freedom or emancipation is necessary for linguistic enhancement. Rationality is connected with communication.

Bourdieu says that capital is beyond the economics. He believed in Marxism and extended Marx's idea of capital beyond the economics and into the more symbolic realm of culture. His believe is that capital is commonly connected with monetary exchange and economic sphere.

Derrida introduced the concept

of deconstructionism and difference. Deconstructionism advocates the language instability that consists of both center and decentering as binary opposites. It means nothing is central and everything is in flux. I mean to say that Bernstein is different from these all social theorists. He says that codes are important through which social classes are made and exist. If anything is anticipated to be studied codes have to be focused hereby. The main concern of this paper is to focus on educational implications of communication code theory of Basil Bernstein.

Philosophical Roots and Research Components

Communication code theory as a theoretical framework, one can provide a language of description from which to make explicit the ways in which knowledge is relayed through the curriculum, assessment and pedagogy within an educational organization. It is based on interpretivism or constructivism. Bernstein's literature and empirical research provides a unique and very convincing way of viewing the ways in which society reproduces difference and social status through the relationships of the distribution of power, class relations, communication codes and the principals of control. His theory took into account the actual relay of pedagogic communication not solely the ideology behind that.pedagogical messages and their institutional, organizational and philosophical base. In fact, he argued that ideology was constructed through the nature of the relay or transmission (Cause, 2010).

Ontology

Students' academic achievement was poor and further there was difference in achievement among different students in different schools. Teachers did not understand the usual language, situation and nature of students. These elements lead to the development of communication code theory.

Epistemology

After the long run observation and experience of school system, students and society, Bernstein developed this theory. The sources of knowledge behind theory are basically observation and experience of educational achievement. Further, the study of other social theories prepared the ground for the development of communication code theory. Hasanof Macquarie University byRuqaiyacollected data from everyday contexts of interaction between mothers and children across two social locations, designated 'higher autonomy professionals' and 'lower autonomy professionals'. Hassan found significant differences in the ways of these families interacted andshowed the existence of 'semantic variation' that is, different ways of saying with consequences for different ways of meaning (Sadovnik, 2001).

Axiology

The aesthetic and value of communication theorylies in the understanding of students by the use of elaborated codes during teaching process bythe teachers. There might be inclusion of different social group studentsin learning without any discrimination.

Educational Implications and Possibilities of Communication Code Theory in the Context of Nepal

The main concern of communication code theory is to maintain and reduce social disparities in connection with codes. In the context of Nepal, it is very useful. There are many reasons behind it. Nepal is a multilingual country. 123 languages are over here. Educational issues and weaknesses can be identified and tried to be solved by using communication code theory.

Different ethnic groups and marginalized classes can be given educational chances by bringing their problems into the mainstream. Till now sixty thousand children have not been to schooling. There can be some subtle connection with their codes. To bring the children from working class and disadvantaged groups into main stream of education, Bernstein's theory will be a ladder. The industrial and western developed countries are in the race of 21st century, but in our country people are unable to provide their children quality education. By this point, it can be said that this theory forces education planners and policy makers for designing education to overcome from such inadequacies.

Communication Code Theory highlights the codes of communication. Not any communication is possible without the concern of codes on education. For that codes are necessary for the further development and study. This theory emphasizes the codes which affect educational failures or successes of students in the academia. Without focusing on codes- i. e. languages that learners speak or write, academic achievement cannot be completed. Bernstein's theory points out that language and social class are connected. Another important point is that whether education can achieve success or not is significantly correlated with codes. Codes are a feature of a society which refracts, symbolizes, transmits, and recreates the social order all the time.

Code is a representation of social structures which only offers an explicit clue to discern social structures, but by no means a panacea for all educational issues. Communicative code theory is useful for establishing explanatory power for some educational and language phenomena across social and cultural differences. Bernstein stated that education can have a crucial role in creating tomorrow's optimism in the context of today's pessimism. Educational system's processor of transmission and acquisition and their social assumptions can be studied. According to Cause (2010), any project using Bernstein's theory can well use the message system – i. e. assessment, curriculum, and pedagogy, to explore and illuminate the discourses in schools that act as the primary social control agencies or classifiers. This is meant to say that assessment, curriculum, and pedagogy can get support from communication code theory. The assessment system and curriculums do orient to working class children in Nepal.

As stated in Sandovnik (2001), Bernstein's theory since the 1970s, accomplished a number of related and important things. They are three in number. First it provided a theory of school knowledge and transmission, and demonstrated how the what of education is transmitted. Second, it linked the sociolinguistic aspects of his early work to the analysis of the codes of schooling. Third, in relating the processed content of schooling to differences in curriculum and pedagogy, Bernstein provided a tentative integration of structuralist and conflict approaches within sociology. In the beginning, Bernstein's work was to develop a code theory that examined the interrelationships between social class differences. Empirical studies' concept also came into existence in the field of education.

In the context of Nepal, communication code theory's angle is very applicable. With the help of this theory, multilingualism and multilingual aspects can be studied to complete the national policy of education. Currently, Nepal has become a

federal state. In this condition, this theory can be useful to decentralize education in the premises of the working class children and their literacy rate. Social connections can be connected. There can be system of representation. Marginalized group children and study conditions due to languages can be studied. Vernacular languages and their impacts on the schooling of children can be studied.

Last, but not the least, there can be uses of this theory in federal Nepal are to minimize the differences between urban and rural area children in terms of culture, economics, and education, to provide equal educational opportunities for migrant, low class and disadvantaged groups' children and urban children and to offer them the access to the elaborated code, and to maintain knowledge level of working class children through curriculum, assessment and pedagogy within an educational organization.

Conclusion

Basil Bernstein was sociologist, philosopher and educator. His contribution is so much with the angle of his communication code theory. According to him(1971), there are restricted and elaborated codes which are central points of communication. Working class children use restricted codes and middle class children use elaborated codes. Due to these codes, there are disparities in educational achievements of children from working class and middle class.

There are educational implications of communication codes in the sector of children's schooling and educational achievements or failures in Nepal. To minimize differences between children in terms of culture, economics, and education, communication code theory can play a pivotal role. In the context of Nepal, this theory can act as a catalyst for bringing children from low class, marginalized and working classes into the mainstream of education in the context of Nepal. The educational issues of children due to language can be solved and children's restricted codes can be put in the curriculum and learning strategies.

References

Bernstein, B. (1971). Class, code and control,volume 1: Theoritical studies towards a sociology of language. London, England: Routledge and Kegan Paul.

Bernstein, B. (1975). Towards a theory of educational transmission,volume 3. London: Routledge and Kegan Paul.

Cause, L. (2010). Bernstein's code theory and the educational researcher. Asian Social Science, 6 (5), 1-7.

Littlejohn, S. (2002). Theories of human communication. Albuquerque: Wadsworth.

Maton, K. & Muller, J. (2007). A sociology for the transmission of knowledge. In Christie, F. & Martin, J. (Eds). Language, knowledge and pedagogy. London, Continuum, pp 14-33.

Sandovnik, A. R. (2001). Basil Bernstein. Paris, UNESCO: International Bordeau of education, xxv (5), 687-703.

Spring, R. Y. (2002). Basil Bernstein's sociological theory of language codes. London: Routeledge.

Wei, Z. (2014). The implications of Bernstein's theory of codes on contemporary Chinese education. Canadian Social Science, 10 (6), 99-103. DOI: 10.3968/

अनौपचारिक शिक्षाको अवधारणा

साराश

औपचारिक नीति, नियम र बन्धनमा नरही सीमित पूर्वाधारका आधारमा शिक्षा दिने प्रक्रियालाई अनौपचारिक शिक्षा भनिन्छ। यो शिक्षा गरिब, सुविधाविहीन र अवसरबाट वञ्चित व्यक्तिहरुलाई प्रदान गरिन्छ।अनौपचारिक शिक्षालाई जीवनोपयोगी, रोजगारमूलक, सीपमूलक, उत्पादनमुखी सीप सान्दर्भिक र सकारात्मक सामाजिक परिवर्तनको एजेन्टका रुपमा विकास गर्नु आजको अनिवार्य आवश्यकता भइसकेको छ। देशले शिक्षाको विकास गर्नका लागि शैक्षिक प्रणालीलाई प्रभावकारी रुपमा अगाडि बढाउन सक्नु पर्दछ।यो आवश्यकतामा आधारित र निरन्तर रुपमा सिक्न सकिने भएकोले आज यो शिक्षा तर्फ मानवको रुचि बढ्दो क्रममा रहेको छ यस शिक्षाले गरिबी, बेरोजगार र असमानताको स्थितिलाई कम गरी जनताको जीवनस्तर उकास्नका लागि सहयोग गर्दछ। यस शिक्षाले व्यक्तिलाई साक्षर बनाउनुका साथै सीपमूलक र व्यवहारिक शिक्षा प्रदान गरी गुणस्तरीय जीवन विताउनका लागि सहयोग गर्दछ।

विशेष शब्दावली

औपचारिक, अनौपचारिक, व्यवहारिक, सीपमूलक, सिर्जनशील, मानवतावादी, प्रयोगात्मक, व्यवसायिक, लचिलो, जीवनपर्यन्त,अनुकूल, जीविकोपार्जन, साक्षरता, निरक्षरता, गुणस्तरीयता, जीवनोपयोगी, उत्पादनमुखी, आवश्यकतामुखी।

सपना अधिकारी
उपप्राध्यापक, महेन्द्ररत्न क्याम्पस

१ विषय प्रवेश

अनौपचारिक शिक्षा भन्नाले नियमित रुपमा कुनै पनि शिक्षण संस्थामा शिक्षा प्राप्त गर्न नपाएका बालबालिका र प्रौढहरुलाई दिने शिक्षा हो। अनौपचारिक शिक्षा औपचारिक शिक्षा भन्दा व्यापक र विस्तृत हुन्छ। यो शिक्षालाई सिमित घेरा भित्र राखेर हेर्न सकिदैन्। यो शिक्षाले मानवको जीवन सार्थक बनाउँनका लागि सहयोग गर्दछ। अनौपचारिक शिक्षाले सैद्धान्तिक ज्ञान भन्दा व्यवहारिक, सिर्जनशील, मानवतावादी र सीपमूलक शिक्षा प्रदान गर्दछ। यो आवश्यकतामा आधारित र निरन्तर रुपमा सिक्न सकिने भएकोले आज यो शिक्षा तर्फ मानवको रुची बढ्दो क्रममा रहेको छ (धमला,२०७२ : पृ ६८)। आधारभूत साक्षरता, साक्षरोत्तर शिक्षा, वैकल्पिक एवं निरन्तर शिक्षा यसै शिक्षाका विभिन्न रुपहरु हुन्। यी विभिन्न कार्यक्रमले ग्रामीण क्षेत्रमा बसोवास गर्ने मानिसहरुको जीवनस्तर उकास्नका लागि सहयोग गर्दछ (पौडेल, २०७२ : पृ ८२)। यो शिक्षा विद्यालयको व्यवस्थापन भन्दा बाहिर निर्धारित उद्देश्य प्राप्त गर्नका लागि निर्दिष्ट गरिएको पाठ्यक्रमका आधारमा व्यवस्थित ढङ्गले प्रदान गरिने शिक्षा हो। सिक्ने व्यक्तिको इच्छा, चाहना, रुचि र आवश्यकतालाई ध्यान दिई यो शिक्षा प्रदान गरिन्छ (गुरागाई, २०७२ : पृ १७४)।

अनौपचारिक शिक्षा भन्नाले औपचारिक संरचना भन्दा बाहिरको अर्थात् औपचारिक शिक्षा प्राप्त गर्नबाट वञ्चित समाजमा सुविधाविहीन भएका महिला, बालबालिका, प्रौढ आदिलाई दिइने शिक्षा हो। वास्तवमा अनौपचारिक शिक्षा औपचारिक शिक्षालाई विस्तापित गर्ने प्रक्रियाबाट नआई औपचारिक शिक्षाको पूरक भएर आएको पाइन्छ। अनौपचारिक शिक्षा कार्यक्रम अन्तर्गत महिला शिक्षा, बाल शिक्षा, प्रौढ शिक्षा र साक्षरता कक्षा आदि पर्दछन्। कुम्सले स्थापित औपचारिक पद्धति भन्दा बाहिर संगठित हुने कुनैपनि शैक्षिक कार्यक्रममलाई अनौपचारिक शिक्षा भनिन्छ जसले सिकारु वर्गका सिकाइ आवश्यकता पूरा गर्ने उद्देश्य राख्दछ भन्ने कुरालाई जोड दिएको छ। प्रमाण पत्र प्राप्त गर्ने रोगबाट मुक्त रही प्राप्त गरिने शिक्षा नै अनौपचारिक वा जीवनपर्यन्त शिक्षा हो भन्ने रोनाल्ड डोरे को भनाइ रहेको छ। औपचारिक शिक्षाको ठिक उल्टो अनौपचारिक शिक्षा हो भनेर इलिच र फ्रेरेले बताएका छन्। राष्ट्रिय शिक्षा आयोग२०४९ले औपचारिक विद्यालय प्रणाली भन्दा बाहिर संगठित गरिएको शिक्षा नै अनौपचारिक शिक्षा हो भन्ने कुरालाई जोड दिएको छ (अधिकारी, २०७० : पृ २१)। अनौपचारिक शिक्षा सिकारुको समय अनुकूल हुने भएकोले यसको समयावधि छोटो

हुन्छ, यसको मुख्य उद्देश्य सिकारुमा व्यवसायिक सीप र दक्षताको विकास गरी सहजरुपमा जीवन गुजारा गराउँनु नै हो, यो शिक्षा लचिलो हुनुका साथै यस शिक्षामा प्रवेश गर्नका लागि उमेरको कुनै बन्देज हुदैन्। यो शिक्षा औपचारिक शिक्षा जस्तो प्रमाणपत्रमुखी हुदैन्। यो शिक्षा व्यवहारिक र सीपमूलक भएकोले वर्तमान समयसंग र सिकारुको आवश्यकता संग सम्बन्धित रहेको छ (अधिकारी, २०७० : पृ २१)।

राष्ट्रिय तथा सामाजिक मूल्य, मान्यता, साक्षरता सीप र समस्यालाई केन्द्रिय विषय वस्तु मानी औपचारिक शिक्षाको अवसर नपाएका बालबालिका र प्रौढहरुका लागि अध्ययन गर्ने गरी तयार गरिएको शैक्षिक कार्यक्रमको व्यवस्थित रुप नै अनौपचारिक शिक्षा हो। अनौपचारिक शिक्षाले साक्षरता बृद्दि गर्नुका साथै कार्यमुलक सीप प्रदान गरी शिक्षाको राष्ट्रिय लक्ष्य पूरा गर्नका निम्ति सहयोग गर्दछ। अनौपचारिक शिक्षाको व्यवहारिक पक्ष ज्यादै महत्वपूर्ण रहेको छ। यो शिक्षा प्रयोगात्मक र व्यवहारिक हुने भएको कारणले सीप सिक्ने अवसर प्राप्त हुन्छ। यस शिक्षाबाट सिकेका सीपका आधारमा सिकारुले आफ्नो दैनिक जीवनका व्यवहारिक पक्षमा सुधार गर्दै आयआर्जन गर्नुका साथै आर्थिक स्तरमा सकारात्मक परिर्वतन ल्याई आफ्नो जीवनलाई सक्षम बनाउन सक्छन्। सर्वप्रथम विद्धान ए, एल स्मिथले १९१९ मा प्रक्रियागत रुपमा अनौपचारिक शिक्षाको सूत्रपात गरेका थिए। संयुक्त राष्ट्रसँघले सन् १९४६ बाट युनेस्को मार्फत निरक्षरताका विरुद्वको साक्षरता अभियानलाई अगाडि बढाउने काम गऱ्यो। सन् १९४९मा डेनमार्कको एल्सीनोर भन्ने ठाउँमा सर्वप्रथम प्रौढ शिक्षा सम्वन्धी सम्मेलन भएको थियो। सन् १९६० मा क्यानडाको मण्ट्रियल भन्ने ठाउँमा ५१ राष्ट्रको सहभागितामा दोस्रो प्रौढ शिक्षा सम्वन्धी सम्मेलन भएको थियो। सन् १९६१ मा राष्ट्रसंघको महासभाले साक्षरता सम्बन्धी एक मूल्याङ्कन प्रतिवेदन प्रस्तुत गऱ्यो। सन् १९६२ मा इटालीमा उन्ला कन्फरेन्स र पेरिसमा भएको साक्षरता विशेषज्ञहरुको अधिवेशनले साक्षरतालाई पढाइलेखाइ र साधारण गणित सम्बन्धी कार्य गर्न सक्ने भनी परिभाषित गऱ्यो। सन् १९६४ मा पेरिसमा एक सम्मेलन गरी सो सम्मेलनले साक्षरतालाई थप जोड दिएको पाइन्छ। सन् १९६५ मा इरानका सम्राट शहनशाहले अन्तराष्ट्रिय साक्षरता अभियानको प्रस्ताव राखे जुन प्रस्ताव ८७ राष्ट्रहरुको सहभागिता भएको इरानको युनेस्को महाधिवेशनले स्वीकार गऱ्यो। सन् १९६६ मा यो प्रस्ताव पारित भए पछि विश्वमा कार्यमूलक प्रौढ शिक्षाको शुरुवात भयो। सन् १९७२ जुलाई २५ देखि ७ अगस्टसम्म जापानको टोकियोमा अन्तराष्ट्रिय प्रौढ शिक्षा सम्मेलन भयो। उक्त सम्मेलनले प्रौढ शिक्षालाई जीवनपर्यन्त विस्तार गर्नुपर्ने आवश्यकता महसुस गऱ्यो। जस अनुसार प्रौढ शिक्षा कार्यक्रमलाई कार्यमूलमक प्रौढ शिक्षा अनौपचारिक शिक्षा, मौलिक शिक्षा, विद्यालय बाहिरको शिक्षा, आजीवन शिक्षा जस्ता विभिन्न नामहरु अघि बढाइयो। परिणाम स्वरुप अनौपचारिक शिक्षा आजको विकसित रुपमा आइपुग्न सफल भएको छ। यस शिक्षाले सशक्तीकरण, आयआर्जन जस्ता कार्यक्रमलाई समेटी ग्रामीण क्षेत्रका वासिन्दाको जीविकोपार्जनमा सहयोग पुऱ्याउने काम गर्दछ। स्थानीय तहमा प्राप्त स्रोत साधनलाई प्रयोग गरी सीपमूलक तालिम प्रदान गरी प्राप्त हुन सक्ने ज्ञान,सीप र धारणालाई जोडेर जीविको पार्जन गर्न सहज बनाउनु नै आजको अनौपचारिक शिक्षाको आवश्यकता रहेको छ। यस्तो शिक्षाले निरन्तर शिक्षालाई दिगो बनाई जीवनोपयोगी सीप प्रदान गर्न सहयोग गर्दछ (पौडेल, २०७२ : पृ ८६)। यहाँ अनौपचारिक शिक्षाको भूमिकालाई साक्षरता वृद्धि गर्ने र सीप सिकेर आयआर्जन गरी सफल जीवनयापन गर्ने सन्दर्भमा हेरिएको छ।

२. सामग्री सङ्कलन र विश्लेषण विधि

प्रस्तुत लेखका लागि प्राथमिक र द्वितीयक स्रोतका सामग्रीको उपयोग गरिएको छ। यसरी सामग्री संकलन गर्ने क्रममा पुस्तकालयीय कार्यबाट लेख रचना र पुस्तकको अध्ययन गरी सङ्कलन गरिएको हो। यसरी सङ्कलित सामग्रीका आधारमा विश्लेषण गर्ने क्रममा नेपालमा अनौपचारिक शिक्षा सम्बन्धमा भएका कार्यहरुका बारेमा चर्चा गरिएको छ। यसरी यस लेखमा अनौपचारिक शिक्षाको अवधारणा, अनौपचारिक शिक्षा केन्द्रको दृष्टिकोण, अनौपचारिक शिक्षा केन्द्रको लक्ष्य, अनौपचारिक शिक्षाको नीति, उद्देश्य र विशेषताहरुको बारेमा चर्चा गरिएको छ।

२.१ अनौपचारिक शिक्षाको अवधारणा

अनौपचारिक शिक्षा औपचारिक शिक्षा भन्दा व्यापक र विस्तृत हुन्छ ,यो शिक्षालाई सीमित घेरा भित्र राखेर हेर्न सकिदैन्। यो शिक्षाले मानव जीवनलाई सार्थक र सफल बनाउन सहयोग गर्दछ। यसले औपचारिक शिक्षा प्राप्त गर्न नसकेका जनसमूहलाई सीपमूलक शिक्षा प्रदान गरी रोजगारमूलक शिक्षा प्रदान गर्नका लागि सहयोग गर्दछ। यो शिक्षाले निरक्षर, बेरोजगार, अर्धदक्ष,

जनशक्तिलाई रोजगार प्रदान गर्नका लागि सहयोग प्रदान गर्दछ (अधिकारी र अन्य, २०७२ : पृ २९-३०) । प्रत्येक नागरिकलाई गुणस्तरीय जीवनका लागि आवश्यक पर्ने दक्षता, सीप, अभिबृद्धि गरी सन्तुलित राष्ट्र निर्माणमा सक्षम, दक्ष तथा पूर्ण साक्षर समाजको निर्माण गर्नु यस यस अनौपचारिक केन्द्रको दूरदृष्टिकोण रहेको छ। देशको प्रौढ साक्षरता स्थितिमा सुधार गर्ने र मुलुकको गरिवी निवारणमा र समतामूलक सामाजिक, आर्थिक र शैक्षिक विकासका लागि योगदान पुऱ्याउन सक्षम जनशक्ति विकास गर्न र महिला, दलित, जनजाति, अपाङ्ग, आदिवासी, सुविधाविहीन, निरक्षर वर्गलाई साक्षरता तथा आयआर्जनमा संलग्न गराई सीप विकास गर्न साक्षरता सँगै साक्षरोत्तर शिक्षा, क्षमता विकास, आयआर्जन तथा प्राविधिक र व्यवसायिक क्षमता दक्षता अभिबृद्धि गरी समग्र प्रौढ तथा युवाहरुलाई साक्षरता लगायतका उपर्युक्त सिकाइ तथा सीप विकासका कार्यक्रममहरुको विकास र विस्तार गर्नु यस अनौपचारिक शिक्षा केन्द्रको लक्ष्य रहेको छ। नेपालमा अनौपचारिक शिक्षालाई सहयोग गर्नका लागि अनौपचारिक शिक्षा नीति २०६३ तयार गरिएको छ। जसमा १६ वटा नीति तयार गरी जसमा औपचारिक शिक्षाको पहुँच नपुगेकालाई सहयोग गर्ने प्रावधान राखेको छ। जसमा उल्लेख भए अनुसार विभिन्न उमेर समूहका व्यक्तिहरुलाई सिकारुको आवश्यकतानुसार व्यवहारिक ज्ञान,सीप र सूचना प्रदान गर्ने जसबाट धेरै व्यक्तिले शिक्षाको अवसर प्राप्त गर्न पाउने, यस नीतिले शिक्षाको अवसरबाट वञ्चित वा विचमै पढाइ छाडेकाहरुलाई औपचारिक शिक्षा सरह मान्यता पाएको अनौपचारिक शिक्षा प्रदान गर्ने, सिकारुलाई मन पर्ने र आफूले चाहेको सिकाइलाई सहयोग पुऱ्याउने पाठ्यसामग्री प्राप्त गर्नुपर्ने, उक्त सामग्री निर्माण तथा वितरण प्रक्रियालाई स्थानीकरण गर्नुपर्ने प्रावधान राखिएको छ (भट्टराई, २०७२ : पृ ४९)। खुल्ला विद्यालय र खुला विश्वविद्यालयबाट अनौपचारिक शिक्षाको विस्तार गर्ने पत्राचार,रेडियो र टेलिभिजनका माध्यमबाट विभिन्न विधिहरुको प्रयोग गरी अनौपचारिक शिक्षाको संचालन गर्न आवश्यक व्यवस्था गर्ने नीति रहेको छ। नेपालमा अनौपचारिक शिक्षाको क्षेत्र विस्तृत र व्यापक भएकोले यसले उद्देश्यहरु निर्धारण गरी अगाडि बढेको छ : यस शिक्षाको उद्देश्य साक्षरताको विकास गर्नु, व्यक्तिलाई जीवनोपयोगी शिक्षा प्रदान गर्नु, व्यक्तिलाई सीपमुलक शिक्षा प्रदान गरी आत्मनिर्भर बनाउनु, समाजमा सामाजिक आर्थिक रुपले पिछडिएका व्यक्तिहरुलाई आत्मसम्मान र आत्मानिर्भरताका लागि हौसला प्रदान गर्नु, पिछडिएका समुदायका व्यक्तिहरुलाई स्वास्थ्य प्रति सजग गराई बालमृत्युदरमा कमी ल्याउन, कृषि पेसाबाट व्यक्तिको जीवनस्तर उकास्न सहयोग गर्नु, रोजगारीका अवसर प्रदान गरी आर्थिक स्थितिमा सुधार गर्नु, विविध चेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने, औपचारिक शिक्षाबाट वञ्चित समुहहरुको शैक्षिक आवश्यकता पुरा गर्नु,समाजमा पछि परेका व्यक्तिहरुलाई राष्ट्रिय मूलधारमा ल्याउन सहयोग गर्नु, साक्षरोतर तथा निरन्तर शिक्षाको व्यवस्था गरी जीवनपर्यन्त सिकाइको प्रक्रियालाई समुचित गति प्रदान गर्नु, सामुदायिक सहयोगलाई प्रर्वद्धन गरी प्रवर्तनात्मक स्थानीय मौलिक राष्ट्रिय अनौपचारिक शिक्षा कार्यक्रमहरुको विकास गर्नु, सामाजिक जनजागरणको विकास गराउनु, कार्यमूलक र सीपमूलक शिक्षा प्रदान गरी व्यक्तिलाई आत्मनिर्भर बनाउनु यसका उद्देश्यहरु रहेका छन् (शाक्य र अन्य, २०६८ : पृ ४-५)। सिकारुमा भएका सिकाइ क्षेत्रको आकलन गरी उनीहरुका आवश्यकता तथा सम्भावनाको जानकारी राख्नु, सिकारुको वैयक्तिक र पेशागत अभिवृद्धिका लागि क्रियाकलाप गराउनु, जीवनपर्यन्त सिकाइलाई सहयोग पऱ्याउनु, शिक्षाको व्यापक क्षेत्र समेटी आमसमुदायमा केन्तिहुनु, सीपमूलक कार्यमा जोड दिनु, सामाजिक जनजागरण कार्यमा आधारित हुनु, शिक्षा आवश्यकतामुखी, सहयोगात्मक र सहभागितामूलक हुनु, यो शिक्षा लचकतामुखी र औपचारिक शिक्षाको पूरकको रुपमा हुनु, सिकारुद्धारा निर्मित र स्थानीय शिक्षित व्यक्तिद्धारा निर्मित साधनको प्रयोग गर्न, शिक्षाको तहगत संरचना र उमेरको बन्धन नहुनु, विषयवस्तु भन्दा सीप केन्द्रित पाठ्यवस्तु हुनु, क्रियाकलाप छनौमा स्वतन्त्रता हुनु (शाक्य,२०६८ : पृ ५-६)। शिक्षा आर्जन गर्ने समय छोटोहुनु, काम गर्न सक्ने खालको ज्ञान र सीप प्रदान गर्नु, प्रवेश र निस्कासनको लचिलो आधार हुनु अनौपचारिक शिक्षाका मुख्य विशेषताहरु हुन् (भट्टराइ, २०७२ :पृ ४८)। हाल नेपालमा अनौपचारिक शिक्षा सम्बन्धी विभिन्न कार्यक्रममहरु संचालनमा रहेका छन् : नेपालमा सञ्चालित अनौपचारिक शिक्षाका शैक्षिककार्यक्रममहरु मुख्य रुपमा निम्नानुसार रहेका छन् : आधारभूत प्रौढ साक्षरता, कार्यक्रम, साक्षरोत्तर शिक्षा कार्यक्रम,महिला साक्षरता प्रथम, महिला साक्षरता दोस्रो,बाल शिक्षा प्रथम, बाल शिक्षा दोस्रो,प्राथमिक शिक्षा विस्तार कार्यक्रम,निम्न माध्यमिक तहको खुल्ला शिक्षा, अनौपचारिक

प्राथमिक शिक्षा कार्यक्रम, आयमूलक र सीप विकास कार्यक्रमजस्ता रहेका छन् (पौडेल, २०६८ : पृ ४४) ।

२.२ नेपालमा अनौपचारिक शिक्षाको आवश्यकता र महत्व

अनौपचारिक शिक्षा तत्कालीन आवश्यकता परिपूर्तिका लागि संचालन गरिने समसामयिक शिक्षा हो । यो औपचारिक शिक्षाको विकल्पको रुपमा मात्र प्रयोग नभइ अशिक्षित,बेरोजगारी, अर्धदक्ष व्यक्तिहरुमा व्यवसायिक सीप र कुशलताको विकास गराई स्वरोजगारतर्फ उन्मुख गराउने उत्पादनमुलक शिक्षा भएकाले नेपाल जस्तो गरिब र पिछडिएको राष्ट्रको विकासको लागि यसको आवश्यकता तथा महत्व बढ्दो क्रममा रहेको छ : बेरोजगार र अर्धकुशल जनशक्तिलाई रोजगार प्रदान गरी सक्षम बनाउन, बेरोजगार जनशक्तिलाई रोजगारमूलक बनाउन, अनौपचारिक शिक्षाको पहुँच नभएका व्यक्तिहरुलाई शिक्षाको अवसर प्रदान गरी उत्पादनमूलक बनाउन साना साना आयमूलककार्यक्रमसंचालन गरी गरिवी न्यूनीकरण गर्न, बेरोजगारीको समस्या समाधान गर्न, स्वास्थ्य शिक्षा एवं सुरक्षा सम्बन्धि जनचेतना जगाउन, प्रमाणपत्र जस्तो रोगबाट मुक्त रही सही शिक्षा प्रदान गरी सिकारुलाई दक्ष बनाउन, शिक्षाको अवसरबाट वञ्चित हुन पुगेका व्यक्तिको प्रतिभाको कदर गर्न, निरन्तर शिक्षा प्रदान गर्ने, विभिन्न ज्ञान, सीप र प्रतिभालाई अद्यावधिक गराइ राख्न, गुणात्मक शिक्षा प्रदान गरी व्यक्तिको जीवन स्तरमा सुधार गर्न, शिक्षण सिकाइलाई जीवन पर्यन्त बनाउन, ज्ञानको विस्फोटनलाई व्यवहारमा परिणत गराउन, व्यक्तिलाई सीपमुलक शिक्षा प्रदान गरी आत्मनिर्भर बनाउनका लागि यसको आवश्यकता र महत्व रहेको छ (अधिकारी र अन्य, २०७२ : पृ २९-३०) ।

२.३ अनौपचारिक शिक्षाका समस्या तथा चुनौतीहरु

अनौपचारिक शिक्षा नवीन विचार र चिन्तनका साथ आएको शिक्षा हो । यसको प्रभावकारी कार्यान्वयन आज चुनौतीको रुपमा रहेको छ। यो चुनौतीलाई अवसरको रुपमा लिदै अगाडि बढ्नु नै आजको समयको माग हो । यो माग पूरा गर्न अनौपचारिक शिक्षा कार्यक्रमलाई चुस्त, शीघ्र र गुणस्तरीय बनाउदै अगाडि बढ्नु पर्दछ । यो शिक्षाले दैनिक जीवनका व्यवहारिक समस्या समाधान गर्न सक्ने ज्ञान, सीप र अभिवृति विकास गर्ने लक्ष्य राखेको हुन्छ (भट्टराइ, २०७२ : पृ १७२) । यो शिक्षा व्यवहारिक र सिर्जनात्मक हुदां हुदै पनि यसका केही चुनौतीहरु रहेका छन् : अनौपचारिक शिक्षालाई साक्षरताको दायराभित्र मात्र राखेर हेर्ने गरिएको, विद्यालय जाने उमेरका बालबालिकाहरु यस शिक्षामा कम मात्र संलग्न भएको, यो शिक्षा प्रायजसो सांझको समयमा मात्र संचालन हुने गरेको, मातृभाषामा पाठ्यसामाग्री तयार हुन नसकेको,सुपरिवेक्षण कार्यक्रमम प्रभावकारी नभएको, उपयुक्तसमय नभएकोले छोरी, बुहारीले यो शिक्षाबाट पर्याप्त लाभ लिन नसकेको, अनौपचारिक शिक्षाका लागि ज्यादै कम बजेट मात्र विनियोजन हुने गरेको, अनौपचारिक शिक्षा कायक्रमसंचालन गर्ने निकायहरु बीच समन्वयको अभाव रहेको, यो शिक्षाको लागि स्थानीय निकायमा समन्वयको अभाव रहेको, स्थानीय निकायले कार्यक्रमलाई अपनत्वको भावनाले नहेरेको, वडा वडामा प्रचार प्रसारको अभाव रहेको, राजनैतिक प्रतिबद्धताको कमी भएको,व्यापक जनसहभागिताको अभाव रहेको,नीति निर्माण देखि कार्यान्वयनको तहसम्म समन्वयको कमी रहेको, यसमा नीतिगत समस्याहरु, संगठनात्मक समस्याहरु, कार्यान्वयन सम्बन्धी समस्याहरु, प्राविधिक समस्याहरु र आर्थिक समस्याहरु पर्याप्त मात्रामा रहेको पाइन्छ (नेपाल, २०६४ : पृ २४५-२५०)

२.४ अनौपचारिक शिक्षामा देखिएका समस्याहरुको समाधानका उपायहरु

अनौपचारिक शिक्षाले औपचारिक शिक्षाबाट वञ्चित भएका बालबालिका तथा प्रौढहरुको क्षमता विकास गर्नका लागि सहयोग गर्दछ । यस्ता सिकारुमा गरिवी विरुद्ध लड्ने क्षमताको विकास, मानवीय मूल्य मान्यतामा समालोचनात्मक सोचाइ, सामाजिक विभेद र थिचोमिचो विरुद्ध लड्ने क्षमताको विकास, मानव संसाधनको विकास र परिचालन, समुन्नति, संस्कार र संस्कृतिको विकास, राजनैतिक चेतनाको विकास र गुणस्तरीय जीवन यापन गर्नका लागि बालबालिका र प्रौढको क्षमता विकास गराउनु यसको सार्थकता भएता पनि यो शिक्षा प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन हुन नसक्दा धेरै समस्याहरु उत्पन्न भएका छन् (शर्मा, २०७२ : पृ १११) । जुन समस्या समाधान गर्नका लागि सुझावहरु प्रस्तुत गरिएको छ : सामुदायिक विद्यालयको सेवा क्षेत्र तोकी विद्यालय बाहिर रहेका बालबालिका र प्रौढहरुको रेर्कड राख्ने,(शाक्य र अन्य, २०६८ : पृ ५-६) । अनौपचारिक शिक्षा कार्यक्रमसंचालन गर्न बजेट थप गर्नुपर्ने नेपाली भाषा बाहेक अन्य भाषामा समेत अनौपचारिक शिक्षाका पाठ्यसामाग्री तयार गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने, यस कार्यक्रममको सुपरिवेक्षक विद्यालय निरीक्षकर स्रोत व्यक्तिबाट नै

गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने वर्तमान अवस्थामा संचालित परिषद र केन्द्रहरुलाइ राष्ट्रिय दायित्व लिन सक्ने बनाउनु पर्ने, प्रत्येक गाउँ, नगर र जिल्लाले अनौपचारिक शिक्षा सम्बन्धी न्यूनतम दायित्व वहन गर्नुपर्ने, अनौपचारिक शिक्षा सम्बन्धी तथ्याङ्कहरु गाउँ, नगर, जिल्ला र राष्ट्रिय स्तरमा अभिलेख राख्नुपर्ने, यस शिक्षालाई सरकारको प्राथमिकताको क्षेत्रभित्र राखी विद्यालय शिक्षाबाट बञ्चित व्यक्ति वर्ग र क्षेत्रलाई यो शिक्षाले समेट्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने, साक्षरोत्तर शिक्षा निरन्तर शिक्षा र ग्रामीण पुस्तकालयको व्यवस्था मिलाउनु पर्ने, अनौपचारिक शिक्षा कार्यक्रमको निरन्तर अनुगमन, निरीक्षण र मूल्याङ्कन हुनुपर्ने, यो शिक्षा सम्बन्धी स्थानीय र राष्ट्रिय स्तरमा अनुसन्धान हुनुपर्ने, नीति निर्माणदेखि कार्यान्वयनको तहसम्म समन्वयको व्यवस्था हुनुपर्ने, अनौपचारिक शिक्षालाई औपचारिक शिक्षाको परिपूरकको रुपमा आमजनसमुहले स्वीकार गर्नुपर्ने सुझावहरु रहेका छन् (नेपाल, २०६४ : पृ २४५-२५०) ।

३ निष्कर्ष

अनौपचारिक शिक्षा सिकाइ सीप र जीवनोपयोगी सीपमा आधारित भएकोले यसको महत्व बढि रहेको छ । तसर्थसिकाइ सीप र जीवनोपयोगी सीप बीचमा सामन्जस्यता ल्याउन सकेको खण्डमा मात्र सिकाई व्यवहारिक कार्यमुलक जीवनोपयोगी प्रयोगात्मक र क्रियात्मक हुन सक्छ । यस शिक्षाका माध्यमबाट नागरिक चेतनाको विकास स्वास्थ्य र सरसफाइ सम्बन्धी ज्ञानको विकास, वातावरणीय चेतनाको विकास उपयुक्त परिवारिक वातावरणको व्यवस्था, उत्पादनशीलता सम्बन्धी सीप सामाजिकीकरण सम्बन्धी सीप सामाजिक मूल्यमान्यता सम्बन्धी सीपको विकास हुन्छ । यसको आवश्यकता र महत्व हुदाँ हुदै पनि यो शिक्षा प्रणालीको यो क्षेत्र विश्वभरी उपेक्षित रुपमा नै रहेको देखिन्छ । अनौपचारिक शिक्षाले विश्वभरी नै मान्यता नपाएको र यो शिक्षा कम गुणस्तरको ठान्ने प्रचलनले गर्दा यसमा लगानीको मात्रा न्युन रहेको देखिन्छ ।

यस शिक्षाको विकास गर्नका निम्ति आम जनसमुदायमा चेतनाको विकास गराउनुका साथै शिक्षा र श्रमबजार विचमा सम्बन्ध सुदृढ गर्नुपर्ने, हाल संचालितकार्यक्रमहरुको सफलतापूर्वक कार्यान्वयन गर्नुपर्ने, आजको आधुनिक समाजमा तपाइहरुलाई के थाहा छ ? भन्नु भन्दा तपाइ के सिक्न चाहनु हुन्छ ? भन्ने धारणाको विकास गर्नुपर्ने साथै निजी क्षेत्रलाई पनि समावेश गरी क्षमतामा आधारित राष्ट्रिय योग्यता पद्धतिहरुको विकास गरी कार्यमूलक र सीपमूलक शिक्षालाई प्रभावकारी बनाउन उपयुक्त तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्ने ।समाजमा विज्ञानले नयाँ नयाँ चमत्कारहरु देखाइरहेको छ, विज्ञान र प्रविधिले मानव समाजलाई आधुनिकीकरणको बाटोमा पुऱ्याउन सहयोग गर्दछ,विज्ञान र प्रविधिको विकासले मानव समाजलाई,नयाँ नयाँ आविश्कारहरु, उत्पादनमा बृद्धि बसाइमा स्तरीयता ल्याउन सहयोग पुऱ्याएको छ ।तसर्थ आर्थिक स्तरलाई बृद्धि गर्ने गरिबी विरुद्ध लड्न सक्ने, सामाजिक सीमान्तकृत अवस्थालाई सुधार गर्ने कुरामा सीप र सिकाइको भुमिकालाई दृष्टिगत गरी सरकारले अनौपचारिक शिक्षालाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाउनु पर्ने आवश्यकता देखिन्छ ।

सन्दर्भ ग्रन्थसूची

पौडेल, आनन्द र अन्य (सन २०११), शिक्षाशास्त्र र नेपालमा शिक्षा,काठमाडौ : आशिष बुक्स हाउस प्रा. लि.।

नेपाल, जनार्दन (२०६४), नेपालको शिक्षा प्रणाली चुनौती र सम्भावना, काठमाडौ :मकालु प्रकाशनगृह डिल्लीबजार ।

शर्मा, चिरञ्जीवी र अन्य (२०७३), शिक्षाको दर्शनशास्त्रीय तथा समाजशास्त्रीय आधार. काठमाडौ : एम के पब्लिशर्स एण्ड डिष्ट्रिव्युटर्स ।

शर्मा, कुबेरनाथ(२०६४), शिक्षाको दर्शनशास्त्रीय आधार तथा समाजशास्त्रीय आधार. काठमाडौः रत्नपुस्तक भण्डार ।

सुशन र अन्य (२०६८), अनौपचारिक शिक्षा सिद्वान्त तथा अभ्यास . काठमाडौ :सनलाइट पब्लिकेसन ।

शाक्य, आनन्दमान सिंहर अन्य(२०६८), अनौपचारिक शिक्षा सिद्धान्त तथा अभ्यास . काठमाण्डौ : जुपिटर प्रकाशन तथा वितरक प्रा.लि.।

पौडेल, देवीप्रसाद(२०७२), 'जीविकोपार्जनका लागि अनौपचारिक शिक्षा'. साक्षरता विशेषाङ्क.वर्ष (?). अङ्क (?) ।,८२–८७

धमला, जीवनाथ (२०७२),'नेपालको शैक्षिक प्रणाली शिक्षा'.साक्षरता विशेषाङ्क. वर्ष (?). अङ्क (?) ।, ६८–७४

गुरागाई, सरस्वती (२०७२),'अनौपचारिक शिक्षाको विगत र भावी दिशा'. साक्षरता विशेषाङ्क. वर्ष (?). अङ्क (?) ।,१७४-१८३

पौडेल, गिरिराज (२०६८), 'नेपालको अनौपचारिक शिक्षामा शैक्षिक प्रविधिको प्रयोग'.साक्षरता विशेषाङ्क.वर्ष (?). अङ्क (?) ।,१४३-१४६

सिन्धुपाल्चोकमा स्थानीय र संसदीय निर्वाचन २०७४

एक झलक

पृष्ठभूमि

लक्ष्मीप्रसाद निरौला
प्रमुख कोष नियन्त्रक

नेपालको राजनैतिक इतिहासमा वि.सं. २०६२/०६३ को छुट्टै महत्व र स्थान रहेको छ। तात्कालिन ने.क.पा. माओवादीको १० वर्षे सशस्त्र द्वन्द्व र त्यस बेला समेत राज्यको मूलाधारमा रहेका तात्कालिन ने.क.पा. एमाले र नेपाली कांग्रेस जस्ता प्रजातान्त्रिक शक्तिहरूको आह्वानमा यही समयमा भएको राजनैतिक आन्दोलनको फलस्वरुप शदीयौँदेखि मुलुकमा कायम रहेको केन्द्रीकृत एकात्मक शासन व्यवस्थाको अन्त भई संघीय गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्था स्थापित हुन गएको थियो। राणा शासन, पञ्चायती शासन र संवैधानिक राजतन्त्रको अभ्यास गरिसकेको हाम्रो राष्ट्रमा यही आन्दोलनको राप र तापमा लोकतान्त्रिक गणतन्त्र संस्थागत गर्न ढोका खुल्ला भएको हो। त्यस पछि आफ्नो संविधान संविधान सभा मार्फत आफैंले लेख्ने नेपाली जनताको आधा शताब्दीदेखिको चाहना परिपूर्ति गर्न वि.सं. २०६४ मा संविधान सभाको निर्वाचन गरी जनप्रतिनिधिहरुलाई जिम्मा लगाए पनि ४ वर्षसम्म संविधान जारी गर्न नसकी संक्रमणकालमै रहेको नेपाली राजनीतिमा वि.सं. २०७० को संविधान सभा निर्वाचनले नयाँ उर्जा प्रवाह गर्न पुग्यो र वि.सं. २०७२ मा देशले संघियतामा आधारित संविधान पायो।

त्यसरी प्राप्त भएको नेपालको संविधान २०७२ मातहत रही वि.सं. २०७४ मा संघीय स्वरुपमा संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारको निर्वाचन सम्पन्न भएपछि भने नेपालको इतिहासमा वि.सं. २०७४ निर्वाचन वर्षका रुपमा परिचित हुन गएको छ। यसै वर्ष हाम्रो देशमा संघीय गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्था स्थापित गर्न पहिलो पटक स्थानीय तहको निर्वाचन सम्पन्न भएको छ भने सोही लक्ष्यका साथ प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभा सदस्यका लागि समेत निर्वाचन भई निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुले सरकारका तीन वटै तहको नेतृत्व लिन पुगेका छन्।

राज्यमा ३ तहका सरकार संवैधानिक र कानूनी रुपमा स्थापित भइसके पछि तिनीहरु मध्ये सबै भन्दा तल्लो तहमा रहेर जनताका आशा अपेक्षाको सञ्चार गर्ने सरकार गाउँपालिका र नगरपालिकाको निर्वाचन क्रमशः प्रदेश नं. ३, ४ र ६ मा २०७४ बैसाख ३१ गते (सन् २०१७ मार्च १४), प्रदेश नं. १, ५ र ७ मा २०७४ असार १४ गते (सन् २०१७ जुन २८) तथा प्रदेश नं. २ मा २०७४ असोज २ (सन् २०१७ सेप्टेम्बर १८) मा सम्पन्न भएको थियो। नेपाल सरकार र निर्वाचन आयोग नेपालको योजना अनुसार नै सिन्धुपाल्चोक जिल्लामा भने २०७४ बैसाख ३१ गते यहाँका ३ नगरपालिकामा नगर प्रमुख, उप प्रमुखका साथै हरेक वडामा १ वडाध्यक्ष, १ महिला वडा सदस्य, १ दलित महिला वडा सदस्य एवम् २ अन्य वडा सदस्यको निर्वाचन भएको थियो भने यहाँका ९ गाउँपालिकामा अध्यक्ष, उपाध्यक्ष तथा गाउँपालिकाका हरेक वडामा १ वडाध्यक्ष, १ महिला वडा सदस्य, १ दलित महिला वडा सदस्य एवम् २ अन्य वडा सदस्य समेतको निर्वाचन सम्पन्न भएको थियो।

त्यसै गरी नेपालको संविधान २०७२ को पूर्ण कार्यान्वयन गर्दै यसको मूल मर्म अनुसार नेपाल र नेपालीको भाग्य र भविष्यको खाका कोर्ने तथा संघियता कार्यान्वयन गर्ने सन्दर्भमा राज्यले अगाडि सारेको महाअभियानका रुपमा प्रतिनिधि सभा तथा प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन २०७४ को प्रथम चरण अन्तर्गत २०७४ मंसिर १० गते सिन्धुपाल्चोक लगायत हिमाली र उच्च पहाडी क्षेत्रका ३२ जिल्लामा मतदान कार्य सम्पन्न भएको थियो। देशका अन्य क्षेत्रमा भने मंसिर २१ गते निर्वाचन भएको थियो।

स्थानीय तह निर्वाचन

निर्वाचन कार्यतालिका

स्थानीय तह निर्वाचनका सन्दर्भमा यस जिल्लाका गाउँपालिका तथा नगरपालिकाहरूमा २०७४ बैसाख ३१ गते नगर प्रमुख/गा.पा. अध्यक्ष, उप प्रमुख/गा.पा. उपाध्यक्ष, वडाध्यक्ष, महिला वडा सदस्य, दलित महिला वडा सदस्य तथा अन्य वडा सदस्यको निर्वाचनका लागि मतदान कार्य सम्पन्न भएको थियो भने नगर/गाउँ कार्य पालिकामा निर्वाचित हुने दलित र अल्पसंख्यक सदस्यहरूका लागि २०७४ जेठ १८ गते मतदान भएको थियो। उक्त निर्वाचनको निर्वाचन कार्यतालिका निम्नानुसार रहेको थियो।

सि. नं.	कार्यक्रम	नगर/ निर्वाचन	गाउँपालिका तालिका	दलित/ सदस्य	अल्पसंख्यक तालिका	स्थान
		देखि	सम्म	देखि	सम्म	
१	मतदाता नामावली प्रकाशन गर्ने			जेठ ८ गते ११.३० बजे		मुख्य/निर्वाचन अधिकृतको कार्यालय
२	मतदाता नामावली सच्याउन निवेदन दिने			जेठ ९ गते १०.०० बजे	सोही दिन ११.०० बजे	मुख्य/निर्वाचन अधिकृतको कार्यालय
३	अन्तिम मतदाता नामावली प्रकाशन गर्ने			जेठ ९ गते १३.०० बजे		मुख्य/निर्वाचन अधिकृतको कार्यालय
४	उम्मेद्वारको मनोनयनपत्र दर्ता गर्ने	बैसाख १९ गते १०.०० बजे	सोही दिन १७.०० बजे	जेठ १० गते १०.०० बजे	सोही दिन १७.०० बजे	मुख्य/निर्वाचन अधिकृतको कार्यालय
५	मनोनयनपत्र दर्ता भएका उम्मेद्वारको सूची प्रकाशन गर्ने	बैसाख १९ गते १७.३० बजे		जेठ १० गते १७.३० बजे		मुख्य/निर्वाचन अधिकृतको कार्यालय
६	उम्मेद्वारको विरोधमा उजुरी दिने	बैसाख २० गते १०.०० बजे	सोही दिन १३.०० बजे	जेठ ११ गते १०.०० बजे	सोही दिन १३.०० बजे	मुख्य/निर्वाचन अधिकृतको कार्यालय
७	मनोनयनपत्र जाँच र उजुरी उपर निर्णय लिने	बैसाख २० गते १३.०० बजे	बैसाख २१ गते ११.३० बजे	जेठ ११ गते १३.०० बजे	सोही दिन १७.०० बजे	मुख्य/निर्वाचन अधिकृतको कार्यालय
८	उम्मेद्वारको नामावली प्रकाशन गर्ने	बैसाख २१ गते ११.३० बजे	सोही दिन १३.०० बजे	जेठ १२ गते ११.०० बजे		मुख्य/निर्वाचन अधिकृतको कार्यालय
९	उम्मेद्वारले आफ्नो नाम फिर्ता लिने	बैसाख २१ गते १३.०० बजे	सोही दिन १७.०० बजे	जेठ १२ गते १३.०० बजे	सोही दिन १७.०० बजे	मुख्य/निर्वाचन अधिकृतको कार्यालय
१०	उम्मेद्वारको अन्तिम नामावली प्रकाशन गर्ने	बैसाख २२ गते १०.०० बजे	सोही दिन ११.०० बजे	जेठ १३ गते १०.०० बजे	सोही दिन ११.०० बजे	मुख्य/निर्वाचन अधिकृतको कार्यालय
११	उम्मेद्वारलाई निर्वाचन चिन्ह प्रदान गर्ने	बैसाख २२ गते ११.०० बजे	सोही दिन १७.०० बजे	जेठ १४ गते ११.०० बजे	सोही दिन १७.०० बजे	मुख्य/निर्वाचन अधिकृतको कार्यालय
१२	मतदान गर्ने	बैसाख ३१ गते ७.०० बजे	सोही दिन १७.०० बजे	जेठ १८ गते १०.०० बजे	सोही दिन १७.०० बजे	मुख्य/निर्वाचन अधिकृतको कार्यालय

१३	मतगणना गर्ने	मतगणनास्थलमा मतपेटिका प्राप्त भएपछि		मतगणनास्थलमा मतपेटिका प्राप्त भएपछि		मुख्य/निर्वाचन अधिकृतको कार्यालय
१४	मतपरिणाम घोषणा गर्ने	मतगणना सम्पन्न भएपछि		मतगणना सम्पन्न भएपछि		मुख्य/निर्वाचन अधिकृतको कार्यालय

स्रोत : जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक

मतदान कार्यक्रम

स्थानीय तह निर्वाचनको पहिलो चरणमै २०७४ बैसाख ३१ गते यस जिल्लाका चौतारा साँगाचोकगढी, मेलम्ची तथा बाह्रबिसे न.पा. एवम् जुगल, त्रिपुरासुन्दरी, पाँचपोखरी थाङ्पाल, बलेफी, भोटेकोशी, लिसङ्खुपाखर, इन्द्रावती, सुनकोशी र हेलम्बु गा.पा. का कूल १०३ वडाका २५८ मतदान केन्द्रमा मतदान भएकोमा इन्द्रावती गाउँपालिका वडा नं. १० स्थित चण्डेश्वरी मा.वि.भोटसिपा मतदान केन्द्रमा भने सो दिन कारणवस मतदान कार्य स्थगित हुन गई २०७४ जेठ गते मतदान भएको थियो । उक्त स्थानीय तह निर्वाचनमा जिल्लाभित्रका स्थानीय तहमा रहेका कूल मतदाता तथा मतदान संबन्धी विवरण निम्नानुसार रहेको थियो ।

क्र. सं.	स्थानीय तह	मतदान केन्द्र संख्या	कूल महिला	मतदाता पुरुष	संख्या जम्मा	जम्मा खसेको मत	सदर मत	पूर्ण रुपमा बदर मत	पूर्ण रुपमा बदर मत %
१	चौतारा साँगाचोकगढी न.पा.	३४	१२९८७	१५०१०	२७९९७	२१६०१	१९८६२	१७३९	८.०५
२	जुगल गा.पा.	१८	५३८५	६७५०	१२१३५	९११३	७७८१	१३३२	१४.६२
३	त्रिपुरासुन्दरी गा.पा.	१४	५४४९	५४००	१०८४९	८७३७	७७९७	९४०	१०.७६
४	पाँचपोखरी थाङ्पाल गा.पा.	२१	७८४१	७८४१	१५६८२	११८५६	१०९७९	८७७	९.४०
५	बलेफी गा.पा.	१७	६३७५	६३७३	१२७४८	१०२५३	९३४७	९०६	८.८४
६	भोटेकोशी गा.पा.	१५	५००१	५३१०	१०३११	७७६६	७०५८	७०८	९.१२
७	मेलम्ची न.पा.	३७	१५९८०	१६०१७	३१९९७	२५८१०	२४४३१	१३७९	५.३४
८	लिसङ्खुपाखर गा.पा.	१८	६५५०	६५५१	१३१०१	९४९९	८३२७	११७२	१२.३४
९	इन्द्रावती गा.पा.	२५	९३००	९७३५	१९०३५	१४९०१	१३९२९	९७२	६.५२
१०	बाह्रबिसे न.पा.	२५	८७००	८८४०	१७५४०	१३७२६	१२४०९	१३१७	९.५९
११	सुनकोशी गा.पा.	१८	७०८८	७१२२	१४२१०	१११२४	१०२६५	८५९	७.७२
१२	हेलम्बु गा.पा.	१६	६४५०	६४७२	१२९२२	९५२३	९०९८	४२५	४.४८
जम्मा		२५८	१०३५५६	१०१४२१	२०४९७७	१५३९०९	१४१२८३	१२६२६	८.२%

स्रोत : जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक

यसरी जिल्लाभरमा कूल मतदाताको ७५.०८% मतदाताले मतदान गर्नुले निर्वाचनप्रति जनताको विश्वास राम्रो रहेको देखिन्छ । तथापि मतदान भएको संख्याको ८.२% प्रतिशत मत पूर्ण रुपमा बदर हुनुले भने मतदाता शिक्षामा भएको राज्यको लगानीको प्रभावमा प्रश्न चिन्ह खडा गरेको देखिन्छ । आगामी दिनमा निर्वाचनको प्रभावकारिताका लागि मतदाता शिक्षाको स्वरुप, विधि र प्रक्रियामाथि पुनर्विचार गर्दै स्थानीय तह समेतको संलग्नतामा उक्त अभियान संचालन नगरे बदर मत घटाउन सकिने देखिदैन ।

जनप्रतिनिधिहरूको लैङ्गिक अवस्था

उक्त स्थानीय तह निर्वाचनमा निर्वाचित भएका विभिन्न जिम्मेवारीका जनप्रतिनिधिहरूको लैङ्गिक अवस्था निम्नानुसार रहेको पाइन्छ ।

क्र. सं.	पद	कूल पद	महिला	उम्मेद्वारी			निर्वाचित	जम्मा
		संख्या		पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	
१	प्रमुख/अध्यक्ष	१२	-	८२	८२	-	१२	१२
२	उप प्रमुख/उपाध्यक्ष	१२	६१	-	६१	१२	-	१२
३	वडाध्यक्ष	१०३	-	४२२	४२२	-	१०३	१०३
४	महिला वडा सदस्य	१०३	६१३	-	६१३	१०३	-	१०३
५	दलित महिला वडा सदस्य	१०३	३३४	-	३३४	१०१	-	१०१
६	अन्य वडा सदस्य	२०६	९	६७६	६८५	१	२०५	२०६
७	दलित/अल्पसंख्यक कार्यपालिका सदस्य	२७	७	४७	५४	७	२०	२७
	जम्मा	५६६	१०२४	७९२	१८१६	२२४	३४०	५६४

स्रोत : जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक

माथिको तालिकाको विश्लेषण गरेर हेर्दा नगर प्रमुख र गाउँपालिका अध्यक्षमा मात्र हैन वडाध्यक्षमा समेत एक जना पनि महिला उम्मेदवार नहुनु तथा उप प्रमुख र उपाध्यक्षमा भने पुरुष उम्मेदवार नदेखिनुले कानूनले संरक्षित गरेको पदमा मात्र राजनैतिक दलहरूले महिलालाई उम्मेदवार बनाएको देखिन्छ भने स्वतन्त्र हैसियतमा समेत महिलाले उमेदवार बन्ने आँट नगरेको पाइन्छ । अर्कोतिर उप प्रमुख/उपाध्यक्षमा स्वतन्त्र हैसियतमा समेत पुरुष उम्मेदवार नहुँदा पुरुषहरु प्रमुख कार्यकारी पदमा मात्र आकर्षित भएको हो कि भन्ने अवस्था आएको पाइन्छ । यसलाई नगर प्रमुख/गाउँपालिका अध्यक्ष र वडाध्यक्ष जस्ता कार्यकारी अधिकार सहितका पदमा शत प्रतिशत पदमा पुरुष उम्मेदवार निर्वाचित हुनुले थप पुष्टि गरेको छ । वडा सदस्यमा समेत महिला वडा सदस्य र दलित महिला वडा सदस्य बाहेक खुला रुपमा निर्वाचन भएको अन्य वडा सदस्यमा पनि जिल्लाभरमा १ जना मात्र महिला निर्वाचित हुनुले पनि यसलाई अझ स्पष्ट पारेको छ ।

जनप्रतिनिधिहरूको दलगत संलग्नता

उक्त स्थानीय तह निर्वाचनमा निर्वाचित भएका जनप्रतिनिधिहरू निम्नानुसार राजनैतिक दलबाट उम्मेदवार बनी निर्वाचित भएको अभिलेखबाट पुष्टि हुन्छ ।

क्र. सं.	राजनैतिक दल	प्रमुख/ अध्यक्ष	उप प्रमुख/ उपाध्यक्ष	वडाध्यक्ष	महिला वडासदस्य	दलित महिला वडासदस्य	अन्य वडा सदस्य	दलित/ अल्पसंख्यक सदस्य	जम्मा
१	नेकपा एमाले	७	७	४५	४७	४९	८६	११	२५२
२	नेकपा माओवादी केन्द्र	२	२	२१	१८	१९	४०	६	१०८
३	नेपाली काङ्ग्रेस	३	३	३४	३६	३१	७१	१०	१८८
४	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	-	-	३	२	२	९	-	१६
	जम्मा	१२	१२	१०३	१०३	१०१	२०६	२७	५६४

स्रोत : जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक

माथिको तालिका अनुसार यस जिल्लामा भएको स्थानीय तह निर्वाचनमा नगरपालिका तथा गाउँपालिकाका प्रमुख/अध्यक्ष एवम् उप प्रमुख/उपाध्यक्ष पदमा नेकपा एमाले, नेकपा माओवादी केन्द्र र नेपाली काङ्ग्रेस गरी ३ वटा राजनैतिक दलको मात्र प्रतिनिधित्व भएकोमा वडाध्यक्ष र सदस्यहरूमा भने राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टीको समेत प्रतिनिधित्व रहेको पाइन्छ। कूल निर्वाचित पद ५६४ मध्ये २५२ पद (४४.८६%) मा निर्वाचित भई प्रथम स्थान ओगटेको नेकपा एमालेले पालिका प्रमुख र उप प्रमुखमा भने ५८.३३% पदमा विजय प्राप्त गरेको देखिन्छ। दोस्रो स्थानमा रहेको नेपाली काङ्ग्रेसले प्रमुख उप प्रमुखमा २५% सहित कूल निर्वाचित पदको ३३.३३% पदमा विजय प्राप्त गरेको छ भने तेस्रो स्थान ओगटेको नेकपा माओवादी केन्द्र प्रमुख उप प्रमुख पदमा १६.६७% का साथ कूल पदमा १९.१५% स्थानमा विजयी भएको पाइन्छ।

स्थानीय तहमा जिल्लामा पहिलो र तेस्रो शक्तिका रुपमा स्थापित भएका दलहरु नेकपा एमाले र नेकपा माओवादी केन्द्र एकीकृत भएपछि भने जिल्लाका स्थानीय तहहरु गाउँपालिका नगरपालिकाका प्रमुख उप प्रमुखहरुको ७५% तथा कूल निर्वाचित पदहरूको ६४% पदमा नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (नेकपा) को प्रतिनिधित्व रहेको देखिन्छ।

स्थानीय तहका प्रमुख तथा उप प्रमुखहरू

उक्त स्थानीय तह निर्वाचनबाट निम्न विवरणमा उल्लेख भए अनुसारका व्यक्तित्वहरू नगरपालिका तथा गाउँपालिका प्रमुख र उप प्रमुखका रुपमा निर्वाचित हुनु भएको थियो।

क्र. सं.	स्थानीय तह	पालिका	प्रमुख	पालिका	उप प्रमुख
		पद	नामथर	पद	नामथर
१	चौतारा साँगाचोकगढी न. पा.	नगर प्रमुख	अमानसिंह तामाङ्ग	उप प्रमुख	जानुका पराजुली
२	मेलम्ची नगरपालिका	नगर प्रमुख	डम्बरबहादुर अर्याल	उप प्रमुख	भगवती नेपाल
३	बाह्रबिसे नगरपालिका	नगर प्रमुख	निमफुञ्जो शेर्पा	उप प्रमुख	सुशिला पाखिन
४	जुगल गाउँपालिका	अध्यक्ष	होमनारायण श्रेष्ठ	उपाध्यक्ष	सिर्जना तामाङ्ग
५	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	अध्यक्ष	भुपेन्द्र श्रेष्ठ	उपाध्यक्ष	दुर्गादेबी नेपाल
६	पाँचपोखरी थाङ्पाल गा. पा.	अध्यक्ष	टासी लामा ह्योल्मो	उपाध्यक्ष	सुनिता अधिकारी
७	बलेफी गाउँपालिका	अध्यक्ष	केदार खत्री क्षेत्री	उपाध्यक्ष	कमला श्रेष्ठ कायस्थ
८	भोटेकोशी गाउँपालिका	अध्यक्ष	राजकुमार पौडेल	उपाध्यक्ष	दाबुटी शेर्पा लामा
९	लिसंखुपाखर गाउँपालिका	अध्यक्ष	कमलप्रसाद नेपाल	उपाध्यक्ष	हेमगंगा मोक्तान
१०	इन्द्रावती गाउँपालिका	अध्यक्ष	बंशलाल तामाङ्ग	उपाध्यक्ष	मिरा लामा
११	सुनकोशी गाउँपालिका	अध्यक्ष	श्रवणकुमार घर्ती क्षेत्री	उपाध्यक्ष	लक्ष्मी पौडेल
१२	हेलम्बु गाउँपालिका	अध्यक्ष	निमा ग्याल्जेन शेर्पा	उपाध्यक्ष	कोपिला पण्डित

स्रोत : जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक

प्रतिनिधि सभा तथा प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन

निर्वाचन कार्यक्रम

प्रतिनिधि सभा तथा प्रदेश सभा निर्वाचन २०७४ दुई चरणमा सम्पन्न गर्ने सरकारको निर्णय अनुसार पहिलो चरणको निर्वाचन २०७४ मंसिर १० गते तथा दोस्रो चरणको निर्वाचन मंसिर २१ गते सम्पन्न भएका थिए। यस जिल्लामा भने पहिलो चरणको कार्यक्रम बमोजिम निम्न तालिका अनुसार निर्वाचन सम्पन्न भएको थियो।

क्र.सं.	कार्यक्रम	मिति	समय		स्थान
			देखि	सम्म	
१.	उम्मेदवारको मनोनयन पत्र दर्ता	२०७४/०७/०५	१० :००	१७ :००	मुख्य/निर्वाचन अधिकृतको कार्यालय

२.	उम्मेदवारहरुको सूची प्रकाशन	२०७४/०७/०५	१० :००	१० :००	,,
३.	उम्मेदवारको विरोधमा उजुरी	२०७४/०७/०६	१०:००	१७ :००	,,
४.	मनोनयन पत्रको जाँच	२०७४/०७/०७	१०:००	१५ :००	,,
५.	उम्मेदवारको नामावली प्रकाशन	२०७४/०७/०७	१५ :००	१७ :००	,,
६.	उम्मेदवारले नाम फिर्ता लिने	२०७४/०७/०८	१० :००	१३ :००	,,
७.	उम्मेदवारको अन्तिम नामावली प्रकाशन	२०७४/०७/०८	१३ :००	१५ :००	,,
८.	उम्मेदवारलाई निर्वाचन चिन्ह प्रदान	२०७४/०७/०८	१५ :००	१८ :००	,,
९.	मतदान गर्ने	२०७४/०८/१०	०७ :००	१७ :००	मतदान केन्द्रहरूमा
१०	मतगणना	२०७४/०८/२१	१७.००	बजे पछि	मतगणनास्थलमा
११	मत परिणाम घोषणा	गणना सकिनासाथ			

स्रोत : जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक

मतदान संबन्धी स्थिति

प्रतिनिधि सभा तथा प्रदेश सभा निर्वाचनको पहिलो चरणमै २०७४ मंसिर १० गते यस जिल्लाका चौतारा साँगाचोकगढी, मेलम्ची तथा बाह्रबिसे न.पा. एवम् जुगल, त्रिपुरासुन्दरी, पाँचपोखरी थाङ्पाल, बलेफी, भोटेकोशी, लिसङ्खुपाखर, इन्द्रावती, सुनकोशी र हेलम्बु गा.पा. का १४४ मतदान स्थलका २८५ मतदान केन्द्रमा मतदान भएको थियो । उक्त निर्वाचनमा कूल २,२६,५४० मतदाता रहेकोमा १,५६,७४३ मतदाताले आफ्नो मताधिकार प्रयोग गरेका थिए । निर्वाचनमा भएको मतदान संबन्धी विवरण निम्नानुसार रहेको थियो ।

सि.नं.	प्रतिनिधि सभा निर्वाचन क्षेत्र	प्रदेश सभा निर्वाचन क्षेत्र	मतदाता संख्या	खसेको महिला	मत पुरुष	संख्या जम्मा	खसेको मत प्रतिशत
१	१	१	५८८६७	१८४३५	२१४२९	३९८६४	६७.७२%
		२	५५४७७	१८१०५	२०७८०	३८८८५	७०.०९%
२	२	१	५३७५०	१८१७८	१९११५	३७२९३	६९.३८%
		२	५८४४६	१८८९०	२१८११	४०७०१	६९.६४%
	जम्मा		२,२६,५४०	७३६०८	८३१३५	१,५६,७४३	६९.१९%

स्रोत : जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक

माथिको तालिका अनुसार यस जिल्लामा भएको प्रतिनिधि सभा तथा प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचनमा जिल्लाका कूल मतदाताहरु मध्ये ६९.१९% मतदाताले मताधिकार प्रयोग गरेको पाइन्छ, जुन स्थानीय तह निर्वाचनमा जिल्लामा भएको मतदान भन्दा ५.८९% ले कम हो । स्थानीय तहमा बढी मतदान हुनुलाई आफ्नो घर आँगनको सरकारप्रति जनचासोको उदाहरणका रुपमा लिन सकिन्छ । निर्वाचनमा कूल १५६७४३ मतदाताले मताधिकार प्रयोग गरेकोमा ७३६०८ महिला मतदाताले मतदान गरेको देखिन्छ, जुन मतदान भएको मत संख्याको ४६.९६% हुन आउँछ ।

उम्मेदवार र निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुको लैङ्गिक अवस्था

उक्त निर्वाचनमा उम्मेदवार भएका र सोही निर्वाचनमा निर्वाचित भएका प्रतिनिधि सभा तथा प्रदेश सभाका सदस्यहरुको

लैङ्गिक अवस्था निम्नानुसार रहेको पाइन्छ ।

सि. नं.	विवरण	निर्वाचन	उम्मेदवार	भएका	संख्या	निर्वाचित	प्रतिनिधि	संख्या
		क्षेत्र	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा
१	प्रतिनिधि सभा सदस्य	१	१	१२	१३	-	१	१
२	प्रतिनिधि सभा सदस्य	२	-	९	९	-	१	१
३	प्रतिनिधि सभा १ अन्तर्गत	१	१	१०	११	-	१	१
	प्रदेश सभा सदस्य	२	-	८	८	-	१	१
४	प्रतिनिधि सभा २ अन्तर्गत	१	-	६	६	-	१	१
	प्रदेश सभा सदस्य	२	-	८	८	-	१	१
	जम्मा		२	५३	५५	-	६	६

स्रोत : जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक

माथिको तालिका अनुसार यस जिल्लामा भएको प्रतिनिधि सभा तथा प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचनमा खडा भएका कूल ५५ उम्मेदवारहरु मध्ये २ जना (३.६४%) मात्र महिला उम्मेदवार भएकोमा १ जना पनि महिला उम्मेदवार विजयी हुन सकेनन् । यसले देशभर नै नीति निर्माण तहमा निर्वाचित भएर जाने महिलाको संख्याको झल्को पनि दिएको छ ।

जनप्रतिनिधिहरूको दलगत संलग्नता

उक्त निर्वाचनबाट निर्वाचित भएका प्रतिनिधि सभा तथा प्रदेश सभा सदस्यहरुको दलगत संलग्नता निम्नानुसार रहेको देखिन्छ ।

सि.नं.	विवरण	निर्वाचित		दलीय संलग्नता		कैफियत
		संख्या	नेकपा एमाले	नेकपा माओवादी केन्द्र	नेपाली काङ्ग्रेस	
१	प्रतिनिधि सभा सदस्य	२	१	१	-	
२	प्रदेश सभा सदस्य	४	२	१	१	
	जम्मा	६	३	२	१	

स्रोत : जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक

माथिको तालिका अनुसार प्रतिनिधि सभा सदस्यमा निर्वाचित जिल्लाका २ जना सदस्यहरूमा नेकपा एमाले र नेकपा माओवादी केन्द्रबाट १/१ जना निर्वाचित भएका देखिएको छ भने ४ जना प्रदेश सभा सदस्यमा नेकपा एमालेका २ जना, नेकपा माओवादी केन्द्रका १ जना एवम् नेपाली काङ्ग्रेसका १ जना निर्वाचित भएको पाइन्छ । प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभा सदस्य दुबै गरी निर्वाचित ६ जना मध्ये ३ जना (५०%) नेकपा एमाले, २ जना (३३.३३%) नेकपा माओवादी केन्द्र र १ जना (१६.६७%) नेपाली काङ्ग्रेसबाट निर्वाचित भएकामा हाल नेकपा एमाले र नेकपा माओवादी केन्द्र बीच पार्टी एकीकरण भएपछि प्रतिनिधि सभाको शत प्रतिशत तथा प्रदेश सभाको ७५% निर्वाचित सदस्यहरू नेकपाका देखिन्छन् ।

प्रतिनिधि सभा तथा प्रदेश सभामा निर्वाचित माननीय सदस्यहरू

उक्त निर्वाचनबाट प्रतिनिधि सभा तथा प्रदेश सभा सदस्यमा निम्न महानुभावहरू निर्वाचित भई संबन्धित सभाको माननीय सदस्यको भूमिका निर्वाह गरिरहनु भएको छ ।

क्र.सं.	प्रतिनिधि सभा नि.क्षे.नं.	प्रदेश सभा नि.क्षे.नं.	पद	नामथर	कैफियत
१	१	-	प्रतिनिधि सभा सदस्य	अग्निप्रसाद सापकोटा	
२	२	-	प्रतिनिधि सभा सदस्य	शेरबहादुर तामाङ्ग	

क्र.सं.	प्रतिनिधि सभा नि.क्षे.नं.	प्रदेश सभा नि.क्षे.नं.	पद	नामथर	कैफियत
३	१	१	प्रदेश सभा सदस्य	अरुणप्रसाद नेपाल	
४	१	२	प्रदेश सभा सदस्य	सरेश नेपाल	
५	२	१	प्रदेश सभा सदस्य	युवराज दुलाल	
६	२	२	प्रदेश सभा सदस्य	निमा लामा	

स्रोत : जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक

उपसंहार

निर्वाचन वर्षका रुपमा पहिचान बनाएको वि.सं. २०७४ सालभित्रै तीनै तह (स्थानीय, प्रदेश र संघीय तह) का सरकार गठनका लागि भएको निर्वाचन यस जिल्लामा शान्तिपूर्ण र निष्पक्ष रुपमा सम्पन्न भएको थियो । यी निर्वाचनहरूमा मतदाताको उत्साहपूर्ण सहभागिता रहेको, राजनैतिक दलहरूबाट उच्च राजनैतिक संस्कार प्रदर्शन भएको, सुरक्षा व्यवस्था चुस्त दुरुस्त रहेको एवम् समग्र निर्वाचन व्यवस्थापन समेत राम्रो भएकाले जनमतको वास्तविक सम्मान भएको महशुस गरिएको छ । यो अभ्यासले स्वच्छ, निष्पक्ष, धाँधलीरहित, मर्यादित, विश्वसनीय निर्वाचनको प्रयासमा थप बल पुग्नुका साथै निर्वाचनप्रति जनविश्वासमा पनि बढोत्तरी भएको विश्वास लिन सकिन्छ । निर्वाचनमा खटिएका राष्ट्रसेवकहरूको इमान्दार प्रयास, राजनैतिक दल र उम्मेदवारको क्रियाशीलता, सुरक्षा निकायको निष्पक्षता र लगनशीलता, निर्वाध रुपमा भएको मतदाताको स्वविवेक प्रयोग, नागरिक समाजको सजगता सहित सबैको प्रयासमा निष्पक्ष र सहज रुपमा निर्वाचन भई तीनवटै तहका सरकारहरू गठन भएर क्रियाशील समेत भइसकेको अवस्थामा जनअपेक्षा अनुकूल कार्य गर्दै राष्ट्रिय विकासले गति प्राप्त गर्न सके निर्वाचनले सही अर्थमा सफलता प्राप्त गरेको अनुभूति हुने थियो ।

गजल : कल्पना

अस्मिता अधिकारी
बीएड चौथो वर्ष

फूलको यो जिन्दगीमा काँडा बन्न नखोज तिमी
सुखको यो जिन्दगीमा टाढा हुन नखोज तिमी

फूलमाला गाँस्दै गर्नू विहेमा आउँला साथी
सप्तरंगी तयार गर्नु निधारमा बगाउँला साथी

नाच गान जम्छ होला विहेको दिन तिम्रो घरमा
म पनि हास्दै रम्दै आउँला तिम्रो गाउँमा

तिमीलाई भेट्न अग्ला डाँडा हाम फालेर आएको
अँधेरो रातमा तिमिलाई सम्झी टर्च बालेर आएको

के गर्नु गरिब भइयो झुत्रे झात्रे लुगा लगाउँछु ।
च्यातिएको कुर्था सुरुवाल टाली लगाई आएको छु ।

झुत्रे झात्रे लुगा लगाई तिम्रो घरमा आए अहिले
गरीब भनि हेला नगर ... साथ पाएँ मैले ।

नेपालमा नागरिकता

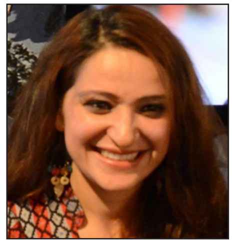

दुर्गा बन्जाडे
सहायक प्रजिअ, सिन्धुपाल्चोक

बिषय प्रवेश

प्रत्येक राष्ट्रले आफ्नोसंविधान र प्रचलित कानुनले दिएको अधिकार बमोजिम तोकिएको निश्चित प्रकृया अनुसार कुनै पनि व्यक्तिलाई नागरिकता प्रदान गर्ने गर्दछ। नेपालको सन्दर्भमा वि.स. २०० ९ साल देखि नागरिता वितरण गर्न सुरु भएको हो। त्यस समय बाबु वा आमा मध्ये एक जना नेपालमा जन्मेको वा स्थायी बसेका व्यक्ति र नेपालका नागरिक संग विवाह गरेकी महिलाले नेपालको नागरिकता पाउने व्यवस्था थियो। बि.स. २०१९ सालको संबिधान जारी भएपछि मात्र अंगीकृत सम्मानार्थ नागरिकताको नयाँ व्यवस्था सुरु भएको हो। बि.स.२०४७ को संबिधानले जन्मको आधारमा नागरिकता दिने गरी नागरिकता सम्बन्धि नीतिलाई अलि कठोर बनाएको देखिन्छ। बि.स. २०६३ को संबिधानले नागरिकता सम्बन्धि नीतिलाई अलि लचिलो बनाई आमाको नाम बाट पनि नागरिकता दिने व्यवस्था राख्यो। यसै समयमा बिगतको नागरिकता सम्बन्धि विभिन्न कानुन तथा ऐन नियमहरुलाई संशोधन गरी नेपाल नागरिकता ऐन, २०६३ र नागरिकता नियमावली, २०६३ जारी गरियो।नेपालको संविधान २०७२ मा पनि नागरिकता प्राप्त गर्ने र समाप्त हुने मापदण्ड तथा आधारहरु तोकिएकाछन।

नागरिकता

सामान्य अर्थमा नागरिकता भन्नाले नागरिक भएको निश्शा वा राज्य र नागरिक वीचको आपसी सम्वन्धको परिचायकत्मकआधार भन्ने बुझिन्छ। व्यापक अर्थमा नागरिकता भन्नाले कुनै पनि देशले आफ्नो क्षेत्रभित्र बसोबास गर्ने व्यक्तिलाई राजनैतिक, आर्थिक, सामाजिक, प्रशासनिक अधिकार हरुको उपभोग गर्ने तथा राज्यले तोकेको दायित्व निर्वाह गर्नुपर्ने कानुनी व्यवस्थालाई बुझिन्छ।कोही राज्य भित्र बस्दैमा नागरिक बन्न सक्दैन। राज्यको भूभाग भित्र बस्ने जो कोहि व्यक्ति राज्यको जनसख्या भित्र पर्दछ।नागरिक हुन त्यस्तो व्यक्ति सम्वन्धित राज्यको नागरिकता सम्वन्धी कानुनले तोके बमोजिम योग्य हुनु पर्दछ। कुनै राज्यले कानुनतः त्यस राज्यमा बस्ने व्यक्तिलाई जन्म वा वंशज वा निश्चित अवधिदेखि बसोवास गरेको वा कानुनले व्यवस्था गरेको अन्य कुनै आधारमा नागरिकता प्रदान गर्न सक्दछ।

यसरी नागरिकताले समग्रमा:

- राज्यसंग व्यक्तिको कानुनी सम्वन्ध स्थापित गरिदिन्छ।
- व्यक्तिलाई राज्यमा सहभागिता र प्रतिनिधित्वको अधिकार दिन्छ।
- नागरिकको अधिकार र कर्तब्य सृजना गरिदिन्छ।
- व्यक्तिमा राष्ट्रियताको भावना जगाउछ र यो भावना Sentimental, Inspirational तथा Emotional हुने गर्छ।
- व्यक्तिलाई निश्चित पहिचान दिन्छ।
- नागरिक राज्यको अभिन्न अंग भएको पुष्टि गर्छ।
- नागरिकलाई राजनीतिक र कानुनी अधिकारको प्रत्याभूति दिलाउछ।

नागरिकता प्राप्तिका आधारहरू :

नागरिकता प्राप्ति गर्ने आधारहरु विभिन्न देशमा फरक व्यवस्था हुन सक्दछ। सामान्यतया नागरिकता प्राप्तिका आधारहरुलाई देहाय बमोजिम उल्लेख गर्न सकिन्छ।

१. वंशजको आधार:

वंशजको आधारमा नागरिकताको प्राप्ति एक प्राचिन अवधारण हो। नागरिकताको प्राप्ति सम्वन्धी वंशजको अवधारणालाई JUS SANGUINIS (Right of Blood) अर्थात रगतको अधिकार वा वंशजको अधिकार पनि भन्ने गरिन्छ। यस सिद्धान्तलाई विश्वका अधिकांश मुलुकहरुले अवलम्वन गरेका छन्।

२. जन्मभूमिको आधार:

नागरिकता सम्वन्धीव्क क्इक्षीको मान्यता व्यक्ति जुन देशमा जन्मेको हो उसलाई सोही देशको नागरिक मान्नु पर्छ भन्ने हो। यस सिद्धान्तलाई (Right of Soil) जन्म भूमिको अधिकार वा जन्मको अधिकार पनि भनिन्छ। वर्तमान विश्वमा नागरिकता प्राप्तिका वंश र जन्मसिद्ध दुवै आधारहरुको मिश्रित स्वरुपलाई पनि अवलम्वनगर्ने अभ्यास वढ्दो रुपमा रहेको छ।

३. अंगिकरणको आधार:

यस अन्तर्गत विवाह, वैद्यकरण, चयन, स्थायी वसोवास, सरकारी सेवामा नियुक्ति तथा निवेदन आदि पर्दछन्। अंगिकरण गरेर नागरिकता प्रदान गर्ने अभ्यास र प्रचलन प्रायः सवै मुलुकमा रहेको भएता पनि यसका आधारहरु सवै

मुलुकमा एकै प्रकारको भएको पाइदैन ।

४. छनौटको आधारः

एक भन्दा वढि मुलुकको नागरिकता प्राप्त गर्न सक्ने अवस्थाका व्यक्तिले छनौट गरी कुनै एक देशको नागरिकता प्राप्तगर्ने आधारलाई छनौटको आधार भनिन्छ ।

५. सम्मानार्थ नागरिकताः

आफ्नो देशको सामाजिक आर्थिक साँस्कृतिक वा राष्ट्रिय जीवनको कुनै क्षेत्रमा उत्कृष्ट कार्य गरी विशेष योगदान पुर्‍याउने कुनै विदेशी नागरिकलाई सम्मानका खातिर प्रदान गरिने नागरिकतालाई सम्मानार्थ नागरिकता भनिन्छ । यस्तो प्रचलन प्राय सवै जसो राष्ट्रमा गरिएको हुन्छ । यो एउटा राष्ट्रलाई कुनै विदेशी नागरिकले पुर्‍याएको योगदानको कदर हो । सम्मानार्थ नागरिकता कदरका लागि प्रदान गरिने भएकोले सम्मानार्थ नागरिकताको विषय राज्यको स्वविवेक र निजी निर्णयको विषय हुन्छ ।

६. क्षेत्र विलय एवं क्षेत्र प्राप्तिको आधारः

कुनै पनि मुलुकमा गाभिने गरी कुनै भुभाग प्राप्त भएमा सो भुभागमा वस्ने वासिन्दाहरुलाई उक्त भुभाग विलय भएको राष्ट्रको नागरिकता प्राप्त हुन सक्छ । यस प्रकारको नागरिकताको प्राप्तीलाई भौगोलिक क्षेत्रको विलयको कारण प्राप्त नागरिकताको रुपमा लिइन्छ । कतिपय अवस्थामा विभिन्न कारणले लोप भएको नागरिकता पुनः प्राप्ति हुन सक्छ ।

वर्तमान संविधानमा नागरिकता

नेपालको संविधान २०७२ को भाग २ मा नागरिकता सम्वन्धी व्यवस्था गरिएको छ ।जसमा कुनै पनि नेपाली नागरिकलाई नागरिकता प्राप्त गर्ने हकबाट वञ्चित नगरिने, प्रादेशिक पहिचान सहितको एकल संघीय नागरिकताको व्यवस्था गरिने, बंशज, बैवाहिक अंगिकृत, अंगिकृत र सममानार्थ नागरिकता प्रदान गर्न सकिने, कुनै क्षेत्र नेपालमा गाभिई प्राप्त भएमा त्यस्तो क्षेत्रमा बासोवास गर्ने व्यक्ति नेपालको नागरिक हुने, आमा वा बाबुको नामबाट लैंगिक पहिचान सहितको नागरिकता प्राप्त गर्न सक्ने जस्ता व्यवस्था गरिएको छ । संविधानले गैर आवासीय नेपालीहरुलाई आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक अधिकार उपभोग गर्न पाउने गरी नेपालको गैर आवासीय नागरिकता प्रदान गर्न सकिने व्यवस्था समेत गरेको छ ।

नागरिकता ऐन २०६३

संविधानले नागरिकता सम्बन्धी गरेको व्यवस्थाको कार्यान्वयन गर्न नागरिकता ऐन, २०६३ कार्यान्वयनमा रहेको छ । नागरिकता ऐन, २०६३ पनि अहिले संशोधनको प्रक्रियामा रहेको छ । संशोधित नयाँ ऐनको मस्यौदाले नेपालको संविधानले नागरिकता सम्बन्धमा गरेका व्यवस्थाहरुको कार्यान्वयन गर्न आवश्यक कानूनी प्रावधानहरुलाई समेटेको छ ।

नागरिकता ऐनले देहायका शर्त र अवस्था पूरा गरिसके का विदेशी नागरिकमध्ये विज्ञान, दर्शनशास्त्र, कला, साहित्य, विश्वशान्ति, मानव कल्याण वा नेपालको औद्योगिक, आर्थिक वा सामाजिक उन्नतिमा विशेष योगदान पुऱ्याएको वा पुऱ्याउन सक्ने भनी मनासिब आधारमा नेपाल सरकारले ठहऱ्याएकोव्यक्तिलाई तोकिए बमोजिम अङ्गीकृत नेपाली नागरिकता प्रदान गर्नसकिने व्यवस्था गरेको छः

(क) नेपाली वा नेपालमा प्रचलित अन्य कुनैभाषा बोल्न र लेख्न जानेको
(ख) नेपालमा कुनैव्यवसाय गरी बसेको,
(ग) अन्य मुलुककोनागरिकता त्यागेकोवा त्याग्नेघोषणा गरेको,
(घ) कम्तीमा पन्ध्रवर्षसम्म नेपालमा बसोबास गरेको,
(ङ) नेपाली नागरिकलाईअङ्गीकृत नागरिकता दिने कानूनी व्यवस्था वा प्रचलन भएकोमुलुककोनागरिक भएको,
(च) असल चालचलन भएको,
(छ) मानसिक रुपलेस्वस्थ भएको।

नागरिकता सम्वन्धि विद्यमान समस्या

नागरिकता पाउनु हरेक व्यक्तिको मानव अधिकारको विषय हो । व्यक्तिलाई राज्यविहिनताको अवस्थाको सिर्जना गर्नहुदैन । हाम्रो सन्दर्भमा नागरिकतासंग सम्बन्धित विभिन्न समस्याहरु रहेका छन् जसलाई देहाय बमोमि उल्लेख गर्न सकिन्छः

- नीतिगत अस्थिरताका कारण नागरिकतालाई थप जटिलता बनाईयो,
- नेपालमाको हरेक संविधानमा भिन्न भिन्न व्यवस्था (बि.स. २०१९ मा जन्मसिद्ध नागरिताको प्रावधान रहेकोमा बि.स. २०४७ को संविधानमा हट्नु)
- भू-राजनैतिक अवस्था तर खुला सिमानाले वाध्यता
- एउटै परिवारमा ३ हैसियतका नागरिक (वावु अंगिकृत, जेठो छोरा नागरिकता विहिन र कान्छो छोरा वंशजको आधारमा नागरिक)
- खुला सिमाना र गैर नेपालीहरुको पञ्जिकरण गर्न नसक्दा उत्पन्न समस्या
- भारतसंगको सामाजिक, सास्कृतिक समानता र निकटतावाट सृजित समस्या
- नागरिकताको वहु उपयोगले नागरिकताको महत्व वढ्दा सिर्जित समस्या
- जन्म दर्ता तथा वसाई सराईको प्रमाणपत्रलाई अनिवार्य गर्न नसक्दा नागरिकता वितरणमा समस्या
- शरणार्थीले विवरण ढाटेर नागरिकता प्राप्त गर्न सक्ने
- वावुआमा फेला नपरे,

पितृत्व/मातृत्वको ठेगाना पत्ता नलागेको भनी नागरिकता पाउने व्यवस्था भए पनि वावु पत्ता नलागेकोमा वावु स्वदेशी हो वा विदेशी छुट्याउन नसक्दा नागरिकता दिन कठिन

- कहिले काही स्थानीय तहका जनप्रतिनिधीसंग विचारमा परेको फरकपनासंग सिफारिस नगरिदिदा तत्काल पर्ने मनोवैज्ञानिक समस्या
- सनाखत गर्ने व्यक्तिसंग नागरिकता लिने व्यक्तिको झैझगडा अंश वण्डाको खिचलो आदिले नागरिकता प्राप्त गर्न समस्या पर्ने गरेको
- पहिले अर्को थर राख्ने गरेकोमा अहिले आरक्षणको प्रावधानले पुरानै थर राख्न खोज्दा जटिलता थपिएको
- अंगिकृत नागरिकताको लागि नेपालमा १५ वर्ष वसेको प्रमाणपेश गर्नु पर्नेमा नेपालमा विदेशीको रेकर्ड राख्ने ठोस प्रणाली नभएकोले प्रमाण जुटाउन कठीन
- अंगिकृत नागरिकताको लागि निवेदन दिँदा नै पहिलेको नागरिकता त्यागेको प्रमाण पेश गर्नु पर्ने व्यवस्थाले निवेदन दिदैमा नागरिकता पाउने ग्यारेण्टी नहुँदा राज्य विहिन हुने अवस्था रहेको
- नागरिकता वितरणको विषयलाई राष्ट्रवाद र क्षेत्रीयतावादसंग जोडेर राजनीतिक मुद्धा वनाइनु
- कमसल अभिलेख व्यवस्थापन तथा अभिलेख व्यवस्थापनको भरपर्दो अनलाईन व्यवस्था नहुनु
- असाक्षर तथा पिछडिएका महिलाहरुको समस्या (पतिले दोस्रो विवाहगरी अलपत्र छाडेको थुप्रै महिलाहरु नागरिकता विहिन छन्, सानैमा विवाह गरेका तथा माईतीमा नागरिकता नवनाएका, पतिले सनाखत नगरिदिने)

नागरिकतासम्वन्धी समस्या

समाधानका उपाय

नागरिकता संवेदनशील विषय हो। यससंग सम्बन्धित समस्याहरु सुक्ष्मरुपमा अध्ययन गरी समयमा नै समाधान गर्न नसकिए यसले गम्भिर समस्याहरु सृजना हुने मात्र नभई कालान्तरमा यसले राष्टको अस्तित्व नै संकटमा पर्न सक्छ। हाम्रो सन्दर्भमा रहेका नागरिकतासंग सम्बन्धित समस्याहरुको समाधानका उपायहरु देहाय बमोजिम हुन सक्तछन् ।

- नागाीकताका विषयमा राष्ट्रिय सहमति कायम गरी दिगो र स्थिर नीति तथा कानुनको व्यवस्था गर्ने ।
- राज्यका वास्तविक सदस्यहरु कोही पनि नछुटुन र गलत व्यक्तिले नागरिकको दर्जा नपाउन भन्ने कुरामा सजग रही कानुनी व्यवस्था गर्ने
- प्रत्येक जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा जिल्ला पञ्जिकाधिकारी तोक्ने। भारतीय लगायत भिसा नचाहिने सवै विदेशीको लगत राख्ने। यसका लागि नेपाल प्रवेश गर्ने विदेशीले नजिकको प्रहरी इकाइमा विवरण दिने व्यवस्थागर्ने
- वास्तविक नेपालीलाई पूर्वाग्रहले सिफारिस नगर्नेलाई कारवाही गर्ने कानुनी व्यवस्था गर्ने
- गैर नागरिकले नागरिकता लिएको उजुरी सत्य ठहरिए उजुरीकर्तालाई दण्ड, जरिवाना वा जफत गरिएको रकम पुरस्कार दिने
- गलत विवरण दिई दोहोरो नागरिकता लिनेलाई दण्ड सजायको व्यवस्था गर्ने
- नागरिकता सम्वन्धी उजुरीउपर सिघ्र कानुनी उपचारका लागि अवधि तोक्ने
- विदेशी नागरिकसंग विवाह गरेकी नेपाली महिलावाट जन्मिएको सन्तानको अभिलेख राख्ने
- विवाहित महिलाले नागरिकता पाउन विवाह दर्ता भए पुग्ने व्यवस्थागर्ने
- झैझगडा अंशवण्डाका कारण सनाखत नगर्नेलाई प्र.जि.अ.ले सरजिमीन गराई व्यक्तिलाई दण्ड सजाय गरी कैफियत खुलाई नागरिकता दिने
- विदेशी वावु र नेपाली आमावाट जन्मिएका व्यक्तिले वावुको देशको नागरिकता नलिएको निस्साको परिभाषा कानुनमा गर्ने
- अंगिकृत नागरिकताको निवेदनसंग पहिलेको नागरिकता त्याग्ने घोषणा गरेको प्रमाण भए पुग्ने व्यवस्था गरी नागरिकता दिने निर्णय भएको जानकारी दिई ३५ दिन भित्र त्यागको निस्सा पेश गरे पछि नागरिकता जारी गर्ने

निष्कर्ष

नागरिकताले राज्य र नागरिकाका वीचमा राजनीतिक एवम कानुनी सम्वन्ध स्थापना गर्ने भएकोले यो संवेदनशील विषय पनि हो ।राज्यको अस्तित्व, एकता र अखण्डता त्यस देशका नागरिकले देश प्रति दर्शाउने वफादारिता र आस्थामा आधारित हुने भएकोले यसलाई सतहि रुपमा लिनु घातक हुन्छ ।नागरिकता वितरण सम्वन्धि नीति तथा कानुनमा देखिएका समस्यालाई वेलैमा समाधान गर्नुपर्दछ । सवै नागरिकलाई नागरिकता सहज रुपमा पाउने व्यवस्था गरी नागरिकले राज्य विहिनताको महसुस गर्नु नपर्ने व्यवस्था गर्नु जरुरी छ ।

सन्दर्भ सामग्री

नेपालको संविधान, २०७२

नेपाल नागरिकता ऐन, २०६३

नागरिकताको प्रमाणपत्र वितरण कार्यविधि निर्देशिका, २०६३

चौतारा बहुमुखी क्याम्पस र स्ववियु इतिहास

मिलन लामा
बीएड तृतीय वष/सभापति, स्ववियु

शान्त र रमणीय वातावरण संगै जुगल हिमालको चिसो हावा र छाँयाको शीतल अउने सुनकोसी र इन्द्रवाती नदिको बिच भू-भागमा रहेको , पाँचपोखरी र गौरती भिमेश्वरको काखमा रहेको जिल्लाको सदरमुकाममा अवस्थित चौतारा बहुमुखी क्याम्पसको २०५८ भाद्र ८ गते त्रि.वि.बाट सम्बन्धन प्राप्त गरी स्थापना भयो। सदरमुकाम आसपास संगै दूर दराजका विद्यार्थीहरु उच्च शिक्षा अध्ययन गर्न यस क्याम्पसमा आउने गरेको छ।

उच्च शिक्षा अध्ययन गर्न राजधानी जानुपर्ने बाध्यतालाई यस क्याम्पसले केही हदसम्म कम गरेको छ। क्याम्पसले स्थापना काल देखि नै विद्यार्थीको साझा संस्था स्वतन्त्र विद्यार्थी युनियनकोको अस्तित्व स्वीकार्दै विद्यार्थीको नेतृत्व विकासमा पहल कदमी लिएको छ। विद्यार्थीहरुको निरन्तर संघर्षरत आन्दोलन बाट स्थापना भएको विद्यार्थीको साझा संस्था स्ववियु हो। नेपालको राजनैतिक परिवर्तणको आन्दोलनमा नेपाली विद्यार्थीहरु र स्ववियुको निकै महत्वपूर्ण भूमिका रहेको छ। निरंकुश राजतन्त्रात्मक तथा पञ्चायती व्यवस्था विरुद्धको आन्दोलनको गर्भबाट स्ववियुको जन्म भएको हो।

वि.स. २०१७ सालमा राजा महेन्द्रको राजनैतिक कु संगै २०१८ सालमा राजनैतिक दलहरुमाथि प्रतिवन्द लागाईयो। तत्कालीन पञ्चायती व्यवस्थाको वकालत गर्नको लागि 'नेपाल विद्यार्थी संगठन'को स्थापना गरियो र अन्य विद्यार्थी संगठनलाई प्रतिबन्ध लगाईयो जस्को विरुद्धमा त्यतिखेर विभिन्न , हाईस्कुलहरुमा पञ्चायती गतिविधि विरुद्ध संघर्ष समिति स्थापना भयो। कलेजहरुका विद्यार्थीहरुले स्ववियुको माग राखी हड्ताल र प्रदर्शनहरु सुरु गऱ्यो। आन्दोलनको परिणाम स्वरुप २०२२ साल भाद्र २० गते त्रि.वि.मा स्ववियुको निर्वाचन सम्पन्न भयो र प्रगतिशिल पक्षका विद्यार्थीको विजय भयो। विजयको लहर देशभरी नै फैलियो २०२४ सालमा कथित 'नेपाल विद्यार्थी संगठन'को खारेजीसंगै स्ववियुले कानुनी वैधता प्राप्त गऱ्यो। तर फेरि २०२९ सालमा तत्कालीन निरंकुश पञ्चायती व्यवस्थाले स्ववियु र जनसंगठनहरु माथि फेरि प्रतिवन्ध लगायो वि.स. २०३२ सालमा तात्कालीन पाकिस्तानका प्रधानमन्त्री जूल्फिकर अलि भुट्टोलाई त्यहाँको सैनिक सरकारले फाँसी दिएको विरुद्धमा नेपालमा पनि विद्यार्थीहरुले प्रजातन्त्र, व्यक्तिगत स्वतन्त्रताको र आत्मसम्मानको लागि आन्दोलन गरे। जसले कथित पञ्चायती व्यवस्थाको विरुद्धमा र वहुदलीय व्यवस्थाका पक्षमा जनमत संग्रह गर्ने र प्रतिवन्धित स्ववियुको पु:नस्थापना गर्न तत्कालीन सत्ताधारीहरु बाध्य भए। यस्तो कठोर संघर्षको रापतापवाट स्ववियुको स्थापना भएको हो। त्यस आन्दोलनको जगवाट स्ववियु आज पनि हाम्रो सामु कायमै कायमै छ।

२००७ सालको आन्दोलन, २०४६ सालको प्रथम जनआन्दोलन, दश वर्षे महान जनयुद्ध, २०६२/०६३ को दोस्रो जनआन्दोलन अन्य विभिन्न परिवर्तनकारी आन्दोलनहरुमा अग्रपंत्तिमा रहेर सडकबाघको रुपमा विद्यार्थीले खेलेको भुमिका इतिहासकोको रुपमा स्थापित भईसकेको छ। राज्यको विभिन्न आन्दोलनको परिणाम स्वरुप गणतन्त्रको घोषणा, राज्यको पु:नर्संरचना, धर्म निरपेक्षता, समानुपातिक समाबेसी सिद्धान्त संविधानमै लिपिबद्ध भईसकेका छन।

नेपाल बहुसंख्यक भाषा, धर्म, वर्ण, जात, संस्कृति, कला र संस्कारको विविधताले भरिपूर्ण भएको देश हो। विकासको प्रचुर संभावनाको बोकेको, पृथक खालको भूगोल, भाषा, संस्कृति, कला, भएको देश हो।

देशको शासन पद्धतिमा भएका कमिकमजोरीप्रति निरन्तर रचनात्मक सुझाव सहित आम विद्यार्थीको हकहितका लागि निरन्तर संघर्षतर विद्यार्थी संगठनको आन्दोलनबाट विभिन्न उपब्धिहरु भएका छन्। ती इतिहासको रुपमा अक्षरांश भईसकेका छन्। अबको विद्यार्थी आन्दोलन हाम्रो देशको परिस्थितिमा वैज्ञानिक तथा व्यवहारिक शिक्षा, शैक्षिक क्षेत्रमा भएको विकृति र विसंगतिलाई हटाउदै संविधानमा उल्लेखित शैक्षिक अधिकारको व्यवहारिक रुपमा प्रयोगको दिशामा विद्यार्थीआन्दोलन केन्द्रित हुन आबश्यक देखिन्छ।

चौतारा क्याम्पसका हाल सम्मका स्ववियू पदाधिकारीहरू

वि.स. २०५८

सभापति : दिल वहादुर कार्की

उप-सभापति : तिलक दंगाल
सचिवः बालकृष्ण दंगाल
सह-सचिव : प्रभात श्रेष्ठ
कोषाध्यक्षः कमला पौडेल
सदस्यः सन्जीव सापकोटा

वि.स. २०६२
सभापति : ललित श्रेष्ठ
उपसभापतिः दया लक्ष्मी श्रेष्ठ
सचिव : सुशिल चुवान
सहसचिव : उमा धिताल
कोषाध्यक्ष : विपिन घले
सदस्य : बबिता शर्मा
सदस्य : गोदा न्यौपाने

वि.स.२०६५
सभापति : प्रदीप सापकोटा
उप - सभापति : किशोर विद्याधर
सचिव : रमेश दुलाल
सह-सचिव : दीपक अर्याल
कोषाध्यक्षः विजय नेपाल
सदस्यः कल्पना सिल्वाल
सदस्यः राजेन्द्र श्रेष्ठ
सदस्य : चिनिमाया तामाङ
सदस्य : स्वदेश कक्षपति

वि.स.२०७३
सभापतिः मिलन लामा
उप-सभापति : रिता सापकोटा
सचिव : प्रेम श्रेष्ठ
सह सचिव : राकेश श्रेष्ठ
कोषाध्यक्षः सुजाता सिलवाल
सदस्यः लक्ष्मी लामा
सदस्य : प्रशंसा तामाङ
सदस्य : सृजना बस्नेत
सदस्य : सुवास तामाङ
सदस्य : सुजन श्रेष्ठ
सदस्य : बेली दुलाल
सदस्य : रामशरण गौतम
सदस्य : युवराज श्रेष्ठ
सदस्य : अम्बिका खत्री
सदस्य : सजना तामाङ

स्ववियूले विद्यार्थीको हक हितलाई मध्यनजर गर्दै विद्यार्थीको क्षमता विकास तथा सिकाइ निखारता ल्याउनकालागि विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गरेको छ। पुस्ताकलय थप व्यवस्थित बनाउदै स्ववियुको आफ्नै श्रोतबाट गरिब तथा जेहेनदार विद्यार्थी ५ जनालाई छात्रावृत्ति प्रदान, भूकम्पमा परी मृत्यु भएका विद्यार्थीको स्मृतिमा प्रतिक्षलय निर्माण, शैक्षिक भ्रमण, सास्कृतिक कार्यक्रम अन्य विभिन्न खेलकुद तथा शैक्षिक कार्यक्रम संचालन गरेको छ ।

lama2milan11@gmail.com

कविता

आमा

सविता तामाङ
बीएड प्रथम वर्ष

सबैलाई प्यारो लाग्छ आमाको नै किन
देवीको छ रुप उनमा सबैले आफै चिन
आमा नै छन् माया र ममताको खानी
सिकाउँछिन् सन्तानलाई पीडा लुकाइ असल आनिबानी

हेरेर कहिल्यै नअघाउने आमा तिम्रा
ती सुन्दर अनुहार र निश्चल आखा
पीडाको भारी बिसाउने शीतलता
कोमल छहरी हो त्यो आमाको काख

कति प्यारो कति न्यानो आमाको काख
भेट्दैन कसैबाट यस्तो खोजे पनि लाख
आफ्नो पीडा लुकाएर सन्तानलाई मुस्कुराउने
को होला र दुनियामा जन्म दिने आमालाई भुलाउने

ताते ताते गर्दै हिड्न सिकाउने आमा
आफ्नो सन्तानको पिडा बुझ्ने आमा
दुखी छु म आमाको हरेक सपना पुरा गर्न सकिएन
सम्झिने छु विगतको माया कहिल्यै बिर्सिन सक्दिन ।

अमित घिमिरे

२०७०, फागुण १, को अन्तिम रात ८ बजे पिताजीले देह त्याग गर्नु भएको। हामी सबै पिताजीको सम्मुखमा थियौं। म, आमा, दाजुहरु, दिदी-भाउजुहरु, ईशान-ईला र गंगाजी। हाम्रै काखमा पिताजीले देह त्याग गर्दा हामीले रोक्न सकेनौं। प्राण जान लाग्दा ओच्छ्यानमा राख्नु हुन्न रे भन्दै तुलसीको मोठमा लाने भनेर वरण्डामा लगियो। त्यो चिसोमा। महाकष्ट दिइयो। नजाने प्राण पनि जाने खालको पर्यावरण बन्दो रहेछ। शव निकालेर आँगनमा राखियो।खै केके भयो कोलाहाल र चित्कार थिए। मलाई केही हेक्का छैन। मेरो मौन आँखा आसुँ झारिरहेथ्ये अपितु निशब्द। भक्कानो परेर म जमिरहे। पिताजीको शव संगै गुन्द्रीमा पल्टेको थिएँ-मध्यरातको प्रहरमा निदाएछु। ३ बजे तिर झल्यास्स भएँ। महाभंयकर सत्य मेरो पिताजीको मृत्यु भइसकेको थियो। उहाँ अब पिताजी नभई शव हुनु भएको थियो। हे ! भगवान यो किन सपना भएन ?

त्यपछि बाँस ल्याएर कसैले आँगनमा काट्न थालिसकेको थियो। विहानी उषाको उदयप्रहर भएर होला झन् निस्पट्ट भयो। दिसापिसाब-भोक प्यास थिएन।मोह थिएन। आमाको हालत के होला, मेरो छोराछोरी खोइ, पत्नी कता गई, केके गर्नु पर्ने हो मलाई कुनै वास्तै रहेन। पर्वाह नै भएन। म सपाट र शुन्य, विल्कुल शुन्य थिएँ। निद्रा चाँही कसरी लाग्यो ? धेरै दिनको शारीरिक र मानसिक थकानले होला। मेरुदण्ड भत्भती पोलेको थियो। हामी चारभाइ थियौं। पिताजीको शवलाई काँध दिने। मान्यता पनि छ क्यार, चार काँध भए स्वर्ग पुगिन्छ। घरबाट शव उठाउन मात्र सके मैले। बोक्न सक्दै सकिन। कस्तो अभागी छोरो म, आफ्नो बाबुको शव बोक्न सक्दैन। ४ दशक नपुगेको युवा। धिक्कार जाग्यो-आफैप्रति। लुरुलुरु लाशको पछिपछि हिँडन पनि नसक्ने गरी म थिलिएको रहेछु।

म शायद त्यति सामाजिक प्राणी हैन। म उत्सव, खुशीहरुमा, भोजभतेरमा पुगेको हुन्न। तर मैले जानिकन, थाहा पाए सम्म मलामी भने पुगेको हुन्छु। सानै देखि दाजुहरु बाहिर पढ्न, पिताजी पनि मधेस-पहाड गरिरहने। घरमा अक्सर आमा र म। तसर्थ पनि त्यसा ठाउँमा पिताजीको प्रतिनिधित्व गर्दै गर्दा पनि म धेरै पुग्न परेको हो। दर्जनौं पटक म यस नेवारहरुको घाटमा आएको छु। हाम्रो(क्षेत्री/बाहुन)को वरपर छुट्टै घाट छैन। पिताजीको प्राण गएदेखि शव कहाँ लाने भन्ने कुरा पनि निस्केको थियो। घाटमा कुनै जात र सम्प्रदाय हुन्न-पानीको जसोतसो जोहो गरौला तर हामी समाजबाट किन र कसोरी पृथक हुने भन्ने कुरामा एकमत भएपछि ३ दशक देखि चौतारामा बस्दै आएकोमा ऐक्यवद्धता बन्यो। जन्म देखि मृत्यु सम्म। पिताजीको जन्म थलो सिम्पालकाभ्रेसंगको नाता अब बाँकी नरहने गरी टुट्यो। हामी र हाम्रा केटाकेटी, कार्य र घरजम बसोबास यतै। मुखाग्नी दिएपछि म थचक्क चिसो भुईमा बसें। मरो नौनाडी टिपेको निउरो झै ओइलायो।

सयौं मलामीहरु, एकप्रकारको कोलाहाल, तरहतरहका कुराहरु। विहान ८ बजेको हाराहारी तिर कपाल खौरन थाले। मुटुसम्म काप्ने गरी म कठ्याङ्ग्रीएको थिए। म त सपाट थिएँ। कुनै लोभ-लिप्सा, भय, त्राही, डर अनि कुनै सोच नै थिएन।ईशानको एसएलसी परीक्षा छ-अर्को हप्ताबाट। के गऱ्यो, के खायो-कहाँ सुत्यो। कसरी पढ्ला-विहान पुलुक्क देखेको थिएँ-खुव रोएछ क्यार सुन्निएका थिए, कलिला आँखाका घेराहरु।उसको पनि चिन्ता छैन। केहि पूर्व दृष्यहरु मेटिदै थिए। गाउँ-गाँउ र गाउँ भन्दा भन्दै पिताजे हाम्रो पक्षमा धेरै कटौती पनि गर्नु भा छ। मेरी बुढी आमाले,

पछि भाउजुहरु र अन्त्यतिर गंगाजीले दोस्रो वहान नबसालेको छाक भएन। सिम्पालकाभ्रेको खानेपानी, विद्युत र खास गरेर शिक्षामा मेरो पिताजीको जस्तो योगदानको मूल्याङ्कन र समर्पणले गर्दा होला जीवनमा बाँच्नुको सार्थकता होस् त त्यस्तो। गर्व लाग्छ। गाउँका लागि मात्र हैन चौताराको उच्च शिक्षाका लागि सामान्य, भुईमान्छे मेरा पिताले देखाउनु भएको उदारताले अहिले म शिर ठाडो पार्न सकिरहको छु। तत् समयमा त्यो राशीले कुनै पाखो खरिद गरिदिएको भए हामी करोडपति हुने थियौं तर शिर यसोरी ठाडो हुने थिएन।

पिताजी आमालाई कालीआमा भनेर बोलाउनु हुन्थ्यो। काली हाम्री दिदी थिईन। मैले देखिन। दिदी ठूली भएर मरेकी। त्यसो त हाम्री आमाले १२ वटा सन्तान जन्माएकी। अन्त्यमा बाँचेका हामी ३ भाइ। ठूलीआमा पट्टि पनि एक दाजु र एक दिदी बाँचेका। शान्ता नाम गरेका दाजु(ठूलीआमा पट्टिका), मेरो भाइ र काली दिदीको कुरा धेरै भएको मलाई हेक्का छ। दाजु कक्षा ८ पढ्दा पढ्दै वितेका। पिताजीले ऊ बेलमा ३० को दशकमा पढाउन काठमाण्डौको बौद्धमा राख्नु भएको। दाजु त्यही वितेका। खुब प्रिय, भलाद्मी र तेजश्वी थिए रे। भाइ भैसीलाई पकाएको खोलेको खट्कुलोमा परेर पोलिएर मरेको रे। खुब दर्दनाक र तडप युक्त मृत्यु थियो रे त्यो। मलाई हेक्का नै छैन। हामी वर्षिका थियौं। त्यस पछि आमा अम्मली हुनु भो।खुब अम्मली र आजसम्म पनि।

पिताजी आफू नखाई अरुलाई खुवाउने मान्छे। अझ निर्ममताका साथ भन्ने हो भने आफ्नालाई रुवाएर अरुलाई हसाउँने मान्छे। आमा धेरै रुनु भो, पिताजीले आमालाई रुवाउनु भो तर पनि त्यो प्रेम थियो।अहिले पनि पिताजीले आमालाई कालीआमा भनेर बोलाएको हो कि भन्ने भ्रमहरु बज्ने गर्छन कानमा।

पिताजीको शव अस्तु बन्नु अघिको प्रहरमा मैले यस्ता सारशंहरु कति कति निकाले। म त नियन्त्रण बाहिर हुन्छु कि जस्तो मलाई लाग्यो।मतिष्कमा पिताजीसंगका विगतहरु तरंगिदै थिए। म मुडुलो भइ सकेको थिएँ। मैले पिताजीको दाह्री खुब काटी दिएँ, कपाल खौरिदिएँ। सधैं म हजुरबा-हजुरआमाको तिथिमा पिताजीको कपाल खौरन्थ्ये। र यति बेला पिताजीको नाममा म कपाल खौरदै छु भोलि मेरो छोरोले मेरो पिताजीको तिथिमा मेरो कपाल खौरने छ। कस्तो निर्मम र निर्दयी सत्य। अब मैले यसलाई चुपचाप स्वीकार नगर्नुको कुनै विकल्प छैन। कविताका हरफहरु आफै अक्षरहरु पंक्तिबद्ध भएर मडारिन्छन्- कमिलाका ताँती झै कविताहरुभुईंमा चल्मलाउँछन्। म कल्पन्छु कविता-

उधो झर्ने माया,
पिताजी मलाई, मेरो छोरो भनि रहनु भो
म मेरो छोरो भनिरहेछु
भोलि छोरोले मेरो छोरो भन्ने छ
को कसको हो ?
पिताजीले मेरो लागि आफ्नो रहर भन्नु भएन
म तिर्खाउँदा पिताजीलाई प्यास लाग्दथ्यो
अहिले म अतृप्त छु
भोलि मेरो छोरो उस्कै छोरोलाई पानी पिलाउँछ
ताते गराउँदै डोऱ्याउँछ उस्को छोरालाई,
मैले पिताजीको औंला छोडे
ऊ, उसको छोरोको हात समाउँछ
र अनि
उस्को छोरोले उसकै छोरोको औंला समाउँछ
यो पुस्तान्तर
माया कालो इनार रहेछ
भरिदैन खन्याएर।
उधो झर्ने माया,
पिताजी मलाई, मेरो छोरो भनि रहनु भो
म मेरो छोरो भनिरहेछु
भोलि छोरोले मेरो छोरो भन्ने छ
को कसको हो ?
निर्मम बनेर मैले पिताजीलाई चिताग्नी दिएँ
माया पोलियो, मैले नै सल्काएँ
धुँवा र खरानी हुँदै पिताजी विलाउनु भयो
भोलि मेरो छोरोले मलाई आगो दिनेछ
पोल्ने छ उसै गरी मायालाई
उस्तै फेहेरिस्त हो मायाको
यो माया के हो ?
यो उधो झर्ने मोह..
सबै मम र मेरोमेरो
अन्त्यमा, न तेरो न मेरो
यो माया।

पिताजीको शव आधाउदी जलेको थियो होला अब त्यसलाई बाँसका घोचाले घोच्न थालियो। लाश भएपछि दुख्दैन, मशहुस हुँदैन। तर मलाई दुख्छ। पिताजीलाई दुख्यो जस्तो लाग्छ। प्रतिकार गर्न मन लाग्छ र नघोच मेरा पितालाई भनेर छेक्न मन लाग्छ। महिनौ थलिएको हड्डि छाला टाँसिएको पिताजीको शरीर पूर्ण जलाएर खाक बनाउन घोचिएको हो। अब पिताजीले दर्दहरुबाट छुटकारा पाइसक्नु भएको छ। अब उहाँलाई कुनै प्रकारको दर्द हुने छैन। संसारको कुनै हर्ष र विस्मात्ले मेरो पिताजीलाई दग्ध गराउँन सक्ने छैन। यो मुक्तिपछि हरप्रकारको संवेदनाको अर्थ हुँदैन।

यो मोक्ष पनि हो । अब पिताजीले ओखती खाइरहनु परेन । सूईले खोपेर छाला दुखाउन पर्दैन । अक्जिनको माक्सबाट कृत्रिम स्वासबाट बाँचिरहनु पर्दैन । हो अब पिताजीलाई दुख्दैन । मलाई दुख्छ तर मेरो पिताजीलाई दुख्दैन । माया भनेको पनि त यहि हो नि । पिताजीले कहिल्यै दर्द र पीडा बाँच्नु परेन । यो उन्मुक्ति प्रति म किन शोकाकुल हुँदै छु ? गुमाएर गरिने प्रेम भनेको यहि हो शायद ।

सधै पलपलहरपल स्व-स्थानमा दिशापिसाब, अर्काको भरमा, सहारामा कृत्रिम स्वास लिएर बाँच्नु भन्दा मोक्ष किन उच्च हैन । मेरो यो शोक पिताजीले पाउनु भएको उन्मुक्तिको खिलाफमा किन छ ?हाम्रो संस्कार, हामी मान्छे मर्दा रुन्छौ र मान्छे जन्मदा हाँस्छौ । जब मान्छेले मोक्ष प्राप्त गर्छ हामी शोक गरेका हुन्छौं र जब मानिस दुःख/दर्द झेल्नकालागि जन्मन्छ हामी उल्लास मनाउँछौं । शायद एउटा सोच मलाई कठोर तुल्याउँदै लान्छ । मलाई शोकमा डुब्न दिँदैन ।

ंतर हैन त्यो टिक्दैन फेरि म वर्तमानको गर्तमा आइपुग्छु । म टुहुरो भईसकेको हुन्छु । सांसारिक मायामा नै मेरो वास्तविकता छ । र वास्तविकतामा पिताजी अब रहनु भएन । चिता पखाल्ने समय भई सकेछ । केहि अंगार र खरानीहरुलाई बगाउने प्रयाप्त पानीसमेतको अवाभमा पिताजीको भौतिक सबै उपस्थितिको समूल अन्त्य भयो । पोलपाल पारेर रित्तो हात, आँखा भरी आँसु बोकेर, मुडुला टाउका लिएर हामी आमाको सम्मुख पुग्यौ । ८ दशक पार गरेकी मेरो आमा सेतो पटुकाको खोलमा, तिलचामल केश फिजाएर त्यो जाडोमा कठ्याङ्ग्रीएर आँखाबाट पिताजीसंगको ७० वर्ष लामो अतित बगाइरहेकी थिईन-देखेपछि मुर्छा परेर ढल्छु जस्तो भो । थचक्क पराल माथि ओच्छाइएको राडीमा म ढलें । वेहोस भएँ वा निदाएँ- वेसुध म मलाई केहि स्मृति-स्मरण छैन ।

चेत आउँदा साँझको ५ बजिसकेको रहेछ । अघिल्लो दिनदेखिको भोकले गर्दा होला आँखा मधुरा थिए । मधुरा र बादल लागेका आँखाले आमालाई खोज्यो । पल्लो कुनामा आमा तिलचामले कपाल फिजाएर, दाजुहरुलाई अतित सुनाउँदै हुनुहुदो रहेछ । गोडा १० चुरोटका ठूटा छेवैमा किचिएका थिए । एउटा बाल्टी, स्टोभ, पित्तलको कसौंडी, अनि पित्लाकै पन्यू । आँखामा आँसु तैरन्दै थिए, हातमा चुरोट त्यसै गरी पुतपुताई रहेको थियो । गंगाजी ढोका संघारमा लामो कोमामा रहेको पतिलाई होस कहिले आउला झै गरी उभिएर बसेकी रहिछिन् । अर्धनग्न, ओठमुख सुकेका, उसै त दाउरी झन् शोक ।

गंगाजीलाई पिताजी नै भित्राउनु भएको । पिताजी र गंगाजी निकै निगुढसम्म गएर मिलेको मलाई वोध छ । उति वेला म जिन्दगीलाई लगभग विसर्जन गर्ने प्रहरमा पुगेको थिएँ, आफैप्रति अत्याचारी थिएँ, कुलती थिएँ । म प्रतिको पिताजीको आशा लगभग मैले भाँचिसकेको थिएँ । पढाइ बीचमा छोडेर बरालिएको थिएँ । रक्स्याहा भएर निस्केको थिएँ । अकारण- कैफियतमा केहि त्यस्तो गम्भिर कुनै खत थिएन-छैन पनि । देशले अख्तियार गर्दैगरेको मार्ग, एक अज्ञात कुण्ठा । र अनि तत् समयमा लेखिने, निर्देशन गर्ने र खेल्ने नाटकहरु नै जीवन हो भन्ने गरिएको आभाष अकारण कारण थियो ।दुर्गा दाजुको संसर्गमा रहेका हेटौडाका रामप्रसाद लामिछानेकी कान्छी छोरी गंगाजी । म उसै गरी मौन-क्षणभरमा गंगाजी र पिताजीका सजीव चित्रहरुको साराशं चल्न थाल्यो ।

त्यो माघको महिना थियो ।पहिलो हप्ता । म सिम्पालेश्वरी निमाविमा शिक्षक थिएँ । पिताजी मलाई लिनै पुग्नु भएछ । हप्ताको एकबाजीपिताजीलाई सिम्पाल र चौतारा नगरे चित्तै नवुझ्ने । मसंग त पिताजीको बोलचाल थिएन । म यहाँ सिम्पालकाभ्रेमा आफ्नो इच्छाले आएको थिइन । आमाले कर गरेर “बाउले धरौटी राखिसके रे गइदेन बाबु” भनेर साह्रै गरेपछि म कानूनको विद्यार्थी शिक्षक हुन पुगेको थिएँ ।

मैले भनेको नमान्ला भनेर होला मेरो सहकर्मीलाई फकाउन लगाउनु भएछ पिताजीले । सिताराम सापकोटा नाम गरेका ति सज्जन र शुद्ध नियममा रहने ब्राम्हण मेरो मित्र पनि थिए र मेरो विद्यालयका प्रधानाध्यापक पनि-उनले मार्मिक ढंगले सम्झाए- “८० वर्ष पुग्न लागेका वृद्ध बाबुलाई निराश नगराउनु-बरु केटी हेरेर मन परेन भनेर टारिदिनु नि” । मलाई सुझाए । धेरैपछि प्रेमपूर्वक पिताजीले कान्छा भन्नु भो र भन्नु भो-दाइले हेटौंडाबाट केटीका बाउकाका लिएर आउँदै छ तँ घर हिँड । पिताजीको प्रेमपूर्वक भन्दा मलाई सापकोटा सरको युक्ति सुझिरह्यो । म चित्त दुखाउँदिन पिताजी । मनमनै सोचे र म अघि लागे । पिताजीको चेहेरामा एउटा सकुन मैले देखेथ्ये ।

झ-झण्डै पिताजी समानका भद्रहरु रहेछन् । म विश्रिङ्खल भएर प्रस्तुत हुन्छु भन्ने मनसुवा उहाँहरुलाई देखेपछि श्रद्धामा रुपान्तरण भयो । समग्रमा केटाकेटी भेटाएर नै तय गर्ने भइयो र भोलिपल्ट उहाँसंगै काठमाण्डौ लागियो । हामीहरु सुन्धराको एउटा लजमा बस्यौं । बेलुकीपख केटीसंग आमुन्यसामुन्य हुन हिँडियो । अनियमित खानपान र अधिक मदिराका कारणले सुइरिएको शरीरमा भाङ्ग्रो जस्तो लाग्ने हुकभित्र लपेटिएर म दाजु र पिताजीको पछि-पछि सेरिनका लागि मन्दिर हिँडेको पाठो झै लागे । हामी केटीको भिनाजुको

डेरा नैकापमा गयौं ।

एउटा पारिवारिक कोठा मलाई सोफाको एउटा कुनामा राखियो र गंगाजीलाई कोठामा हुलियो । प्लस १५ माथिको शिशा भएको चस्मा लगाएकी-परिजातकी परिकल्पना पात्र जस्तै दुब्ली-पातली गंगाजी । बन्द कोठा । मैले नै कुरो उठान गरेको- “तपाई इन्कार्नुहोस्-म लक्ष्य विहिन, अकारण मोहभंग गरेर बरालिदै उडिहिँड्ने सिमलभुँवा र शायद म योग्य पनि छैन । मेरा आनीबानी सामाजिक छैन । मैले मूल्याङकन गर्दा तपाईको अवमूल्यन हुन्छ । अतः केटा मन परेन भन्नुस् । पहाडको अनकण्टार भीरहरुमा भाग्य लगेर नगुल्टाउनुस्” ।

आफ्ना नाडीका चुरी खेलाउँदै एक नजर मलाई चस्माको उपल्लो छेऊबाट नियालेर गंगाजीले भनेकि थिईन- “मेरा पिताले यत्तिको केटो योग्य छ भनेर बन्द कोठामा थुनिदिई सकेपछि म कसोरी इन्कार्न सक्छु । यदी यहि भाग्य हो भने स्वीकार्य छ । र जहाँसम्म तपाईका विगतको कुरो छ त्यो अध्याय त्यही रहदैन, परिमार्जन गर्नुपर्छ” ।

मैले गंगाजीलाई हराउन सकिन र जित्न चाहिन । तर गंगाजीले जितिन ।

गंगाजीसंगको प्रयण कुनै केटाकेटीले खेलेको विवहाको खेल जस्तो मात्र औपचारिकतामा भएको थियो । ८ गते त्यसरी हामी आमसन्यसामुन्य भयौ अनि १० गते वैवाहिक बन्धनमा बाधिँयौं । पिताजी, दाजु दुर्गा उताका गंगाजीका दिदीभिनाजु आदि । गुह्यश्वरीमा संक्षिप्त विवाह । स्वभाविकै हुन्छ उमेरमा वितरागी बनेरे हिँडिरहेको कान्छोछोरा पारिवारिक हुँदा खुशी हुनु । आमासंगै पिताजी पनि खुशी हुनुहुन्थ्यो । गंगाजीलाई मैले आफूले पढाउने गरेको गाउँमा नै लगे । विचरी गंगाजी कहाँ हेटौंडा औद्योगिक नगरमा जन्मेर हुर्केको मान्छे-कता कता परिकल्पना नै नगरेको अनकण्टार भीरहरुमा आइपुगिन् । विद्यालय निमावि भएको थियो तर महिला शिक्षिका नहुँदा छात्राहरुलाई धेरै अफ्ठयारो परेको थियो र अनि गाउँलेलाई मलाई टिकाइ राख्न पनि थियो त्यसकारणले पनिगंगाजीलाई त्यहाँ शिक्षिका तुल्याइयो ।

पिताजी भन्नु हुन्थ्यो परिवारै भएर बसे पछि शनिवार र विहान बेलुकी पनि विद्यार्थी बोलाएर पढाउनु पर्छ । त्यति मात्र हैन गंगाजीलाई कपडा सिउने मेसिन लगेर विद्यार्थीहरुलाई सिलाइकटाइ सिकाउनु पर्छ भनेर उत्प्रेरित गर्नु हुन्थ्यो । सो बमोजिम गरियो पनि ।

गंगाजीलाई पिताजीले दुलही भन्नु हुन्थ्यो । गंगा विरलै भन्नु भो ।बरु कान्छी दुलही भन्नु भो । गंगाजीले पनि विवाहका केहि वर्षमा आफ्नो पिताजी गुमाएकी, टुहुरी-ससुरा-वुहारी, बाबुछोरी झै थिए । अर्को कुरो पिताजीको आज्ञा सिरोपर गराउन र मेरो अनियमित बानीहरु छुटाउन सकेकोमा गंगाजीप्रति पिताजी आशक्त हुनुको बढी कारण थियो ।

ईशान जन्मदा पिताजीले नै नेतृत्व गरेर बनेपाको शिर मेमोरियल अस्पताल लानु भएको । कान्छो छोराको सन्तान त्यसमाथि छोरा र त्यो भन्दा ठूलो दाउरी ज्यान भएकी केटीले । पिताजी भन्नुहुनथ्यो सानो टाउको गरेकी रोगी छे दुलही खै के गरेर खान्छे । अप्रेशन गरेर बाबुको जन्म भएपछि पिताजी घर फर्कनु भएको थियो । अस्पतालबाट डिस्चार्ज गरिएको थिएन फेरि दोस्रो बाजी पनि पुग्नु भएको थियो । त्यसो त बाबु-नानीको तुलनामा भाग्यमानी नै हो । उसले गंगाजीका पिताजी र यता मेरा पिताजी दुवै पितामहाको काखमा खेल्ने र आर्शिवाद पाउने भाग्यमानी पऱ्यो ।मैले गर्न नपाएको पिताजीको काखको न्यानोपन र पूरै शरीरमा चढी-चढी खेल्न पायो । चौताराबाट ८० वर्ष पुग्न लागेको जीर्ण शरीर ४ घण्टाको पैदल हिँडेर सिम्पाल पुगेर नातिसंग यसरी खेल्दै गर्दा मैले कतिपल्ट पिताजीमा बालापन देखेको थिएँ । चुक्न लागेको एउटा अण्डा कोरलिएको थियो ।

ईलाको जन्म हाम्रोतर्फबाट भएको हैन । पहिलो संन्तान जन्मेको लामो समयसम्म पछि पनि चालचुल केहि नदेखे पछि पिताजीले भित्रभित्र गंगाजीको उपचार गराउने पहलकदमी गरेको सम्म बुझियो । अव्यक्त थियो तर पिताजीको चहाना २ सन्तान हुनै पर्छ भन्ने थियो । कतै गंगाजी असक्षम हो कि? पिताजीले गर्नु भएको ओखती-उपचारले यो कुरा हामीलाई वोध गरायो र झण्डै ११ वर्षपछि ईला यस धर्तिमा आएकी थिईन् । ईलालाई बोक्न त सक्नु भएन तर खेल्नु भो । ईलालाई एई ! नातिनी भन्दै लौरोले छुनु हुन्थ्यो ऊ लौरो बल्लतल्ल बोक्न सक्थ्यी र अलि पर जान्थी । पिताजी सुतिरहनु हुन्थ्यो ईला बुबा भन्दै पुग्थी, पिताजीको मुहारको सेतो दारी खेलाउथी। पिताजीको जस्तै बानी ईलामा छ । पिताजी रोक्न कुनै सिलसिला रोक्न पर्दा ट्राफिकले हात उठाए झै गर्नु हुन्थ्यो ईला यसै गर्छे अहिले ।

पिताजी नातिहरुलाई खुव माया गर्ने । झन् ठूल्दाजुको पत्नी(सीता भाउजू) वितेपछि तीनैभाइ नातिलाई पिताजीले पढाउनु भो । अरुले खासै गर्न सकेनन् रमेश नाम गरेको र पिताजीले खास गरेको नाती, उस्ले प्रगति गऱ्यो । अमेरिकातिर छ क्यार बसोबास । तर अभागी पिताजीले उसको विवाह भएर त्यत्रो राष्ट्रमा पुगेर स्थापित भएको देख्न पाउनु भएन । दिदीतर्फका दुई नाति र एक नातिनीको राम्रो नै भएको पितीले देख्न पाउनु भो तथापी पिताजीका अधूरा अरु कुराहरु पनि छन् । उहाँलाई म वकिल भएको हेर्ने खुव रहर थ्यो । मैले अधिवक्तको लाइसेन्स मात्र देखाए

पिताजीलाई । उहाँले भने जस्तो सफल वकिल बन्न सकिँन म । मैले घरमा अर्को वकिललाई घर भाडामा चेम्बर खोल्न दिएर म प्राथमिक शिक्षक भएँ । पिताजी कुनै दिन आउँला, त्यसमा पनि म पराङगता ल्याउने यत्न गरौला । अर्को पिताजीको हर्दमको कुरा भाइ मिल्नु पर्छ भन्ने हुन्थ्यो । तर विस्मात् हामी भुगोलमा दूर छौ । र शायद मिलापमा पनि । घर भत्काएर गुँढ बनाउने सभ्याताको चर्मोत्कर्षमा हुर्केका हामी आ-आफ्नो गुँढ च्यापेर मस्तराम छौं ।

सबै भन्दा बढी मेरो चिन्ता भएका पिताजीको जिन्दगीको उतरार्द्धतिर भन्नु भो कान्छो बरु भाग्मानी छ । छोरो-छोरी, जागिर-घर-नाम सबै छ । तर के गर्नु मोरो अहिले नै कुप्रो परिसक्यो । दुलही पनि रोगी छे के गरी खालान् । बरु जोडेर सानो संन्तुष्टि लिएका पिताजीलाई फेरि हाम्रो स्वास्थ्यले चिन्तित तुल्याईरह्यो । बाबुको मन ।

पिताजी र पढाइ

हामी चौतारामा पढ्थ्यौं । म प्राथमिक तहमा पढ्थ्ये । उस बेलामा असार-साउन दुई महिना विदा हुन्थ्यो विद्यालय । हामी सिम्पालकाभ्रे जान्थ्यौ, खेती छोडेका थिएनौं, गाउँ हामीले छोडिसकेका थियौं । विद्यालय विदा भएपछि म र आमा पनि गाउँ गयौं । साउनको दिन थियो शायद, कोदो रोप्ने खेताला थिए ।

खाजा लिएर आमासंग म पनि बारीमा गएको थिएँ । त्यहाँ कुटमिरोको रुखमुनि पिताजी घुम ओच्छाएर बसिरहनु भएको रहेछ । पिताजी देखे पछि मेरो मुटु ढक्क भयो । आमाले खाजाको डोको विसाउनु भयो, मैले समाति दिए । पिताजी आफ्नै तिघ्रामा कुटमिरोको झरेको पातको डाँठले कोरेर हिसाब गरिरहनु भएको रहेछ । मलाई बोलाउनु भयो । र तिघ्रामा दुनोट कोरेर सोध्नु भो । म गणितमा कमजोर कक्षा ३ को विद्यार्थी, उत्तर बताउन सकिन त्यस पछि पिताजीले कान निमोठ्नु भो । त्यस दिन गालामा तीनचार थप्पड पनि खाएँ ।

खान-लाउन, र अन्य रहर पिताजीले पूरा गरिदिने । खाँदा खुब माया गर्ने । तर पढाइका विषयमा धेरै कडा हुनुहुन्थ्यो पिताजी । मैले पिटाइ खासै खाईन, मेरो दाजुहरुले खुब पिटाइ खानु भो । पछि म शिक्षक भएर गाउँ जाँदा बुढापाका भन्थ्ये-च्यापूमा घुच्ची हान्नु हान्नु हुन्थ्यो रे । मेरा दाजुका कानका लोतीमा कीरा पर्थ्ये रे । मेरो ठूलो दाजुको त टाउकोमा पाटी नै फुटाउनु भएको रे । खुद पिताजीको भने औपचारिक पढाइ नै थिएन ।

पिताजीको शिक्षा मोह हामीलाई (सन्तानमा) मात्र थिएन । जिल्लामा उच्च शिक्षा पढ्ने व्यवस्था नहुँदा काठमाण्डौमा दाजुहरु पढाउनु पर्दा दुःखी भएको उहाँ पटक पटक बताउनु हुन्थ्यो । उहाँ शिक्षामा खुब चासो दिनु हुन्थ्यो र सक्रिय सहभागी पनि जनाउनु हुन्थ्यो ।

चौतारा क्यामपस स्थापना गर्ने विषयमा बसेको सभामा चन्दाको शुरुवात गर्न पिताजी अघि सर्नु भएको थियो । पूर्व संसद सुभाष कर्मचार्यले एक प्रसंगमा भन्नु भएको थियो "ऊ बेलामा १०,०००।- म हाल्छु भनेर बढे पछि सहज भएको थियो रे । एउटा सामान्य मान्छे, आर्थिक हैषियत खासै नभएको मान्छेले त्यत्रो रकम त्यसबेला हाल्नु चानचुने थिएन, लो प्रोफाइलको मान्छेले त्यत्रो रकम हालेपछि तत् समयका साहूमहाजनले पनि चन्दा हाल्न थाले" । त्यति बेला पिताजीले त्यो रकमको चौतारामा जग्गा खरिद गरेको भए आज हामी करोडपति हुने थियौं । उहाँ भन्नु हुन्थ्यो "सन्तानलाई सम्पत्ति हैन शिक्षा दिने हो" ।

सिम्पालकाभ्रेमा विद्यालय स्थापना गर्न र स्तरोन्नती गर्न पिताजीले गर्नु भएको भगिरथ यत्न मैले जति शायद कसैले बुझ्न सक्छ । त्यसमा हाम्रा परिवारकै धेरै खुशी रहर मात्र हैन सपनाहरु पनि परेका छन् । विद्यालयलाई निमावि बनाउन ५०,०००।- धरौटी राखे पछि म कानूनको विद्यार्थी शिक्षक भएँ । आमाले खुब मलाई फकाउनु भो "एकै वर्षलाई भए पनि गइदे कान्छा, बाऊले भनि हाले" । पिताजीका खुशीका लागि, उहाँको लक्ष्यका लागि मैले आफ्नो लक्ष्यलाई तिलाञ्जली दिएँ, थियटरमा नाटक गर्ने र लेखक बन्ने सपना विसर्जन गरेर म अनिच्छापूर्वक सिम्पालकाभ्रे गएँ । अरु उच्च शिक्षा पछि शहर पस्छन म गाउँ पसे । निजीस्रोतको निम्न माध्यमिक शिक्षक भएँ । अरु बार त परै जाओस् शनिबार घर आउँदा पनि पिताजी मलाई गाली गर्नु हुन्थ्यो "किन हिँडिरहनु पर्‍यो ? विहानबेलुकी बालबच्चा बोलाउनु पढाइदिनु" ।

पिताजीको खल्ती

हामी पिताजीसंग खुब डराउथ्यौं, कारण पढाइ । अरु बाऊ घर आउँदा खुशी हुन्थ्ये । म दुःखी हुन्थ्ये । पिताजीले बेलुकी पढाइको बारेमा पुछताछ गर्ने सबैभन्दा ठूलो डर हुन्थ्यो । मधेशबाट र काठमाण्डौंबाट ल्याएका खानेकुराहरुको केही लालसा हुन्थ्येन । हामीले कहिल्यै पिताजीसंग मुखामुख गरेनौ, बचन काटेनौ । आँखा जुधाएर बोल्ने हिम्मत भएन । ठूल्दाइ बाहेक हामी आमालाई तिमी, भन्थ्यौ, भन्छौ, जे पनि आमामार्फत सिफारिस हुने गर्दथ्यो, पिताजीलाई भन्ने हाम्रो हिम्मत हुदैनथ्यो ।

क्यम्पसताकाका दिनमा म अम्मली भएको थिएँ । पिताजीले र परिवारले नदेख्ने गरी धुम्रपानको लती भएको थिए । त्यसताका पैसा खासै नहुने । पिताजीको जुवारीकोटमा

जहिल्यै तीन प्रकारको चुरोट हुने र पातवाला सुर्ती पनि। पिताजी आफू धुम्रपान गर्नुहुन्न थ्यो मैले जानिकन। पहिला खुव अम्मली हुनुहुन्थ्यो रे। क्षयरोग लागेपछि पूरै त्याग्नु भएको रे, म नजन्मदै। आफू नखाए पनि उहाँको खल्तीमा चुरोट नटुट्ने। गाउँ जाने, भेटिएकालाई बाढ्ने। याक ५/७ खिल्ली, देउराली, गैंडा आधा बट्टा नटुट्ने। अनि मिस्रीका र नरिवलका टुक्रा पनि भेटिन्थ्ये, सुर्तीमा लटपटिएका। खाना खाँदा पिताजी प्रायः बाहिरी वस्त्र फुकाल्नु हुन्थ्यो। माथि चोटामा जुवारीकोट फुकालेर खाना खान ओर्लदा म चाल मारेर चुरोट निकाथ्ये। २/५ का नोट र केही सुकी मोहर पनि चट् पार्थ्ये।

पिताजीले संसार छोड्नु भो मैले अम्मल छोड्न सकिन। तर अभागी म फेरि कहिल्यै पिताजीको जुवारीकोट र इस्टकोटबाट चुरोट झिक्न पाउँदिन।

रेडियो,पत्रिका र पिताजी

मैले जानिकन पिताजीले मन्दिरमा पूजा गर्नु भएन। तर घर पूजाको टीका लगाउनु हुन्थ्यो। पूजा लगाउने कुराहरुमा उहाँको खासै दिलचस्पी कहिल्यै भएन। आमाले गर्नुहुन्थो। पिताजी सहभागि जानाउनु हुन्थ्यो। रेडियो सुन्ने, पत्रिका पढ्ने उहाँको बानी थियो। त्यसताका पत्रिकाहरु अहिले जस्ता थिएनन्। सरकारी अड्डाहरुमा मात्र गोरखापत्रहरु आउथ्ये, पसलमा किन्न पाइन्न थ्यो। पिताजीले हरेक पटक काठमाण्डौंबाट आउँदा पत्रिका किन्न टुटाउनुहुन्नथ्यो। साप्ताहिक पत्रिकाहरु हुन्थ्ये बढी खल्तीमा, सिरहानी मुनी। म झिक्थ्ये र ठूला अक्षरहरु (हेडिङ) बिलेटले काटेर लेख्ने कापीको भित्री सेतो पाना पट्टी म भातको माडले जोरेर "अमित" टाँस्ने गर्थ्ये। अनि रेडियोमा हुन्छ चाँही के भन्ने मलाई खुव जिज्ञासा हुन्थ्यो।म सोच्थ्ये यस भित्र ससाना मान्छेहरु हुन्छ होला र पालैपाले बोल्छन् होला। पिताजी मधेस गएको मौकामा म निर्धक्क खिल(किला, काटी) चेप्टाएर रेडियो खोलि छाड्थ्ये। मैले २/३ वटा रेडियो विगारे पनि। माइक(स्पिकर)मा हुने चुम्बक झिक्न रेडियो विगारेर पिताजीलाई म हैरान गर्थ्ये। खोल्दा तारहरु चुडिन्थ्ये अनि म डट्पेनको पाइप पोलेर तुप्क्याएर अडाउथ्ये।

कपडाको खोल लगाइएको रेडियो थाममा झुण्डाइएको हुन्थ्यो। घटना र विचार भन्ने मलाई नामै थाहा भएको थियो र आउने समय पनि थाहा भएको थियो। मलाई जेटीए र बुढी आमा को स्वर पनि थाहा थियो। आमाले आज रोधी आउँछ, आज चौतारी आउँछ भनेको याद ताजै छ। आमा अंग्रेजी समाचार आएपछि "रेडियो मारदेआओ" भन्नु हुन्थ्यो पिताजी आमालाई गाली गर्नु हुन्थ्यो "मोटा बुद्धि, घरभरी अंग्रेजी पढ्ने छोराहरुको आमाको बुद्धि" भन्नुहुन्थ्यो।

आज म रेडियोमा बोल्ने भएको छु तर मेरो पिताजी सुन्न सक्नु हुन्न।

कविता र पिताजी

म निम्न माध्यमिक कक्षा हुञ्जेल आमासंगै सुत्थ्ये। कान्छो र वृद्धावस्थाको छोरो भएर होला लाडप्यार नै थियो। तर किताब भने पुरानै पढ्नु पर्थ्यो दाजुहरुको किताब राम्रै जिल्ला(गाता) हालिएको हुन्थ्यो। नफेरिएका जति दाजुहरुकै फेरिएको मात्र नयाँ हुँदा नरमाइलो लाग्थ्यो। कक्षा ६ बाट पास भएको हप्ता भएको थिएन, पिताजी काठमाण्डौ जाने हुनु भो।

नयाँ किताब किन्ने रहर मलाई। त्यो रात म पिताजीसंग सुतें। लाग्यो म बाघसंग सुतिरहेको छु। आफ्नो आमालाई अंगालो मारेर सुत्ने बानी। नयाँ किताब मोहले पिताजीसंग त्यो रात सुतियो अनि काठमाण्डौंमा अर्को रात। मैले विद्यालयका किताब, कापी, ज्यामिति बक्सका अतिरिक्त हिन्दी कमिक्सहरु पनि किने र उ बेलामा स्क्रिन भन्ने हिन्दी फिल्महरुको पोष्टर भएको पत्रिका हुन्थ्यो त्यो पनि किने। मैले रहर किने।

फर्कदा गाडीमा गीत भन्दै गीतको किताब बेच्ने मान्छे पस्यो। पिताजीले त्यो १ रुपैयाको किताब किनेर मलाई दिनु भो। त्यो बेच्ने मान्छेले मुनामदन भाकामा खुब मन छुने गरी कविता भनेको थियो। पिताजीले- "तैले यस्तै किताब कहिले लेख्लास्" भन्नु भएको अहिले जस्तो लाग्छ।

पत्रकारलाई पिताजी खुब सम्मान गर्नु हुन्थ्यो। तर "पत्रकार कतै बिक्नु हुन्न भन्नु हुन्थ्यो"। मेरो लेख तथा विचार पढेर-"भएन पाँडे गाली मात्र भो कान्छा, तर्क राख्न सक्नु पर्छ नाथे" भन्नु हुन्थ्यो। उहाँ मेलै लगाएर मेरो लेखहरु पढ्नु हुन्थ्यो। "लेख त तैतै, कवितामा रस भएन" भन्नु हुन्थ्यो। हो मैले गाडीमा ३ दशक पहिले किताब बेच्नेले जस्तै मर्महात हुने लेख्न सकिन शायद।

समृद्ध मुलुक हाम्रो चाहना

रीता सापकोटा
बीएड चौथो वर्ष / स्ववियु उपसभापति

नेपालको इतिहासमा भएका प्राय: जसो सबै परिबर्तनमा महत्त्वपूर्ण भुमिका विद्यार्थी संघसंगठनका हरुको रहेको कुरा भनिराक्नु पर्ने बिषय होइन नेपाललाई समृद्ध मुलुक बनाउने दाईत्व हाम्रो हो।नेपालमा धेरै संभावना रहेको छ त्यो संभावनाको खोजी गरि त्यसलाई ब्यबहारिक हिसाबले अगाडि बढाउने भए साएद आज लाखौं नेपाल आमाका सन्ततिले त्यो मरुभूमिको तातोमा रगत र पसिना बगाउनु पर्दैनथ्यो।आजपनी यो समस्या बिगराल रुपमा फैलिएको छ लाखौ दाजुभाई दिदी बहिनी बाध्यताबस बिदेश जानू परेको छ।यसमा सरोकार वाला निकायको ध्यान केन्द्रित भएको छैन।यो समस्यामा मुख्यत 18-40 उमेर समुहका अधिकाङ्स युबा विद्यार्थी रहेको पाईन्छ बर्षौ दुख मेहनत गरेर पढ्छ पढिसकेपछी छोरी होस या छोरा होस जागीर खावस पैसा कमावस सबै भन्दा राम्रो छोराछोरी आफ्नो होस भन्ने चाहाना कुन आमाबाबुको मनमा हुन्न होला र तर जागिरका निम्ति भौतारिदा भौतारिदै जागिर नपाएर बिबशताका बाबजुत बिदेशीने नेपालिको संख्या धेरै रहेको छ कसरी रोक्न सकिन्छ त बिदेशीनु बाट युबालाई यो हाम्रो सामु खडा भएको महत्त्वपूर्ण प्रश्न हो।नेपालमा नै अबसर पाउने भए धेरै युबा बिदेश पलाएन बाट रोक्न सकिन्थ्यो नेपाललाई पर्यटनका हिसाबले बिश्वमा नभएका प्राकृतिक सौर्न्दर्य हाम्रो देशमा छ बिश्व सर्बोच्च शिखर सगरमाथा बिश्व शान्तिका दुत गौतम बुद्धको जन्म स्थल लुम्बिनी रामजानकिको मन्दिर लगाएत पर्यटक लाई चकित पार्ने लाखौ मनरम दृश्यले प्राकृतिक मनोहर पाइन्छ। जलविद्युतको पनि प्रसस्त संभावना छ।बिश्वमा जलस्रोतको दोस्रो धनी देश भनेर चिनिन्छ ८३ हजार मेगावाट विद्युत उत्पादन क्षमता छ तर पनि स्थाई सरकार र उत्पादनमुलक क्रियाकलापमा युबालाई लगाउन नसक्नु र ब्यबहारिक शिक्षा प्रदान गर्न नसक्नु पनि राज्यको एउटा कमजोर पक्ष हो लगानिको बाताबरण सृजना नहुनुपनी समस्या नै छ।युवा पङ्ती लाई धेरै समस्याले गाजेको छ र यस्ता धेरै कारण युबाहरुको बिदेश पलायनता रोक्न सकेको छैन राज्यले एउटा युबाले लगानी गरेर ब्यबसाय गर्छ उत्पादन गर्छ बजार पाउदैन र केही कमात ब्यबसायमा लागेपनी बिचलित हुने अबस्थामा पुग्छ यी यस्ता धेरै कारण छन युबा बिदेशीनुमा अब राज्यले केही दीर्घकालीन सोच अघि सार्न जरुरी छ गाउँ गाउँका युबा बिदेशिएका छन गाउँमा बुढाबुढि केटाकेटी मात्र रहेको अबस्था छ जो श्रम गर्न सक्छ उ बिदेश छ यस्तो बिडम्बना हाम्रो सामु खडा छ।गाउमा मान्छे मर्दा घाट सम्म पुर्याउन सक्ने अबस्था छैन यो स्थिती हाम्रो सामु छ बिदेश गएपनी बिभिन्न रोगको सिकार भएर फर्कन्छ र दीर्घकालीन रोगको सिकार भएर बस्छ धेरै खाले समस्या बाट ग्रसित हाम्रो समाजमा बिबाहित महिला पुरुष छुटिएर बिदेशिदा ल्याएको समस्या अझ बिकराल समस्याको रुपमा अघि बढिरहेको छ विभिन्न समस्याको बिचमा र बाद्यताको उपज बिदेशीयका आम दाजुभाई दिदीबहिनिलाई नेपालमा नै रोजगारीको सृजना गर्दै विभिन्न खाले उद्योग कलकारखाना खोलेर आत्मनिर्भर बन्न सके हाम्रो देश कस्तो हुन्थ्यो होला। स्थानीय तह प्रदेश सभा र केन्यि सभाको निर्बाचन सम्पन्न भई नयाँ सरकार निर्माण भएको छ आशा गरौ छिटै यो देश समृद्धिमा फड्को मार्न सक्नेछ ।

बा

चिन्ता तिम्रो हरपल पिता सन्तति सम्झनामा ।
बाटो छुट्यो अब प्रगतिको सन्तति सम्झनामा ।
के ? थ्यो ? बन्ने अटल सपना अल्झिए बाध्यतामा ।
बिर्स्यौ आफ्नो रहर अधुरो मानवी सभ्यतामा ।

आत्माका चाह कति-कति थे बकस भित्रै लुकायौ ।
हामी सँगै पुलकित हुँदा, हर्ष मात्रै फुकायौ ।
तिम्रा गेडा पटपट फुटे चम्कने भाग्य मेरो ।
कुर्कुच्चा ती चरर नभए भाग्य मेरै अँधेरो ।

दिलबहादुर कार्की
पूर्व सभापति, स्वबियू

हत्केलामा करिमहरूको दर्जनौं घाउ पायौ ।
छोराछोरी भनिकन हरे लाख पीडा लुकायौ ।
गाई भैंसी अटुट दुहुना गोठमा राख्न थाल्यौ ।
आफ्नो हाँसो पनि त घरको ओठमा खोज्न थाल्यौ ।

भारी बोकी, कि त मजदुरी भोक तिर्खा भुलेर
पूरा गर्छौ रहर घरको, गाउँ सिङ्गै डुलेर ।
थोत्रो दौरा कमिज सुरुवाल च्यातिएको छ टोपी
छर्छौ बाबा किरण घरमा मर्म आफ्नो नपोखी ।

पस्केको भात पनि नभनी पुज्दछौ बाल-हाल ।
काखी च्यापी खुरुरु दगुरी, पुग्दछौ अस्पताल ।
बा को आत्मा चरचर भए श्रामले वास गर्छ ।
हामी आफै वनकर बने, सन्तति को ? सपार्छ ।

वाचा बाँधी सकल जन हो, बिन्ती यौटा म गर्छु ।
कोटीकोटी नमन छ पिता, धर्म पूरा म गर्छु ।

संघर्ष र सफलता

बेली दुलाल
स्ववियु सदस्य, बीएड चौथो वर्ष

भनिन्छ, जीवन सोचेजस्तो हुँदैन । मानिसको जीवनमा सधैं आफुले चाहेको कुरा पुरा हुन्छ भन्ने हुँदैन । धेरै मानिसले आफूले सोचेको जस्तो नभएको खण्डमा कतिपय अवस्थामा गलत बाटो रोज्न पुग्छन् जसले जीवन थप कष्टकर बनिदिन्छ ।

कहिलेकाहीं जीवनमा यस्तो एक क्षण आउँछ, जतिबेला कुनैपनि काम बन्दैन ।

यस्तो अवस्थामा मानिसको लागि सम्हालिनु निकै चुनौतिपूर्ण हुन्छ । जिन्दगी नै दुःख र सुखको चक्र हो भन्ने गरिन्छ । यस्तोमा कहिले अघि बढ्न सक्नु नै मानिसको वास्तविक सफलता हो ।

कठिन समयमा योजना भन्दा पहिलो कुनै दुःख आउन सक्दैन भन्ने कुरा याद गर्नु जरुरी हुन्छ ।

यस्तोमा कठिन मार्गको सामना गर्नु डराउनु हुँदैन तर कठिन मार्गले सिकाउने पाठलाई भने लामो समयसम्म सम्झने प्रयास गर्नुपर्दछ । जिन्दगी संघर्षपुर्ण छ, यसको अर्थ मानिसले सफलता प्राप्त गर्नको निमित्त अत्यन्त जटिल परिस्थितिहरुसँग लड्न सक्नुपर्छ भन्ने हो ।

जीवनमा संघर्ष गर्नु सफलताको मूलमन्त्र हो । सफलता हासिल गर्नको लागि जटिल संघर्षको सामना गर्नु आवश्यक हुन्छ । ससाना संघर्षको नै सामना गर्नु आवश्यक हुन्छ ।

त्यसैले संघर्ष सानो कुराहरुबाट गर्नुपर्छ भने आफ्नो मन र दिमागलाई जुनसुकै अवस्थामा पनि तयार राख्नु जरुरी हुन्छ । मानिसहरु जुनसुकै विषयमा पनि सकरात्मक रहन सक्नुपर्छ । कसैले आफुलाई कमजोर बनाउन खोजेको अवस्थामा आफ्नो प्रतिक्रियाको रुपमा मुस्कान दिने बानी गर्नुपर्दछ ।

हाम्रो संसार पनि विचित्रको छ । यहाँ अनेकौं किसिमका मानिसहरुको साझा बसोबास रहेको छ । यहाँका मानिसहरु कोही महलमा बसेर भोक विलाश भोगिरहेका छन् भने कोही सडक किनारामा बसेर एक रुपैयाँ पाउँ केही खानेकुरा दिनुस् हजुर भन्दै हात फैलाई रहेका छन् । कस्तो कठिन र दर्दनाक संघर्ष छ ति गरिबहरुमा । कतै धनमाथि अझै धन कसरी थुपारेर सफलता पाउने भन्ने कुराको संघर्ष भइरहेको छ भने कतै विहान त पेट भरियो बेलुका के खाएर पेट भर्ने को सँग हात फैलाएर आफ्नो सफलता प्राप्त गर्ने भन्ने कुराको होडबाजी चलिरहेको छ यहाँ ।

हामी अहिले जुनसुकै अवस्थामा जुनसुकै उमरमा भएपनि आफ्नो परिस्थितिसँग अगाडी बढ्नको निमित्त संघर्ष गरेर अगाडी बढ्नुपर्छ । सफलता पाउन हामीले सोचेजस्तो सजिलो छैन ।

सफलताको बाटो सिधा नभएर घुमाउरो हुने गर्दछ । आज काम शुरु गरेर भोली नै सफलता पाइन्छ भन्ने होइन ।

हामीले आफूलाई कुन बाटोबाट हिडाउने भन्ने कुराको निश्चय गरेर हिंडेमा अवश्य नै सफल हुन सकिन्छ । संघर्षले नै मानिसको जीवनलाई सार्थक बनाउन सहयोग गर्छ । त्यसैले मानसिले दुखमा आत्तिने र सुखमा मात्तिने प्रवृत्तिलाई छोडेर आफ्नो उद्देश्य प्राप्तिमा लाग्नुपर्दछ । संघर्ष नै सफलता प्राप्तिको मूल मार्ग हो ।

जलेको लाश

सुवास श्रेष्ठ 'अलिस'
बीएड प्रथम वर्ष

नयाँ नम्बर देखि लगातार कल आइरह्यो, झट्टै उठाउन मन लागेन। निरन्तर आइनै रह्यो कैयौ पटक, विहानको लगभग ५ बजिसकेको थियो। बाहिर भाले बासेको प्रष्टसँग सुनिरहेको थियो।

त्यो अन्धकार पनि पानीझैं संगिलदै थियो विस्तारै विस्तारै। बाहिर चोकमा दुधको गाडिले हर्न बजाइरहेको थियो सधैंझै। पुसको महिना जाडो असाध्यै बढेको थियो। जहाँ परे त्यही छाडेर राती निदाएको कारणले तेबल भरी यत्रतत्र छरिएका थिए पुस्तकहरु, दुई वटा सिरक खापेर सुत्दा पनि जोडोले अझै च्यापिरहेको थियो।

लाग्छ जीवन पनि एक यात्रा नै हो, किनकी जती अघि बढिरह्यो उतिउति परिस्थति झन बाक्लिदै जान्छ। इन्जिनियरिङ्ग पढ्नका लागि मलाई घरदेखि २ साल पहिला राजधानी लखेटिएको थियो, अरु भनौ मलाई धकेलिएको थियो। परिवारकै साथमा बस्न मन मलाई पनि कहाँ नभएको हो र, तर गाउँमा पढेलेखेको कम भएर, मलाई उच्च शिक्षा हासिल गर्न पठाइएको थियो।

आखिर को रहेछ ? यत्रो पटक फोन गर्ने आफैले आफैलाई प्रश्न गरे, अनि आफैले आफैलाई तत्काल जवाफ पनि दिइहाले "आखिर जोभएतापनि कामैले गरेको हुँदा हो नत्र त यत्रो पटक किन गरिरहन्थ्यो ।" रिसिभ गरे, - "हेल्लो, हजुर।"

मैले सोधे - हजुर को बोल्नु भयो ? किन खोज्नु भयो कुन्नी ? .... सुन्नुस न ....। सुन्नुस न ....।, उआतिदै बोलिरहेको थियो। मानौ उ आपतमा परको छ, गुहार माग्नका लागि मलाई इशारा गरिरहेको छ। उसको बोली अनि पिडा दायक भएको जस्तो महसुस भयो।

तपाईंको बाबा .... !, तपाईको बाबा .... ! उसले यती बोलीसक्न नपाउँदै फोन काटि हाल्यो।

तत्काल यताबाट कल गर्न खोजे तर फोन अफ रहेको टेलिकमकी युवतीद्वारा जानकारी गराइयो।

"बाबा", एक्कासी बाबाको नामले झस्किए, आखिर के भयो बाबालाई। धेरै पटक कोशिस गरे तर कल लागेन।

मम्मिको नम्बरमा फोन लगाए, तर उहाँले पनि रिसिभ गर्नु भएन। त्यो पुसको जाडोमा पनि निधारबाठ मसिना पसिनाका थोप्लाहरु चिरचिर निस्कन लाग्यो। शरीरको तापक्रम ह्वात्तै बढेर आयो, बेडमै पल्टिरहे अनि ती विगतका दिनहरु सम्झन लागे।

सानै देखिनै एक्लो छोरा भएर होला मलाई उहाँ दुबै जनाले कुनै कुराको कमि हुन दिनु भएन। धेरैले प्रेम गरेर हुर्काउनुभयो। बाबा विहान देखिनै अरुकोमा ज्याला मजदुरी गरेर घर खर्च साथै मलाई पढाउने खर्चसम्म पुर्‍याइदिनु हुन्थ्यो।

मलाई अझै याद छ ती दिनहरु जहाँ मेरो हात समातेर क, ख, ग, भन्दै लेख्न सिकाउनु भएको अझै ताजै लाग्छ त्यो दिन, त्यो पलहरु जहाँ मामुले गाली गर्दा पनि बाबाले गाली गर्नु भएन। आमाबुबा दुबैले निकै संघर्ष गरेर हुर्काउनुभयो। ठूलो हुँदै गए मेरो सँगै विस्तारै इच्छा चाहनाहरु पनि साथमै बढ्दै जान थाल्यो। विस्तारै घर चलाउन निकै नै मुस्किल पर्न थाल्यो मत वाल्यकाल मै थिए। यी कुराहरुको मलाई के नै पो थाहा हुन्थ्यो र। बाबा को केही सीप नचल्ने भयो। यहाँको कमाईले हामीलाई निकै धौ धौ पर्न थाल्यो।

बाबाले विदेश जाने निर्णय गर्नुभयो। बाबाको भिसा लागिसकेको थियो। बाबाले मलाई फकाउदै भन्नु हुन्थ्यो बेला बेला धेरै पैसा कमाएर म तलाई हेलिकप्टर किनिदिन्छु है। भनेर, महवसा, मेरो प्यारो बाबा भन्दै खुरररर ...... कुदि हाल्थे, मसरिनै बाबा धन कमाउने आसमा बाहिरिनु भयो।

आफूलाई पुरै लमतन्न पारेर म विगत सम्झिदै थिए तर एक्कासी फेरी फोनको घण्टी बज्यो।

यो पटक हत्तपत्त उठाएर बोले। उताबाट उही मानिसको स्वर प्रभावित भयो। "तपाईंको बाबाको अकस्मात मृत्यु भयो" उ आत्तिदै बोल्यो। "कहाँ, कसरी?" म डराउँदै अत्तालिदै बोले।

डिउटी निस्कदै गर्दा बाबाको गाडी र गुडिरहेको अर्को गाडी ठक्कर खादा घटना स्थल मै ज्यान जान पुगेको उसले जानकारी गरायो।

यसको यी कुराहरु सुनीसक्न नपाउँदै खै कति बेला म अर्धचेत भएछु अझै लडी नै थाहा भएन। केही छिन पछि मात्र आँखा खुले, अर्हो "कस्तो नराम्रो सपना देखेछु। मेरा पुरै अनुहार

भिजेको थियो । कस्तो गर्मी भएको भन्ने सोचे तर हैन रहेछ मेरा अनुहार त आँसुको धाराले भिजेका रहेछन् । त्यो सपना हैन त्यो त वास्तविक नै रहेछ । मन थाम्नै सकिन त्यही भुईमा पछारिएर ह्वाँ ... । ह्वाँ .... । रोइरहें । केही गर्न सकिन, बाबा, बाबा भन्दै रोइरहे । मेरो एक थोपा आँसु खस्दा आफ्ना ती हातले मेरो आसु पुछि दिने बाबा तर आजीवन टाढा हुनुभयो ? एक्लै बर्बराइरहे .... आफैलाई एक्लो लाग्न थाल्यो, आफुले आफुलाई धिक्कार लागेर आयो यो सब मेरै कारणले नै भएको हो, उठ्न खोजे तर नसाले मात्तिएको मान्छेझैं लरवराउन थाले । केही गर्न सकिन भित्तामा लगेर टाउको ठोकिरहे । टाउकोबाट रगत वग्न थाल्यो, तर शरीर भन्दा मन दुखेर होला मनको अघि शारीरिक दुखाई फिक्का लाग्यो । आफु बसेको त्यो कोठा पनि साँघुरो लाग्न थाल्यो । बाबा जाने बेलमा मलाई एउटा चिठी हातमा थमाई दिनुभएको थियो । त्यो चिठीमा बाबाको मिठा शब्दहरुले भरिभराउ अनगिन्ती प्रेमहरु थिए मेरा लागि । "छोरा म टाढा भयो भन्दैमा आफुले आफैलाई एक्लो नसम्झिनु, आमालाई धेरै माया गर्नु उहालाई कहिले पनि दुख नदिनू, आफ्नो नजिकै राख्नु ।" शुद्ध अनि राम्रा अक्षरमा लेखिएको थियो ती पत्रहरु । अकस्मात ती एकाएक झलझली सम्झना आएर आँखा सामुन्न आएर झल्किन थाले ।

रिसले मुर्मुरिदै आकाश तर्फ फर्किदै गाली गर्न लागे, 'ए किन खोसिस मेरो बाबालाई मेरो प्राणलाई किन म देखि टाढा लगिस भन्दै एकोहोरो पागल झैं कराइवसे । जहाँ पुरानो विगत मात्रै हैन । उहाँको प्रेम मिसिएका मिठा पलहरु थिए । सानो छदा मावली जादा म हिड्न नसक्दा उहाँले आफ्नो काँधमा राखेर लैजानु भएको याद आयो । सहनै सकिन अब त अत्ति भएर आयो हतार हतार बाथरुममा छिरेर धारा खोलेर पानीमा भिजिरहे । उहाँ गएको ९।१० वर्ष भईसकेको थियो तर उहाँ छुट्टीमा आउँदै जादै गर्ने क्रम चलिरहन्थ्यो । कमलाई उहाको राम्रो थियो त्यसैले मलाइ पढाउन, केही बनाउन उहाँले मलाई कोठा खोजेर राम्रो इन्जिनियरिङ कलेजमा भर्ना गरिदिनु भएको थियो ।

आउँदा कहिले मलाई नयाँ कपडा, जुत्ता त कहिले मेरा लागि निकै महँगा र आकर्षक चिज ल्याएर मलाई खुशी बनाउनुहुन्थ्यो । ममि पनि निकै खुसी हुन थाल्नु भएको थियो । बाबाको प्रेम हामी प्रति मौलाउदै गइरहेको थियो ।

भनिन्छ नि ? नजिक भन्दा अरु टाढा हुदा प्रेम अत्ति गाढा हुन्छ भनेर सायद पक्कै हो साचो नै होला । उहाँले मेरो लागि निकै दुखलाई आफ्नो सारथी बनाउदै हुनुहुन्थ्यो । त्यो उहाँले गर्नुभएको दुखलाई देखेका थिए । त्यसैले म पनि केही गर्छु, केही बन्छु भनेर अरु पढाइमा कम्मर कसेर लागेको थिए । त्यो पानीले भिजेर होला ती अतितहरु एकाएक ओकलिन थाल्यो । केही अलिकता हल्का भएझै भयो । केही गर्न मन लागेन वेडममा आएर अचेत बनी पल्टिरहे, बाहिर पुरै उज्यालो भईसकेको थियो घामले पनि संकेत गरी रहेको थियो अरु विहान भएको सांकेतिक अर्थ दिइरहेको थियो । हात खुट्टा पुरै लुलो भईसकेको थियो । विस्तारै साहस जुटाएर फोन उठाए र मम्मिलाई कल गरे सबै कुरा ममीलाई सुनाए । ममिले सुनिसक्न नपाउँदै डाको छाडेर रुन थाल्नुभयो । सम्झाउँदै भन्न थाले तर त्यहाँ कहाँ सम्झाउने अवस्था थियो र काकालाई फोन गरेर ममिलाई तत्काल काठमाडौं लिएर आउन अनुरोध गरे । साझमा काकाले ममिलाई लिएर आइपुग्नु भयो मेरो कोठामा । ममि बोल्न सक्ने अवस्थामा हुनुहुन्न थियो । उहाँको देख्दा म झन कमजोर भईसकेको थिए तर आफुलाई सम्हाल्दै ममिलाई सम्हाल्न थाले ।

काकाले बाबाको लासलाई ल्याउने बन्दोवस्त मिलाउनुभयो । ममिको त्यो बाबाले पठाइदिनु भएको पटुकी नै लगाइरहनु भएको रहेछ । ममिको पपटुकी देखेर झन बाबा प्रतिको सम्झना र प्रेमले सताउन थाल्यो ।

आफ्नो मुटुनै गुमाउन पुग्यौ हामी दुबै जनाले, हामिले आफ्नो सर्वस्व नै गुमायौं, सानो थियो परिवार झनै सानो बन्न पुग्यो । धेरै रोए । ममिको आँखाबाट आँसु रोकिने कुनै छाटकाट थिएन अचेत अनि एकोहोरो बनी रोइ रहनु भयो ।

उहाँको आँखाको आँसु देख्न नसकेर, म उहाँ देखि टाढा गएर एक्लै राइवसे । सम्हाल्नै सकेनौ हामिले आफ्नो जीवन नै गुमायौ, हामिले एकमाया गने पिता गुमाएनौ तर हामीले सारा जिन्दगी देखाइदिने आफ्नो संसार नै गुमायौं । बाबाको मृत्यू भएको ३ दिन पछाडी मात्र लास नेपाल ल्याइयो । लास देख्ने वित्तिकै ममि ठाउको ठाउँ ढल्न पुग्नु भयो, म आफले आफुलाई सम्हाल्न सकिन म पनि जहाँ थिए त्यही ढलेछु । आफैले टेकेको जमिन आफैलाई भासिएझै लाग्यो, दिउँसै पनि अन्धकारझै लाग्यो । शरीर एकतमासले कापिरह्यो । उहाँको लास आर्यघाटमा लगियो ४ फिट दाउराको चाङ बनाइयो र उहाँलाई त्यो माथि अविर र फुलले सजाएर विशेष दुलहाझै सजाइयो ।

यो दृश्य देखेर मलाई नमज्जा लागेर आयो । जिउदो हुँदा उहाँलाई कसैले राम्रो दृष्टिकोणले हेरेनन्, कुनै सम्मान गरिएन तर कस्तो रित हो अनि कस्तो चलन हो । मनमा एक प्रकारको प्रश्न उब्जिरह्यो के सम्मान पाउन मर्ने पर्छ ? के दुलहा झै सजिनै पर्छ ? के दाउराको उचाइमा चढ्नै पर्छ ? .... धेरै आफन्तहरु भेला भएका थिए । सबैको आँखा आँसुले रसाएको थियो । रोइरहेका थिए सबै नै । ममिको हालत,

उहाँ खपिनसक्नु थियो । उहालाई ३।४ जनाले समातिरहेको थियो । त्यही दाउरामा उहाँ पनि उक्लिन खोजिरहनु भएको थियो । तर उहाँलाई जबरजस्ती समातिरहेको थिए आफन्तहरुले ।

यो मृत्यू पनि वडो अचम्मको छ है । कसैको योजना विना आउँछ अनि विना अनुमति लिएर जान्छ । परिस्थिति र पिडामा नपरेको मान्छे म परिस्थिति र पिडा एकैपटक आइपर्दा लाग्यो कि मेरो थाप्लोमा गह्रौ भारी बोकाइएको छ ।

जीवन भन्नु नै के रहेछ ? केही दिनको घामछाया मात्रै । केही छिनमा त्यो दाउरामा आगो सल्काइयो । विस्तारै आगो बल्न थाल्ने । दाउराहरु जल्न थाल्यो त्यही आगोमा हाम फाल्न खोजिरहेको थियो मेरो ममी । मलाई पनि निकै जनाले अठ्याएर राखेका थिए । साने झरी झै अविरल आँखाबाट आँसुको वर्षा भईरहेको थियो । दाउरा जल्दै त्यो आगो बाबाको लासलाई जलाउन थाल्यो । हेर्दाहेर्दै उहाँको त्यो शरीर खरानीमा परिवर्तन हुँदै गयो । लाग्यो कि आखिर जीवन के रहेछ र "अलिकती धुवा, अलिकती खरानी" बस यती रहेछ जीवन ।

उता ममि भने अचेत नै भईसक्नु भएको थियो । आफुले आफैलाई सम्हाल्न नखोजेको पनि हैन, तर सम्हालिने अवस्था नै कहाँ थियो र त्यहाँ ………… । लाग्छ बाबा आमाको प्रेम नै जिउने अनि अगाडी बढ्ने सहारा हो । बाबाको काम सकेको केही दिनमा बुबा जानुभएको मेनपावर "तिनकुनेको अफिसमा बोलाइयो, विमा गरेको रकम उपलब्ध गराइयो ।"

त्यही डिपोजित गरेर कलेजमा अरु पठाइएको सुरुवात हुँदैछ । जीवन कहानी त हैन तर कहानी भन्दा पनि कहाँ कम रहेछ र ? …. एउटै कुराको सधैं कनि हुन्छ बाबा तर ममिले बाबाको कमि हुन दिनुभएन, आफैमा कमजोर भईसक्नु भएको छ उहाँ तरपनि मलाई जिउने उत्प्रेरणा दिनुहुन्छ हरेक दिन आफ्ना आँसु लुकाउँदै मेरो सामु तिनै बनावटी मुस्कान लिएर आइपुग्नु हुन्छ ।

कति नैतिकता कति अनैतिकता नै रहेछ जीवन कहिले प्रभावित कहिले अभाव रहेछ जीवन ।

चोर ओला समाउदै हिडेका ती बाटोहरु ती यात्राहरु अझै पनि अवगत नै छ । "मेरो बाबा, प्यारो बाबा ।"

कविता

नगर चेलीबेटी बेचविखन

चेलीबेटी बेचेर खाने
बिहे गर्छु भनेर लैजाने
ए ! नेपाली दाजु र भाई
अन्त्य गरौं चेलिबेटी बेच्नलाई

राम्रा चेली बम्बइमा रुने
सम्झी ल्याउँदा यो मनमा पीर हुने
चेलिबेटी बेच्नलाई रोक
धन कमाउने सपना नबोक

आफ्नै देशमा गरेर खानू
दलाल पछि लागेर नजानू
दलालीलाई राम्ररी चिन
कोइली जस्तै रोएर नहिड

पढाइलेखाइ शिक्षाको अभावमा
महिला परे पुरषको दबाबमा
कोही त चेली बम्बइको खाडीमा
कोही त चेली नेपालको झाडीमा

सरस्वती बस्नेत
बीएड प्रथम वर्ष

छोड्देउ दाजु तस्करी धन्दा
तिमीलाई प्यारो पैसा भो म भन्दा
धन सम्पत्ति नभए हुन्छ
चेलीबेटी नबेच मन रुन्छ

बरु मलाई आदि पेट खान देऊ
शिक्षा लिन स्कुलमा जान देऊ
सत्यको बाटोमा नहिड्दा
पाएँ दुख दलाली नचिड्दा

मेटिदिए चेलीको ठूलो रहर
चेली बेची बनाए ढलान घर
गर्‍यौं दाजु दुई नम्बर धन्दा
फर्की आउन विदेशी गेट बन्दा

शिक्षा पाउने स्वदेशमै अटाए
अशिक्षितलाई बम्बइमा पठाए
रक्षा गर्देऊ पशुपति नाथ
गर्छु विन्ति जोडेर दुई हात

देशको संविधान र युवाशक्ति

तारा थापा
बीएड प्रथम वर्ष

संविधान देशको मुल कानुन हो। जसले राष्ट्रमा भएका सम्पूर्ण जनतालाई समेटी देश विकास र सक्षम व्यक्तित्व निर्माणमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्दछ। कानुन अनुसार अगाडि बढ्नु जनताको अनुशासन हो। तर अहिले बनेको संविधान प्रगतिशील, लोकतान्त्रिक र उत्कृष्ट भनिएपनि युवा नेतृत्व विकासमा के कस्तो भूमिका निर्वाह गरी अगाडि बढ्छ जसको उपलब्धीबाट युवा पलायनलाई रोकी आर्थिक क्रान्तिमा आमूल परिवर्तन गरी विश्व अगाडी नमुना राष्ट्र निर्माण हुन्छ वा दस्तावेजमा मात्र सिमित रहन्छ चुनौति र अवसर दुबै साथमा देखिन्छ। ठुलो त्याग, बलिदान, र संघर्षको परिणाम स्वरुप नेपाली जनताको दशकौ देखिको सपना त पुरा भएको छ, यो सपनासँगै परम्परावादी सोचलाई पूर्ण रुपमा त्यागी सकारात्मक सोचको विकास गरी युवालाई सक्षम बनाई अवसर दिनु महत्वपूर्ण र समय सापेक्ष रहनेछ।

युवा उदाउँदो सूर्य र देशको कर्णधार शक्ति हुन्, जीवन संघर्ष र प्रतिक्षा हो जीवनमा कहिल्यै संघर्षको अन्त्य हुँदैन र प्रतिक्षाको पनि विना उद्देश्यको झण्डा बोक्यो आशाको दियो अघि लाएर हिँड्यो, खुकुरीको धार माथि टेकेर लड्यो तर फलको लागि हात थाप्नु पर्छ, आखिर संघर्षको अनेक मोड पार गर्दै र रंगीन सपना कोरल्दै प्रतीक्षा गरिएको संविधानले कता मोडे ? साँचिकै युवालाई पराजित मानसिकताको सिकार बन्ने वातावरण नबनोस्। युवा शक्ति रुपान्तरण र युगीन परिवर्तनका सम्वाहक हुन् त्यसैले करोडौ खर्च गरेर मन्त्री जम्बोटोली युरोप होइन युवाशक्तिलाई औद्योगीक कलकारखाना र बैज्ञानिक कृषि प्रणाली बारे सिक्न र बुझ्न छिमेकी राष्ट्र चीन, भारत पठाउनु नयाँ क्रान्तिको महत्वपूर्ण मोडको शुरुवात हुन्छ। अब सरोकारवाला पक्षले सक्षम युवालाई देशको नेतृत्व दिन समेत खुट्टा कमाउनु हुँदैन। युवामा जोस, जाँगर, क्षमता, साहस र उर्जालाई यदि सदुपयोग गर्न सक्ने र युवाशक्ति एक हुने हो भने कुनैपनि निकायले अग्रगमन समात्ने छ। जसका कारण मुलुकले पनि अकल्पनिय छलाङ्ग मार्न सक्छ। देशमा भएका भेदभावपूर्ण सामाजिक जीवनशैलीको अन्त्य पुरानो कृषि प्रणालीमा सुधार पर्याप्त भौतिक पुनः निर्माण, भ्रष्टाचार मुक्तशासन प्रणालीको शुरुवात शैक्षिक गुणस्तरमा सुधार, गुणस्तर युक्त कार्य उचित वातावरणको सुनिश्चितता हुनु ठूलो आवश्यकता छ। जुन युवाबाट सकारात्मक सोचका साथ सम्भावना छ नेपाली युवाको मस्तिष्कमा रहेको ग्रसित विदेशी भूतलाई हटाई महत्वपूर्ण सिर्जनात्मक भुमिका दिनु आवश्यक छ। जसले आफूलाई समायोजन गरी अगाडी बढ्न सक्षम बनाउँछ।

लाखौं युवाहरु आफ्नो जन्मभूमिको अपार मायालाई बेवास्था गरी विरानो देशमा गई विरामी पिडा बढ्दै गइरहको छ। आर्थिक सामाजिक अधिकार, संरचना र नीति जन अपेक्षा अनुसार हुनुपर्दछ।

अन्त्यमा देशको जनतामा चरचराइरहको पीडामा मलम लगाउने कार्य गरी महिलालाई समान अधिकार दिई सबै समुदायलाई समेटियोस् जसले दिगो शान्ति स्थापना गरी आर्थिक क्रान्तिमा परिवर्तन ल्याई देशको मुहारमा सदा खुसी स्थापित गर्न सक्छ, जय नेपाल।

शीर्षक........?

सिद्धार्थ तामाङ
बीएड प्रथम वर्ष

जीत नै ठूलो मान्दिन म, हार स्वीकार छ।
प्रेम होस् नहोस् इन्तजार स्वीकार छ।

मनैदेखि प्रेम गर्छु, ढुकढुकी हौ तिमी
बस चाहन्छु हजारौ इन्कार स्वीकार छ

खै के बयान गरु म तिम्रो दुनियाँसामु
जहाँ शब्द शब्दमा प्रहरै प्रहर छ।

हो मन पर्छ खूबै ति वाचा कसमहरु
जुन स्वार्थी, क्षणिक र सब बेक्कार छ।

मिल्दैन पटक्कै तिमीलाई दोष लाउन त
अचानक प्रेम गर्न पुगेछु स्वयम् धिक्कार छ।

जीत नै ठुलो मान्दिन म, हार स्वीकार छ
प्रेम होस् नहोस् इन्तजार स्वीकार छ।

गर्भपतन

सुशिला दंगाल
बीएड प्रथम वर्ष

मानव जीवनको सुरुवात महिला र पुरुषबीचको शारीरिक सम्पर्क पश्चात पुरुषको शुक्रकिट र महिलाको डिम्बको मिलन भई भ्रुण बनेपछि शुरु हुने गर्दछ। एउटा आमाको गर्भमा २८० दिनसम्म वृद्धि र विकास भई बच्चाले धर्तीमा प्रवेश गर्ने गर्दछ। तर वर्तमान परिस्थिति हेर्दा त्यो बच्चा धर्तिमा जन्मनै नपाई उसको पेटमा नै हत्या हुने गर्दछ। आखिर किन ? किन हुन्छ भ्रुण हत्या ? अहिलेको टड्कारो समस्या बनेको छ भ्रुण हत्या। मानव अधिकारको सुरुवात उसको आमाको पेटमा छदै हुन्छ तरपनि यस अधिकार हनन भइरहेको छ। आखिर यस कार्यमा महिलाको रहर हुन्छ कि वाध्यता यसमा ठूलो प्रश्न चिन्ह खडा हुन्छ।

प्रत्येक महिलाको रहर हुन्छ कि म पनि आमा बनूँ मेरा पनि बच्चा होस भनेर, तरपनि कतिपय आमाहरुले आफ्ना बच्चालाई आफ्नो पेटमा नै मार्ने गर्दछन्। मान्छे मार्नु त पाप हो भन्छन्। के भ्रुण हत्या पनि पाप हो ?यदि पाप भए सरकारले किन ३ महिना सम्मको गर्भलाई गर्भपतन गर्न पाइन्छ भनेर कानुनी मान्यता दिएको होला ? यस विषयमा मलाई निकै खुलदुली लाग्ने गर्दछ। पहिला पहिला हाम्रो हजुर बुबा हजुरआमाको पालामा जतिसुकै बच्चा गर्भमा रहेपनि सजिलैसँग सबै जन्माउनु हुन्थ्यो रे तर अहिले किन यस्तो विकृति भित्रिएको देशमा।

विवाह पश्चात एउटा महिलाले छोरी पाइन भने पहिलो बच्चा छोरी जन्मिदा केही हुन्न तर त्यसै महिला दोस्रो पटक गर्भवती हुँदा उसको परिवार उसको श्रीमान् वाउ आफै किन त्यस बच्चाको भिडियो एक्सरे गर्न जान्छिन्। हो बच्चा ठिक छ या छैन उसको स्वास्थ्य स्थितिका जाँच गर्नपनि गएको हुनसक्छ तर अहिले भिडियो एक्सरे गर्भमा रहेको बच्चा छोरा हो या छोरी हो भनी हेर्नको लागि गर्ने गर्दछन्। छोरा भए जन्माउने र छोरी भए गर्भपतन गराउने पनि देख्न पाइन्छ। छोरी भै बोझ हो र गर्भपतन गराउँछन् महिलाहरु आफ्नै शरीरको टुक्रालाई किन यस्तो गर्छन्। कतिपय गर्भपतनको केसमा आमाको रहर हुन्छ भने कतिपय पारिवारीक दबाब हुन्छ। घर की बुहारीले नाति जन्माइदिए हुन्थ्यो भन्ने सासु ससुराको धारणा वर्तमान समयमा पनि पाइएको छ। महिलालाई बाध्यात्मक स्थितिमा पुर्‍याएर यसलाई डर, त्रास धम्क्याएर पनि परिवारका सदस्यहरुलेमहिलाको गर्भपतन गराएको पाइन्छ। यो भयो एउटी विवाहित महिलाले रहरमा वा करमा गर्ने गर्भपतन।

वर्तमान समयमा हेर्दा विवाहित महिलाभन्दा अविवाहित केटीहरुले गर्भपतन गराएको प्रत्येक हस्पिटल र मेरी स्टोभहरुका तथ्याङ्क हेर्न सकिन्छ यस बाहेक पनि प्राइभेट एर्बोसन थिएटरमा पनि यस्ता किसिमका केसहरु धेरै पाइने गर्दछन्। किशोरावस्थाको शारीरिक आकर्षण र त्यसपछिको शारीरिक सम्बन्धले गर्दा पनि नचाहँदा नचाहँदै गर्भ रहने गर्दछ तर उनीहरुलाई पछि गएर थाहा हुन्छ र यसको कारणले उनीहरुबीच पहिलाको सम्बन्ध नरही बच्चा गर्भपतनले गर्नुपर्ने हुन्छ। उनीहरुलाई गर्भपतन एउटा फेसन जस्तो भएको छ। उनीहरु आफ्नो आकर्षणता रोक्न नसकी गर्भपतन गर्ने गर्दछन् र यसले पछि गएर उनीहरु आमा बन्न नसक्ने वा विभिन्न शारीरिक समस्याको रुपमा आउने गर्दछ। यस्ता प्रवृत्तिले समाजमा विवाह अघिको यौनसम्पर्क र सामाजिक विकृति पैदा हुने गर्दछ।

अर्को स्वरुपमा हेर्दा पत्नी वा पति विदेश गएको अवस्थामा आफ्नो दम्पत्ति बाहेकको अरुसँग यौनसम्पर्क गरेर गर्भ रहेको खण्डमा पनि महिलाहरु गर्भपतन गर्ने गर्दछन्। कानुनी मान्यताले गर्भपतन ३ महिनासम्म सुरक्षित तोकेतापनि त्यसले हरेक महिलाहरुमा शारीरिक समस्या ल्याउने गर्दछ। त्यसैले मेरो विचारमा गर्भपतन पाप नै हो। यसले जनसंख्या नियन्त्रण गर्न मद्दत गरेतापनि गर्भपतन गर्दा भविष्यमा महिलाहरुलाई विभिन्न शारीरिक समस्या निम्त्याउने गर्दछ। त्यसैले गर्भपतन गर्नु हुँदैन। प्रत्येक महिला दिदिबहिनीहरुलाई मेरो अनुरोध छ। यदि वाध्यात्मक अवस्था छ भने पहिला नै सचेत हुनुपर्दछ। वर्तमान परिस्थिति शिक्षित पिढीहरु छन् सबै कुरा थाहा भई आफ्नो बदनाम, इज्जत र शरीरमा आइपर्ने समस्या र भविष्यमा आमा बन्न नसक्ने डरले पनि यस्ता विकृत काम नगरौं। गर्भपतन पाप हो त्यसैले एउटा मासुम शिक्षक हत्या नगरौं किनकी ऊ भविष्यको महान व्यक्ति बन्न सक्छ।

अझै तराई तर्फ दृष्टिकोण

लगाउँदा पहिलो पटक छोरी जन्मेपछि दाइजो दिनुपर्छ टाउकोमा ऋणको भारी हुन्छ भन्ने मान्यताले गर्दा दोस्रो पटक महिलाको गर्भ रहँदा छोरा छ कि छोरी भनेर हेर्ने गर्दछन् छोरा भएको खण्डठमा जन्माउने र छोरी भएको खण्डमा गर्भपतन गराउने गर्दछन् । छोराको तुलनामा अझै पनि बढि गर्भमा रहेको बच्चा छोरो छ भने गर्भपतन गर्ने गरेको पाइन्छ । टड्कारो समस्या तराईमा रहेपनि पहाड हिमालमा पनि यस समस्याले जरा नै गाडेको छ । नेपालमा भ्रुणहत्या मान्यताको स्थितिमा रहेपनि पछि आइपर्ने समस्याको कसैले कल्पना गरेको छैन । एकपटकको भ्रुणहत्याको कार्यले भविष्यमा एउटा महिलाको आमा बन्ने सपना चकनाचुर भएर उ पछि आमा बन्न नसक्ने स्थितिमा समेत पुग्ने गर्दछिन् ।

महिलाको विवाह अगाडी रहेको अनिश्चित गर्भ र विवाहपछि पटकपटक छोरी पाएर छोराको आसामा रहेर गरेको गर्भपतन होस यसले स्वजास्थय समस्या सम्बन्धमा खटपछ यसका साथै उ एउटी महिला घरेलु हिंसाको सिकारमा पनि पर्न सक्छिन् । तर मलाई लाग्छ गर्भपतनको मुख्य कारण छोराको चाहना विवाह अघिको प्रेमी प्रेमीकासँगको यौनसम्पर्क वा विदेशमा पति वा पत्नी गएको समयमा अर्को व्यक्तिसँगको शारीरि सम्पर्क भई बसेको गर्भले गर्दा गर्ने गर्दछन् ।

अन्तर्राष्ट्रिय रुपमा हेर्दा पनि गर्भपतन कोही महिला आफ्नो सौन्दर्य कायम गर्नको लागि गर्भपतन गर्ने गर्दछिन् भने चिन जस्तो देशको कानुनी मान्यताले दुई बच्चा जन्माइसकेपछि तेस्रोपटक गर्भ रहेमा त्यस बच्चाको गर्भपतन गरिन्छ । त्यसमा पनि बाध्यात्मक परिस्थिति र कानुनी मान्यतामा बाधिएर रहेको स्थिति छ । विश्वमा जुनसकै देशमा पनि गर्भपतन भिन्नभिन्ने तरिकाले गर्ने गर्दछन् । ९ हप्तासम्मको गर्भपतन गर्नु परेमा औषधी खाएर र ४ महिनासम्मको औषधी सेवन पश्चात मेसीनले पाठेघर सफा गरेर वा त्यो भन्दा बढि महिनाको गर्भ भएमा अन्य ढंगबाट गर्भपतन गर्ने गरेको पाइन्छ । नेपाल सरकारले ३ महिनासम्मको सुरक्षित गर्भपतन गर्न पाइने भनेतापनि कयौ ठाउँमा गैरकानुनी रुपमा धेरै पैसा खर्च गरेर गर्भपतन गर्ने गरेको पाइन्छ । भारत जस्तो देशमा भने गर्भपतन बेस्यालयमा चेलीहरुलाई बेचेर वा आफ्नो पैसा कमाउने चाहनाले गर्दा आफ्नो शरीरको प्रयोग गरी अरु तमाम पुरुषहरुलाई यौन सन्तुष्टि दिई उनीहरुबाट केहीमात्रामा पैसाहरु लिने गर्दछन् यस्ता क्रियाकलापहरु भारतमा मात्र नभई विभिन्न अविकसित देशहरुमा बढि नै प्रभावित भएको देखिन्छ । यसले महिलाहरुमा मात्र नभई घरपरिवार समाजमा पनि नकरात्मक असर पर्न जान्छ । महिलाको स्वास्थ्य अवस्थामा त नकरात्मक असर पर्ने नै भयो उनीहरुको यस्ता गतिविधिले गर्दा उनीहरु आफ्ना कामहरु छोडी पुन: आफ्नो घरतर्फ पनि जान असहमति जनाउँछन् । यस्ता यौनधन्दाहरुले गर्दा हेरचक्राई बस उनीहरुमा गर्भ रहन सक्छ जसलाई उनीहरुले स्वीकार्न असहमति जनाउँछन् फलस्वरुप उनीहरुले त्यस बच्चालाई गर्भपतन गर्न वाध्य हुन्छन् । गर्भपतन गराउँदा उनीहरुको स्वास्थ्य अवस्थामा प्रतिकुल असर पर्न जान्छ । यसका साथै उनीहरुमा विभिन्न यौनसम्बन्धी प्राणघातक रोगहरुको सिकार बनी मृत्यूबरण गर्न विवस हुन्छन् । यसका रोकथामका निम्ति सरकारले विभिन्न कदमहरु चाल्न जरुरी हुन्छ ।

- देशमा रोजगारको व्यवस्था गर्ने,
- उचित स्वास्थ्य शिक्षा र परामर्शको व्यवस्था,
- यौनधन्दाहरुको पुर्णरुप्मा बन्देज लगाउने
- महिला हकहितको व्यवस्था
- महिलामाथि हुने जबरजस्तीकरण गर्नेलाई उचित सजाएको व्यवस्था
- गर्भपतन गर्न बन्देज लगाउने

यस बाहेक अन्य विभिन्न आयलाई जोड्नुपर्दा विवाहपूर्व कुनैपनि किसिमका अनैतिक क्रियाकलापहरु नगर्ने । अनिश्चित गर्भ रहेमा सो को बाबु पत्ता लगाई उसैसँग विवाह गराइदिने । कुनै शारीरिक महिलाहरुमा शारीरिक समस्या भए मात्र गर्भपतन गरायने नत्र भने उसलाई जन्मनै दिने व्यवस्था गर्ने । यौनसम्पर्क गर्नुपुर्व विभिन्न अस्थायी तथा स्थायी साधनहरुको प्रयोग गर्ने ।

अझै पनि गर्भपतनकै कारणले गर्दा कतिपय महिलाहरुले आफ्नो ज्यान नै त्याग्नुपर्ने समस्या रहेको छ । कुनै महिला बलात्कृत भएपछि रहेको गर्भले उसलाई आत्महत्या गर्न वाध्य बनाउँछ कि त उसले गर्भपतन गरेर बस्नुपर्ने अवस्था आउन सक्छ । विवाहपूर्व कुनै कुराको लोभ प्रलोभनमा पारेर वा आकर्षणले गर्दा रहेको शारीरिक सम्पर्कले गर्दा रहेको गर्भ राख्ने नसकि गर्भपतन गर्ने समस्या पनि रहेको छ । यस्ता किसिमका गर्भपतनका कारणले आउने गर्दछन् ।

यस्ता काम गर्न नदिनको लागि सरकारी, सामाजिक वा अन्य विभिन्न निकायहरुबाट विभिन्न नियमहरु लागु गर्नुपर्दछ । यदि सचेत व्यक्ति, सामाजिक प्राणी भएर पनि मानमर्यादाबाट मुख मोडेर मनलागी गऱ्यो भने यहाँ बेइज्जती र रोगको सिकार हुनु अलावा अरु केहि पाइदैन । त्यसैले यस्ता कार्यहरु गर्नुभन्दा अगाडी आफ्नो भविष्य र इज्जतको बारेमा सोच्ने गरौं । यहाँ इज्जत कमाउन सय वर्ष लाग्छ भने बेइज्जत हुन १ मिनेट पनि लाग्दैन । पुरुषलाई जन्म दिने पनि महिला नै त हुन नि हैन र ।

फोनबाट अङ्कुराएको प्रेम

बेलुकी पखको समय आधा घाम अधा बादल भनु या रात दिनको दोसाधको समय चरा चुरुङगिहरु आफ्नो बासस्थातिर उडिरहेका थिए। मंसिरको त्यो समय प्राय सबै मानिसहरु या भनौ कृषिमा आधारित सबै किसानहरुको कामको चटारो हुने समय, आ-आफ्नो खेतबारीको काममा ब्यस्त देखिन्थे सायद अब केहि समयमा आफ्नो काम सकाएर घर फर्कने बिचार गरिरहेका हुदाहुन ।

सोहि समय म पनि एक सामान्य किसना परिवारको छोरो उहि खेतबारीको काममा ब्यस्थ रहेको थिए। दिनभरीको कामको बोझले होला शरिर शिथिल भइसकेको थियो । यसै बिचमा मेरो गोजिमा रहेको मोबाइलको रिङटोन बजेर मेरो शिथिल भएको शरिर झसंग भयो नहोस पनि कसरी भरखर भरखर मोबाइल बोक्न थालेको म मोबाइलमा कसैको फोन आउनु मलाई गर्भको कुरा नै थियो ।

रिङटोन बजिरहेको मोबाइल निकालेर हेरे सेभ नगरिएको नम्बर मनमा उत्सुकता पैदा हुन थाल्यो यसै उत्सुकताका साथ फोन रिसिभ गरे र हेलो भने हजुर मलिन स्वरमा उताबाट अपरिचित नारी स्वरमा उत्तर आयो ममा झन उत्सुकता संगसंगै डर पनि पैदा हुन थाल्यो यो नै मेरो कुनै अपरिचित नारी स्वरसंगको पहिलो सम्बाद थियो। यसै क्रममा मैले प्रश्न गरे “को हुनुहुन्छ तपाई”?

“गेस गर्नुस न तपाई”

“अह, चिन्न सकिन मैले हजुरलाई, सरि मैले चिनिन या चिनेर पनि बिर्सन पुगे थाहा भएन तर मलाई लाग्छ तपाईसंग पहिलो पटक कुरा गरिरहेको छु। के हाम्रो यो संवाद पहिले

अर्जुन शर्मा
बीएड चौथो वर्ष

पनि कुनै दिन भएको थियो र ??”

“हो तपाई सहि हुनुहुन्छ, नाई हाम्रो यो नै पहिलो कुराकानि हो ।”

“भन्नुस न त को बोल्नु भयो?? यदि आफ्नो परिचय दिन यति गार्हो लाग्छ भने किन फोन गरेको कस्लाई खोज्नु भएको मैले अलि रुखो स्वरमा भने ।”

तर उनले उहि मलिन स्वरमा भनिन, तपाईलाई ।”

मैले सोचे (मलाई अचम्म लाग्यो संगसंगै झसंग पनि भए को हो यो ।) मैले फेरी भने–“मलाई अचम्म लागिरहेछ को हो तपाई मलाई ब्ल्याक मेल गर्ने ?? सरि म मजाक गर्ने मुडमा छैन प्लिज फोन राखिदिनुस ।”

त्यसपछि उनलाई सायद म रिसाएको भान भएर होला ढिला नगरि भनिन-म .... बाट .... ।

(म झन उत्सुकतामा परे को हो उ, कहाँ बाट गरेकि हो फोन, किन गरि मलाई फोन) मैले सोधे -“तपाईले कहाँको कसलाई खोज्नु भएको मलाई चिन्नु हुन्छ को हुँ म ??? ”

प्रतिउत्तरमा उनले भनिन -“ मैले अगिनै भने त मैले तपाईलाई खोजेको र तपाईको नाम ठेगाना पनि मैले भन्ने हो र तपाई आफै भन्नुस न ???”

म - बिजय नेपाल काभ्रेबाट,

नाई हैन तपाईले ढाटनुभयो मलाई, तपाई कुबिण्डेको अर्जुन शर्मा।

म अलमलमा परे र भने- पिलिज को हौ तिमी कसरि चिन्छौ र किन फोन गर्यौ ???

उनलै सबै बास्तविकता बिस्तारमा सुनाईन र म झल्यास्स भए।

गत हप्ताको शनिबार रेडियो सिन्धुको एसएमएस आवोर कार्यक्रममा एसएमएस गरेको थिए र नया साथि बनाउनको लागि मेरो नम्बर पनि छाडेको थिए उनले सोहि माध्यम हुदै उनले मलाई फोन गरेकि रहिछन। यति कुरा भईसकेपछि मलाई के बोलौ के बोलौ भयो र म पछि फोन गर्छु भनि फोन राखे ।

मनमा अनेक भावनाहरु पैदा हुन थाले मन बसमा बस्नै छाडयो, के गरौ के गरौ भयो नहोस पनि कसरी कुनै केटीसंग पहिलोचोटि फोनमा कुरा गरेको थिए त्यो पनि अपरिचित सँग ।

चिसो बढदै थियो म रोकिएपनि समय रोकिएको थिएन घडि हेरे घडिमा साँझको ६:०० बजिसकेको थियो। फाँटमा काम गर्नेहरु कोहि घर हिडिसकेका थिए कोहि हिडने तरखरमा थिए।

म पनि सोहि कामलाई त्यहि थाति राखेर घर जाने तरखरमा लागे। घर जाने बाटोमा पनि उनकै अनेक कुराहरु खेलउदै गए मनमा को हो उँ किन कल गरेकि होलि यस्तै यस्तै, । यत्तिकैमा म घरको संगारमा पुगे तर अरु दिनको भन्दा भिन्न उमंग भनौ या केहि ठुलै कुराको प्रप्तिले आनन्दित भए झै। यक्तिकैमा मैले घरको आगन टेक्नै लाग्दा मनले उसलाई फोन गर्न

आदेश दियो अगि गरेको बाचा पुरा गर्नु थियो या अरु नै केहि खै किन हो म आफैले पत्तो पाउन सकिन। फोन नगरी बस्न सकिन यत्तिकैमा मैले उनको नम्बर मा कल ब्याक गरे।

उनले रिसिभ गरिन उहि मलिन स्वरमा हजुर भन्नुस सरी म अगि अलि बिजि थिए त्यसैले तिमीसंग धेरै बेर कुरा गर्न सकिन यति कुरामा पनि सरि भनिराख्नु पर्छ त। अ साच्चि मैले तपाईलाई साथि बनाउन फोन गरेको थिए।?? किन नहुनु भैहाल्छ नि उनको बोलि नटुङगिदै मैले भने एउटा अपरिचित केटीले साथिको लागि रिक्व्यस्ट गर्दा को चै केटो नाई भन्छ होला र सायद,

उनको बारेमा झन धेरै कुराहरु जान्ने चाहना बढयो मलाई यत्तिकैमा थपे -"अनि सुनाउ न तिम्रो बरेमा अरु पनि", " के जान्ने इछ्या छ म बाट "- उनले भनिन। जान्ने इक्छ्या धेरै थिए म संग तर सबै एकै चोटी सम्भब थिएन सुरुमा सोधे के गर्दै हुनुहुन्छ तपाई ??के गर्नु र खै अलिअलि पढदै छु भनौ, अनि तपाई ?? म पनि उहि के गर्नु र बुबा ममिले कमाएको खाने अनि गाँउ डुल्ने म अलि गफिए,, अनि पढन चाहि कतिमा पढनुहुन्छ नि ??? धेरै त पढन सकेकी छैन यसपालि एसएलसि दिने तर्खरमा छु अनि हजुर नि ???म सानै देखि फाडि हान्न कमि थिइन मैले पनि उनकै शब्दलाई दोहोर्याए तर उनले पत्याइनन र मैले अन्त्यमा सत्य कुरा नै सुनाए म १२ मा पढदै छु।

ए साच्चि तपाई कस्तो साथिको खोजिमा हुनुहुन्छ नि मैले थप प्रश्न गरे उनिमाथि ,, उनले प्रतिउत्तरमा भनिन तपाईजस्तै गफाडि, म अलमलिए सायद उसले मैले हानेको फाडिको पत्तो पाइसकेकी थिई, म हासेर मात्र उनको प्रतिउत्तर गरे, यसै क्रममा उनले थपिन सुख दुखमा साथ दिने, साथिलाइ हर कुराहरु नढाटी सुनाउने सुन्ने यस्तै यस्तै,, यति के भन्दै थिइन एक्कासी फोन काटीयो पछि पो थाहाँ पाए मोवाइलमा ब्यालेन्स सकिएर पो काटिएको रहेछ।

यत्तिकैमा म घरमा छिरे अरु दिनको भन्दा अलग उमंग र खुसिका साथ, म घरमा थिए तर मेरो मन भने उहि अगाडि गरेको उनको स्वर शब्द र सम्बादको कल्पनामा हराउन पुगे।

खाना खान भाउजुले आग्रह गर्नुभयो, म खाना खान भान्सामा छिरे तर पेटमा भोक हुदा हुदै पनि खै किन किन धेरै खाना रुचेन थोरै खाना खाएर म आफ्नो सुत्ने कोठा तिर लागे। गएर शिथिल शरिर खनटमा पल्टाए तर मन त्यहा थिएन।

उनकै स्वरसँग बोलिसँग अनि उनिसँग गरेको कुराहरु सँग मोबाईल हेरे त्यस दिन मेरो मोबाइलमा कसैको फोन आएको थियो त केबल उनको मात्र।उनिमा के थियो त्यो मलाई थाहा थिएन तर मलाई किन किन उनकै स्वरहरु कानमा गुन्जिरहे। मोबाइलमा उनको नम्बर हेरे, क्याम्पसमा सर मिसहरुले कण्ठ गर्न लगाएका कुराहरु धेरै पटक हेर्दा पनि आउदैनथ्यो तर उनको नम्बर देख्ने बित्तिकै मलाई सम्झना रहन पुग्यो जुन नम्बर आज सम्म पनि मेरो मस्तिष्कमा रहिरहेको छ। यस्तै यस्तै कुराहरु सोच्दा सोच्दै रातको १० बजि सकेछ। तर मलाई निन्द्रा लागेको थिएन सनयद .... भएर होला। शरिर शिथिल थियो त्यसमाथि भोलिपल्ट बिहान कलेज जान ५:०० नै उठनु थियो तरपनि उहि कुराहरुले निन्द्रा लागेको थिएन। म आफैमा हराएर कोल्टे फेर्दै थिए खै थाहा नै भएन कति बजे पो निदाएछु।..............

गजल

पीडा थपेर दिन्छ, झन् हौसला मलाई
ईश्वर सिकाउँदैछ, बाँच्ने कला मलाई

के को घमण्ड गर्छस् पत्कर जलाउँदैमा,
पहिल्यै छ मन खरानी सक्छस् जला मलाई

आमाको काख स्वर्ग झैं थ्यो छोडेर आएँ,
गाह्रो हुँदैछ काट्न हर एक पला मलाई

चाहिन्न तीखो काँढा काफी छ फूल कोमल
नौनीको चोट घातक लाग्यो फलामलाई

पापिष्ट लोकभित्र,जन्मन्छ मर्छ मान्छे,
पुतलीको खेल लाग्छन् यी शृङ्खला मलाई आर्य

आयुषा कार्की
पूर्व विद्यार्थी

Article

My Favorite Hobby: Photography

Susmita Shrestha
BBS 1st Year

The world is full of natural resources, greenery scene, persons and many other. As like that, hobbies are also of different kinds such as dancing, singing, drawing, teaching, acting, reading, photography etc. and it is one that we would be loving and enjoying to do the most. And among them that we see, hear, and enjoy I love photography the most.

Photography is an art and it just captures the beauty of the moment for the memory. It refreshes the mind and a gives a good thought and provides a good memory too. I love to capture all kinds of picture which carry the moment for whole life. Mostly, I love to click the picture of flower, scenes of nature. I also like to click the good picture of my friends. Photography just gives me a different satisfaction than from other hobbies. May be to get good shots we need material of photography, new concepts but when we just attached on this we just couldn't come out from this subject. This is like on of the game which we like most. And photography has becoming like my everyday job because I got an experience from my father and he gives me more concept, information. To make my shots good, I always click the photos of person in different pose and of my friends too.

Photography is like our new different world which we can collect past memory. It is something that just doesn't happen in a day or over night. We have to learn, enjoy, have to manage the time. The more we learn many things we like most, the more we love. And the more I learn it and the more I love it. That's why I love photography hobby and I enjoy the most on this.

कविता

जिन्दगी

सदिना कुइँकेल
बीएड प्रथम वर्ष

विना लक्ष्यको दौड भयो जिन्दगी
सवारी साधन विनाको रोड भयो जिन्दगी
खै कस्तो रैछ यो जिन्दगी
धेरै टाढा भै छ त्यो जिन्दगी

मिलनको आश भयो जिन्दगी
अन्तिम चोटीको शास भयो जिन्दगी
जीउन आफ्नो हातमा नहुने यो जिन्दगी
मृत्यूलाई सजिलै अगाल्ने यो जिन्दगी

समयको एक पल रै छ जिन्दगी
पेशामा विक्री हुने धन भै छ जिन्दगी
बुझि नसक्ने खेल रै छ जिन्दगी
दुःख र पिडाको खेल रैछ जिन्दगी

हाँसो र आँसुको मेल रैछ जिन्दगी
खै कस्तो खेल्नै नजानीने खेल रैछ जिन्दगी

शुभकामना

देवकी थापा
बीएड चौथो वर्ष

स्मरण रहोस् संरक्षण होस बहुमुखीको
उन्नति होस् प्रगति होस् विद्यार्थी सबैको
शिक्षित बनायौ गुरुवर्ग धन्य छ हजुरलाई ।
अन्धकारबाट उज्यालो तिर बाटो देखाउनेलाई ।

प्रगतिको शिखरमा पुग्न सक्ने ज्ञान तिमीले दिलायौ
देशकै लागि बाँच्ने अनि दशकै लागि मर्ने सन्तान जन्मायौ
यति धेरै माया दिई ज्ञानको ज्योति छरिदियौ
शिक्षा दिएर हाम्रो भविष्य उज्यालो बनाइदियौ ।

अशान्ति हटोस् शान्ति छाओस् बहुमुखीको
सबैलाई देऊ शिक्षाको ज्योती विकास होस मुलुकको

युवानै हुन् भोलिको लागि देशको कर्णधार
संरक्षण गर युवाको देऊ युवा अधिकार ।

हिमाल जस्तो शिर तिम्रो सागर जस्तो गहिरो भावना
हाम्रो भविष्य उच्च राख्ने तिम्रो ठूलो चाहना
तिम्रो उन्नति र प्रगतिको बास्ना फैलियोस् नेपाल भरी
दश औंला जोडी प्रणाम गर्छु म अहोरात्र भरी ।

देशमा राजनीतिक अस्थिरता चलिरहेको बेला
कुर्सी तान्ने नेताहरुले देश हाँक्ने बहना गरिरहेको बेला
तर हामीलाई संविधान लेख्न तिखो दिमाग चाहिएको बेला
शिक्षाको सन्देश फुक्ने बहुमुखी तिमीलाई शुभकामना

मलाई मन लाग्छ

लक्ष्मी श्रेष्ठ
बीएड प्रथम वर्ष

जीवनको उतारचढावमा
लट्पटिदै अगाडी बढ्न मनलाग्छ ।
कहिले हावाको गतिसँगै हुँइकिएर
मानव आत्माभित्र प्रवेश गरी
उनीहरुको वेदना बुझ्न मनलाग्छ ।

मानव सभ्यताको क्रमसँगै
दौडिएको गरिबर्ला लछार्दै र पछार्दै
प्रशान्त महासागरमा खसाल्न मन लाग्छ
उषाको किरणसँगै यात्रा गरी
उजाड भूमिमा फूल फुलाउन मन लाग्छ ।

शिक्षाको प्रवल उज्यालो झोलाभरी बोकेर
भट्टी पसलको कान्छालाई उपहार दिन मनलाग्छ
शोषण रहित समाजको सिर्जना गर्ने बाधकलाई
बन्धक बनाई नुनचुक लगाउन मनलाग्छ ।
उर्वर भूमिमा विकास छर्न मन लाग्छ ।

समयको गतिसँगै दौडी दौडी
आफ्नो जागरिलोपन देखाउन मन लाग्छ
नेपालमा प्रजातन्त्र आएपछि निढाएको विकासलाई
घचघच्याई कन्दरा र पहाडतिर धपाउन मनलाग्छ ।
सुखको अनुभुति दिलाएर सबैलाई आफू
राष्ट्रिय पात्र हुन मनलाग्छ ।

Stop Starting and Let's Take Action...

Aakriti Ghale
Ex-Student

Hi! Hello and Namaste. First of all, let me to welcome and thank you for choosing to go through my writing here and being here with me. As my topic said, you just didn't just stare but choose to take action by getting through my writing here. So, yeah, welcome.

I am just so glad that you decided to stick here on my article. You may be excited and curious to know the hidden message I had written here. And now, as you have decided to go through my writing and has stopped right here and started running through these lines, let me to introduce myself at first. I am Aakriti Ghale and I am one of the former student of Chautara Multiple Campus (CMC). While writing this line, a wide smile is running through my face. Why? It is because I always feel proud to introduce myself along with CMC, and I feel proud to be one of the student of it. Well, I completed my Bachelor in Education from this institute on 2069 B.S. It's been almost six years but the memories I built here is still fresh. I guess this much intro will be just enough for now and I hope you are not bored too.

So, if you are not bored and still going through these lines then let me to share how I came up with this topic here then? Well, few weeks ago, I got a message from Mr. Bharat Acharya sir, who told me that, as in our previous year, this year too our Chautara Multiple Campus (CMC) is going to publish Smarika. So, if I am interested in writing something informative, please carry on.

As I have been always fond of writing, I decided yeah I will write. I kept on thinking for new topics for the article. But, sadly I couldn't choose anything interesting. Some of the topics were really interesting one, but I didn't find enough words and phrases to describe it from heart. Today, while thinking about the new topic, I started staring outside the window and yeah, because its monsoon, there was pleasant rain outside. Then something hit my mind! Yeah NATURE!!! This is , the thing which always attracted me and this is what I always love to describe about. So, here, I came up with this, which is more likely to be one of the page of my diary rather than any article to be published on College's Journal.

So, let me to ask you some questions. Have you ever thought at least for once in your entire life of protecting our environment and nature from the harm caused by the humankind? Have you ever wondered how our Nature would be without human violence against our beautiful Nature? Well, its okay if you have never thought of anything like that. I, assume that, every human being with conscious mind must have wondered about the scenic beauty of nature, its power of balancing lives along with the changing weather and seasons, its gift and blessings. I, also

assume that most of us also must have wondered about the devastating power of it. Yeah most of us have even experienced it as well. As we live in Sindhupalchok, we can never forget the destructive Jure Landslide and of course the Massive earthquake 2015.

So, the only point I want to make here is this that, nature is beautiful but it is dangerous too. Beside its both negative and positive side, we belong to Nature. We can never think of living our lives without nature. As we all know this, let me to ask you another question again: If we are a part of nature and if this is where we belong, what have we done so far to protect our nature then???

While travelling in bus, you might have seen and may be some of you might have did it too, people buy some stuffs from the market like chips and mineral water, and when they are done with it, without any hesitation, they just open up the window and throw it outside, Swwiiissss!!!

So, I want to ask you, how do you react in such situation? You have following three options:

1. You don't give any care about such thing. As throwing away the garbage is not any big deal for us and you also often do those kind of things.

or No.2: Well you don't do such things and you know that its wrong to do such kind of things. But, when another person does that, you just stay quiet and do nothing.

or No.3: You approach to that person and tell him/her why we shouldn't throw those kind of wastes anywhere we like.

The poor wrappers and bottles are thrown away and obviously, it doesn't make good impact either on our environment and its cleanliness nor in the manner of that person, and yeah, it is our habit that matters here. Do we just stare or take action too. If we are not taking any actions, then lets start it from now.

Well, in our daily lives we keep on meeting such incidents. I have met those kind of people too, who uses fragranced shampoos and soaps to make them more beautiful and smell good, but, throws the wrappers or the packets without thinking about the beauty and sweetness of Nature. It feels like people are just not serious about why we should take action and not just stare? To protect our surroundings from getting worst, we don't need bigger programs with larger budgets, we don't need any huge group of people or anything else. The only thing we can start from now is to start it from us, from right here. If we are not going to do that, then who else will do that?

I hope you are not bored and is still running through the lines. Well, the protection and preservation of the environment is one of the most important issues facing humankind today. https://www.lawteacher.net says that, "The centrality of this issue was demonstrated when the Nobel Peace Prize for 2007 was awarded to AL Gore and the Inter Governmental Panel on Climate Change for their efforts to build up and disseminate greater knowledge about man-made climate change. There is an international movement today, cutting across the north-south divide, to protect and preserve the environment. International law forms a major part of this development. "

We all know that preservation of our environment and nature is crucial. But how many of us have ever thought

that Human Rights and Environment are interlinked? Well, the human right to environment can be understood in two contexts: either as an independent right existing separately or as a part of other existing human rights.

https://www.lawteacher.net again says that - The link between human rights and environmental protection was made at the UN Conference on the Human Environment in Stockholm in 1972. Principle 1 of the Declaration of the UN Conference on the Human Environment stated that 'Man has the fundamental right to freedom, equality and adequate conditions of life, in an environment of a quality that permits a life of dignity and well-being....' Although many commentators were disappointed that the Stockholm Declaration did not expressly declare the existence of a new human right, yet this Declaration is in many ways the furthest the international community has come to recognize an independent human right to environment as it expressly declared that man was entitled to live his life in an environment of a quality that permitted a life of dignity and well being.

Apart from these international instruments, there are regional instruments which speak of the human right to environment. Certain human rights like :

- Right to life
- Right to health
- Right to food
- Right of safe and healthy working conditions

etc are directly and indirectly interlinked with the environment preservation. The Right to life is one of the most fundamental human rights. Article 3 of the Universal Declaration of Human Rights states that “Everyone has the right to life, liberty and security of person." It is also found in the International Covenant on Civil and Political Rights of 1966 (art. 4), the European Convention on Human Rights of 1950 and the American Convention on Human Rights (Pact of San José of 1969. The right to life is the one which is, most of all, connected to and dependent on proper protection of the human environment. It is because this right, like no other, may be directly and dangerously threatened by detrimental environmental measures. The right to life and the quality of life depend directly on positive or negative environmental conditions..."

The fact that environmental preservation is essential to the enjoyment of the right to life was recognized by the Hague Declaration on the Environment.The right to health is another fundamental right which is closely connected to the conservation of the environment. Article 12 of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights guarantees '.....the right of everyone to the enjoyment of the highest attainable standard of physical and mental health.' The article explains that this shall include all steps taken to improve the environment. This right is directly linked to the right to water and food, to safe and healthy working conditions, and to housing.

Realization of the right to safe and healthy working conditions requires a working environment free from pollution and other hazards, where workers' health is not threatened by circumstances such as exposure to asbestos, contact with pesticides and fungicides, or inhalation of toxic substances. The relationship between

the deterioration of the environment and the enjoyment of cultural rights has several dimensions, indissolubly linked to the fundamental rights to education, information, freedom of expression, assembly and association, and the right to take part in public life and in decision-making.

People have already started working on preservation of nature. They are doing it for the nature so that them and their future generations won't have to suffer. Now, I want to ask you "Can't we just start this habit of throwing the waste materials within a destined area? Can't we just stop throwing plastic bags and materials anywhere and dispose or at least throw it in a destined circumstances? Why don't you just plant at least a tree once a year? And why not to tell people why it is important for us to take action right now??"

The recent news on environment pollution says that, if we collect all the plastic garbage and wastes within a SAME PLACE, then it will form a huge pile of garbage which will be taller than Mount Everest. Isn't its painful for us to know that we, human beings have already created that much useless and harmful garbage on our earth?

Evidence shows that 2000 to 2009 was hotter than any other decade in at least the past 1,300 years. This warming is altering the earth's climate system, including its land, atmosphere, oceans, and ice, in far-reaching ways. The higher temperatures are worsening many types of disasters, including storms, heat waves, floods, and droughts. The increasing number of droughts, intense storms, and floods we're seeing as our warming atmosphere holds—and then dumps—more moisture poses risks to public health and safety, too. Hundreds of heat related deaths occur each year due to direct impacts and the indirect effects of heat-exacerbated, life-threatening illnesses, such as heat exhaustion, heatstroke, and cardiovascular and kidney diseases. Indeed, extreme heat. Rising temperatures also worsen air pollution by increasing ground level ozone, which is created when pollution from cars, factories, and other sources react to sunlight and heat. Ground-level ozone is the main component of smog, and the hotter things get, the more of it we have. Dirtier air is linked to higher hospital admission rates and higher death rates for asthmatics. It worsens the health of people suffering from cardiac or pulmonary disease. And warmer temperatures also significantly increase airborne pollen, which is bad news for those who suffer from hay fever and other allergies. There are many more impacts of environment pollution. We can find piles of files for it.

Now the concern here is, do we still need to ignore and just stare or should we start taking action against environment pollution? For the future of human kind, we should understand the concept of Green Future and yeah lets follow this faith that- "Change is possible and we are the change makers", and never forget that 'Change begins from you'.

Thank you
#Go Green
#Stopsatringandletstakeaction

यस क्याम्पसबाट स्नातक तह उत्तिर्ण गर्नुभई हाल नेपाल सरकारको शाखा अधिकृत पदमा कार्यरत **लोकबहादुर विक**सँगको

अन्तरवार्ता

१. तपाईको परिचय ?

मेरो नाम लोक बहादुर वि.क. हो । स्थायी ठेगाना साविक चौतारा-८ सिन्धुपाल्चोक (हाल वडा नं.५, चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका) हो । अहिले निजामति सेवामा आवद्ध छु । अनुभवको कुरा गर्नुपर्दा ३ वर्ष ७ महिना शिक्षण पेशामा आवद्ध थिए । त्यसपछि निजामती सेवाकै न्याय सेवा, सरकारी वकील समूहमा खरिदार र नायव सुब्बा पदमा रहि सरकारी वकील कार्यालयहरुमा झन्डै ६ वर्ष काम गरेँ । शैक्षिक योग्यताको कुरा गर्नुपर्दा +2 Science, B.Ed. Mathmetics, LLB and M.A. in Political Science पूरा गरिसकेको छु ।

(२) तपाई हाल के गर्दै हुनुहुन्छ ?

निजामती सेवाको नेपाल प्रशासन सेवा अन्तर्गत सामान्य प्रशासन समुहको शाखा अधिकृत पदमा लोक सेवा आयोगको परीक्षा पास गरि भर्खरै नेपाल प्रशासनिक प्रशिक्षण प्रतिष्ठान, जावलाखेल, ललितपुरद्वारा प्रदान गरिने ६ महिने ३२ औं आधारभूत प्रशासन प्रशिक्षण (32nd BAT) सफलतापूर्वक सम्पन्न गरि संघमा रहेको संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले मलाई रोजाई अनुसार स्थानिय तहमा पदस्थापन गर्ने तयारी गर्दैछ । स्थानिय तहमा गई देश र जनताको सेवा गर्न आफू तयारी अवस्थामा रहेको जानकारी गराउन चाहन्छु ।

(३) तपाईको व्यक्तित्व विकासमा यस चौतारा बहुमुखी क्याम्पसको भूमिका कस्तो रह्यो?

यस क्याम्पसबाट मैले B.Ed. Mathmetics प्रथम श्रेणीमा उत्तीर्ण गर्न सफल भएको छु । पक्कै पनि अध्ययनरत समयमा भएको अन्तरक्रिया, जिज्ञासा प्रकट, सोधपुछ, छलफलले आफ्नो व्यक्तित्व विकासलाई ठूलो टेवा पुगेको छ । साथै क्याम्पसको गुणस्तरलाई पनि म प्रशंसा गर्न चाहन्छु । प्रध्यापकहरुको सक्रियता एवं ज्ञान तथा अनुभवको क्जबचभ ले आफ्नो जीवनमा सदैव मद्दत पुऱ्याईरहेको छ भन्न चाहन्छु ।

(४) तपाई यस सफलताको उचाई सम्म पुग्नुमा कुन-कुन निकायको भूमिका रहेको पाउनु हुन्छ ?

सर्वप्रथमत म Ekta Boarding Secondary School र श्री कृष्ण रत्नगंगा उच्च मा.वि.लाई सम्झन चाहन्छु । त्यसपछि Orient College, Kathmandu, चौतारा बहुमुखी क्याम्पस र नेपाल ल क्याम्पस, काठामाडौंलाई सम्झन्छु । श्री वनदेवी मा.वि.ले पनि मेरो जीवनमा ठूलो परिवर्तन ल्याइदिएको छ, त्यहाँ मैले गणित र विज्ञान अध्यापन गर्ने मौका पाएको हुँदा आफ्नो निजामती सेवा प्रवेशको ढोका सहज भएको कुरा स्वीकार्न चाहन्छु । त्यसैगरी दलित विद्यार्थीहरुको हितमा काम गर्ने Professional Development and Research Centre (PDRC), Kathmandu र आफू कार्यरत रहेको कार्यालयहरुले समेत यो सफलताको उचाईमा पुऱ्याउन मद्दत पुऱ्याएको छ भनि भन्न चाहन्छु ।

(५) तपाईको आँखामा चौतारा बहुमुखी क्याम्पस के हो ?

आफ्नो नजरमा अनुभवी, दक्ष र योग्य प्राध्यापकहरु रहेको यो क्याम्पस कैयौं विद्यार्थीहरुको भविष्य सुनिश्चितताको जिम्मेवारी बोकेको एक अध्ययन-अध्यापनको थलो हो । यसका साथै स्वयं प्रध्यापकहरु तथा क्याम्पस संचालक समितिका पदाधिकारीहरुको समेत व्यक्तित्व विकास गर्न मद्दत पुऱ्याउने निकाय हो । यहि क्याम्पसमा अध्ययन गर्ने, अध्यापन गराउने र संचालक समितिमा आवद्ध हुने व्यक्तिहरु देशको राजनीतिक एवं प्रशासनिक संरचनामा पुग्न सफल भइसकका छन् ।

NGOs/INGOs मा कार्यरत छन् । समाजसेवामा लागेका छन् । त्यसैले चौतारा बहुमुखी क्याम्पसले सबैको जीवनलाई सकारात्मक मार्गदर्शन गराउने प्रभावकारी, विश्वासिलो, गुणस्तरीय, जवाफदेही निकाय हो । नेपालको संविधानले प्रदान गरेको शिक्षा सम्बन्धि मौलिक

हकलाई प्रत्याभूत गर्न आफ्नो ठाउँबाट भूमिका खेल्ने एक जिम्मेवार निकाय हो ।

(६) यसको उचाई बढाउन अझ के-के गर्नुपर्ला ?

राजनीतिक प्रभावलाई न्यूनिकरण गर्नुपर्छ । स्वतन्त्र विद्यार्थी यूनियनलाई क्याम्पस व्यवस्थापनकै एक अंगको रुपमा लिई समन्वय गर्दै अगाडि बढ्नुपर्छ । विद्यार्थी उत्तीर्ण/अनुत्तीर्ण दरको समिक्षा गर्नुपर्छ । अध्यापन हुने तह, संकाय र विषयहरु समयसापेक्ष सुधार एवं विस्तार गरिँदै लैजानुपर्छ । देशको संघीय स्वरुप बमोजिम प्रत्येक स्थानिय तह आफैमा सरकार भइसकको अवस्थामा विद्यार्थीहरुको आकर्षण घट्न नदिन क्याम्पसले आफ्नो गुणस्तरीयतालाई बढाउँदै शिक्षा प्रणालीलाई वैज्ञानिक, प्रविधिमैत्री र व्यवसायिक बनाउन ध्यानकेन्द्रित गर्नुपर्छ ।

(७) विद्यार्थीको प्रमूख कर्तव्य के-के हुन सक्दछन् र आजका विद्यार्थीहरुलाई तपाई जस्तो बनाउन के सल्लाह दिनुहुन्छ ?

क्याम्पसद्वारा निर्धारित नियमहरुको पालना गर्नु, देशको कानून (संविधान,ऐन,नियम,कार्यविधि,निर्देशिका आदि) राम्ररी जान्नु, बुझ्नु र त्यसको पालना गर्नु, देशको एवं आफ्नो स्थानिय तहको योजना, नीति तथा कार्यक्रम, बजेट, जनशक्तिको विकास, सूचनाको हक र पारदर्शिता प्रति जानकारी राख्नु, विशेषगरी स्थानिय सरकारको गतिविधि प्रति चासो राख्नु, स्थानिय योजना तर्जुमा र छनौट प्रक्रियामा सहभागि जनाउनु, समाजमा हुने भ्रष्टाचार जन्य गतिविधिको विरोध गर्नु अहिलेका विद्यार्थीहरुका प्रमूख कर्तव्य हुन् जस्तो लाग्छ । आफू अध्ययनशील, अद्यावधिक (update) र अनुशासित बन्ने, सदैव सचेत रहने, समाचार सुन्ने, पत्रपत्रिका हेर्ने, विभिन्न ज्ञानवर्द्धक website and youtube हेर्ने, बैठक, अन्तरक्रिया तथा छलफल कार्यक्रममा सक्रिय सहभागिता जनाउने, देशको राजनीतिक र प्रशासनिक संरचनालाई राम्ररी बुझ्न सल्लाह दिन चाहन्छु ।

(८) यस देशले अवलम्बन गरेको उच्च शिक्षा नीति र वर्तमान युवा पिँढीको अवस्था बारे तपाईको धारणा के छ ?

उच्च शिक्षालाई गुणस्तरीय, प्रतिस्पर्धी, विशिष्टिकृत, अन्वेषणमुखी, सीपमूलक, रोजगारमूलक एवं जनमुखी बनाउँदै सक्षम एवं राष्ट्रिय हितप्रति समर्पित जनशक्ति तयार गर्ने नीति नेपाल सरकारले लिएको पाइन्छ । वर्षेनी ४ लाख ५० हजार शिक्षित जनशक्ति उत्पादन हुँदै आइरहेको तथ्याङ्कले देखाउँदछ । उच्च शिक्षालाई बजारको माग र आवश्यकतासँग तादम्यता मिलाउन सकिरहेको अवस्था छैन । उच्च शिक्षा हाँसिल गरिसकेपछि पनि यूवा पिँढी जुन बेरोजगारी अवस्थामा रहनुपर्ने बाध्यता छ, त्यो हाम्रो देशको विडम्बना हो । जसरी उच्च शिक्षा सम्बन्धि नीति कागजमा असल देख्न सफल भएको छ, त्यसैगरी कार्यान्वयन स्तरमा पनि प्रभावकारीता देखिनु अत्यन्त जरुरी छ । सरकारले यसै आर्थिक वर्षको बजेट मार्फत घोषणा गरेको शैक्षिक प्रमाणपत्र धितो राखी ऋण उपलब्ध गराउने व्यवस्थालाई चाँडो भन्दा चाँडो लागू गरि यूवा पिँढीहरुको विदेश पलायन प्रतिको आकर्षण कम गराई स्वदेशमै रोजगारीको सिर्जना हुने वातावरण मिलाउनुपर्ने देखिन्छ ।

(९) नेपालको दक्ष तथा योग्य यूवाहरु विदेश पलायन भयरहेको अवस्थामा उहाँहरुलाई तपाई के सल्लाह दिनुहुन्छ ?

हाम्रो दक्ष तथा योग्य यूवाहरु विदेश पलायनसँगै मस्तिष्क पलायन (Brain Drain) पनि भइरहेको अवस्था छ । नेपालमै बस्दा आफू उत्कृष्ट स्थानमा रहन सक्ने यूवाहरु पनि विदेशमा सामान्य तवरबाट बसिरहेको अवस्थामा भेट्टाउन सकिन्छन् । त्यसैले आफ्नो दक्षता, क्षमता र योग्यताको प्रदर्शन गरि स्वदेशमै सुखी, खुसी, समृद्ध, सन्तुष्ट र उत्कृष्ट बन्न सकिन्छ भने विदेश पलायन भइरहनु आवश्यकता छैन । हामीहरु जस्तै यूवाको खाँचो आज यो देशको लागि छ । नेपालले लामो समयसम्मको राजनीतिक संक्रमणलाई झन्डै-झन्डै टारिसकेको अवस्था छ । अब आर्थिक समृद्धि तर्फ देश अगाडि बढ्दै छ । यसमा सबैभन्दा बढी योगदान यूवाहरुकै हुन सक्दछ । कामकै लागि विदेश जानुपर्ने अवस्थाको अन्त्य हामीबाटै गर्नुपर्छ । देशमै रोजगारी सिर्जना गर्न सरकारलाई घचघच्याउनु पर्छ । कामको सम्मान गर्ने सँस्कृतिको विकास हामीबाटै हुनुपर्छ । "सुखी नेपाली समृद्ध नेपाल"को परिकल्पना साकार पार्न हामी सबै यूवाहरु एकजुट हुनुपर्छ ।

(१०) अन्तमा भन्नै पर्ने केहि छुटेको भए ती महत्वपूर्ण भनाई राखिदिन हुन्छ कि ?

आफूलाई यो स्थानसम्म ल्याई पुऱ्याउन मद्दत गर्नुहुने घरपरिवार, शिक्षकवर्ग, साथीभाई, नेतृत्ववर्ग आदि सम्पूर्ण प्रति आभारी छु । अन्तरवार्ता मार्फत आफ्नो व्यक्तित्वलाई प्रकाशमा ल्याउने अवसर दिएकोमा चौतारा बहुमुखी क्याम्पसलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

श्री चौतारा बहुमूखी क्याम्पस

चौतारा,सिन्धूपाल्चोक

आय व्यय विवरण

आ.व. २०७४/०७५ आषाढ मसान्त सम्मको

आय			व्यय			कैफियत
क्र.सं.	विवरण	रकम	क्र.सं.	विवरण	रकम	
१	ने.बै.लि.मुद्धती मौज्दात	६५००००।००	१	गत आ.ब.को बील भू.	५००००।००	
२	ने.बै.लि.मुद्धती मौज्दात	१५०००००।००	२	पूर्णकालीन तलव	४२८७९५८।००	
३	ने.बै.लि.चल्ती मौज्दात	३७०७०७।५८	३	आंशिक तलव	१३०३३४०।००	
४	कृ.बि.बैक मौज्दात	२२६४१।०३	४	बिज्ञान संकाय तलव	३१५३४७।००	
५	जनता बैक ४४८०३	५०००।००	५	मसलन्द	७११३६।००	
६	जनता बैक ४४८०१	१०५९४६।४९	६	परीक्षा संचालन	३६६०४५।००	
७	राष्ट्रिय बाणिज्य बैक	१०३८१०।६३	७	बार्षिकोत्सव	१४३००।००	
८	भर्ना शूल्क	६४२५००।००	८	ज्यामि ज्याला	४०००।००	
९	भौतिक शूल्क	११९७३०।००	९	हल सरसफाई	१७०००।००	
१०	मासिक शूल्क	१८४२५७५।००	१०	आन्तरिक परीक्षा	१४८६६६।००	
११	आन्तरिक परीक्षा शूल्क	२१४२००।००	११	चिया खाजा	५६०२०।००	
१२	त्रि.वि.आवेदन शूल्क	३६०९३५।००	१२	स्व.वि.यू. खर्च	११७७०।००	
१३	त्रि.वि.रजिष्ट्रेशन शूल्क	४३५००।००	१३	त्रि.वि.परीक्षा शूल्क	४७८९४५।००	
१४	स्मारिका/क्यालेण्डर	४८०००।००	१४	त्रि.वि.सेवा शूल्क	४१२५०।००	
१५	प्रयोगात्मक शूल्क	७३८००।००	१५	अभ्यास शिक्षण शूल्क	२२५०।००	
१६	पूष्तकालय धरौटी	८२०००।००	१६	पूष्तक खरिद	१४५९२१।००	
१७	भर्ना फारम	१६०००।००	१७	प्रिन्टर खरिद	२८०००।००	
१८	परिचय पत्र शूल्क	३६०००।००	१८	एम.एड.आवेदन फारम	७७५००।००	
१९	परीक्षा केन्द्र शूल्क	४८००००।००	१९	प्रयोगात्मक परीक्षा	१३१९९०।००	
२०	त्रि.वि.सेवा शूल्क	१२५२०५।००	२०	पब्लिक क्याम्पश नविकरण	८०००।००	
२१	पूष्तकालय कार्ड शूल्क	९०००।००	२१	क्याम्पस बर्गिकरण फारम	४०००।००	
२२	ल्याव शूल्क	१८०००।००	२२	त्रि.वि.रजिष्ट्रेशन	५००००।००	
२३	बिद्यार्थी कल्याण शूल्क	५७६००।००	२३	बिरामी बिदा रकम भू.	१५७९६२।००	
२४	चारित्रिक प्रमाण पत्र	२७९००।००	२४	श्रीमदभागवत खर्च	५८१४५।००	
२५	अभ्यास शिक्षण	११५००।००	२५	आई.डि.कार्ड	१९९५०।००	
२६	हलभाडा	१२०२२०।००	२६	बैक व्याज कर	२८२६५।५०	
२७	फोटोकपी	२३९५।००	२७	स्मारिका प्रकाशन	३७५००।००	
२८	जस्ता बिक्री लिलाम	८४००००।००	२८	मसी रिफिल	१६१२५।००	
२९	दरखास्त फारम बिक्री	२०००।००	२९	भ्याट बील भूक्तानी	३९०००।००	
३०	स्वेटर बिक्री	३३००।००	३०	लेखापरीक्षण खर्च	२००००।००	
३१	टाई बिक्री	४५००।००	३१	चौरमा टायल खर्च	८३३००।००	
३२	ने.बै.लि.सापटी	९०००००।००	३२	बिज्ञापन खर्च	२५५००।००	
३३	श्रीमदभागवत	५०१३१४।६२	३३	ईन्धन पेट्रोल	११६००।००	

३४	जग्गा भाडा	८४११०।००	३४	खानेपानी महसूल	९८८०।००	
३५	बैक व्याज	११९२८१२।५९	३५	बिशिष्ट सल्लाहाकार खर्च	३०००।००	
३६	दरखास्त फारम बिक्री	२०००।००	३६	बिदाई कार्यक्रम	७०९३।००	
३७	यूजिसी नियमित अनूदान	१११५०२५।००	३७	टेलिफोन महसूल	११२८९।००	
३८	यूजिसी टिचर स्टडी सपोर्ट अनूदान	५२८००।००	३८	वर्डभिजन सामान व्यवस्थापन	२९४००।००	
३९	चौ.सा.गढी नगरपालिका अनूदान	१०१५५००।००	३९	आतेजाते यातायात खर्च	२३५००।००	
४०	उज्यालो ब.ऋ.स.संस्था छात्रबृत्ति	८०००।००	४०	अन्तर क्या.सन्जाल खर्च	४०००।००	
४१	कर्मचारी मिलन केन्द्र छात्रबृत्ति	२००००।००	४१	टिचर स्टडी रिपोर्ट खर्च	६०००।००	
४२	चौ.सा.गढी नगरपालिका छात्रबृत्ति	७००००।००	४२	छात्रबृत्ति बितरण	१२८०००।००	
४३	उजारसिं तामाङ	५०००।००	४३	पत्रपत्रिका खरिद	८५००।००	
४४	बालसून्दर कटूवाल	५०००।००	४४	पानी खरिद	१२०००।००	
४५	प्रभातमान श्रेष्ठ	५०००।००	४५	बिद्यूत महसूल	१४०००।००	
४६	बलराम साही	५५०५।००	४६	बिलिङ सफ्टवेयर	२००००।००	
४७	शिक्षा सास्त्र संकाय डिनको कार्यालय	४५७५।००	४७	प्रयोगात्मक परीक्षा	५२५५०।००	
			४८	ईन्टरनेट	२७५७२।००	
			४९	क्यालेन्डर छपाई	२५५००।००	
			५०	भागवत रसिद पर्चा खर्च	१७२५०।००	
			५१	लाईब्रेरी कार्ड छपाई	१८९२५।००	
			५२	ने.बै.लि.सापटी भूक्तानी	९०००००।००	
			५३	ने.बै.लि.ऋणको व्याज	१६२५५७।००	
			५४	ने.बै.लि. मूद्धती मौज्दात	२१५००००।००	
			५५	ने.बै.लि.चल्ती मौज्दात	७६५७७।७९	
			५६	कृ.बि.बैक मौज्दात	५६४१।०३	
			५७	जनता बैक ४४८०३	५०००।००	
			५८	जनता बैक ४४८०१	८४९५१।९५	
			५९	राष्ट्रिय बाणिज्य बैक	११६३५।६७	
			६०	नगद मौज्दात	०।००	
	जम्मा	११९२५६०७।९४		जम्मा	११९२५६०७।९४	

लेखापाल   क्याम्पश प्रमूख   व्य.स.अध्यक्ष   लेखापरीक्षक

क्याम्पसको सहयोगार्थ आयोजित श्रीमद्भागवत ज्ञान महायज्ञको कलशयात्रा

श्रीमद्भागवत ज्ञान महायज्ञ उद्घाटन गर्दै पूर्व कानूनमन्त्री शेरबहादुर तामाङ

क्याम्पसमा आयोजित तालिममा सहभागी विद्यार्थी

शैक्षिक भ्रमणमा सहभागी विद्यार्थी तथा उपप्राध्यापकहरू

क्याम्पसमा आयोजित तनाव व्यवस्थापन तालिममा सहभागी विद्यार्थी

QAAD टिमका साथमा क्याम्पसका स्टाफहरू

योजना सम्झौता गर्दा संलग्न गर्नुपर्ने कागजात र प्रकृयाहरू

- नगर परिषद्बाट कार्यक्रम स्वीकृत भएको
- ७ देखि ११ सदस्य उपभोक्ता समिति
- सबै सदस्यको नागरिकताको प्रतिलिपि
- तयार पारिएको स्थलगत निरीक्षण गरी प्राविधिक लागत इष्टिमेट
- काम गर्नुभन्दा अघिको फोटो
- वडाको सिफारिस
  - २ महिला र वडा नागरिक मञ्चको प्रतिनिधि सहित ५ सदस्य अनुगमन समिति
  - ३३% महिला प्रतिनिधि
  - अध्यक्ष/कोषाध्यक्ष/सचिव मध्ये एक पदमा महिला
  - सामाजिक परिचालक/वडा सचिवको रोहबरमा भेला गरी गठन भएको
- स्थानीय श्रम प्रविधिमा आधारित भएको प्रमाणित गरिने आधार
- अध्यक्ष/कोषाध्यक्ष/सचिवको संयुक्त दस्तखतमा खाता संचालनको निर्णय खाता संचालनको ३ पुस्ते
- जनसहभागिता
  - नगद
  - श्रम

रनिङ्ग बिलको लागि आवश्यक प्रकृयाहरू

- पूर्व सम्झौता र त्यससँग संलग्न कागजातहरू
- कार्य प्रगतिको फोटो
- बिल भर्पाई VAT/PAN
- उपभोक्ता समितिको बैठक र निर्णयको प्रतिलिपि
- स्थलगत निरीक्षण गरी तयार गरिएको प्राविधिक मूल्याङ्कन
- आंशिक कार्यको खर्चको शिर्षकवाइज विवरण सार्वजनिक ठाउँमा टाँसेको विवरणको प्रतिलिपि

अन्तिम भुक्तानीको लागि आवश्यक प्रकृयाहरू

- सम्झौता गर्दाको संलग्न सबै Documents
- आवश्यक पर्ने बिल भर्पाईहरू VAT/PAN
- स्थलगत निरीक्षण गरी तयार पारिएको कार्य सम्पन्न भएको प्राविधिक प्रतिवेदन
- कार्य सम्पन्न भएको वडाको सिफारिस
- अनुगमन तथा सहजिकरण समितिको निर्णय प्रतिलिपी
- कार्य सम्पन्न पछिको फोटो
- मूल्य, कार्य, कार्यस्थल, लागेको रकम, उपभोक्ता समितिको पदाधिकारीको नाम, कार्य सुरू तथा सम्पन्न मिति समेत खुल्ने गरी (कार्यविधि दफा २६) स्थानीय निकायका प्रतिनिधिको रोहबरमा सार्वजनिक परीक्षण प्रतिवेदन प्रतिलिपी
- योजना निर्माण भएको हो भनि उपभोक्ता समितिको निर्णय तथा शिर्षक अनुसार खर्च विवरण उपभोक्ता समितिको अध्यक्ष, सचिव र कोषाध्यक्षको दस्तखत गरी पत्रको प्रतिलिपी (कार्यविधि दफा ३०) सार्वजनिक ठाउँमा टाँसेको कागजातको प्रतिलिपी

चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका

सिन्धुपाल्चोक

३ नं. प्रदेश, नेपाल